T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

YUMUŞAK GÜÇ STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN VE İSVEÇ'İN BM GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİKLERİ

ESRA ÜÇTEPE

YÜKSEK LISANS TEZI

DOÇ.DR. EVREN KÜÇÜK

EYLÜL - 2023
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Esra ÜÇTEPE

ÖZET

YÜKSEK LISANS TEZI

YUMUŞAK GÜÇ STRATEJİSİ AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN VE İSVEÇ'İN BM GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİKLERİ

ESRA ÜÇTEPE

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN:DOÇ. DR. EVREN KÜÇÜK

Bu çalışma, Türkiye'nin 1951-1952, 1954-1955, 1961, 2009-2010 ve İsveç'in 1957-1958, 1975-1976, 1997-1998, 2017-2018 Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne üyelik süreçlerini detaylandırarak bu süreçlerin karşılaştırmasını yapmayı amaçlamıştır. Bu iki ülkenin üyelik süreçleri ve bu üyelik süreçlerinin dış politikalarına yansıması incelenmiştir. Çalışma, iki ülkenin de Güvenlik Konseyi'ne nasıl aday olduklarını, adaylık süreçlerini nasıl geçirdiklerini ve bu süreçte Konsey'de verdikleri kararları ele alırken Türkiye ve İsveç'in dış politika hedeflerini, stratejilerini ve Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerindeki yaklaşımlarını analiz etmiştir. Bu bağlamda her iki ülkenin de dört üyelik dönemi ayrıntılı bir şekilde gözden geçirilmiş ve bu süreçlerin dış politikalarına olan yansımaları incelenmiştir. Aynı zamanda küresel güçlerin Türkiye ve İsveç'in üyelik süreçleri üzerindeki etkileri ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları üzerindeki rolleri ele alınmıştır. Diğer taraftan bu iki ülkenin uluslararası arenada nasıl algılandıklarını ve Konsey'de etkinliklerini nasıl gösterdiklerini anlamak için detaylı bilgiler verilmiştir. Artan yumuşak güçleri ile birlikte uluslararası sistemde daha fazla etki yarattıkları ve bu yumuşak güçlerinin farklı ulusal çıkarları üzerindeki etkilerine odaklanılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Türkiye, İsveç, Güvenlik Konseyi, Yumuşak Güç, Geçici Üyelik

Eylül 2023, 169 sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

TURKEY'S AND SWEDEN'S MEMBERSHIP IN THE UN SECURITY COUNCIL FROM THE PERSPECTIVE OF SOFT POWER STRATEGY

ESRA ÜÇTEPE

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
INTERNATIONAL RELATIONS DEPARTMENT
SUPERVISOR:ASSOC. PROF. DR. EVREN KÜÇÜK

This study aimed to compare Turkey in 1951-1952, 1954-1955, 1954-1955, 1961, 2009-2010 and Sweden in 1957-1958, 1975-1976, 1997-1998, 2017-2018 United Nations Security Council membership processes in detail. The membership processes of these two countries and the reflections of these membership processes on their foreign policies were examined. The study analyzed Turkey's and Sweden's foreign policy goals, strategies and approaches in the Security Council membership processes while addressing how both countries became candidates for the Security Council, how they went through the candidacy process and the decisions they made in the Council during this process. In this context, the four membership periods of both countries are reviewed in detail and the reflections of these processes on their foreign policies were analyzed. At the same time, the effects of global powers on Turkey's and Sweden's membership processes and their roles in the United Nations Security Council resolutions were discussed. On the other hand, detailed information was provided to understand how these two countries are perceived in the international arena and how they demonstrate their effectiveness in the Council. With their increasing soft power, It had been focused on that they create more influence in the international system with their increasing soft powers and the effects of these soft powers on different national interests.

KEY WORDS: Turkey, Sweden, Security Council, Soft Power, Provisional Membership

September 2023, 169 pages

TEŞEKKÜR

Öncelikle büyük bir emek ve özveri ile hazırladığım çalışmamda bana destek veren, çalışmanın gelişmesi için yardımlarını esirgemeyen, tecrübeleri ile bana yol gösteren danışmanım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Evren Küçük'e ve bu süreçte görüşleri ile çalışmama katkı sunan Kastamonu Üniversitesi'nden Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hamza Yavuz'a ve Çanakkale Üniversitesi'nden Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk Karaman'a teşekkür ediyorum. Diğer taraftan yine çalışmam süresince benden desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunuyorum.

ESRA ÜÇTEPE

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **ii**
TAAHHÜTNAME ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
TEŞEKKÜR ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **viii**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Çalışmanın Amacı 2
1.2 Hipotez 3
1.3 Bulgular 3
1.4 Araştırma Yöntemi 5
1.5 Literatür Taraması 6
2. TEMEL KAVRAMLAR **10**
2.1 Yumuşak Güç 10
2.2 Kamu Diplomasisi 14
2.3 İkili ve Çok Taraflı Diplomasi 20
2.4 Yumuşak Güç Diplomasisi Açısından Liberalizm 23
3. TÜRKİYE'NİN GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİK SÜRECİ VE YÜRÜTTÜĞÜ DIŞ POLİTİKA **40**
3.1 1951-1952 Güvenlik Konseyi Üyeliği: Soğuk Savaş Dönemi Güvenlik Endişeleri ve Batı İle İlişkileri 44
3.2 1954-1955 Güvenlik Konseyi Üyeliği: Yeni Bir Bölge İle Yeniden Yer Edinen Türkiye 53
3.3 Paylaşılan Dönem Üyeliği: Askeri Müdahale Sonrasında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Üyeliği (1961) 65
3.4 Türkiye'nin Uluslararası Sistemde Artan Etkisi: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Üyeliği (2009-2010) 75
3.5 2015–2016 Güvenlik Konseyi Adaylık Sürecindeki Gelişmeler 86
3. İSVEÇ'İN GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİK SÜRECİ VE YÜRÜTTÜĞÜ DIŞ POLİTİKA **90**
4.1 Soğuk Savaş Gölgesinde Tarafsızlık: İsveç'in 1957-1958 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği 91
4.2 İsveç'in 1975-1976 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği ve Artan Etkisi 99
4.3 İsveç'in Diplomatik Yükselişi: 1997-1998 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği 110
4.4 İsveç'in Küresel Rolü: 2017-2018 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği 116
4.5 Türkiye ve İsveç'in BM Güvenlik Konseyi Üyelik Süreçlerinin Dış Politikalarına Yansımalarının Karşılaştırmalı Analizi 125
5.SONUÇ **141**
KAYNAKLAR **148**

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1.1 Türkiye ve İsveç'in Üyelik Dönemlerine Göre Aldığı Oy Oranları 139

1. GİRİŞ

1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler, dünya savaşlarında yaşanan yıkımın ve felaketin tekrar yaşanmaması için barış ve istikrarın korunması amacıyla kurulmuştur. BM'nin en önemli organlarından biri olan Güvenlik Konseyi de küresel güvenlik ve barışın sağlanmasından sorumlu olmuştur. Birleşmiş Milletler'in en yetkili organı olan Güvenlik Konseyi, 1963 yılından önce 5 daimi ve 6 geçici üyeden oluşurken 1963 sonrası 5 daimi ve 10 geçici üye olmak üzere toplam 15 üyeden oluşmuştur. Konsey yapısında değişiklik olmadan önce Batı Avrupa ve İngiliz Milletler Topluluğu, Doğu Avrupa, Orta Doğu bölgesinden bir üye ve Latin Amerika'dan iki üye yer alırken 1963 yılında alınan karar ile ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin'den oluşan daimi üyeler ile birlikte Konsey'de Batı Avrupa ve Diğerleri Grubundan iki, Latin Amerika ve Karayipler'den iki, Afrika ve Asya Grubundan beş üye yer almıştır. Seçilen geçici üyeler Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından üçte iki oranında çoğunluk oy ile seçilerek iki yıllık süre için Konsey'de görev yaparlar. 15 üyeden oluşan Konsey'de kararların alınabilmesi için en az dokuz üyenin oyunun gerekmesi dolayısıyla geçici üyelerin oyları da önem kazanmıştır.[1] Özellikle veto kararı geçerli olmayan usul kararlarında geçici üyelerin oyları önemli olmuş ve Konsey'de verdikleri oylar kararların meşruiyetini artırır nitelikte olmuştur.

Önemli bir siyasi güç ve prestij sağlayan Güvenlik Konseyi geçici üyeliği barış ve güvenliğin sağlanmasında birincil sorumluluğa sahip olması ve küresel meselelerde karar alma yetkisi dolayısıyla itibar ve prestij kaynağı olarak görülmüştür. Güvenlik Konseyi'nin elinde bulundurduğu güç ve yetki diğer devletler tarafından üyeliği cazip kılmıştır. Üyelik sadece etkin bir siyasi güç değil aynı zamanda uzun vadeli ve çok taraflı ilişkiler kurmaya fırsat vererek uluslararası sistemde etkin bir ağ kurulmasına katkı sağlamıştır. Diğer taraftan üyelik sistemdeki her devlet ile temas kurmaya aracı olurken, işbirliği geliştirme açısından fırsatlar vermiş ve daimi beş üye ile de ilişkiler geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ile sorumlu en yetkili organ olan Güvenlik Konseyi zaman geçtikçe uluslararası

[1] İbrahim Kumek, *"Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-1952, 1954-1955, 1961, 2009-2010)"*, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2022, s.566-567.

meselelere daha fazla dahil olmuş ve geçici üyelerde bu meseleler üzerinde gerek uluslararası gerek bölgesel birçok konuda etkili olmayı amaçlamıştır.

Uluslararası sistemde barış ve güvenliğin sağlanmasından sorumlu ve gerektiğinde kuvvet kullanma yetkisine sahip olması dolayısıyla yetkili bir organ olan Güvenlik Konseyi uluslararası krizlerin çözümünde etkili bir rol oynamıştır. Güvenlik Konseyi'nde alınan kararlar uluslararası ilişkileri etkilemiş ve krizlerin çözümü noktasında belirleyici olabilmiştir. Dolayısıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bir devletin uluslararası arenada oynadığı rolü, dış politika ve stratejilerini etkileyen bir faktör olmuştur. Bu çalışmada Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini ele alarak Güvenlik Konseyi'ndeki deneyimlerini ve dış politikalarına etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu iki ülkenin Güvenlik Konseyi'ndeki etkilerinin nasıl olduğunu ve bu üyelik süreçlerinin dış politikalarındaki yansımaları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tezde öncelikle yumuşak güç ve buna bağlı olarak kamu diplomasisi kavramlarına yer verilmiş ve ardından temellendirilen liberalizm kuramı açıklamıştır. İkinci bölümde ise Türkiye'nin üyelik süreçlerine yer verilerek Konsey kararları ve BMGK üzerinde etkisi değerlendirilerek üyelik süreçlerinin dış politikasına etkisi incelenmiştir. Ardından aynı şekilde İsveç'in üyelik süreçleri ve Konsey kararları doğrultusunda dış politikaları ile bağlantılarına yer verilmiştir. Son olarak ise farklı dönemlerde Güvenlik Konseyi üyesi olan Türkiye ve İsveç'in üyelik süreçlerinin bir karşılaştırılması yapılarak verdikleri kararlar ve uluslararası sistemde değişen rolleri üzerinden bir analiz yapılmıştır. Konsey'deki performansları ve geçirdikleri üyelik süreçlerinin dış politikalarına olan yansıması ele alınarak Konsey'in bu iki ülke üzerindeki etkisi ve bu iki ülkenin de Konsey'e olan etkisi karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Bu tez, Türkiye ve İsveç'in Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeliğinin niçin küresel güçlerin etkisinde kaldığını ve Güvenlik Konseyi üyeliğinin orta büyüklükteki ve küçük büyüklükteki devletlerin dış politikalarını nasıl etkilediği sorusunu cevaplamayı amaçlamıştır. Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçleri

ayrıntılı olarak ele alınan çalışmada iki ülkenin de her üyelik döneminde değişen politika ve stratejileri incelenmiş ve küresel güçlerin Güvenlik Konseyi üzerindeki etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda çalışma Türkiye ve İsveç'in üyelik süreçlerini, bu süreçlerdeki çıkarlarını ve belirledikleri dış politikaları doğrultusunda Konsey'de verdikleri kararları ele alarak Küresel güçlerin gölgesinde Konsey'de nasıl etki yaratmaya çalıştıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır.

1.2 Hipotez

Bu tezin hipotezi, Türkiye ve İsveç'in Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerinde farklı dönemlerde bazı istisnai durum ve kararlar olsa da küresel güçlere karşı etkili olamadıkları yönündedir. Bu hipotez ile Türkiye ve İsveç'in üyelik dönemlerinde Konsey'de etkin olma çabaları ve bu çabaları karşısında Küresel güçlerin sınırlamaları vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda iki ülkenin de üyelik süreçleri ve aldığı kararların ayrıntılı analizi yapılmıştır. Üyelik süreçlerinde küresel güçler ile ilişkileri ve bu süreçlerin dış politikalarına yansıması incelenerek çalışmanın hipotezi desteklenmiştir.

1.3 Bulgular

1. Soğuk Savaş döneminde Türkiye, üç üyelik dönemi geçirmiştir ve bu üyelik süreçlerinde ABD'nin ekonomik ve askeri alanda yardımları ve Sovyetler ‘in yayılmacı politikası dolayısıyla Türkiye bu üyelik süreçlerinde ABD ve Batı ittifakı politikalarını desteklemiştir.
2. Batı ittifakına olan bağlılığı dolayısıyla komşu devletler ve Müslüman devletler ile ilgili Konsey gündemine gelen sorunlarda dahi onların lehine ya da aleyhine olması fark etmeden ABD ve Batı ittifakı ile aynı kararları vermiştir.
3. Sovyetler‘in yayılmacı politikası ve Soğuk Savaş dönemindeki güç mücadelesi içerisinde Türkiye tek taraflı bir politika izleyerek tercihini Batı'dan yana kullanmıştır. Batı'nın sağladığı yardımlardan faydalanabilmek ve güvenliğini garanti altına almak isteyen Türkiye, Batı ile yakın ilişkiler geliştirmiştir.

4. Türkiye'nin stratejik önemi dolayısıyla ABD'nin Sovyet yayılmacılığını önleme ve Konseye Sovyet taraftarı ülkelerin aday olmasını engellemek amacı doğrultusunda Türkiye'yi üye olması için teşvik etmiş ve üyelik süreçlerinde sıkı lobi faaliyetleri yürütmüştür. Bu süreçte ilk üyeliğini Orta Doğu bölgesinden koyan Türkiye ABD stratejileri doğrultusunda Soğuk Savaş dönemindeki sonraki üyelik dönemlerinde farklı bölgelerden adaylığını açıklamıştır. Bu durum diğer devletlerin tepkisini çekmiş ve Türkiye'nin güvenilirliğini zedelemiştir. Uluslararası sistemde ABD yörüngesinde bir devlet algısı oluşturmuştur.
5. İsveç, Soğuk Savaş döneminde geçen 1957-1958 ve 1975-1976 dönemlerinde iki güç arasındaki mücadeleyi dengelemek için tarafsızlık politikası benimsemiştir. 1957-1958 döneminde Sovyetler'in yayılmacı politikası İsveç'i de endişelendirmiş ve bu endişeleri dolayısıyla ABD ile olan ilişkileri daha ön plana çıkmıştır.
6. 1975-1976 üyelik döneminde tarafsızlık politikası temelinde ilişkilerini sürdürmüş ve uluslararası barış, hukuk, işbirliği ve silahsızlanmayı savunan dış politikası ile uluslararası toplumda güven kazanmıştır. Üyelik süreçlerinde bu değerlerin savunmuş ve daha çok benimsenmesi için çaba göstermiştir.
7. İsveç ve Türkiye'nin Soğuk Savaş'ın yoğun olduğu dönemlerde geçirdikleri üyelik süreçlerinde güvenlik endişeleri temelinde benzer bir politika yürütmüş olsalar bile Türkiye, Batı ittifakına bağlılığını her fırsatta yinelemiş ancak İsveç tarafsızlık politikası temelinde herhangi bir ittifaka dâhil olmayı reddetmiştir.
8. Türkiye bu dönemdeki üyelik süreçlerinde aktif bir performans sergileyememiş Konsey kararları üzerinde pek etkiye sahip olamamıştır. Bunun aksine İsveç Konsey kararlarında etkin olmaya çalışmıştır. Özellikle veto kararı sayılmayan ve gerekli çoğunluğun sağlanmasına ihtiyaç duyulan bazı usul kararında belirleyici rol oynamıştır.
9. 1997-1998 döneminde uluslararası barış ve istikrarı savunan imajı güçlenmiş barış operasyonlarına yoğun destek vermiştir. 1994 yılında AB üyeliği ile birlikte Batı ile ilişkilerini daha çok geliştirmiştir. NATO'nun operasyonlarına dahi destek vermiştir. Yumuşak gücünü daha çok ön plana çıkarmış daha fazla ülke ile ilişkiler geliştirmiş ve bu doğrultuda kalkınma destekleri sağlayarak uluslararası toplumda imajına olumlu katkı sağlamıştır.
10. Türkiye 2009-2010 döneminde diğer üyeliklerinden farklı olarak bağımsız bir dış politika benimsemiş, birçok bölge ve ülkeye açılımlar gerçekleştirmiş, işbirliği ve

kalkınma destekleri sağlamış, uluslararası sistemde güvenilirliğini artırmıştır. Bu yönüyle İsveç'in özellikle 2017-2018 dönem üyeliği benzerlik göstermiş iki ülkede yumuşak güçlerini artırarak çok taraflı ilişkiler geliştirmişler ve Konsey üyeliklerine katkı sağlamışlardır.

11. Konsey üyelikleri süresince Türkiye ulusal meselelerde daha fazla söz almakla birlikte özellikle bölgesel konularda ve kendi çıkarlarının olduğu konularda etkinliğini göstermeye çalışmış, üyeliği süresince dış politikasını olumsuz etkileyecek konularda Batı'dan ayrılarak kendi görüşlerini ortaya koymuş ve kararlarını bu görüşleri doğrultusunda vermiştir. İsveç ise bu dönemde genel olarak uluslararası meseleler doğrultusunda uluslararası barış, uluslararası hukuk, insani diplomasi gibi alanlarda kendini göstermiştir. Türkiye bu üyelik döneminde çıkarlarına aykırı bulduğu beş sorunda hayır oyu kullanırken İsveç 2017-2018 üyelik döneminde Konsey gündemine getirilen sorunların hepsinde evet oyu kullanmıştır.
12. Küresel güçlerin bu iki devletin her üyelik sürecinde farklı etkileri olmuş ve Konsey'de baskın güçleri her zaman hissedilmiştir. Geçirdikleri üyelik süreçlerinde aldıkları kimi kararlarda her ne kadar uluslararası hukuk, barış temelinde ve kendi çıkarları doğrultusunda Konseyi etkilemeye çalışsalar da bu güçlerin engelleri ile karşılaşmışlardır. İki ülke de farklı dönemlerde farklı alanlarda Konsey'de etkili olmaya çalışmış, kendi politikaları doğrultusunda kararlar almış ve aktif diplomasi yürüterek Konsey'de etkin olmaya çalışmışlardır. Ancak bazı istisnai durum ve kararlar olsa da Türkiye ve İsveç küresel güçlere karşı istedikleri etkiyi gösterememişlerdir.

1.4 Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada Türkiye ve İsveç'in Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini değerlendirmek için karşılaştırmalı analiz yöntemini kullanılmıştır. Karşılaştırmalı analiz yöntemi Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini ayrıntılı olarak ele alarak üyelikleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak için uygun bir yaklaşım olarak seçilmiştir.

Çalışmada iki ülkenin de Güvenlik Konseyi üyelik süreçleri sırasıyla incelenmiş ve bu süreçlerin detaylarına değinilerek her iki ülkenin üyelik süreçlerinde Konseye etkileri, Konsey üyeliklerinin de dış politikalarına etkileri ve bu süreçlerde Konsey'de aldıkları kararları ve bu kararlara nasıl katkı sağladıkları incelenmiştir. Bu bağlamda yapılan değerlendirmelerde öncelikle birincil kaynaklardan yararlanılmaya özen gösterilmiştir. Özellikle kütüphanelerin gazete ve dergi arşivleri, internet üzerinden erişilen gazete ve dergi arşivleri, devlet arşivleri, Birleşmiş Milletler'in dijital kütüphaneleri ve resmi web siteleri, devlet arşivleri, kitaplar, yine internet üzerinden makale, dergi ve belgeler kullanılmıştır.

Karşılaştırmalı analiz yöntemi Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini daha iyi anlamak ve değerlendirmek için uygun bir çerçeve sunmuştur. Bu yöntem ile iki ülkenin üyelik süreçleri için de ayrıntılı değerlendirmeler yapılarak bu süreçlerdeki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koyulmuştur.

1.5 Literatür Taraması

Bu tez Türkiye ve İsveç'in BM Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Yapılan çalışmalar içerisinde Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini karşılaştıran bir yayın mevcut olmaması dolayısıyla özgün ve benzersiz bir çalışma sunulmuştur. Literatür taraması yapılan bu bölümde konu ile ilgili önceki çalışmalar incelenmiş bu çalışmaların sınırlılıkları ve eksiklikleri belirtilmeye çalışılmıştır

- "Türkiye'nin 1948'de BM Güvenlik Konseyi Üyeliğine Adaylığı: Batı'nın 'Favori' Adayı Neden Kaybetti?" adlı makale, Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ndeki dört üyelik sürecinden önce 1948 yılında geçici üyelik için yaptığı adaylık başvuru sürecini incelemiştir. Dört üyelik döneminden ayrı olarak adaylığını açıkladığı ancak kazanamadığı bu dönemin ele alınması sonraki üyelik süreci ile ilgili değerlendirme yapılabilmesi açısından değerli olmakla birlikte sadece bir dönem ele alınmıştır.[2]

[2] Ali Balcı, Talha İsmail Duman, *"Turkey's Candidature to the UN Security Council Seat in 1948: Why the West's 'Favorite' Candidate Lost",* **Turkish Historical Review,** 2020, s.284-302.

- "Yeni Bölgenizin Tadını Çıkarın! ABD'nin 1953'te BM Güvenlik Konseyi'nde Türkiye'nin Grubunu Değiştirme Stratejisi" adlı makale, Türkiye'nin 1954-1955 seçimlerinden önce coğrafi grubunu değiştirmesini ele almıştır. Makale bu dönemde Türkiye'nin ve ABD'nin dış politika stratejilerini anlamak açısından oldukça aydınlatıcıdır. Ancak Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliğini ve dış politika stratejilerine yansımasını değerlendirmek açısından tek bir dönemin değerlendirilmesi Güvenlik Konseyi üyeliğini anlamak açısından eksik kalmıştır.[3]
- "Soğuk Savaş Döneminde BM Güvenlik Konseyi'nde Türkiye; Seçimler, Oy Verme Motivasyonları ve İttifak Taahhütleri", adlı makale Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminde geçirdiği üç üyelik dönemini incelemiş, Konsey'deki performansı ve dış politikasına yansımaları değerlendirilmiştir. Makale Türkiye'nin Soğuk Savaş döneminde Konsey'deki üyelik süreçlerinde sergilediği performansı ve dış politikasını anlamak için yardımcı bir kaynak olmuştur. Ancak önemli bir üyelik dönemi olan 2009-2010 dönemini ele almamış ve sadece Soğuk Savaş dönemindeki üyelik süreçlerini incelemiştir.[4]
- "BM Güvenlik Konseyi'nde Türkiye: Seçimi ve Performansı" adlı makale Türkiye'nin 2009-2010 dönemi Güvenlik Konseyi üyelik sürecine odaklanmış yürüttüğü kampanyalar, Konseyde ki performansı ve bu süreçteki olası davranış seçenekleri ele almıştır. Ancak yine sadece bir döneme odaklanılması ve hatta 2015-2016 dönemindeki adaylığına da değinilmemesi dolayısıyla Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliğinin değerlendirmesi yapılması noktasında bir bütünlük sağlanamamıştır.[5]
- "Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ve Türkiye", adlı makale ise Türkiye'nin 2009 dönemine değinilmiş ve Konsey'de ki alınan bazı önemli kararlar ve arka planları ele alınmıştır. Ancak 2009-2010 dönemi üyelik süreci eksik olmakla birlikte bazı kararlara odaklanılması Türkiye'nin Güvenlik Konsey üyelik süreçlerini değerlendirmek açısından bütün bir yaklaşım sunamamıştır.[6]

---

[3] Ali Balcı, Emel Akçalı, *" Enjoy Your New Region! The US Strategy of Shifting Turkey's Caucus in the UN Security Council in 1953",* **Geopolitics,** 2021, s.718-738.

[4] Ali Balcı, Ayşenur Hazar , "*Turkey in the UN Security Council during the Cold War: Elections, Moting Motivations and Alliance Commitments*", **Sakarya University, The Middle East Institute,** Cilt: LVII, Sayı:2, 2021, s. 279-291.

[5] Berdal Aral, "*Turkey in the UN Security Council: Its election and performance*", **Insight Turkey**, 2009, 151-168.

[6] Yalım Eralp, "The United Nations Security Council and Turkey", **Global Political Trends Center**, 2009, s.1-8.

- "Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde Türkiye: 'Ritmik Diplomasi' ve Küresel Etki Arayışı" adlı makale Türkiye'nin 2009-2010 dönemi Güvenlik Konseyi'ni birçok açıdan değerlendirmiş ve bu üyelik sürecinde belli başlı vakalara odaklanarak değerlendirmeler yapmıştır. Türkiye'nin dış politikasına ve bölgesel ve küresel liderlik rolünü incelemiştir. Ancak makale bu dönemi anlayabilmek açısından aydınlatıcı olsa da tek bir dönemi ve belirli vakaları ele alması Türkiye'nin üyelik sürecinin değerlendirilmesi noktasında eksik kalmıştır.[7]
- " Birleşmiş Milletler Güvenlik Konsey'inde Türkiye", adlı makale ise Türkiye'nin 2009-2010 dönemi üyelik sürecini almıştır. Ancak bu üyeliğine giden sürece kısaca yer vererek daha çok dış politikasına yansımasını ele almıştır. Bu açıdan yine 2015-2016 dönemi adaylığını ele almaması ve üyelik süreci hakkında kısa bir değerlendirme yapması Türkiye'nin bu üyelik sürecindeki kararlarını ve yaklaşımlarını eksik bırakmıştır.[8]
- "Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)" adlı makale ise Türkiye'nin dört üyelik sürecine yer verilmesi dolayısıyla Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliğini anlayabilmek açısından yardımcı bir kaynak olmuştur. Ancak bütün süreçlere değinilmesine rağmen üyelikleri kısaca anlatılmış ve daha çok bu üyelik dönemlerindeki statü arayışına odaklanılmıştır. Üyelik süreçlerine giden yol, kampanya süreci, Konsey'de verdiği kararlar ayrıntılı şekilde ele alınmamış ve diğer taraftan 2015-2016 adaylık süreci de incelenmemiştir. [9]
- "BM Güvenlik Konseyi'nin Seçilmiş Üyesi Olarak İsveç" adlı makalede İsveç'in 2017-2018 dönemi Güvenlik Konseyi geçici üyeliği farklı açılardan detaylı bir şekilde ele alınmış ve Feminist dış politikası temelinde özellikle kadın, barış ve güvenlik konusu ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Ancak sadece bir döneme odaklanılmıştır. Bu süreçte elde ettiği kazanımlarda önceki üyelik dönemlerinin büyük katkısı göz önünde bulundurulursa bu süreçten önceki üç üyelik döneminin incelenmemesi konuya bütüncül şekilde yaklaşımı engellemiştir.[10]

---

[7] Aslı İlgit, Binnur Özkeçeci Taner, *"Turkey at the United Nations Security Council: 'Rhythmic Diplomacy and a Quest for Global Influence*", **Mediterranean Politics**, 2014, s.183.
[8] Akif Kireçci, *"Turkey in the United Nations Security Council"*, **SETA**, 2009, s.1-15.
[9] Kumek, a.g.m, s. 559-582.
[10] Angela Muvumba Sellström, Peter Wallensteen, Ingebjörg Finbank, vd.*"Sweden as an Elected Member of the UN Security Council:* Promoting Women, Peace and Security as Core Council Business, 2017–18 *"*, **Peace Research Institute Oslo**, 2021, s.9-98.

- “İsveç'in 2017-18 BMGK Formülü: Dışişleri Bakanlığının Rekabet Avantajlarını Harekete Geçirmek, Afrika'yı Öne Çıkarmak ve E10'u Güçlendirmek “, adlı makalede ise İsveç’in 2017-2018 dönem üyeliği ayrıntılı şekilde incelenmiş ve Konsey’deki geçici üyelerin konumlarına yönelik analiz yapılmıştır. Bu yönden aydınlatıcı olmasının yanında bu çalışmada da sadece bir döneme odaklanılmış ve geçen üç dönem üyeliğine değinilmemiştir. [11]
- "İsveç'in BM Güvenlik Konseyi Üyeliği 2017-18" adlı çalışma ise İsveç’in yine 2017-2018 dönem üyeliğini ele almış ve bu doğrultuda Konsey üyeliğindeki odak noktasını ve dış politikasını ayrıntılı şekilde incelemiştir. Bu dönem üyeliği ile ilgili birçok bilgi versede kaynaklarda genellikle sadece 2017-2018 dönem üyeliğinin incelenmesi İsveç’in Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerinin değerlendirmesi açısından bir boşluk oluşturmuştur. [12]

[11] Kjell Engelbrekt, *"Sweden’s 2017–18 UNSC Formula: Mobilizing the MFA’s Competitive Advantages, Highlighting Africa, and Boosting the E10”,* **International Peacekeeping,** 2023, s.1-22.
[12] Kjell Engelbrekt, *“Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18”,* **Försvarshögskolan,** 2020, s.1-130.

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1 Yumuşak Güç

Güç, uluslararası ilişkiler literatüründe tanımlanması zor kavramlardan biri olmakla birlikte kavramın üzerine farklı birçok yaklaşım dile getirilmiştir. [13] Güç kavramına yönelik tartışmalarda fikirleri ve açıklamaları ile uluslararası ilişkilerde önemli etki yaratan Robert A. Dahl gücü, A aktörünün B aktörüne normal şartlarda yapmayacağı bir şeyi yaptırabilme etkisi ve becerisi olarak tanımlarken[14] gücün değişken yapısına vurgu yapan Nye'a göre ise güç, "Hava durumu gibidir. Herkes ona bağlıdır ve onun hakkında konuşur; fakat çok azı onu anlar." Yine Nye 'a göre güç, " aynı zamanda aşk gibidir: Yaşaması, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır; fakat bu onun gerçekliğini azaltmaz."[15] Bu noktada farklı örnekler ile kavramı tanımlayan Nye, gücü yaşamanın onu anlamaya çalışmaktan daha kolay olduğunu belirtmiştir.

Güç kavramını uluslararası politikanın merkezine yerleştiren ve bu terimle çıkar kavramını ifade eden ancak açık bir tanımını yapmayan Morgenthau ise uluslararası politikayı güç mücadelesi şeklinde tanımlamıştır. Gücün bir amacı gerçekleştirmek için araç olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda şiddet anlamında kullanılan kuvvetten ayırarak insanın insan üzerinde kontrol kurmasını ve bunu sürdürmesini sağlayan her bağlantıyı güç olarak nitelendirmiş ve gücün bir ilişki biçimi olduğunu vurgulamıştır.[16] Kavrama birçok anlam yükleyerek çok boyutlu bir yapı kazandıran Morgenthau'nun güç kavramına yönelik bu yaklaşımlarını eleştiren Holsti'ye göre ise güç, bir devletin sahip olduğu imkân ve yetenekleri diğer devleti baskı ya da ikna yöntemi ile ödüllendirerek veya cezalandırarak davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme becerisidir.[17] Bu doğrultuda ise güç kullanımında çatışmanın olmadığı ve kuvvetin kullanılmadığı gücün daha etkili olduğu görüşü oluşmaktadır.

---

[13] Davut Ateş, **Uluslararası Politika: Dünyayı Anlamak ve Anlatmak,** Dora Yayıncılık, Bursa 2013, s.160.
[14] Robert A. Dahl, *"The Concept of Power"*, **Behavioral Science**, 1957, s.203-205.
[15] Joseph S. Nye, **Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Araçları**, (Çeviren: Rayhan İnan Aydın), BB101 Yayınları, Ankara 2020, s.19-20.
[16] Hans j. Morgenthau, Kenneth W Thompson**, Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace**, Alfred A. Knopf, 1985, s.30-32.
[17] K.j. Holsti, *"The Concept of Power in the Study of International Relations"*, **Background**, 1964, s.179

Güç kavramının geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir kavram olması nedeniyle belirli bir tanımını yapmak oldukça zordur. Dolayısıyla göreceli olan bu kavram için farklı zamanlarda farklı siyasi düşünürler ve yazarlar görüşlerini dile getirmiştir.

Birçok yazar gücü, bir devletin elinde bulundurduğu fiziksel faktörler şeklinde ifade ederek, ulusal güç ve bunu meydana getiren unsurlara dikkat çekmişse de bazı yazarlar da gücün fiziksel şeklinden daha çok kullanılabilirliği ve yarattığı etki üzerinde durmuşlardır.[18] Bu yazar ve siyasi düşünürler kullanılamayan ve diğer devletler üzerinde herhangi bir etki kuramayan veya kullanılma ihtimali olmayan fiziksel unsurları güç olarak değerlendirmenin hatalı olduğu görüşündedirler. Bu yüzden gücün etkili olabilmesi için kullanılması ya da kullanılma ihtimalinin yüksek olması gerekir.[19] Kullanılmak istenen bu güç etkili bir sonuç ile doğru orantılıdır. Devletler bu etkili sonucu, değişmeye zorlayıcı önlemler içeren sert güç ile elde edebilirken etkileme ve teşvik yöntemine dayanan yumuşak güç aracılığıyla da elde edebilirler.

Uluslararası ilişkilerde güç kavramı iki şekilde kavramsallaştırılmıştır. İlk olarak gücü kaynak ve kapasite ile bir tutan klasik yaklaşım ikincisi ise ilişkisel yaklaşımdır. İlk yaklaşım için güç devletlerin sahip oldukları maddi imkânlardır. Devletlerin ellerinde bulundurdukları askeri teçhizat ve yetenekler ile bunları destekleyecek ekonomik, siyasal ve sosyal kaynakların birleşimidir.[20] İkinci yaklaşım için ise güç, sahip olunan bir varlık değil aktörler arasındaki bağlantılarda oluşan nedensellik olarak ifade edilmiştir. Maddi olanaklar aktörlerin istedikleri sonucu elde etmeleri için yeterli gelmeyebilirken devletlerin diğer devletlerle ilişkilerinde kontrol etme, etkileme, zorlama veya teşvik yöntemleri ile karşısındakinin davranışlarına yön verebilme kabiliyeti daha güçlü olmuştur. [21]

Uluslararası ilişkilerde etkin olan bu ikinci yaklaşım maddi ve maddi olmayan kaynaklara dayanmaktadır. Maddi kaynaklar güç için önemlidir ancak bir aktörün diğer bir aktöre normal şartlarda yapmayacağı bir şeyi yaptırabilmesi normlar, değerler, kültür, ideoloji, kurumlar gibi birçok farklı etken aracılığıyla gerçekleşebilir.

---

[18] Tayyar Arı, **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika**, Mkm Yayıncılık, Bursa 2011, s. 132-133.
[19] Emrah Aydemir, **Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya**, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2016, s.130.
[20] İsmail Yaylacı, " Güç Kavramsallaştırmaları ve Diplomasi", (Editörler: Ali Resul Usul, İsmail Yaylacı), **Dönüşen Diplomasi ve Türkiye**, Küre Yayınları, İstanbul, 2020, s.49.
[21] Yaylacı, a.g.e, s.53.

Bu doğrultuda ilişki olarak güç devletlerin çıkarlarını şekillendirerek işbirliğine imkân veren Liberal kuram ile ilişkilendirilebilir.[22] Karşılıklı bağımlılığın önemli olduğu Liberal teoride işbirliği yalnızca devletler ile değil devlet dışı kurumlar aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Bu durumda işbirliği daha mantıklı ve kazançlı bir hale gelir.

Uluslararası ve devlet dışı aktörlerin küresel sistemde daha etkin bir konuma gelmesi ile yeni sistemde güç, siyaset bilimciler tarafından üç bölümde incelenmiştir. Bunlar; sert güç, yumuşak güç ve akıllı güçtür. [23] Bunlardan ilki olan sert güç, akla gelen ilk tanımı ile bir aktörün amaç ve çıkarlarına ulaşması için karşısındaki bir aktöre zorla veya tehditle istediğini yaptırmasıdır. Bunu da askeri veya ekonomik güce başvurarak gerçekleştirir.

Nye'a göre de sert güç, askeri ve ekonomik güce dayanmaktadır. Teşviklere (havuç) ya da tehditlere (sopa) dayanan sert güç bu baskılar ile değişime zorlamaktadır. Sopa olarak kavramsallaştırılan bu tabir ise tam olarak sert gücü tanımlamıştır.[24] Uluslararası sistemin değişmesi ve dönüşmesi sebebiyle devletler sert güce karşılık siyasi amaçlarını daha az zararla gerçekleştirebilecekleri alternatif bir seçenek olarak yumuşak güce yönelmişlerdir.

Yumuşak güç, bir aktörün diğer bir aktörün tavır, tutum ve davranışlarında değişiklik meydana getirmesi ile birlikte yaklaşımlarını yönlendirme becerisine dayanır. Hedef devlete kendini örnek ve lider olduğuna inandırdığı takdirde istediklerini elde etmeye çalışırken diğer aktörlerin işbirliğinden de yararlanabilir. Yumuşak güç bir devletin cazibe merkezi haline gelerek müzik, sinema, marka, medya gibi alanlarda küresel çapta takip edilmesi ile yakından ilişkilidir. [25] Örneğin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), bu alanlarda öne çıkan konumu ile evrenselleşmiş bir kültüre sahiptir. Demokrasiye verilen önem, barış ve insan hakları, hukukun üstünlüğünün savunulması gibi konular yumuşak gücü etkilerken devletlerin dış politikaları da yumuşak güç üzerinde oldukça etkilidir. Bu doğrultuda devletlerin saldırgan ve tek taraflı

---

[22] Yaylacı, a.g.e, s.53-54.
[23] Bekir Aydoğan, *"Rapor:"Güç Kavramı ve Kamu Diplomasisi"*, **Politika Dergisi**, 2011, s.3.
[24] Kübra Paydaş, Ruken Başduvar, "Uluslararası İlişkiler ve Yumuşak Güç Çözümlemeleri", (Editör: İsmail Armağan), **21. Yüzyılda Uluslararası İlişkilerde Yeni Trendler: İnsanımız İlk 10 Yolunda mı?** Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2020, s.93.
[25] Burak Kadercan, "Güç", (Editörler: Şaban Kardaş- Ali Balcı**), Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih Teori Kavram ve Konular**, Küre Yayınları, İstanbul 2014, s. 316.

politikaları, oluşturduğu olumlu imaja ve cazibeye zarar vermektedir. Örneğin ABD'nin 2003 yılında Irak'a olan müdahalesi sonrası dünya genelinde yapılan anketlerde ABD'nin imajının sarsıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.[26]

Nye geliştirdiği yumuşak güç kavramını sert güç ile karşılaştırarak açıklamıştır. Sert güç askeri ve ekonomik güç ile değişime zorlarken yumuşak güç karşısındakini etkileme ve kendine çekme yöntemi ile istediğini yaptırabilme becerisidir.[27] Yani isteklerini diğerlerinin de istemesini sağlamayı başarabilmektir. Bunu başarabildiği takdirde sert güce daha az başvurabilecektir.

İki güç arasındaki ilişkiye değinen Nye, yumuşak güç ve sert gücün diğer aktörlerin davranışları üzerinde etki yaratması noktasında önemli bir araç olduğunu belirterek yumuşak gücü ikna becerisine sert gücü ise komut verme eğilimine dayandırmıştır.[28] Yumuşak güç ölçülebilir ve hesaplanabilir olmaması dolayısıyla sert güçten ayrılır. Ayrıca sahip olunan değer ve kültürlerin diğer aktörler üzerinde zaman geçtikçe daha etkili olması da yumuşak güç ve sert gücü birbirinden ayıran bir diğer önemli özelliktir.[29]

Nye yumuşak güç kavramını literatüre kazandırmışsa da bir teori haline getirememiştir. Kavramın kullanımı farklı şekillerde ifade edilmesine rağmen ortak bir yaklaşım ortaya konulamamıştır. Bu yaklaşımlar arasında en dikkat çeken noktalardan birisi yumuşak güç kaynakları ve bu kaynakların kullanımı olmuştur. Nye yumuşak güç ve sert güç kaynaklarını ilerleyen dönemlerde birbirlerinin yerine kullanılarak bu iki gücün sentezlenebileceğini vurgulamış ve ortaya çıkan güce "akıllı güç" adını vermiştir. [30] Davranışsal yönden yumuşak güç cezbetme yeteneği iken kaynaklar yönünden bakıldığında ise yumuşak güç kaynakları, cazibeyi oluşturan değerlerdir.[31]

---

[26] Emine Akçadağ, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi", (Editörler: Hasret Çomak-Caner Sancaktar), **Türk Dış Politikasında Yeni Yönelimler: İki Kutuplu Sistem Sonrası Türk Dış Politikası**, Beta Yayınları, İstanbul 2013, s.59.

[27] Utku Yapıcı *"Yumuşak Güç Ölçülebilir mi?",* **Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi**, Cilt: XII, Sayı:47,2017, s.8

[28] Yıldırım Turan, Ahmet Karanfil, *"Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği"*, **Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi**, Cilt :III, Sayı:1, 2017, s.19.

[29] İsmail Numan Telci, " Yumuşak Güç ve Düşünce Kuruluşları: Türkiye Örneği", (Editörler: Mehmet Şahin- B. Senem Çevik), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Nobel Yayıncılık, Ankara 2015, s.524.

[30] Mesut Şöhret," Yumuşak Güç Konsepti Çerçevesinde Türkiye'nin Bölgesel Rolü", (Editör: Hasret Çomak- Caner Sancaktar), **Türk Dış Politikasında Yeni Yönelimler: İki Kutuplu Sistem Sonrası Türk Dış Politikası**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s.442.

[31] Nye, a.g.e, s.26.

Yumuşak güç, ideoloji, kültür, kurumlar gibi kaynakların etkisine dayanırken askeri ve ekonomik güç gibi maddi unsurlara dayanan sert güçten farklı yönüne dikkat çekmektedir.[32] Yumuşak güç ve sert güç kaynakları arasında bir ayrım olmasına rağmen çok büyük farkları yoktur. Ancak sert güç kaynaklarının yumuşak güce dönüşmesi bu iki güç arasındaki farkı daha karmaşık bir hale getirebilmektedir. Bu doğrultuda bir devletin ekonomisinin çok güçlü olması sadece sert güç kaynağına sahip olduğunu göstermez. Ekonomisinin güçlü olması diğer devletleri etkileyebilir ve bir çekicilik oluşturabilir. Dolayısıyla sert güç kaynağı olarak değerlendirilen ekonomik güç, yumuşak güce dönüşebilir. Bu durumda ise güç kaynaklarının kullanıldıkları duruma göre değişkenlik gösterebildiği söylenebilir.[33]

Değişen uluslararası sistem baskı ve zor kullanılarak elde edilen sonuçların pek de kalıcı olmadığını göstererek karşılıklı iletişimin önemini ve gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla günümüzde devletler istedikleri sonucu elde etmek ve siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için artık sert güç yerine daha çok yumuşak gücü kullanmaktadırlar.

20. yüzyıl ile birlikte hükümet dışı örgütler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, küresel şirketler, basın ve sosyal medya gibi yumuşak güç unsurları ön plana çıkmıştır.[34] Uluslararası politikada sert gücün öneminin azalması, yumuşak güç araçlarının kullanımının ve etkinliğini artması ile kamu diplomasisi de yumuşak gücün önemli araçlarından biri olmuştur.[35]

2.2 Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi kavramını ilk olarak 1965'te Tufts Üniversitesi Fletcher School of Law Diplomacy'nin Dekanı Edmund Gullion kullanmıştır. Kamu diplomasisi en genel tanımı ile bir devletin dış politika hedef ve çıkarları doğrultusunda diğer devletlerin toplumlarını etkilemek ve yönlendirebilmek üzerine yürüttüğü faaliyetlerdir.

---

[32]Yaylacı, a.g.e, s.62
[33]Yapıcı, a.g.m, s.8-9.
[34]Ahmet Nafiz Ünalmış, *"Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü*", **Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:91, 2019, s.139.
[35]Emine Akçadağ, "Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi", s.3. http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf

Uluslararası ilişkiler alanında yaşanan gelişmeler dolayısıyla yeni anlamlar kazanan diplomasi, çok boyutlu bir kavram olarak sadece diplomatların yürüttüğü bir mesleğin çok ötesine geçmiştir. Değişen ve küreselleşen dünyada kamuoyu da uluslararası sisteme dâhil olmuş ve diplomasi faaliyetlerinde etkin bir rol oynamaya başlamıştır. Bu değişim dış politika faaliyetlerinde diğer devletlerin halkları ile etkileşim sağlayacak iletişim stratejileri geliştirme ihtiyacı dolayısıyla kamu diplomasisini ortaya çıkarmıştır. [36] Kamu diplomasisinin geliştirilen ilişkiler bağlamında karşılıklı anlayış temelinde gereksinimleri algılamak ve karşılamak, bilgi eksikliğinden doğan yanlış düşüncelerin düzeltilmesini sağlamak ve dış politika hedefleri doğrultusunda ortak noktada buluşmak gibi stratejik amaçları vardır.

Devletler bu stratejik iletişim biçimi olan kamu diplomasisini dönem dönem yabancı toplumlarla kurmaya ve geliştirmeye çabalamışsa da kamu diplomasisi ancak Soğuk Savaş döneminin ortalarında uluslararası ilişkiler literatürüne dâhil olabilmiştir.[37] Soğuk Savaş dönemi süresince ideolojik savaşların meydana getirdiği bölünmeler özellikle Komünizmin yayılması ve sonrasında başka bir dünya savaşı yaşanması ihtimalini engellemek amacı, uluslararası politikada kamu diplomasisinin ve yumuşak gücün önemini artırmıştır. [38] Soğuk savaş sonrasında ise kamu diplomasisi devletlerarasında olduğu kadar artan etkileşimle beraber toplumlar arasında da kendini göstermeye başlamıştır. Kamu diplomasisi üzerine yapılan analizlerde yumuşak gücün bir aracı olduğu kadar birbirinin yerine de kullanılabilen kavramlar oldukları görülmektedir. [39] Bu noktada diğer devletler üzerinde olumlu bir etki bırakmak, algıları yönetmek, kendine hayran bıraktıran, özendiren bir ülke olmak, sert güç kullanmadan karşısındakini kendi düşünceleri etrafında etkileyerek istediklerini yaptırmak, çeşitli iletişim yolları kullanarak olumlu bir imaj kazanmak, dış politika hedeflerine yönelik ilişkiler geliştirerek uzun vadeli işbirlikleri kurmak gibi amaçları olan bu iki kavram birbirini tamamlayan iki stratejik iletişim biçimidir.

---

[36] Bilal Karabulut, **Uluslararası İlişkiler: Kavramlar- Teoriler- Kurumlar**, Barış Kitabevi, Ankara 2016, s. 176-177.
[37] Pınar Eldemir, *"Uluslararası İlişkiler Disiplininde Bir Dış Politika Aracı Olarak Kamu Diplomasisi Kavramı"*, **VI. Uluslararası Mavi Karadeniz Kongresi: Uluslararası İlişkiler ve Yeni Dünya Düzeni**, 2018, s.491.
[38] Gökhan Kömür, *"Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi"*, **İnternational Journal of Politics and Security**, Cilt: II, Sayı:3, 2020, s.97.
[39] Turan, Karanfil, a.g.m, s.22.

Kamu diplomasisi, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yönelik gerçekleştirilen terör saldırısı sonrası popülerlik kazanarak dış politikada önemli bir kavram haline gelmiştir. Güvenlik konusundaki artan endişeler ile beraber o zamana kadar ki süreçte özellikle askeri gücünü ön planda tutan ABD'de kamu diplomasisi önem kazanmaya başlamıştır. Dönemin başkanı Barack Obama ABD'nin çıkarları için dünya ile daha çok iletişim kurulması gerektiğini ifade etmiştir. [40] 2000'li yıllarla beraber sadece devletlerin değil devlet dışı aktörlerin de diğer devlet kamuoylarıyla ilişkiler kurmasının ve geliştirmesinin kamu diplomasisine olumu etkileri olduğu göstermiştir.[41]

Genişleyen ve değişen diplomasi kavramı ile geleneksel diplomasiden kamu diplomasisine önemli bir geçiş yapılmıştır.[42] Geleneksel kamu diplomasisinden farklı olarak diğer devletlerin halklarını etkileme noktasında devletler ile birlikte devlet dışı aktörlerin de önemli bir görev üstlenmesi bazı akademisyenlerin yeni kamu diplomasisine değinmesine neden olmuştur.[43]

Bilgi, teknoloji ve iletişimin gelişmesi ve hızlı yayılması ile devletler çıkarlarını ve savundukları ideolojilerini artık geleneksel diplomasi yerine birçok devlet dışı aktörün katkısı ve etkisiyle yabancı devletler ile birlikte kamuoylarını da etkilemeyi amaçlayan yeni kamu diplomasisini kullanmaya başlamışlardır. Devletler gelişen ve dönüşen uluslararası sistemde ülkelerinin cazibelerini artırmak için aktif kamu diplomasisini kullanma yolunu seçerek çıkarları doğrultusunda eylemleri yönlendirmeyi amaçlamışlardır.[44] Bu noktada geleneksel kamu diplomasisi, uluslararası imaja odaklanırken yeni kamu diplomasisi ise yumuşak güç ve çıkarlara etkili bir şekilde hizmet edecek uluslararası itibarı temel almıştır.[45]

---

[40]Ergün Köksoy, *" Kamu Diplomasisi Yönetimi ve Stratejisi",* İstanbul 2019, s.13, https://www.researchgate.net/publication/340528825_Kamu_Diplomasisi_Yonetimi_ve_Stratejisi

[41] Köksoy, a.g.m, s.14.

[42] Mehmet Ülker, Şaban Çobanoğlu, Özkan Çakmak, *"Siyasetçi ve Bürokrat Söylem Analiziyle Kültürel Diplomasi Kavramı"*, **Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:II, Sayı:3, 2020, s.96.

[43] Karabulut, a.g.e, s.178.

[44] Kömür, a.g.m, s.96.

[45] Emrah Aydemir, a.g.e, s.102.

Geleneksel kamu diplomasisi devlet eliyle faaliyetlerini yürütürken yeni kamu diplomasisi, hükümet ve hükümet dışı aktörler tarafından faaliyetlerini yürütür.[46] Geleneksel diplomasi devletlerin diğer ülkelerdeki resmi temsilciler ile ilişkilerini içerirken yeni kamu diplomasisi devletler ile birlikte halkları ile de iletişim içerisindedir. Yeni kamu diplomasisinde faaliyetler geleneksel kamu diplomasisinden farklı olarak radyo yayınları, sabit telefon hatları, yazılı basın ürünleri ile değil yeni teknolojik ürünler olan internet, uydu, cep telefonları ile yürütülür.[47] İletişim araçları içerisinde en etkili ve güçlü araçlardan biri olan sosyal medya ise günümüz toplumunda yaşanan gelişmeleri kamuoyuna aktarma konusunda oldukça önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu sosyal medya araçları arasında en etkili platformlardan biri olan Twitter uluslararası toplumda iletişimi hızlandıran ve kamuoyu oluşmasına yarayan bir araç olmuştur.[48] Teknolojinin gelişmesi ile birlikte her alanda yaşanan değişim ve dönüşüm uluslararası ilişkileri de etkilemiş ve devletler teknoloji ile birlikte dijital platformlardan etkili şekilde yararlanmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak geleneksel diplomasi şekil değiştirerek dijital diplomasi meydana gelmiştir. Bu yeni diplomasi türünde özellikle hızlı ve etkili iletişim sağlayan İnstagram, Twitter, Youtube gibi platformlar kullanılarak kamuoyu üzerinde etki kurulmaya çalışılmıştır. Kamu diplomasisi yürütme konusunda etkili olan bu platformlar arasından [49] Twitter'ın dış politika alanında siyasetçiler, devlet kurumları, diplomatlar tarafından da kullanılması Twitter diplomasisi kavramını dijital diplomasinin önemli araçlarından biri durumuna getirmiştir.[50] Örneğin, İsveç ulusal çıkarlarını tanıtmak amacıyla sosyal medyayı kullanan ilk ülkedir. Özellikle eski Başbakan Carl Bildt 1994 yılında resmi bir Twitter hesabı oluşturan dünyadaki ilk politikacılardan biri olmuştur. [51] Yeni araçların

[46]Aydemir, a.g.e, s.104.
[47] Karabulut, a.g.e, s.179.
[48] Ahmet Aydın, Esra Büdün, *"Kamu Diplomasisi Açısından Türk Dış İşlerinin Sosyal Medya Kullanımı: Twitter Örneği"*, **International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series**, 2018, s.75.
[49] Yusuf Sayın, Muhammet Candan, Sümeyra Avcı, *"Twitter Diplomasisi Üzerinden Türkiye-İran İlişkilerini Anlamak: Erdoğan ve Ruhani Dönemleri (2013-2021)"*, **Erciyes İletişim Dergisi**, Cilt: IX, Sayı:1, 2022, s.270.
[50] Ali Şevket Ovalı, *"Twitter Diplomasisi Üzerinden Türkiye-İran İlişkilerini Anlamak: Erdoğan ve Ruhani Dönemleri (2013-2021)"*, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, Cilt:XVII, Sayı:65, 2020, s.24.
[51] Iryna Klymchuk, *"Features of the Scandinavian Model of Public Diplomacy of the Kingdom of Sweden"*, **Baltija Publishing**, 2021, s. 258.

kullanılmaya başlaması ile birlikte hedef kitleler ile iletişim kurmak için geliştirilen bu uygulamalar yeni kamu diplomasisinin bir parçası olmuştur.

Geleneksel diplomasinin ötesinde yeni kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerde işbirliğine ve sürdürülmesine önem veren, yabancı toplumları siyasi sürece dahil eden, diyalog ve iletişim ile yeni bağlantılar kurmayı önceleyen ve çok yönlü etkileşimi ön plana çıkaran bir diplomasi olmakla beraber aynı zamanda yumuşak gücün de önemli bir unsuru olmuştur.

Kamu diplomasisi kapsamının genişlemesi aslında kavramın kendini yumuşak güç şeklinde var etmesi ile yakından bağlantılıdır.[52] Yumuşak gücün bir aracı olarak değerlendirilen kamu diplomasisi, devletin ulaşamadığı aktörlere erişim sağlayarak iki yönlü iletişim ile toplumların karşılıklı etkileşim geliştirmesine olanak sağlayarak her iki tarafa da yarar sağlamasını amaçlamıştır.[53] Devletlerin ve halklarının ilişkilerini geliştirebilmeleri ve devletlerin kendi toplumlarının desteğini kazanması noktasında yumuşak güç unsurlarının kullanması artık bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu doğrultuda yumuşak güç cazibe oluşturarak karşısındakini etkileme, gündem belirleme, ikna etme gibi eylemlerini kamu diplomasisi aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Yani yumuşak güç kamu diplomasisi ile hayata geçirilmektedir. Kamu diplomasisinin itibar ve prestij oluşturma gibi yöntemleriyle yumuşak güç üretilmektedir. Bu doğrultuda kamu diplomasisi aracılığı ile diğer toplumlar üzerinde bir devletin özendiren, cezbettiren, imrenilen yumuşak güç imajı oluşturulmaktadır. Asıl amacın kamuoyunun desteğini sağlamak olan yumuşak gücün diplomasideki göstergesi kamu diplomasisi ile olmaktadır.[54]

Kamu diplomasisi ile yumuşak güç arasındaki bağlantı kamu diplomasisi ile dış politika arasındaki bağlantı ile bir bütündür. Kamu diplomasisinin başarısı kültür,

---

[52] Gaye Aslı Sancar, "Kamu Diplomasisinde Medyanın Önemi: Anadolu Ajansı Örneği ", (Editör: Mehmet Şahin-B. Senem Çevik), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi,** Nobel Yayıncılık, Ankara 2015, s. 443.
[53] Karabulut, a.g.e, s. 177.
[54] Muharrem Ekşi," Kamu Diplomasisi", (Editörler: Ali Resul Usul, İsmail Yaylacı), **Dönüşen Diplomasi ve Türkiye**, Küre Yayınları, İstanbul, 2020, s.297-298.

politika, değerler gibi yumuşak güç unsurlarının etkin kullanımına bağlı iken dış politikanın başarısı da kamu diplomasisinin başarısı ile doğru orantılıdır. [55]

Kamu diplomasisinin temel amacı ülkelerin kamuoylarına yönelerek devletlerin dış politikalarını etkilemektir. Dolayısıyla kamu diplomasisinin stratejik bir kavram olarak değerlendirilmesi dış politika ile doğrudan bir ilişki içerisinde olmasına bağlıdır. Bu durumda devletlerin dış politika hedefleri kamu diplomasisinin asıl hedeflerini oluşturmaktadır.[56]

Devletlerin dış politikalarını yürütmesinde önemli bir araç olarak kullanılan kamu diplomasisinin dış politikada etkili bir iletişim gerçekleştirebilmesi için stratejik bir biçimde kullanılması gerekir.[57] Kamu diplomasisinden bahsederken pozitif bir imaj oluşturma noktasında, iki yönlü iletişim kurma, kültürel bağlantıların yolunu açma, düşünce ve algıları şekillendirebilme, bilginin akışını sağlamak gibi kamu diplomasisinin çok boyutlu yapısını gösteren politikalar ön plana çıkmaktadır. Bu politikalar aracılığıyla kamu diplomasisi doğru kullanıldığı takdirde bir devletin politikaları diğer toplumlarda benimsenerek hayranlık duyulan ve örnek alınan bir ülke durumuna gelecektir.[58]

Kamu diplomasisi devletten halka ve halktan halka olmak üzere iki alanda faaliyet gösterir. Devletten halka, devletin politikalarının kamuya resmi araçlarla aktarılması iken halktan halka, devlet dışı aktörler aracılığıyla (sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, dernek ve vakıflar, medya vb.) faaliyetlerin yürütülmesidir. Küreselleşen ve dönüşen dünya ile birlikte kamu diplomasisi faaliyetleri de artık devlet temelli olmaktan çıkıp hükümet dışı kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin tanımlandığı bir alan haline gelmiştir. [59] Uluslararası kamuoylarını devletlerin avantajına olacak şekilde etkilemeyi amaçlayan kamu diplomasisi, uluslararası toplumlarla etkili iletişim kurmak için faaliyetler yürütmektedir. Dolayısıyla uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi

[55] Köksoy, a.g.m, s.24.
[56] Köksoy, a.g.m, s.22.
[57] Köksoy, a.g.m, 11.
[58]Abdullah Özkan, *"21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları"*, **TASAM**, 2015, s.5.
[59]Yunus Karaağaç, *"Diplomasi Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları",* **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: IV, Sayı:2, 2019, s.698.

için küreselleşme ile beraber devletlerin yanında devlet üstü kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve çok uluslu şirketlerde uluslararası siteme dâhil olmuşlardır.[60]

Stratejik bir iletişim biçimi olan kamu diplomasisi, bir devletin yabancı toplumlara karşı algı yönetimi ile olumlu bir imaj oluşturmasına büyük bir katkı sağlamaktadır. Kamu diplomasisi dış politikanın hedefler doğrultusunda yönetilmesi için de önemlidir. Bu doğrultuda yabancı kamuoyu oluşturma, köklü ilişkiler kurmak, ulusal hedeflere ulaşmak gibi girişimlere de faydası oldukça büyüktür. Küreselleşen dünyada uluslararası ilişkiler çok boyutlu bir hale gelmiş ve uluslararası sitemde artık sadece devletler değil devlet dışı aktörler de önemli rol oynamaya başlamıştır. Dolayısıyla dış politikalar da uluslararası sistemde değişen dengelere göre belirlenmeye başlamıştır. Belirlenen hedefler doğrultusunda yönlendirilen dış politikalarda kamuoyları da oldukça etkili olmuştur. Dış politikayı etkileme gücüne sahip olan kamu diplomasisi uluslararası ilişkileri yönlendirme becerisi ile devletlerarasında karşılıklı veya çok taraflı iletişim kurulmasına da olanak sağlamıştır.

2.3 İkili ve Çok Taraflı Diplomasi

Diplomasi kavramı literatürde çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. İlk akla gelen ifade ile diplomatların icra ettiği meslek tanımına ilaveten dış politikanın bir aracı ve yürütülme biçimi olarak sorunların barışçıl yollarla çözülmesi sürecidir. Bu doğrultuda diplomasi, bir devletin belli konulardaki görüşlerini diğer devlet hükümetine doğrudan iletmesidir. İkili ve çok taraflı diplomasi de bu diplomatik sorunların çözümünde başvurulan diplomasi türleri arasında önemli bir rol oynar. [61] İkili diplomasi iki devlet arasında yürütülen her türlü temastır. Devlet başkanları ile birlikte farklı düzeyde diplomatik temsilcililerin karşılıklı ilişkilerde bulunması ikili diplomasinin bir biçimidir. Çok taraflı diplomasi ise en az üç devlet ya da uluslararası aktörlerin birbirleri ile ilişkisi ve yürüttükleri faaliyetlerdir. [62] İki devletin görüşmelerini içeren

[60] Sancar, a.g.e, s.443.
[61] Arı, a.g.e, s.338-339.
[62] Selçuk Çolakoğlu, "Diplomasi", **Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih, Teori, Kavram ve Konular**, (Editörler: Şaban Kardaş, Ali Balcı), Küre Yayınları, İstanbul 2014, s.372.

iki taraflı diplomasi, iki ülkenin çıkar ve amaçlarının uzlaşmasına bağlı iken çok taraflı diplomasi birçok taraf ve aktörün uzlaşmasına bağlıdır.[63]

Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar diplomatik faaliyetlerin ortak yanı genellikle ikili ilişkiler seviyesinde yürütülmesidir. Eski dönemlerde Avrupa'da birbirlerine yakın monarşilerin ortaya çıkması ve devletler sisteminin devam etmesinde çıkarların ortak olduğu fikrinde birleşmeleri, sorunların çözümü noktasında ikili diplomasiyi geliştirmiş ve çok taraflı diplomasinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. [64]

Çok taraflı diplomasi 1648 yılı Westphalia Konferansı ile ortaya çıkmış, 1815 Viyana Kongresi ile önem kazanmıştır. Viyana Kongresi, barış için belirli zaman aralıklarında bir araya gelinmesini istemiş ve gerçekleştirilen toplantılarda sorunlara çözüm üretilmeye çalışılmışsa da İkinci Dünya Savaşı'nı engelleyememiştir. [65] Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle uluslararası sistemde yer almaya başlayan çok taraflı diplomasi İkinci Dünya Savaşı sonrası devlet sayılarının artış göstermesi sebebiyle evrensel bir kuruluş olan Birleşmiş Milletler (BM) etrafında gelişmeye başlamıştır.[66]

BM'nin bir temeli olan Milletler Cemiyeti de çok taraflı diplomasinin önemli örneklerinden biri olmuştur. Uluslararası ilişkilerde katılımı sağlayarak, dış politikada açıklık ve şeffaflık ile yeni bir savaşın çıkmasının önüne geçecek, kolektif kararalar alacak diplomatik yöntemlere yol açmıştır. [67]

Uluslararası İlişkilerde artık tek aktör olmayan devletlerin yanı sıra uluslararası kuruluşlarda bu sistemde yerini almaya başlamıştır. Sisteme dahil olan yeni bağımsız devletler ve uluslararası aktörler uluslararası sistemde yerini almış ve çok taraflı diplomasi yaygınlaşarak önem kazanmıştır. Milletler Cemiyeti gibi kurumların da yer aldığı bu sistemde diplomasinin alanı daha da genişlemiştir.[68] Soğuk Savaş sırasında

---

[63] Paul V. Viotti, Mark V. Kauppi, **Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti**, (Çeviren: Ayşe Özbay Erozan), Nobel Yayıncılık, Ankara 2014, s.227.

[64] Faruk Sönmezoğlu, Özgün Erler Bayır, "Dış Politika Analizinde Temel Öğeler", (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu-Özgün Erler Bayır), **Dış Politika: Karşılaştırmalı Bir Bakış**, Der yayınları, İstanbul 2012, s. 29.

[65] Emine Kılıçarslan, **Küreselleşme Sürecinde Devletlerarası İlişkiler Siyasal İletişim ve Kamu Diplomasisi**, Paradigma Akademi, İstanbul, 2019, s.91.

[66] Temel İskit, **Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulamaları**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007, s.306

[67] Gökhan Çetinsaya, "Diplomasi: Tarihsel Giriş", **Dönüşen Diplomasi ve Türkiye**, (Editörler: Ali Resul Usul, İsmail Yaylacı), Küre Yayınları, İstanbul, 2020, s.21-22.

[68] Çetinsaya, a.g.e, s.22.

her ne kadar Doğu- Batı arasında yaşanan çekişme ve gerilim etkili olsa da geçmiş dönemlerdeki tecrübeler sonucu İkinci Dünya Savaşı'nın ardından çok taraflı diplomasi uluslararası sistemde daha güçlü bir duruma gelmiştir.[69]

Birleşmiş Milletler Örgütü ile beraber çok taraflı diplomasi küresel bir hale gelerek örgütler sistemini oluşturmuştur. Devamlı uluslararası kurumların sayısının artması söz konusu yeni konferans diplomasisinin önemini artırmıştır. [70] Artan devlet sayıları sonucu çok taraflı diplomasi Birleşmiş Milletler çevresinde etkisini göstermiştir. Uluslararası kurumların ve yapılaşmaların artması da çok taraflı diplomasinin ön plana çıkması ve gelişmesindeki esas sebep olmuştur.[71]

Diplomasinin önemli bir parçası olan uluslararası kurumlar, ikili ilişkilerin yürütülemediği alanlarda uluslararası sistemde iletişimi sağlar. Uluslararası meselelerde devletlerin bir araya gelerek çözüm bulmaları artık zorunlu bir hale gelmişken uluslararası örgütler, bu uyuşmazlıkların ve sorunların çözümüne yönelik ikili ve aynı zamanda çok taraflı görüşmeler yapılmasına olanak sağlar. Bu anlamda çok taraflı diplomasi, anlaşmazlıkların görüşülmesi noktasında uluslararası örgütlerin uzlaştırma fonksiyonundan faydalanmasına imkân verir.

Çok taraflı diplomasinin gelişmesindeki önemli bir neden de iki taraflı diplomasinin başarısı için etkin bir çerçeve oluşturmasıdır. Bu çok taraflı konferans, katılımcılara toplantılar dışında, davet ve koridorlarda problemlerin ikili bir şekilde görüşülmesi için fırsat yaratmıştır. Örneğin NATO ya da AB zirveleri, ikili problemleri çözüme kavuşturmak için önemli bir şanstır. Katılımcılar toplantılardan daha çok özel salonlarda karşılıklı görüşmeler için vakit ayırırlar. Diğer taraftan BM'nin New York'ta düzenlenen yeni dönem toplantılarında da önemli yüksek düzeyli ikili görüşmeler yapılır. [72] Devletler çok taraflı diplomasiyi daha çok hedeflerini ve dış politikalarını ortaya koymak için kullanır. Dolayısıyla sorunların görüşülmesi ve

[69]Viotti, Kauppi, a.g.e, s.228.
[70] Sönmezoğlu, Erler Bayır, Dış Politika Analizinde Temel Öğeler, s.30.
[71] İskit, a.g.e, s.306.
[72]İskit, a.g.e, s.310.

çözülmesi noktasında halka açık toplantılar yerine resmi olmayan ikili görüşmeleri tercih ederler.

Büyük güçler arasında gerçekleştirilen konferanslar çok taraflı diplomasinin 19. Yüzyıl ile birlikte yaygınlaşmasında oldukça etkili olmuştur. Bu konferans ve toplantılarda bulunan devletler diğerlerinin fikirleri her ne olursa olsun büyük sıfatını hak etmiş oluyorlardı. Konferanslar büyük güçlerin özel haklarını doğrulayarak yerini sağlamlaştırıyor aynı zamanda diğer devletler ile aralarında bir güç dengesi kurarak bunu saygı ve hoşgörüye dayandırıyorlardı. İkinci Dünya Savaşı ardından ise çok taraflı diplomasi büyük güç sıfatı ile ortaya çıkan devletlerin oluşturduğu BM'nin yürütme merkezi olan Güvenlik Konseyi ile uygulamada yerini almıştır.[73]

Günümüz uluslararası sistemde 193+2 devletin olması ve bu devletlerin siyasi, ekonomik, askeri birçok problemi olması sebebiyle çatışmalar yaşanmaktadır. Problemlerin çözümsüz kalması ve aynı zamanda bilişim, teknoloji, ekonomi gibi alanların gelişim göstermesi uluslararası sistemin değişmesine neden olmuş ve değişen bu sistemde ikili diplomasi yerini çok taraflı diplomasiye bırakmıştır. [74] Artan devlet sayıları ile beraber çoğalan küresel sorunların boyutlarının ve etkilerinin büyümesi, meselelerin ikili görüşmeler aracılığıyla çözülmesini güçleştirmiştir. Devletlerin hepsini kapsayacak oluşumlara talep ve ihtiyacı artmış ve bu da çok taraflı diplomasinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine sebep olmuştur.

2.4 Yumuşak Güç Diplomasisi Açısından Liberalizm

Kökleri 17. Yüzyıla kadar dayanan Liberalizm teorisinin kurucusu, John Locke olarak kabul edilir.[75] 18. Yüzyılda David Hume, Adam Smith, Adam Ferguson görüşleri ile modern halini alan Liberalizm[76] 19. yüzyıl ortalarında olgunlaşmış bir teori iken

[73]İskit, a.g.e, s.308-309.
[74]Tayyar Arı**, Uluslararası İlişkilere Giriş**, Mkm Yayıncılık, Bursa 2010, s. 110-111.
[75]Mustafa Erdoğan, *"Liberalizme Yeniden Bakış: Tarihi ve Felsefi Temelleri"*, 2009, s.2 http://www.liberal.org.tr/uploads/yuklemeler/Liberalizme-Yeniden-Bak%C4%B1s-Tarihi-ve-Felsefi-Temelleri-Mustafa-Erdogan.pdf
[76] Erdoğan, a.g.m, s.3

yüzyılın sonuna doğru etkinliğini kaybetmiş ancak 20. yüzyılın sonuna doğru tekrar ilgi odağı haline gelmiştir.[77]

Liberalizm geniş anlamda insanı temel alan serbest piyasa ve ticaret, hukukun üstünlüğü, evrensel insan hakları, barış ve adaleti, akılcılığı ve çoğulculuğu öngören felsefi bir ideolojidir.[78] Aynı zamanda demokrasiye önem veren ve barışın demokrasiyi muhafaza ettiğini vurgulayan liberal teori, uluslararası ilişkilerde işbirliğini mümkün görerek, sistemde hükümet dışı kurumların artması ile birlikte karşılıklı bağımlılığı temel alan ilişkilerin geliştirilebileceği ve böylece barış ve işbirliğinin sağlanabileceğini savunmuştur.

Küreselleşen düzen ile birlikte sadece devletlerin değil birden fazla aktörün de uluslararası ilişkilerde ve dünya siyasetinde payı olduğunu ileri süren Liberalizm için uluslararası kuruluşlar uluslararası sistemde oldukça önemli rol oynarlar.[79] Liberal devletler, bireylerin can ve mal güvenliklerini sağlamak için uygun bir ortam hazırlarken uluslararası sistemde bu görev, ülkelerin egemenliklerini korumak için uluslararası hukuka dayandırılan kuruluşlar tarafından yerine getirilir. [80] Birçok liberal düşünür devletlerin birbirlerini tehdit olarak algılaması durumunu yumuşatacak uluslararası kurum ve kuruluşları geliştirmenin ve aynı zamanda hukuk sistemini yaymanın mümkün olabileceğini düşünmektedir. Uluslararası sistemi iyileştirme uğraşı içerisinde olan Liberalizm savaşa neden olabilecek olayları yumuşatmak ve yatıştırmak için çabalar. [81]

Liberalizm temelinde savaş ve çatışmanın önüne geçilebilmesinin iki yolu vardır; Demokrasinin yayılması ve serbest ticaretin geliştirilmesi. Demokratik yönetimin geniş kitlelere yayılması hükümetlerin çatışmaya yönelik eğilimlerini azaltabilir. Serbest ticaret ise bireyler arasındaki görünmez engellerin aşılmasını sağlayarak onları bir araya getirebilir.[82] Liberalizm serbest ticaret ve demokrasi gibi unsurlara vurgu

---

[77] Atilla Yayla, **Liberalizm,** Liberte Yayınları, Ankara 2000, s.2
[78] Sinan Avan, *" Gerçekten Liberalizm mi? Yoksa Sadece Söylem mi? : Tek Partili Türkiye'de Liberal Gelişmeler"*, **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 48, 2015, s.31
[79] Viotti, Kauppi, a.g.e, s.33.
[80] Arı, Uluslararası İlişkiler Teorileri, s.365.
[81] Martin Griffiths, Terry O'Callaghan, Steven C, Roach, **Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar**, (Çeviren: Cesran), Nobel Yayıncılık, Ankara 2013, s.218.
[82] Scott Burchill, "Liberalizm", Scott Burchill, v.d, **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, (Çeviren: Ali Aslan-Muhammed Ali Ağcan), Küre Yayınları, İstanbul, 2012, s.86.

yaparken işbirliğine de ayrı bir önem atfeder. Liberal teori, insan doğasının aslında iyi olduğu ve doğal olan durumun da uyum ve işbirliği olduğu varsayımına dayanır. İşbirliği temelinde devletlerarası ilişkilerde ise doğal olan durumun barış olduğunu, serbest ticaret ve demokratik ülkeler oldukça da bu barışın sürdürülebileceğini savunmuştur. Akılcılığın da ön planda olduğu bu teoride savaşa neden olabilecek durumlar işbirliği ile aşılabilir. Dolayısıyla gelişen ve ilerleyen devletlerarası ilişkilerde güven ortamında sağlanacak işbirliği ile savaş kaçınılmaz olmaktan çıkarılabilir. Böylelikle uluslararası örgütler, kurallar, değerler, rejimler, uluslararası hukuk, sistemin karmaşık yapısını kolaylaştırarak işbirliği için gerekli bu temeli kuracaktır. [83] Demokratik rejimlerin barışa daha meyilli olduğunu vurgulayan liberalizm baskıcı rejimlerin de savaşa yatkın olduğunu savunur. Liberalizm, savaşın getireceği ağır maliyetlerin altına girmek istemeyen devletlerin ticari ilişkilerin getirdiği bağımlılık neticesinde barışı tercih edeceklerini öngörür.

Diğer taraftan Daimi Barış teorisini oluşturan Kant savaşmayı bırakmanın uzun süreli bir barış sağlamayacağını savunurken barışı garantilemenin üç temel şartını vurgular. İlk olarak cumhuriyetçi devlet yapısı tesis edilmelidir. Böylelikle iktidara tekrar gelmek isteyen liderler siyasi hayatlarına zarar vermemek adına savaşın sebep olduğu yıkımları tekrar halka yaşatmak istemezler. Bunun sonucunda da daha bilinçli ve sorumlu dış politika izlerler. Daimi barışı sağlanmasının ikinci koşulu, devletlerin ilişkilerinin hukuksal bir zemine dayandırılmasıdır. Üçüncü koşul ise dünya vatandaşlığı hukuku, evrensel konukseverliktir. Dünyadaki her millete evrensel konukseverliğin geçerli olmasıdır. Vatandaşın gittiği herhangi bir ülkede düşmanca bir tavırla karşılaşmamasıdır. [84]

Kant'ın barış teorisindeki ikinci şartta yer alan devlet ilişkilerinin uluslararası bir hukuk zemininde kurulması şartı Liberal düşünürler tarafından uluslararası örgütler bağlamında değerlendirilmiştir. ABD başkanı Woodrow Wilson'un Birinci Dünya Savaşı sonrası hazırladığı 14 ilke içerisinde savaş olasılığını artıracak durumları önlemek amacıyla 4. ve 14. maddelerde ortaya koyduğu öneriler ile devletleri kısa

[83]Tarık Oğuzlu, "Liberalizm", **Uluslararası İlişkilere Giriş: Tarih, Teori, Kavram**, (Editörler: Şaban Kardaş, Ali Balcı), Küre Yayınları, İstanbul 2014, s.140.
[84] Burak Bilgehan Özpek, "Liberalizm", **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, (Derleyen: Ramazan Gözen), İletişim Yayınları, İstanbul 2014, s.134.

süreli çıkar ve endişelerinden arındırarak, uzun süreli bir kolektif güvenlik ortamı oluşturabilmelerini amaçlamıştır. [85]

Wilson'a göre barışın sağlanması için devletlerin bilgi sahibi olmaları gerekir. Güvenliklerini sağlayacakları kadar silahlanmaları ve bu bilgiyi birbirlerine vermeleri onların şeffaf olmalarını sağlar. Aynı zamanda akılcı davranarak ortaya çıkan tehdit algısını da yok edebilirler. Bu doğrultuda da şeffaflık ve akılcılık arasındaki bağlantının kurulması noktasında uluslararası örgütlerin önemine değinir. Uzun vadeli kolektif güvenliği sağlamayı amaçlayan Wilson önerileri Milletler Cemiyeti'nin kurulması ile sonuçlanır. Kolektif güvenliği sağlama amacı aynı zamanda uluslararası sistemin güç dengesi üzerine kurulan kırılgan yapısı yerine daha hukuki normlara dayalı kalıcı bir barış oluşturma fikri Milletler Cemiyeti ile başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ancak bu nokta da Milletler Cemiyeti'nin asıl başarısızlığı ikinci bir savaşa sebebiyet vermesi değil bu savaşı engelleyememesidir.[86]

Milletler Cemiyeti ve sağlamaya çalıştığı kolektif güvenlik sisteminin başarısızlığı iki dünya savaşı arası dönemde realist-idealist tartışmalara da konu olmuştur. Milletler Cemiyeti'nin temelini oluşturduğu bir organizasyon olan BM özellikle kolektif güvenlikten kaçınmış ancak hukuk kuralları içerisinde kolektif savunma ile genişletilmiştir. Ardından liberal ve realist kavramlar uygulamada BMGK kontrolünde kurulan çok taraflı güvenlik süreci çerçevesinde bir araya gelmiştir. [87]

Liberalizm, uluslararası sistemde barışı muhafaza etmek doğrultusundaki eylemler neticesinde bir uluslararası ilişkiler teorisi olarak kabul edilmiştir. Çatışmaların önlenmesi ve bunun da uluslararası ilişkiler açısından işbirliği ile mümkün olabileceğini savunan Liberalizm, bireyi temel almış ve bunu devletlerarası ilişkiler ile birlikte dış politikaya uyarlamıştır.[88]

---

[85]Özpek, a.g.e, s.137.
[86] Özpek a.g.e, s.138.
[87]Uğur Pektaş, "Liberalizm": Karşılıklı Bağımlılık ve Küresel Yönetişim" Paul R. Viotti, Mark V. Kauppi, **Uluslararası İlişkiler Teorisi**, (Çeviri Editörü: Metin Aksoy), Nobel Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 137-138.
[88] Ali Bilgin Varlık, Sertif Demir, *" Uluslararası İlişkilerde Realist ve Liberalist Kuramların Güç Kavramına Yaklaşımı"*, 2013, s.3, https://www.academia.edu/20382035/ULUSLARARASI_%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0LERDE_REAL%C4%B0ST_VE_L%C4%B0BERAL%C4%B0ST_KURAMLARIN_G%C3%9C%C3%87_KAVRAMINA_YAKLA%C5%9EIMI

İnsan aklına ve doğasına önem veren liberal teori, insanların akıllarını ve mantıklarını kullandıkları takdirde çatışmanın ve savaşın kaçınılmaz olmadığını savunur. İnsanlar, akıllarını kullanabildikleri bir uluslararası sistemde karşılıklı fayda sağlayabilecekleri işbirlikleri gerçekleştirebilirler.[89] Uluslararası sistem devletlerin ulusal çıkarlarını gerçekleştirme noktasında işbirliğine dayalı bir çalışmaya yönlendirmektedir. Karşılıklı bağımlılığın etkili olduğu bu yapıda ise güç elde etmek için sorunlar arasında ilişki kurma ve gündem belirleme amacı dolayısıyla uluslararası örgütlerin kullanılması yöntemi ön plana çıkabilir. [90] Devletlerin çıkarları temelinde gerçekleştirilecek işbirliklerinin de bu uluslararası örgütler ile sağlanabilmesi mümkündür. Kurulan uluslararası örgütler ve rejimler sayesinde devletler çıkarlarını uzun vade de koruyabilecek ve uygulamaya geçirebilecektir. [91]

Devletlerin dış politikadaki davranışlarına yansıyan karşılıklı bağımlılık, uluslararası sistemde ekonomiye dayalı ilişkilerin geliştirilmesi ve buna bağlı olarak devletlerin, toplumların ve bireylerin birbirine olan bağımlılığının daha da güçlenmesine yol açmıştır. Uluslararası sistemin nitelikleri arasında yer alan karşılıklı bağımlılık, devletlerin savaş ya da barışa yönelik kararlarını da etkilemektedir. Soğuk Savaş öncesi döneme bakıldığında savaş kararı daha kolay alınabilirken liberalizmin etkinliğinin arttığı Soğuk Savaş sonrası dönemde artan karşılıklı bağımlılık sonucu bu kararı almak daha zor bir hale gelmiştir.[92] Devletlerin ortak çıkarları işbirliğini mümkün hale getirir. Değişmez çıkarların mümkün olmadığını ve dönemsel şartlar içerisinde bunların değişebileceğini öngören liberalizm için devletlerin iç politikaları, dış politikalarını ve bu yöndeki eylemlerini etkiler.

Liberal anlayış kapsamında dış politikada dikkat çeken diğer önemli bir unsur da ortak çıkardır. Uluslararası sistemin karmaşık yapısı ve savaşın olağan durumu ortak çıkarların olması ile işbirliğini zorunlu kılar. Küresel ve bölgesel entegrasyon süreci, ekonomik çıkarların önemi, ortak kimlik ve değerlerin ön plana çıkması, diplomasi ve

[89] Pınar İşgören "Geçmişten Günümüze Liberalizm Teorisi", **Uluslararası İlişkilerde Teoriler ve Yaklaşımlar**, (Derleyen: Nihal Kırpınar Özsoy), Astana Yayınları, Ankara, 2022, s.51.
[90]Dikran M. Zenginkuzucu, "Liberalizm ve Güvenlik", **Güvenlik Çalışmaları: Kuramsal Yaklaşımlar**, (Editörler: Oktay Bingöl- Ali Bilgin Varlık), Cilt: I, Hiperyayın- İstanbul 2020, s.66-67.
[91] Ertan Efegil, **Dış Politika Analizi (Ders Notları)**, Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2018, s.57.
[92] Ateş, a.g.e, s.78.

yumuşak güç unsurlarının etkili olması liberal dış politika anlayışının önemli bir farkıdır. [93]

İşbirliğine öncelik veren liberal teori barışı devletlerarası ilişkilerin sürdürülmesi için bir gereklilik olarak niteler. Bu doğrultuda Kant'ın "daimi barış teorisi" liberal fikirlerin uluslararası politikaya yansımasıdır. Demokratik yönetimlerin barış yanlısı olduğunu savunan bu uluslararası ilişkiler disiplini kamu diplomasisinin devletlerin birbirleri hakkındaki düşüncelerini değiştirmesi noktasında nasıl etkili olduğunu görmemiz için de önemlidir. Liberalizm açısından kamu diplomasisi devletlerarasında sürdürülebilir ilişkiler kurabilir ve bunu uluslararası toplumun çıkarları temelinde gerçekleştirir. Kamu diplomasisi ile birlikte uluslararası işbirliğinin önemine değinen liberal teori kamuoyunun uluslararası siyasetteki yerine de vurgu yapar.[94] Liberalizm, işbirliği içinde ve devletlerarası diplomatik ilişkilerin kamu diplomasisi aracılığıyla uzun vadeli ortaklıklar kurabileceği düşüncesi üzerinde durur.

Stratejik bir iletişim biçimi olan kamu diplomasisi, yumuşak güç için de önemli bir unsurdur. Dış politikada yumuşak güç ve kamu diplomasisi, küçük devletler için az maliyetli ve en avantajlı olan yöntemdir. Nüfus açısından küçük bir devlet olan İsveç'te kamu diplomasisinde aktif bir rol sahibidir. Bu anlamda 1945 yılında kurulan İsveç Enstitüsü (Svenska Institutet) ülkenin kamu diplomasisi bağlamında iyi bir imaj oluşturması açısından önemli bir örnektir. İsveç hükümeti tarafından finanse edilen Enstitü, İsveç'in demokrasi temelinde küçük ve refah bir devlet imajı çizmesinde yardımcı olmuştur. [95] Enstitü, dünyadaki İsveç büyükelçilikleri ve konsoloslukları ile işbirliği içerisinde İsveç Araştırmaları Merkezi vasıtasıyla çalışmalarını yürütür. Bu kuruluşun temel görevi İsveç'in çekiciliğini ve görünürlüğünü artırmak için dünya devletlerini İsveç ile ilgili bilgilendirmektir. Diğer taraftan bunlara ek olarak Enstitü, kültür, eğitim, bilim, girişimcilik gibi alanlarda işbirliği geliştirmeyi amaçlamıştır. [96]

Ayrıca ülkelerin demokratik kalkınma programlarını desteklemek, İsveç'teki kuruluşlar ile yurtdışındaki düşünce kuruluşları arasında ilişkiler kurmak, Doğu

[93] Oğuzlu, a.g.e, s.141.
[94] Eldemir, a.g.m, s.497-498
[95] M.G Zolnova, "*Public Diplomacy in Sweden"* **Trends and Management**, Cilt: II, Sayı:6, 2014, s. 138.
[96] Klymchuk, a.g.m, s.266.

Avrupa, Güney Afrika, Orta Doğu ve Asya ve özellikle Çin ile değişim programları aracılığıyla akademik bir hareketlilik sağlamak gibi görevleri de vardır. [97] 2016 yılında sorumluluk alanını genişleten Enstitü ihracat, göç, küresel kalkınma stratejileri ve feminist dış politika çerçevesinde faaliyetler gösterebilme yetkisini de almıştır.[98]

1950'lerden itibaren ülke kamu diplomasisi çalışmalarına yardım ve kalkınma programlarını dâhil etmiş, 1962'de azgelişmiş devletlere yönelik kalkınma yardımlarını düzenlemek için İsveç Uluslararası Kalkınma Konseyi'ni kurmuştur. Ardından 1965'te Konsey yerini İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansına bırakmıştır. 2000'li yıllarda ise bu İşbirliği Ajansı 110'dan fazla devlet ile projeler gerçekleştirmiştir. . Bu kurumlara lojistik açıdan destek vermek ve gerçekleştirdikleri faaliyetleri kontrol etmek kalkınma hedeflerine ulaşmayı güç kılmaktaydı. Dolayısıyla İsveç 2007 yılında proje yürüttüğü ülke sayısını 33'ün altına düşürerek farklı bir strateji izlemiştir. Bu kalkınma projeleri İsveç'in imajına olumlu yönde katkı sağlamayı amaçlamıştır. İsveç düzenlediği kalkınma destekleri, uluslararası işletme ve markaları ve uluslararası ticaret de dâhil olmak üzere çeşitli araçlarla kamuoyunu etkileyerek ülkeyi daha prestijli ve görünür kılmak istiyordu. [99] Bu doğrultuda imajına olumlu bir katkı sunacak bir diğer faktör ise 1971 yılında kurulan İskandinav Konseyi'dir. Konseyde Norveç, İzlanda, Finlandiya, İsveç'in yanı sıra Faroe Adaları, Grönland ve Åland Adaları da çalışmalara katılmıştır. Bölgesel İşbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, merkezi ve yerel yönetimlerle temasların sürdürülmesi gibi amaçları taşıyan Konsey, seminerler, kültürel etkinlikler organize ederek ve burs programları düzenleyerek İskandinav dillerini öğrenilmesine yönelik projeler yürütür. Konsey 2007 yılında İskandinav Kültür Merkezini kurmuştur. Bu Kültür Merkezi'nin amacı Kuzey ülkeleri arasındaki işbirliğini güçlendirmek ve aynı zamanda yurtdışındaki İskandinav kültürünü desteklemektir. [100]

Ulus markalaşması üzerinde çalışmalarını sürdüren İsveç, yabancı kamuoyunda olumlu bir imaja sahiptir. Volvo otomobilleri, IKEA mobilyaları, Spotify müzik uygulaması, H&M giyim gibi çeşitli markaları, Abba Tove Lo ve Robyn gibi önemli

[97] Klymchuk, a.g.m, s.268.
[98] Klymchuk, a.g.m, s.269.
[99] Efe Sevin, **Public Diplomacy and the Implementation of Foreign Policy in the US, Sweden and Turkey,** Palgrave Macmillan, 2017, s.112
[100] Zolnova, a.g.m, s.139-140.

müzisyenler ile dünyanın ilgisini ve dikkatini çeken İsveç için bu unsurlar birer yumuşak güç aracı haline gelmiştir.[101] İsveç'in dış ülkelere tanıtılması üzerine kurduğu plan ve stratejileri çerçevesinde oluşturduğu bu marka ve şirketlerin başarısı oldukça büyüktür. 2016 Avrupa İnovasyon Birliği Puan Tablosu'na (European Innovation Union Scoreboard) göre İsveç Avrupa Birliği'nin en yenilikçi ülkesi olmuştur. Bu stratejileri içerisinde göstermiş olduğu başarıyı sürdürmek için ülkenin yenilikçi fırsatlarına yönelik dış ülkelere bilgi paylaşımında bulunmak, ülkeye yatırım çekmek, yabancı devletler ile işbirliğini artırmak gibi planları da yer almaktadır.[102]

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi alanında önemli deneyimlere sahip olan İsveç, bunu dış politikası aracılığıyla da daha görünür kılmaktadır. İklim değişikliği, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konular ülkenin dış politikasında önemli yer edinmiştir.[103] Liberalizmde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ülkelerin dış politikaları ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Devletlerarasındaki bu eşitsizlik giderildikçe öncelikli olarak güç kullanımının ve buna bağlı olarak savaşların ve çatışmaların azalacağı fikri geliştirilmiştir. Bu doğrultuda önemli bir örnek de İsveç'in dış politikasıdır. [104]

İsveç 2014 yılında feminist bir dış politika benimseyen dünyanın ilk devleti olmuştur. Bu dış politika ülkenin en önemli özelliklerinden biri haline geldi. İsveç bu politika ile tüm kadınların ve kız çocuklarının haklarını ve temsilini güçlendirme sorumluluğunu üstlenmiştir. Kadın haklarını hayatın her yerinde güçlendirmeye yönelik reformları destekleyen ve teşvik eden İsveç bu cinsiyet eşitliği politikası ile dikkatleri üzerine çekmiştir.[105] Dünyada feminist dış politika benimseyen ilk ülke olma niteliğini taşıyan İsveç, insan haklarına ve dış ülkelere yönelik yapılan insani yardımlara odaklanırken toplumsal cinsiyet eşitliğine dış politikada her zaman ayrı bir yer vermiştir. İsveç Dışişleri Bakanı Wallström feminist politikayı İsveç'in dış politika ve güvenlik politika amaçları doğrultusunda bir ön şart olarak nitelendirmiştir. İsveç'in

[101] Sevin, a.g.e, s.109.
[102] Klymchuk, a.g.m, s.261.
[103] Sevin, a.g.e, ss.110.
[104] İlkim Tuğçe Biter, *"Uluslararası İlişkilerde Feminist Dış Politika Söylemi ve İsveç Örneği"*, **Alternatif Politika Dergisi**, Cilt: IX, Sayı:3, 2017, s.497.
[105] Yelizateva Andakulova, *"Eu Countries and Soft Power: A Comparative Analysis of Austria, Sweden, Finland and Germany"*, **Webster University**, Austria, 2020, s.33.

güvenlik politikası ve dış politikasında önemli bir adım olarak görülen feminist politika güç hiyerarşisine de karşı durmaktadır.[106]

Bununla ilişkili olarak feminist çalışmalar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yüksek oranda olduğu ülkelerin daha fazla savaş ve şiddete meyilli olduklarını ortaya koyar. Bu çalışmalar ülkeler arası yaşanan kriz ve çatışmalarda toplumsal cinsiyet eşitliği olan ülkelerin ilk olarak güç kullanmaya yönelmediğini, krizi önlemeye çalıştığını ve küresel çatışmalarda şiddetin dozunu düşürdüğünü gösterirken toplumsal cinsiyet eşitliğinin en fazla olduğu ülkelerin ise ilişkilerini daha barışçıl yürüttüğü, yardım ve destek konularında da daha istekli olduğunu göstermektedir. [107] İsveç feminist dış politika temelinde ele aldığı "Kadın, Barış ve Güvenlik" gündemi ile de şiddet ve çatışmayı engelleme aynı zamanda barış ve güvenliğin inşası sürecinde destek ve silahlı şiddet içeren her eyleme karşı kadınları korumaya yönelik çalışmalar geliştirmektedir.[108]

Feminist dış politika uluslararası sistemde toplumsal eşitliği sağlamaya yönelik hedefler doğrultusunda küresel çalışmalar ile desteklenmektedir. Bu doğrultuda BM Güvenlik Konseyi'nin 1325 Sayılı kararı bu desteğin bir kanıtıdır. Bu karar ile birlikte barış süreci içerisinde ve bunun korunması noktasında kadınların rolü tekrar onaylanmaktadır. Bu karar doğrultusunda hem uluslararası örgütler hem de diğer devletler toplumsal eşitliğe dair eylem planları oluşturmuşlardır. Bu konuda Nordik ülkelerinin konumu da oldukça güçlüdür.[109]

İsveç'in dış politikası doğrultusunda diğer yabancı devletler ve uluslararası örgütler ile ilişkilerini geliştirme amacına yönelik, bu ilişkilerin yürütülmesi ve esaslarının belirlenmesi aynı zamanda sürecin takip edilmesi ve beraberinde kalkınma desteği verilecek devletlerin saptanması noktasında İsveç Parlamentosu Dışişleri Komisyonu görevlendirilmiştir.[110] İsveç küçük ve yoksul devletlere destek vererek

---

[106] Biter, a.g.m, s.509.
[107] Jacqui True, "Feminizm", Scott Burchill v.d, **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, (Çeviren: Ali Aslan- Muhammed Ali Ağcan), Küre Yayınları, İstanbul, 2012, s.321.
[108] Gabriella Irsten, *"İsveç'in Feminist Dış Politikası Ne Kadar Feminist?,* **Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği**, 2019, https://tr.boell.org/tr/2019/09/10/isvecin-feminist-dis-politikasi-ne-kadar-feminist
[109] Biter, a.g.m, s.513.
[110] İlhami Alkan Olsson, "Bir Dış Politika Modeli Olarak Nordik Model ve İsveç'in Dış Politikası", **Dış Politika Karşılaştırmalı Bir Bakış**, (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu- Özgün Erler Bayır), Der Yayınları, İstanbul, 2014, s.273.

demokratikleşme süreçlerine katkı sağlanması noktasında gayrisafi milli hasılasının yüzde 1'ini yoksul devletlere ayırma hedefini ilk tutturan devlettir. Bu durumda İsveç, Üçüncü Dünya ülkeleri içerisindeki imajını pekiştirmiştir. [111]

İsveç dış politika hedefleri Dışişleri Bakanı tarafından her senenin Şubat ayında "Dış Politika Bildirgesi" adıyla meclise sunularak tartışmaya açılmaktadır. Bu bildirge uluslararası hukuk, insan hakları, çevre üzerine uluslararası işbirliği, ticaret politikası ve tanıtım, uluslararası kalkınma ve yardım, güvenlik başlıklarını kapsamaktadır. [112]

İsveç, dış politikası Dışişleri Bakanlığı (Utrikesdepartementet), Dış Politika Danışma Kurulu (Utrikesnamnden) ve İsveç Parlamentosu Dışişleri Komisyonu (Utrikesutskottet) tarafından oluşturur. Dışişleri Bakanlığı, Bakanlığa bağlı yaklaşık 100 büyükelçilik ve bunlara bağlı konsolosluklar aracılığıyla yaklaşık 2500 personeliyle, diğer devletler ve uluslararası örgütlerle ilişkilerini düzenlemekle görevlidir. Ulusal ve uluslararası güvenlik, uluslararası hukuk ve insan haklarının korunması da dahil yürütülen faaliyetler başta olmak üzere uluslararası ticari politikaların düzenlenmesi, uluslararası yardım ve desteklerin koordine edilmesi ve İsveç vatandaşlarına yurt dışında yardımcı olmak görev ve yetkileri arasındadır. [113]

Soğuk Savaş sonrası küreselleşen dünya ile uyum sağlamaya çalışan Türkiye de çok boyutlu bir dış politika stratejisi izlemeye başlamıştır. Ak Parti'nin, Türkiye'ye merkez bir devlet, bölgesel süper güç ve küresel güç statüsü kazandırmaya yönelik izlediği politika kamu diplomasisini gerekli kılmıştır. [114]

Türkiye'nin bazı dini ve tarihi faktörler sebebiyle özellikle Batı toplumunda yer alan önyargılar, Türkiye hakkındaki bilgi eksikliği ve oluşturulan negatif algının bir sonucudur. Bu olumsuz algıyı kırmanın en etkili yollarından biri de kamu diplomasisidir.[115]Ak Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye, dış politika

[111] Olsson, a.g.e, 279.
[112] Olsson, a.g.e, s.273.
[113] Olsson, a.g.e, s. 272.
[114] Ekşi, a.g.e, s.303.
[115] Akçadağ, a.g.e, s.67.

hedefleri doğrultusunda kamu diplomasisi ve yumuşak güç faaliyetlerini yeni kurumlar oluşturarak ve olan kurumları da düzenleyerek uygulamaya koymuştur.

Bu bağlamda kendisini doğru anlatmaya ve tanıtmaya ihtiyacı olan Türkiye'nin çalışmalarının koordine edilmesi oldukça önemlidir. Bu nedenle bu koordinasyonu sağlayacak önemli bir kurum olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ilk değinilmesi gereken kurumdur. Koordinatörlük Türkiye'yi anlatmak ve tanıtmak doğrultusunda farklı bölgeler ile bağlantı kurarak çok taraflı bir iletişim çerçevesinde etkinliğini sürdürmeyi amaçlamıştır. Medya Çalışmaları Birimi, Siyasal İletişim Birimi, Kurumsal Çalışmalar Birimi, Kültürel Çalışmalar Birimi, Proje Geliştirme Birimi olmak üzere beş birim ile faaliyetlerini yürütmektedir. Aynı zamanda uluslararası sorunların uzman ve bilirkişiler tarafından konuşulması ve tartışılması amacıyla Akil Adamlar Konferans Serisi, Türkiye'ye gösterilen ilgi üzerine yabancı medyanın Türkiye'ye davet edilmesi ile düzenlenen Gazeteci Heyetleri Programı, Türkiye üzerinde yurt dışında çalışan uzman ve araştırmacıları Türkiye'de bulunan araştırmacılar ile bir araya getirmeyi amaçlayan Ülke Programları, toplantılar, konferanslar, kamu diplomasisi panelleri düzenlenerek Türkiye hakkında yabancı ülkeleri bilgilendirmek için faaliyetler yürütülür. Bu kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten bir diğer kurumda Dışişleri Bakanlığına bağlı Enformasyon ve Kamu İletişim Dairesi'dir. Düzenlenen ve yürütülen bu etkinlik ve faaliyetlerin koordinasyonunu sağlar. Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesindeki en önemli araçlarından biri de Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'dır. (TİKA) TİKA, öncelikli olarak Türk dillerinin konuşulduğu ve komşu devletler olmak üzere kalkınmalarını destekleyecek kültürel, eğitim, ekonomik, sosyal alanlarda projeler aracılığıyla işbirliğini geliştirmeyi amaçlamıştır.[116] 1992 yılında kurulan TİKA, 60 ülkede 62 Program Koordinasyon Ofisi ile 150 ülkede faaliyet göstermektedir.[117] Diğer taraftan Türk dili ve kültürünün tanıtılması ve yurtdışında yaşayan Türklerin yaşadıkları yere uyum sağlamalarına destek olmak ve ikili ilişkilerde olumlu sonuçlar

[116] Akçadağ, a.g.e, s.68-69.
[117] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649

almak amacı ile Türk kültür merkezleri oluşturulmuştur. Bu faaliyetlerin yürütülmesinde TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün katkısı önemli olmuştur.[118]

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi bağlamında kitle iletişim araçlarının önemi de oldukça fazladır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, birçok dil ile yayın yapan Anadolu Ajansı, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu buna örnek verilebilir. TRT World, TRT Arabi, TRT Fransızca, TRT Almanca, TRT Rusça, TRT Fransızca, TRT Balkan dijital yayınları ile 41 dil ve lehçe ile 7 bölgeye ulaşarak Türkiye'nin imajına olumlu katkı sağlamıştır.[119]

Türkiye'nin kamu diplomasisi çerçevesinde yürüttüğü insani diplomasi faaliyetleri de imajına olumlu bir katkı sağlamıştır. İHH, AFAD, Deniz Feneri ve ilk Türk yardım kuruluşu olan Kızılay buna örnek gösterilebilir. Kızılay, Orta Afrika Cumhuriyeti'nden Myanmar'a, Filipinler'den Afganistan'a dünyanın birçok yerinde Türkiye'nin uzanan yardım eli olmuştur. [120] İHH ise bu nokta da 123 ülkede savaş ve etkisini sürdüren bölgeler, afet yaşanan ve yoksulluk çeken bölgelerde etkinliğini sürdürerek, insani yardım, sağlık, eğitim, acil yardım gibi alanlarda da faaliyetler yürütmüştür. 2004 yılından beri Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin (ECOSOC) danışman statüsünde üyeliğini yürütmektedir. Diğer taraftan Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA) başta olmak üzere Birleşmiş Milletler kuruluşlarıyla ortak projeler yürütmektedir. İHH aynı zamanda İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT), İslam Dünyası Sivil Toplum Kuruluşları Birliği (İDSB) ve Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı'nın (TGTV), İsviçre merkezli Uluslararası Gönüllü Kuruluşlar Konseyi (ICVA) isimli kurumların aktif üyeleri içerisinde yer almıştır.[121] Dünya'nın farklı bölgelerinde ihtiyaç sahiplerine yardımlarda bulunan Deniz Feneri kuruluşu yine Türkiye'nin imajına olumlu katkı sağlayan kuruluşlar arasında yer almıştır. Türkiye'deki faaliyetlerinin yanı sıra Afrika, Asya, Balkanlar,

---

[118] Tuba Çavuş, *"Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı", Kahramanmaraş* **Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2012, s.31.
[119] Oğuz Göksu, *"21. Yüzyılda Türkiye'nin Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Gücü: Yapısı, Araçları ve Mesajları"*, **Erciyes İletişim Dergisi**, 2023, s.858.
[120] Mustafa Kemal Dağdelen, "Türk Kızılayı: Bir İnsani Diplomasi Aktörü", (Editörler: Mehmet Şahin- B. Senem Çevik), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Nobel Yayıncılık, Ankara 2015, s.234.
[121] İHH, İnsani Yardım Vakfı, https://ihh.org.tr/biz-kimiz

Kafkasya ve Orta Doğu'da faaliyetlerini sürdürerek önemli yardımlarda bulunmuştur.[122]

İnsani diplomasi konusunda 2018 yılında yayımlanan Küresel İnsani Yardım Raporuna göre Türkiye 2017 yılında yaptığı 8,07 milyar dolar insani yardım tutarı ile ilk sıraya yerleşmiştir. Türkiye'yi 6,68 milyar dolar ile ABD, 2,99 milyar dolar ile Almanya ve 2,52 milyar dolar ile Birleşik Krallık izlemiştir. Küresel çapta gösterdiği bu yardım ve destekler onu daha görünür kılmakla beraber pozitif bir algı ve imaj oluşturmuştur.[123] Diğer taraftan bu olumlu imaja Türkiye'nin sahip olduğu ulusal markalar da oldukça katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda ön plana çıkan ilk marka 1 milyar 605 milyon dolara yaklaşan marka değeri ile Türk Hava Yolları (THY) olmuştur. Bunu Arçelik, İş Bankası, Garanti BBVA, Turkcell ve Ziraat Bankası takip etmiştir.[124]

Dış politikası açısından özellikle son dönemde benimsediği barışçıl politikalar, Türkiye'nin uluslararası arenada bilinirliğini artırmakla beraber kamu diplomasisine olumlu katkılar sağlamaktadır. Uluslararası alanda siyasi, sosyal, kültürel ilişkilerini geliştirmesi, farklı yabancı devletlerle karşılıklı vizelerin kaldırılması ve gerçekleştirdiği diplomatik girişimler dışarıya karşı olumlu bir algı oluşturmuştur. BM Güvenlik Konseyi, G-20 Zirvesi, İslam Konferansı Örgütü, Avrupa Konseyi, NATO, AGİT gibi bölgesel ve küresel siyasete yön veren uluslararası platformlarda etkin rol oynaması uluslararası siyasette onu aktif kılarken dünya gündeminde olmasına olanak sağlamıştır. Türkiye'nin dış politikada ağırlığını artırdığı yumuşak gücü, kamu diplomasisi için de uygun bir temel oluşturmaktadır.[125]

Yumuşak güç ve kamu diplomasisi açısından uluslararası örgütler ve yabancı devletler ile ilişkilerini geliştirmeye önem veren İsveç kalkınma desteği sağlayarak da küresel ve bölgesel işbirliğini sürdürmeye çalışmaktadır. Kalkınma politikalarını İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (Swedish İnternational Development

---

[122] Begüm Kurtuluş, " Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İnsani Yardım Kuruluşları ve İnsani Diplomasi Perspektifi", ", (Editörler: Mehmet Şahin- B. Senem Çevik), **Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi**, Nobel Yayıncılık, Ankara 2015, s.209.
[123] Kocabıyık, a.g.m, s. 186.
[124] Merve Özlem Çakır, *" Türkiye'nin En Değerli Markası THY Bu Yılda Tahtını Korudu",* **Anadolu Ajansı**, https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-en-degerli-markasi-thy-bu-yil-da-tahtini-korudu/2268055
[125] Akçadağ, a.g.e, s.66.

Cooperation Agency) ile yürütmektedir. Benzer olarak kalkınma desteği ve işbirliği konusuna önem veren bir diğer ülke olan Türkiye ise bu faaliyetlerini Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) aracılığı ile yürütmektedir. Bu alanda Türkiye'nin ve İsveç'in artan etkinliği ve gelişmiş faaliyetleri dolayısıyla uluslararası sistemdeki yerleri de oldukça önemlidir.

İki ülke arasındaki bir diğer benzerlik, resmi kalkınma yardımlarının Gayri Safi Milli Hasıla'ya oranında BM'nin hedefini tutturan az sayıdaki ülke arasında İsveç ve Türkiye'de yer almaktadır.[126] Kalkınma yardımlarında olduğu kadar barışı koruma noktasında da çok taraflı ve güçlü ilkelere sahip bu iki ülke barış ve istikrarın korunması konusunda BM bünyesinde gerçekleştirilen Barışı Koruma Operasyonlarına da aktif katılım sağlamaya çalışmışlardır.

Liberalizm açısında da barış operasyonlarına katılım sağlamak demokratik devletler için hem araç hem de amaç niteliği taşıması dolayısıyla istekli oldukları bir konudur. Liberalizmin bu operasyonlara verilen destek noktasında ki temel vurgusu uluslararası örgütler olmuştur. Uluslararası örgütler aracılığıyla gerçekleştirilen bu operasyonların maliyetinin ve riskinin paylaşılması, çok taraflı işbirliği sayesinde meşruiyeti ve verimliliği sağlaması noktasında fayda sağlamaktadır.[127]

BM sisteminin her alanına destek sağlamaya çalışan Türkiye, barışın korunması noktasında da BM bünyesinde yürütülen faaliyetlere önemli katkı sağlamaktadır. Bu durum da Türkiye'nin uluslararası sistemde ki önemini artırmasına olanak sağlamaktadır.[128] Türkiye, Soğuk Savaş döneminde geçekleştirilen operasyonlara düşük bir katılım sağlarken 1950 yılında Kore Savaşına sağlanan destek bir istisna olmuştur. Bu desteğin ardından NATO üyesi olan Türkiye güvenlik ile ilgili sorununu çözümlemeye çalışmıştır. Soğuk Savaş döneminden sonra ise BM bünyesinde önemli operasyonlara katılmıştır. [129]

---

[126] **T.C Dışişleri Bakanlığı**, "Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Özellikleri Ve En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Yaklaşımı" https://www.mfa.gov.tr/turkiyenin-kalkinma-isbirligi.tr.mfa

[127]Sami Kiraz, *" Türk Dış Politikasının Bir Süreklilik Unsuru Olarak Barış Operasyonlarının İncelenmesi*", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 41, 2020, s.389.

[128] Kiraz, a.g.m, s.385.

[129] Kiraz, a.g.m, s.392.

2000'li yıllardan itibaren aktif bir dış politika izleyen Türkiye, küresel ve bölgesel seviye de önemli bir devlet olma hedefi ile çalışmalarını yürütmüştür. Bu hedefi doğrultusunda uluslararası kurumlarda ki etkinliği, ekonomik olarak artan ve geliştirilen işbirliği ve çok taraflı bir dış politika yürütmeyi amaçlarken çok taraflı dış politikasının bir ayağını da barış operasyonlarına katılım sağlamak oluşturmuştur.[130]

2000'li yıllar ile birlikte barış misyonlarına farklı coğrafyalarda destekte bulunması 2009-2010 dönemi Güvenlik Konseyi üyelik seçimlerine katkı sağlamıştır. Yer aldığı bölgenin ötesinde farklı coğrafyalarda geliştirdiği diplomatik ve çok taraflı ilişkiler uluslararası barış ve güvenlik konusunda ki hassasiyeti uluslararası sistemde Türkiye'nin itibarına olumlu katkı sağlayarak güvenilir bir kimlik sağlamıştır.[131]

İsveç ise Soğuk Savaş yıllarında büyük güçler arasında herhangi bir çatışmaya girmek zorunda kalmadan barış ve güvenliği güçlendirme ihtimali İsveç'in tarafsızlık politikasına katkı sağlamıştır.[132] Soğuk Savaş yıllarında barışı koruma operasyonlarına destek vererek katkı sağlayan İsveç, 1990'lı yılların ortalarından itibaren desteğinin azaltmıştır. Askeri işbirliklerine ve uluslararası görevlere katılımı konusunda daha dikkatli bir tavır sergilemiştir. [133]

1993 yılında barış operasyonlarına İsveç'in katılımı 104 asker ile BM birliklerinin yaklaşık % 1,5'ini oluşturan 2013 yılı Haziran ayında askeri gözlemciler ve subaylar haricinde BM bünyesindeki barışı koruma operasyonlarına sadece bir kişi göndermiştir. 1956 yılında BM bünyesindeki güçlere verilen ilk destekten bu yana en düşük katkıyı sağlamıştır. [134]

BM'nin siyasi nüfuzu, operasyonların Güvenlik Konseyi kararı ile onaylanmasına duyulan ihtiyaç dolayısıyla katılımını azaltmıştır.[135] BM bünyesindeki katılımını azaltsa da sürekli olarak güçlü destek vermeye özen göstermiştir. Soğuk Savaş'ın sona

---

[130] Kiraz, a.g.m, s.393.
[131] Kiraz, a.g.m, s.394.
[132] Claes Nilsson, Kristina Zetterlund*, " Sweden and the UN: a rekindled partnership for peacekeeping*", **International Peacekeeping**, 2016, s.762.
[133] Nilsson, Zetterlund, a.g.m, s.777.
[134] Nilsson, Zetterlund, a.g.m, s.762.
[135] Nilsson, Zetterlund, a.g.m s.768.

ermesi ile birlikte İsveç, NATO da dâhil olmak üzere askeri işbirlikleri ile uluslararası görevlere katılma konusunda daha az duyarlı hale gelmiştir. [136]

İsveç'in 1997-1998 Güvenlik Konseyi üyeliğine baktığımızda bu dönemde BM Barış Güçlerine katkısının azaldığını görüyoruz. 1996-1998 yılları arasında BM askerlerine sayısı 1300'e yakın iken 1998'de 100'ün altına düşmüştür. 2015 yılında düzenlenen Barışı Koruma Liderler Zirvesi'nde ise operasyonlara olan katılımında önemli bir artış olmasa da İsveç, BM barış koruma gücünün güçlendirilmesine katkıda bulunma isteğine işaret etmiştir. [137]

Barış ve güvenlik operasyonlarına destek sağlayan her iki ülkenin de önemli katkıları bulunmakla birlikte Türkiye'nin bu konuda İsveç'ten daha fazla katkı sunduğunu söyleyebiliriz. BM''nin barış gücüne en fazla asker sağlayan ülkelerden biri olan Türkiye, İsveç'in aksine desteğini sürdürmüştür. İsveç BM bünyesinde gerçekleştirilen faaliyetler içerisinde barışı koruma operasyonlarına göre insan hakları ve insani yardım programları ve kalkınma desteği hedeflerine yönelik desteği dikkat çekicidir. Uluslararası arenada etkili dış politika yürüten bu devletler barışçıl yollardan diplomasi yürütmektedir. İnsan hakları, insani diplomasi ve demokrasi alanında önemli gelişmeler sağlamışlardır.

Diğer taraftan her iki ülkenin de sahip olduğu kültürel değerler yumuşak güçleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu alanda iki ülke arasında bir karşılaştırma yapmak gerekirse: Örneğin Türk dizileri ya da İsveç müziği etkisi uluslararası alanda dikkat çekmektedir. Bu tür değerler aracılığıyla etki kurmaya ve imajlarına artı bir değer katmaya çalışan ülkeler bu değerlerin ve kültürlerinin tanıtımını bazı kurumlar aracılığıyla etkin kılmaya çalışmıştır.

Bu alanda İsveç'in prestijini yükseltmek, kültürünü ve değerlerini tanıtmak aynı zamanda diğer devletlerle işbirliğini artırmak ve teşvik etmek gibi amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren önemli kurumları arasında yer alan İsveç Enstitüsü (Svenska Institutet) Türkiye'nin benzer amaçlar doğrultusunda etkin bir şekilde

[136] Nilsson, Zetterlund, a.g.m, s.777
[137] Nilsson, Zetterlund, a.g.m, s. 778-779.

varlığını sürdüren bir kuruluşu olan TİKA ile benzer faaliyetler yürütmektedir. TİKA aynı zamanda uluslararası alanda kalkınma konusunda ki faaliyetleri göz önüne alındığında İsveç'in bir diğer önemli kurumu olan SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency) ile de benzer etkinliklere hizmet etmektedir.

Pozitif bir imaj çizmek konusunda sahip olunan markalar ve bu markaların tanınırlığı da o ülke üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır. İsveç'in sahip olduğu IKEA, Spotify, Volvo, H&M, gibi markların yanında Türkiye'nin de sahip olduğu THY, Turkcell, Arçelik, Anadolu Efes gibi dünya genelinde tanınmalarına yardımcı olan ve imajlarına olumlu katkı sağlayan markalara sahiptirler. Ancak İsveç'in sahip olduğu ve geliştirdiği bu markalar dünya genelinde Türkiye'nin markalarına istinaden daha çok tanınan markalardır.

Diğer taraftan benimsedikleri politikalar ve bu politikalar aracılığıyla etki kurabildikleri göz önünde bulundurulursa, İsveç cinsiyet eşitliği, insan hakları konusunda politikaları olan bir ülkedir. Kadınların barış ve güvenlik konularına katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli politikalar geliştirmiştir. Örneğin, BM Güvenlik Konseyi kararı ile 2000 yılında kabul edilen kadınların da savaş ve barış durumlarında sorumluluk sahibi olduğunu bildiren 1325 sayılı kararın uygulamasını öncelikli bir konu olarak ele almıştır. Kadınların Güçlenmesi Prensipleri ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelere imza atarak kadınların barış ve güvenlik konularında aktif katılımını sağlamaya çalışmaktadır. 1325 sayılı kararı uygulamaya koymak için Ulusal Eylem Planı yapan Türkiye ise bu alanlarda kendini geliştirmeye çalışan bir ülkedir.

3. TÜRKİYE'NİN GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİK SÜRECİ VE YÜRÜTTÜĞÜ DIŞ POLİTİKA

Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ndeki ilk deneyimi olan 1951-1952 üyelik süreci, güvenlik tehdidi ile karşı karşıya olduğu bir dönemde gerçekleşmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası yayılmacı bir politika izleyen SSCB ve istekleri Türkiye'yi güvenliğini garanti altına alacak yollar aramaya yöneltmiştir. Bu durum da Türkiye'nin BM'nin uluslararası barış ve güvenliği korumakla görevli organı olan Güvenlik Konseyi üyeliği istemesinin temel sebepleri arasında yer almıştır.

SSCB'nin Türkiye'den Kars ve Ardahan'ı istemesi, Boğazlarda üs kurmasına izin verilmesini istemesi, Türkiye'den bir siyasi rejim değişikliği beklemesi şeklindeki talepleri Türkiye'yi Doğu blokundan uzaklaştırıp Batı blokuna yaklaştırmıştır. [138] Ancak bu noktada şunu da belirtmek gerekir ki SSCB Türkiye'ye bir baskı sonucu tehditkar bir üslup ile askeri üs ve toprak talebinde bulunmamış ittifak anlaşmasının yenilenmesi noktasında dönemin SSCB Dışişleri Bakanı Vyaçeslav Molotov ve Moskova Büyükelçisi Selim Sarper görüşmesinde Molotov, Sovyet tekliflerini dile getirmiştir. Yani bir talep değil teklif söz konusu olmuştur. [139]

19 Mart 1945'te gerçekleşen Sarper ve Molotov görüşmesinde Molotov, 1925 yılından beri devam eden Dostluk ve İttifak Anlaşması'nın yeni dönemin koşullarına uymadığı gerekçesiyle feshedildiğini ifade etmiştir. Bunun üzerine Türkiye yeni şartların konuşulması noktasında görüşmeye hazır olduğunu belirtmiştir. 7 Haziran ve 18 Haziran 1945 yılında Molotov ve Sarper görüşmesinde Molotov, Kars ve Ardahan'ın SSCB'ye verilmesi ve Boğazlardan SSCB'ye askeri üs verilmesi teklifinde bulunarak Türkiye'nin reddetmesi halinde anlaşma imzalamayacaklarını belirtmişlerdir. Fakat imzalanmasa bile Montrö Boğazlar rejiminin değişmesi noktasında Türkiye ile ortak hareket etmesi mümkün olmuştur. Sarper durum ile ilgili Türkiye'ye gönderdiği

---

[138] Seven Erdoğan, Zehra Aslan, *"Demokrat Parti Döneminde Türkiye- Sovyetler Birliği İlişkileri: İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönemin Mirası ve Soğuk Savaş Etkisi",* **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 2021, **s.**299

[139] Behlül Özkan, "1945 Türkiye SSCB Krizi: Dış Politikada Kurucu Mitin İnşası" **Türkiye ve Rusya İlişkilerinde Değişen Dinamikler: Kuşku ile Komşuluk**, (Derleyen: Gencer Özcan, Evren Balta, Burç Beşgül), İletişim Yayınları, İstanbul, 2017, s.64.

raporda da Sovyetler'in barış dönemi için askeri üs elde etmek amacıyla baskı uygulayacak gibi görünmediklerini ve Karadeniz'in güvenliği noktasında Boğazların ortak savunulması gibi bir teminat şeklinde formül istediklerini ifade etmiştir. [140]

Türkiye'de gerçekleşecek olan 1946 seçimleri öncesi Demokrat Parti Başkanı Celal Bayar'ın bir Amerikan gazetesine verdiği röportajda, SSCB isteklerinin gerçeklikle bir ilgisi olmadığını ve SSCB'nin bir tehdidi doğrultusunda Türkiye'nin önemli bir dönemden geçtiğine dair oluşturulan algının gerçeği yansıtmadığını söyleyerek SSCB'nin Türkiye haklarına göz dikebileceğini kabul etmek istemediklerini ifade etmiştir. [141]

Dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Celal Bayar, Fevzi Çakmak gibi muhalifler SSCB'nin bir tehditte bulunmadığı konusunda ortak fikirdedirler. SSCB'nin baskı ile Türkiye'den bu isteklerini gerçekleştirmesi ihtimalinin düşük olduğu görüşü ile birlikte iktidar taraflı basın, SSCB ile yaşanan meseleleri, 1946 seçimlerinden önce muhalefeti sindirmek için kullanmıştır. [142]

Diğer taraftan İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Türkiye'nin uluslararası sistemde yalnızlığı ve bunu Cumhurbaşkanı İnönü'nün de sık sık vurgulaması sonucu oluşturulan Sovyet tehdidi ile birlikte Türkiye bu yalnızlığından kurtulma fırsatı bulmuş ve Batı tarafına dahil olma şansı yaratmıştır. [143]

Sovyetler Birliği'nin tehdit söylemleri doğrultusunda ve aynı zamanda bir nükleer tehlike olması dolayısıyla Batı'ya yönelen Türkiye, öncelikle güvenliğini garanti altına almak isteyerek Batılı ülkeler tarafından kurulan siyasi, ekonomik ve askeri örgütlere katılmaya gayret göstermiştir.[144] BMGK' da dâhil olmaya çalıştığı bu önemli uluslararası kuruluşlar arasında yerini almıştır.

İlk BMGK geçici üyelik seçimini 1951-1952 dönemi için kazanan Türkiye, bu dönemden önce 1940'lı yıllarda da iki kez Konsey için adaylığını açıklamıştır.

---

[140] Özkan, a.g.e, 61-62.
[141] Özkan, a.g.e, s.72.
[142] Özkan, a.g.e, s.73.
[143] Özkan, a.g.e, s.75-76.
[144] Vefa Kurban, *"1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler"*, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 2014, s.255

ABD'nin desteği ve teşviki ile üyeliğini açıklayan Türkiye, 1946 yılında ki seçimler de üyelik için istekli olmaması nedeniyle düşük seviyeli bir kampanya yürütmüştür. Ancak Türkiye bu seçimde BM'nin bir diğer önemli organı olan Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) üyesi olma isteğini dile getirmiştir. Bu isteği ve yürüttüğü düşük seviyeli kampanya sonucu Güvenlik Konseyi geçici üyeliği oylamasında sadece bir oy alarak seçimi kaybetmiştir.[145] Ancak ECOSOC üyeliği isteyen Türkiye adaylığı sonucu 9 üyenin çekimser kaldığı seçimlerde 40 oy alarak üyeliğe seçilmiştir. [146]

Ardından 1949-1950 dönemi için aday olan Türkiye, 1948 yılında yapılan seçimlerde, Doğu'da komünizmin yayılmaya başlaması ve Soğuk Savaş koşulları sebebiyle ABD ile olan ilişkilerini ve ittifakını geliştirmek amacıyla BM organlarına aktif katılım sağlamaya çalışmıştır. [147]

1948 seçimlerinde ABD'den destek talep eden Türkiye ilk olarak Hindistan ile rekabet etmiş ve Hindistan'ın adaylığını geri çekmesi üzerine Mısır ile çekişmeli bir süreç geçirmiştir. ABD'nin bölgedeki çıkarları, Türkiye'nin 1950 yılına kadar devam edecek olan ECOSOC üyeliği ve aynı zamanda Arap Birliği'nin de Mısır'ı desteklemesi, ABD'nin kararını Mısır yönünde etkilemiştir. Diğer taraftan ABD heyeti, seçim sürecinde kazanma ihtimali en yüksek olan adayı desteklemek istemiştir. [148]

1949-1950 dönemi geçici üyeliği için 8 Ekim 1948'de gerçekleştirilen seçimde üye sayısı 53 iken seçilmek için gerekli çoğunluk 36 idi. Türkiye ilk seçimlerde 23 oy, Mısır ise 30 oy almıştır. Ardından ikinci oylamada Türkiye'nin oyu 20'ye düşmüştür. Sonraki oylamada 38 oy alan Mısır üçte iki çoğunluğu sağlayarak Güvenlik Konseyi'nin geçici üyesi olurken Türkiye seçimleri kaybetmiştir.[149]

Dönemin Kahramanmaraş Milletvekili Kamil İdil'in Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne aday olduğu halde neden kazanamadıklarına yönelik bir önerge vermesinin ardından [150] Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda bu

[145]Balcı, Duman, a.g.m, 2020, s.288.
[146] **Vakit Gazetesi**, 14.12.1946, Sayı: 10481, s.1, https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-12-14/1
[147] Balcı, Duman, a.g.m, s.290-291.
[148] Balcı, Duman, a.g.m, 295-296.
[149] Balcı, Duman, a.g.m, s.299.
[150] Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/ 42.252.12, 08.11.1946

soru üzerine yaptığı açıklamada, Türkiye ve Mısır'ın adaylığında üç defa seçimlerin yapıldığını ve dördüncü turda Mısır'ın 38 oy, Türkiye'nin 19 oy alarak seçimleri kaybettiğini hatırlatmasının ardından ABD, Latin Amerika, Arap Birliği, Yunanistan'ın, Mısır lehinde oy verdiğini ve İngiliz Milletler Topluluğu'nun da Mısır'ı desteklediğini ifade etmiştir. Önemli yardımlar yapılan Arap Birliği ve Yunanistan'ın Türkiye'ye oy vermemesine dikkat çekerek Yabancı basında da bir yenilgi olarak nitelendirilen bu seçimin kaybedilmesinin nedenlerini sorması üzerine Dışişleri Bakanı Vekili Tahsin Bekir Balta aslında Türkiye'nin Güvenli Konseyi'nde açılacak yer için adaylıklarını koymadıklarını ve Konsey üyeliği seçiminde adaylığını ileri sürmenin BM Genel Kurulu içtüzüğüne aykırı olduğunu ifade etmiştir. Ardından seçilmek isteyen adayların birkaç ay önceden elçilikleri aracılığıyla üye ülkelere bildirerek destek toplamaya çalıştıklarını ancak Türkiye'nin bu adaylık için istekli olmadığını belirtmiştir. Aslında bu süreçte İran'ın adaylığını beklediğini ve bu durumda da BM Daimi Temsilcisine İran'ı destekleme kararı verildiği ifade edilmiştir. Ancak Orta Doğu bölgesinden üç seçimde de Arap devletlerinin yer almasının bu bölgenin sadece Araplar tarafından temsil edildiği algısı oluşması durumuna karşı Mısır heyetine destek verilmeyeceğini ifade ettiklerini belirtmiştir. Diğer Orta Doğu delegelerinin de onayladığı bu meselede görüş ayrılıkları dolayısıyla bazı Avrupa devletlerinin Türkiye'nin de yer aldığı bu görüşü haklı bularak desteklemek için Türkiye'ye oy vereceklerini belirttiklerini ve herhangi bir gayret göstermeden ilk seçimde beklentinin üzerinde 23 oy aldıklarını belirtmiştir. Ayrıca Konsey'de oyların gizli olmasına rağmen Avrupa devletlerinin, Arap Birliği dışında Orta Doğu devletlerinin, Asya devletlerinin ve hatta birkaç Güney Amerika devletinin oy verdiğini, Mısır'a ise Güney Amerika'nın çoğunluğunun, Arap Birliği, Sovyetler ve Sovyetler yörüngesinde yer alan devletlerin oy verdiğini tahmin ettiklerini ifade etmiştir. Bu durumda Mısır'ın destek toplamak için çaba göstermemesine rağmen Türkiye'nin bu yönde yoğun bir çaba göstermediğini ve dolayısıyla da oy veren devletlerin Türkiye ve Mısır arasında bir tercih yapmak durumunda kalmadıklarını belirtmiştir. Dolayısıyla bu durumun yenilgi olarak görülmesi için bir sebep olmadığını da ifadelerine eklemiştir.[151]

[151] T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: VIII, Yasama Yılı: 4, Cilt:6, Birleşim: 5, s. 83-85, 12.06.1948.

Üyelik seçimi süresince Türkiye her ne kadar ABD'nin desteğini beklese de ABD Süveyş Kanalı, Arap-İsrail savaşları dolayısıyla Mısır ile olan hassas ilişkileri, Mısır'ın Arap Birliği tarafından desteklenirken Türkiye'nin belli bir destek kitlesi oluşturamaması, üyelik konusundaki isteksiz çabası ve hâlihazırda Türkiye'nin zaten devam edene ECOSOC üyeliği nedeniyle Mısır'ı desteklemeye daha yakın bir konumda yer almıştır. [152]

Dönemin Washington Büyükelçisi Feridun Cemal Erkin, verilen oyların Türkiye'ye duyulan güven ve muhabbetin bir göstergesi olduğunu söylese de Arap devletlerinin gerçekte Türkiye'nin bu seçimde mücadele ettiği konusunda değerlendirmelerde bulunduklarını da ifade etmiştir.[153]

3.1 1951-1952 Güvenlik Konseyi Üyeliği: Soğuk Savaş Dönemi Güvenlik Endişeleri ve Batı İle İlişkileri

1951-1952 döneminde Ortadoğu bölgesi için Mısır'dan boşalan koltuğa aday olan Türkiye, Arap devletlerinden destek alan Lübnan'ın, Orta Doğu bölgesinden adaylığını ilan etmesi üzerine Mart 1950'de seçim kampanyasını başlatmıştır.[154] Bu geçici adaylık dolayısıyla gerçekleştirdiği kampanya kapsamında Arap ülkeleri ve Latin Amerika ülkeleri için lobicilik faaliyetleri yürütmüştür.[155] Güvenlik Konseyi'ne aday olma niyeti üzerine ise ABD'nin desteğini istemiş ve üyeliği konusunda özellikle Latin Amerika ülkelerinin oy vermesi için ABD'nin desteğini talep etmiştir. ABD ise bu isteğe karşılık Türkiye'yi destekleyeceğine dair güvence vermiştir. [156]

Brezilya arka arkaya üç seçimde de Orta Doğu bölgesi için Arap devletlerinin üye olmasının uygun olmadığını belirterek destek olacağı yönünde izlenim vermiştir. [157] Aynı şekilde Arjantin'de Türkiye'yi Güvenlik Konseyi'nde destekleyeceğine dair vaat

[152] Balcı, Duman, a.g.m, 293-294.
[153] Türk Diplomatik Arşivi (TDA), (503), 23872/ 104412/1, 10.11.1948
[154] Balcı, Hazar, a.g.m, s.280.
[155] Balcı, Hazar, a.g.m, s.280.
[156] Foreign Relations Of The United States, 1950, The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II, 27.04.1950, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/pg_89
[157] TDA, (512), 2624/ 17869/2, 07.09.1950

vererek seçimin de Türkiye'nin istediği şekilde neticeleneceği kanaatinde olduğunu belirtmiştir.[158]

Türkiye, Güvenlik Konseyi üyeliği konusunda Latin Amerika ülkelerinde bulunan çok sayıda ki Lübnan vatandaşının baskısı sonucu bu bölge ülkelerinin seçimlerde Lübnan'ı desteklemesinden endişe duymuştur. Bu durumda Lübnan'ın Arap ülkeleri ve Latin Amerika ülkeleri tarafından desteklenmesi de Türkiye'nin Konseye seçilme şansını azaltacaktır. Üyeliği için gerçekleştirdiği görüşmelerde de Kolombiya, Kosta Rika, Küba, El Salvador, Guatemala, Haiti, Nikaragua, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela, Ekvador'dan kesin bir cevap alamamıştır. Türkiye bu durumda ABD'den Güvenlik Konseyi üyeliğini desteklediğini ve bunun sebeplerini Latin Amerika ülkelerine açıkça ifade edilmesini istemiştir. Buna karşılık ABD ise Latin Amerika ülkelerine Türkiye'nin üyeliği için verdiği desteği tekrar dile getireceğini ifade etmiştir.[159] Bu dönemde Türkiye'nin Latin Amerika ülkeleri içerisinde sadece Arjantin, Brezilya, Şili, Meksika'da diplomatik temsilciliği bulunduğu göz önünde bulundurulursa[160] bu bölgenin ülkeleri ile ilişkilerinin etkin olmaması ve gelişmemesi dolayısıyla iletişimi zayıf kalmış ve bu noktada Türkiye, BM'de önemli bir çoğunluğa sahip bu bölgenin desteği için ABD'nin yardımına ihtiyaç duymuştur.

Diğer taraftan seçimlerde ABD'li diplomatlar, Orta Doğu koltuğunun sadece Arap Birliği üyelerine ayrılmadığı gerekçesiyle diğer ülkeleri Türkiye lehine oy vermeye ikna etmeye çalışmıştır. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Acheson Türkiye üyeliği konusunda ABD'deki diplomatik misyonlara ilettiği telgrafta Güvenlik Konseyi'nde ayrılan bir koltuğun Yakın ve Ortadoğu devletlerine ait olduğunu ve bu koltuğa sadece Arap olan devletlerin oturması gerektiği düşüncesinde olmadığını belirterek Türkiye ve İran gibi Arap olmayan devletlerinde bu bölgede yer alması dolayısıyla geçici Güvenlik Konseyi üyeliğine bu bölgeden aday olabileceğini ifade etmiştir.[161]

Latin Amerika ülkelerine karşı yürüttüğü bu sıkı lobi faaliyetlerinin ardından üyeliği için destek bekleyen Türkiye, Güvenlik Konseyi seçimlerinde 36 oy alırken Lübnan

---

[158] TDA, (503), 2620/ 16711/2, 05.05.1950
[159] Foreign Relations Of The United States, 1950, The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II, 23.08.1950, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d51,
[160] T.C Dışişleri Bakanlığı, "Yurtdışı Temsilciliklerimiz", https://www.mfa.gov.tr/yurtdisi-teskilati.tr.mfa
[161] Balcı, Akçalı, a.g.m, s.10

ise 24 oy almıştır. Seçimin kazanılması için Birleşmiş Milletler 'de yer alan 60 üyeden 40 üyenin oyunun alınması şarttı dolayısıyla bir netice sağlanamamış ve seçimler uzamıştır. İlk turda Türkiye 35, Lübnan 24; 2. turda Türkiye 36, Lübnan 24; 3. turda Türkiye 35, Lübnan 25; 4.turda Türkiye 36, Lübnan 24; 6. turda Türkiye 33, Lübnan 26; 7. turda Türkiye 35, Lübnan 25; 8. turda Türkiye 35, Lübnan 24; 9.turda Türkiye 33, Lübnan 25; 10. turda Türkiye 36, Lübnan 24 oy almışlardır. 12. turda Türkiye 36, Lübnan 24 oy almıştır. 12 turluk oylama sonucunda da Türkiye gerekli çoğunluğu sağlayamamıştır.[162]

Bu sonuçlar ile Latin Amerika devletlerinden beklenen desteği göremeyen Türk Heyeti (Selim Sarper ve Adnan Kural), Harry N. Howard başkanlığındaki ABD Heyetine kendi üyelikleri ile ilgili olarak [163] bazı Latin Amerika ülkelerinin Türkiye'nin üyeliği konusunda kendilerini yanılttıklarını ve yaşanan bu durumu asla unutmayacaklarını ifade etmiştir.[164]

Boşa çıkan bu beklenti üzerine ABD'nin BM'deki temsilcisi Dışişleri Bakan Vekili Austin, Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne seçilmesinin önemini belirtmiş ve Sovyetler Birliği'ne karşı güçlü bir direniş sergilemesi dolayısıyla Komünist olmayan bir devletin Konsey'de bulunmasının Sovyet yayılmacılığına karşı önemli bir katkı sunacağını ifade etmiştir. Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne seçilmesinde yaşayacağı ikinci bir başarısızlığın da uluslararası barış ve güvenliğe katkı sunan bu devlet için ciddi bir prestij kaybı olabileceğini ve bunu SSCB'nin Türkiye'yi zayıflatması için önemli bir fırsat olarak görebileceğini değerlendirmiştir.[165]

7 Ekim 1950 sabahı yapılan seçimlerde bölgesel coğrafi dağılım açısından Latin Amerika'dan iki, İngiliz Milletler Topluluğu, Batı Avrupa, Doğu Avrupa, Orta Doğu bölgesinden bir üye olmak üzere toplam 6 geçici üyenin seçildiği ve 5 daimi üyenin bulunduğu Güvenlik Konseyi'nde[166] Türkiye, 53 evet oyu ile Orta Doğu bölgesi için seçilmiştir. BM Kurulunda Mısırdan boşalan Orta Doğu üyeliği için yapılan seçimin

---

[162] **Zafer Gazetesi**, 30.09.1950, No:515, s.1 https://www.gastearsivi.com/gazete/zafer/1950-09-30/1
[163] Balcı, Hazar, a.g.m, s.280.
[164] Foreign Relations Of The United States, 1950, The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II, 29.09.1950, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d66
[165] Foreign Relations Of The United States, 1950, The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II, 02.10,1950, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d67
[166] Kumek, a.g.m, s.7.

ilk turunda Türkiye'nin 33, Lübnan'ın ise 27 oy alması sonucu üçte iki çoğunluk sağlanamaması ve tekrar seçimlere geçilmesi gereken bir zamanda Mısır'ın seçimin askıya alınmasını istemesi dolayısıyla Konsey'de gündemdeki diğer konular görüşülmeye başlanmıştır. Görüşmeler sürerken Lübnan hükümetinin Güvenlik Konseyi üyeliği için gerçekleştirilen seçimlerden çekildiğini söylemesi ile birlikte Konsey, yeniden bir oylama yaparak Türkiye, 53 evet, 4 hayır, 3 çekimser oy ile Güvenlik Konseyindeki Orta Doğu üyeliğine seçilmiştir. [167] Lübnan Dışişleri Bakanı üyeliklerini geri çekmeleri konusunda Genel Kurul kürsüsünde yaptığı açıklamada, Orta ve Yakın Doğu devletleri arasındaki adetleri bozmamak ve bu çıkmazdan kurtulmak için gelecek sefer üyeliğe başvurma ümidini dile getirmiştir.[168] Lübnan'ın üyeliğini çekmesi üzerine Selim Sarper, Genel Kurul da bu kararın yapıcılığını vurgulayarak takdir ettiğini ilave etmiştir. Ardından Türkiye'nin Konseye seçilmesinin Arap ülkeleri ile ve özellikle Türkiye Lübnan ilişkilerinin etkilenmeyeceğini belirterek oy veren delegelere teşekkür etmiştir. [169]

BM Kurulu toplantısının ardından bir radyoda konuşma yapan Selim Sarper Güvenlik Konseyi üyeliğine seçilmeyi şu şekilde ifade etmiştir:

> " Sağlanan netice, Türkiye'nin ve dolayısıyla Fuat Köprülünün şahsında Demokrat Parti dış politikasının batılı devletler nezdindeki itibar ölçüsünün bir yeni delili olarak vasıflandırılmaktadır. Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilmemiz, memleketimiz hakkında sempati tezahürleri izharında yeni bir vesile olmuş, bu münasebetle hükümetin dış politikadaki şanlı güdümü bahis konusu edilmiştir."

1951-1952 dönemi için üyeliğe seçilmesinin ardından Türkiye, Konsey'de bulunduğu süre boyunca ABD ile olan ilişkileri ve NATO üyeliği de Konsey'deki performansını ve verdiği oyları etkilemiştir. Bölgesel sorunlarda dâhil verdiği oylarda bölge ülkelerin

---

[167] **Yeni İstanbul Gazetesi**, 08.10.1950, Sayı: 312, s.1 https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_istanbul/1950-10-08/1
[168] **Zafer Gazetesi**, 09.10.1950, No:524, s.4 https://www.gastearsivi.com/gazete/zafer/1950-10-09/1
[169] **Yeni İstanbul Gazetesi**, 08.10.1950, Sayı: 312, s.1 https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_istanbul/1950-10-08/1

çıkarına olsun ya da olmasın konunun Batı ülkeleri tarafından desteklenmesi Türkiye için önemli bir durumdu.[170]

Sovyet tehdidine karşı Batı ile müttefikliğini geliştiren Türkiye bölgedeki diğer devletlere ve onların çıkarlarına rağmen NATO müttefikleri ile olan ilişkilerini korumuş ve üyeliği süresince de müttefikleri ile uyumlu oylar kullanmıştır. Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliği içerisindeki temel motivasyonu başta ABD olmak üzere müttefiklerini memnun etmek üzerine olmuştur.[171] Aslında Türkiye'nin verdiği oyların öncelikle ABD olmak üzere Batı bloku ile olan benzerliği ve onun bu bloka karşı bağlılığını göstermeye çalışması, Türkiye'nin SSCB'yi güvenliği açısından tehdit olarak görmesinin önemli bir sonucudur.

Ancak kullanılan oyların ABD ve Batılı müttefikler ile benzerlik oranı ve Türkiye'nin bu devletlerle olan yakınlığını başta Arap devletleri olmak üzere bulunduğu bölgedeki diğer devletler tarafından da Batı'nın piyonu şeklinde değerlendirilmesi gibi olumsuz görüşlere sebep olmuştur. Türkiye'nin üyeliği süresince bölgede yer alan devletlerin çıkarına olmayan konularda dahi Batılı müttefikleri ile hareket etmesi bu yorumların yapılmasına neden olmuştur.[172]

Geçici üyeler Güvenlik Konseyi üyelik süreci boyunca Konseye karar taslağı sunabilir ve sundukları bu karar taslakları Konseydeki bir tartışma konusunu belirleyebilirken taslağın kabul edilmesi ya da edilmemesi de üyenin siyasi olarak etkinliğinin bir değerlendirmesi olabilir. Türkiye ise 1951-1952 üyelik sürecinde Konseye 1951 yılında 5 karar taslağı sunarken 1952 yılında hiç karar taslağı sunmamıştır. Dönem içerisinde de Konseydeki siyasi etkinliği oldukça azdır. Başkan olduğu süre zarfında da Konseye bölgesel bir konu getirmeyerek sadece müttefiklerini desteklemiştir.[173] Yine bu dönem üyeliği süresince 1951 yılında 7[174] ve 1952 yılında 2 olmak üzere

[170] Balcı, Hazar, a.g.m, s.286.
[171] Balcı, Hazar, a.g.m, s.286.
[172] Kumek, a.g.m, s.17.
[173] Kumek, a.g.m, s. 11.
[174] United Nations Digital Library, 1951, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__2=Security%20Council&fct__3=1951&fct__1=Voting%20Data&fti=0 ,

toplamda 9 karar taslağında oy kullanmıştır.[175] Üyelik süresince Konsey'deki Türkiye daimi temsilciğini ise Selim Sarper üstlenmiştir.[176]

Konseye üyelik her ne kadar devletlerin siyasi etkinliğini göstermesi için bir fırsat olsa da daimi üyelerin Konsey'deki gücü geçici üyelerin etkinliğini sınırlamaktadır. Geçici üyeler dönem başkanlığı ve Konsey'deki yardımcı organlara başkanlık yaptıklarında gündem belirleyebilme fırsat elde edebilirler. Ayrıca usul ve esasa ilişkin taslakların oylamaları da geçici üyelerin etkinliğini artırabilir. Çünkü verilen her oy alınan kararın meşruiyetini artırma özelliğine sahiptir.[177]

1951-1952 döneminde Konsey'de, Kore Cumhuriyetine saldırı şikâyeti, Keşmir Sorunu, Filistin Sorunu, Süveyş Krizi, Uluslararası Adalet Divanı üyelerinin seçimi, Konvansiyonel silahların ve silahlı kuvvetlerin düzenlenmesi ve azaltılması, Anglo-İran petrol davası, Tunus sorunu konuları ele alınmıştır. [178]

1951 yılında gündeme getirilen "Kore Cumhuriyeti'ne saldırı şikâyeti" maddesi Konsey'in yetkili olduğu konular listesinden çıkarılması konusunda oy birliği ile kabul edilirken[179] Filistin sorunu çerçevesinde 20 Temmuz 1949 tarihli İsrail ve Suriye Genel Ateşkes Anlaşması ile tesis edilen askerden arındırılmış bölge içinde ve çevresinde çatışmaların başladığını ve BM Filistin Ateşkes Gözetim Örgütü Genelkurmay Başkan Vekili'nin 4 Mayıs 1951 tarihli ateşkes emrine rağmen çatışmaların devam etmesi sonrası tarafları ve ilgili bölgedeki kişilerin çatışmayı durdurması için çağrı yapılan tasarı da Sovyetler Birliği'nin çekimser oyuna karşılık Türkiye dâhil on evet oy ile kabul edilmiştir.[180]

İsrail ile Mısır arasındaki Süveyş Krizi meselesinde ise Mısır Süveyş Kanalı'ndan gemi geçişine kısıtlamalar getirmesi üzerine İsrail konuyu Konsey gündemine

---

[175]United Nation Digital Library, 1952 ,https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1952&fti=0

[176]Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği, http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory

[177] Kumek, a.g.m, s.8

[178] Kumek, a.g.m, s.13.

[179]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.531,** s.11**,** https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

[180] United Nations Digital Library, **S/RES/92 ,** https://digitallibrary.un.org/record/112066?ln=en

getirmiştir. Türkiye, konu ile ilgili olarak bu meselenin Konsey tarafından genel Filistin meselesinin diğer bir deyişle İsrail ile Arap devletleri arasındaki çatışmanın bir yönü olarak ele alındığını vurgulamıştır. Aslında konunun Arap-İsrail ilişkilerini doğrudan etkilemesi ile beraber Orta Doğu'nun istikrarı ve daha da büyük bir sorun olan uluslararası taşımacılık özgürlüğü konularıyla da yakından ilgili olduğunu belirtmiştir. Mısır ve İsrail ilişkilerinin 24 Şubat 1949 tarihli Mısır- İsrail Genel Ateşkes Anlaşması ile yönetilmesi, BM himayesinde kurulan genel ateşkes anlaşmasının bir parçası olmuştur. [181] Bu ateşkes anlaşmasının korunması gerektiği düşüncesi ile Fransa, İngiltere, ABD tarafından ortaklaşa sunulan karar tasarısına tamamen katılmadığı noktalar olmakla beraber Türkiye, Mısır'ın Süveyş Kanalı'ndan gemilerin geçişine yönelik kısıtlamaları kaldırması için alınan karara müttefikleri ile birlikte evet oyu vermiştir. Bu söylemlerinin Mısır üzerindeki negatif etkisini azaltmak için de kararın tamamen davanın esasına ilişkin değerlendirmeler sonucunda alındığını ve Mısır'a yönelik bir tavır alınmadığı şeklinde yorumlanmaması gerektiğini, Mısır tarafından anlayışla karşılanacağı düşüncesinde olduğunu da belirtmiştir. [182]

1 Eylül 1951'de Uluslararası Adalet Divanı tarafından belirtilen tedbirlere uymadığı gerekçesi ile İngiltere tarafından Güvenlik Konseyi gündemine getirilmesi istenen Anglo-İran Petrol Şirketi davası sürecinde ise Türkiye, uluslararası barış ve güvenliği tehdit edecek bir durum veya eylemle ilgili şikâyette bulunulursa Güvenlik Konseyi şikâyeti gündemine almak zorundadır ilkesi gereği gündemin kabulü yönünde oy kullanacağını belirtmiştir.[183] Ancak Yugoslavya temsilcisi konuyu İran'ın iç yargı yetkisi dâhilinde sunmuş ve bu anlaşmazlıkta Konsey'in önünde, Konsey'in bu konuyla ilgilenmeye yetkili olmadığına dair bir tez savunmuştur.[184]

Türkiye bu konuda da ABD ile olumlu oy kullanmış ve uluslararası barış ve güvenliğin tehdidine yönelik durumun gündeme alınması gerektiği kuralı ile açıklamasını yapmıştır. Böylelikle Türkiye hem komşu bölge ülkeleri hem de Müslüman olan

---

181 Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.553**, s.6 https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

182 Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.553**, s.7, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

183 Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.559,** s.3, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

184 Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.559**, s.9, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

ülkeler ile ilgili konsey gündemine getirilen konuların birinde daha müttefikleri ile olan oy benzerliğini bozmamıştır.

Gündeme getirilmiş bir diğer konu olan Uluslararası Adalet Divanı üyelerinin seçiminde ise Türkiye, oluşan boşluğun doldurulması için konu ile ilgili olarak Konsey'e bir karar tasarısı sunmuş ve bu tasarı da oy birliği ile kabul edilmiştir. [185] Türkiye'nin tek başına sunduğu bu karar tasarısı kabul edilmesine rağmen üyeliği süresince az sayıda karar taslağı sunması ve dönem başkanlığı dâhil üyelik sürecinde de sunduğu bu taslakların hiçbirinin bölgesel bir konu içermemesi ve bu dönemdeki üyeliğinde verdiği tüm kararlarda müttefiklerini desteklemek ile yetinmesi Konsey'deki etkinliğini pasif kılmıştır.

1952 yılı karar taslaklarında ise Konvansiyonel Silahlanma Komisyonunun feshedileceği hakkındaki karar oy birliği ile kabul edilirken,[186] Keşmir sorununda ise Müttefiklerini ve ABD'yi memnun etmek üzerine performansını sürdüren Türkiye, 1951 ve 1952'deki Keşmir sorusu ile ilgili alınan tüm kararlarda Pakistan lehine oy kullanmıştır. Bölge ülkeleri ve Müslüman ülkeleri destekleyici oy kullanarak bu oylamada bir farklılık ortaya koysa da karar taslağının ABD ve İngiltere tarafından hazırlanıp desteklenmesi Türkiye'nin neden Pakistan lehine oy kullandığı açık bir şekilde ortaya koymuştur. Kararın ABD tarafından desteklenmesi Türkiye'nin Pakistan'dan yana oy kullanmasında önemli bir nokta olmuştur. [187]

Diğer taraftan 1952 yılında gündeme getirilmek istenen Tunus sorununda da Türkiye diğer bölgesel konularda gösterdiği tutumu tekrar etmiştir. Bu süreçte Konsey başkanı olan Pakistan, Tunus sorununu gündeme getirmek için çabalamıştır. Ancak bu sorun oylama sonucu 5 lehte, 2 aleyhte ve 4 çekimser oy sonucu gündeme getirilememiştir. ABD, Türkiye, Yunanistan ve Hollanda'nın çekimser kaldığı oylamada[188] Türkiye temsilcisi Selim Sarper konunun Türk ve Tunus haklarının yüzyıllardır aynı ailede yaşayarak birbirlerine karşı büyük bir anlayış ve saygı göstermeyi öğrendiklerini

[185]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.558**, s.2, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951
[186]United Nations Digital Library, **S/RES/97** , https://digitallibrary.un.org/record/112071?ln=en
[187]Balcı, Hazar, a.g.m, s.286.
[188]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.576**, s.28, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951

belirtmiştir. Aynı zamanda konunun Tunus ve Fransa arasında doğrudan müzakere ile yapıcı bir şekilde çözüm bulabileceklerini ifade ederek ABD ile birlikte çekimser kalmıştır. [189] Bunun üzerine Pakistan temsilcisi bu konunun gündeme alınmasını desteklemeyen ülkeler arasında dostlarının da olduğunu belirterek bu ülkelerin üçünün sömürge çıkarlarını temsil ettiklerini ancak sömürgeci çıkarları olmayan bir ülkenin de onlarla birlikte hareket etmeyi seçtiğini belirterek Türkiye tarafından hayal kırıklığına uğradığını vurgulamıştır.[190]

Diğer taraftan üyelik sürecinde de Arap devletlerinden destek almayan Türkiye, üst üste tekrarlanan seçim turlarında daha yüksek oylar almasına rağmen Arap devletleri, Lübnan'ı desteklemelerinin sebebini Türkiye'nin İsrail'i tanıması ve sonrasında ekonomik ilişkiler kurması dolayısıyla Filistin meselesi başta olmak üzere Arap meselelerini koruyamayacağı şeklinde ifade etmiştir. Bunun üzerine Türkiye ise İsrail'in tanınmasının mevcut olan fiili bir durumun tespitinden ibaret olduğunu ve Güvenlik Konseyi üyeliği süresince sadece kendisini değil Arap devletlerini de koruyabileceğini söylemiştir.[191] Ancak mevcut süreçte ABD ile birlikte hareket eden Türkiye kendi bölge sorunları da dâhil bütün süreçte ABD'yi desteklemiştir. İsrail ve Mısır arasındaki Süveyş Kanalı meselesinde kısıtlamaların kaldırılması yönündeki karara İsrail'den taraf olarak evet oyu kullanması ve yine ABD ile benzer bir oy kullanması aslında bölge devletlerini Konsey'de temsil edemediğinin bir göstergesi olmuştur.

Dönem içerisinde Amerika başta olmak üzere İngiltere ve Fransa ile ilişkilerini geliştirme hedefi içerisinde dış politikasını sürdüren Türkiye Truman ve Marshall yardımlarını aldığı Amerika'ya bağlılığını göstermeye çalışmıştır.[192] Aynı zamanda bir tehdit unsuru olarak gördüğü Sovyetlerin olduğu cepheyi düşman cephesi olarak nitelendiren Türkiye, ABD'yi kendisini Sovyetlere karşı koruyabilecek yegâne güç

[189]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.575**, s.15, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1952
[190]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.575**, s.16-17, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1952
[191]TDA, (503), 2620/16711/2, 05.05.1950
[192]T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: IX, Yasama Yılı: 1, Cilt: 1, Birleşim: 3, s. 31, 29.05.1950

olarak görmüştür. Türkiye bu noktada güvenliği açısından ABD'yi ve yer aldığı her anlaşma ve kurumu desteklemiş, dâhil olmaya da özen göstermiştir. [193]

Rusya'nın yayılmacı siyaseti ve Türkiye'nin coğrafi konum bakımından önemi göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin güvenliği, Amerika açısından Batı Avrupa kadar önemli olmuştur. Bu doğrultuda Türkiye ve Yunanistan'a verilen askeri yardımın Atlantik Paktından iki yıl önce olması bile ABD'nin bu bölgenin güvenliğine yönelik hassasiyetini ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla ABD, özellikle Türkiye'yi bu bölgenin savunulması noktasında işbirliği yapabileceği bir devlet olarak desteklemeye çalışmıştır.[194]

Savaş'ın etkili olması ve iki süper gücün arasındaki güç mücadelesi Türkiye'nin Konsey'deki performansını oldukça etkilemiştir. Üyelik süreci boyunca ABD ile oldukça uyumlu hareket eden Türkiye, üyeliği sırasında bölge ülkelerini ilgilendiren konularda dahi onların çıkarına olsun ya da olmasın müttefikleri ile ortak hareket etmiştir. Ancak bu performansı başta bölge devletleri olmak üzere diğer devletlerin gözündeki imajını zedelemiştir. Konu her ne olursa olsun Batılı müttefiklerini desteklemeye öncelik veren Türkiye, Batılı güçlerin bölgedeki bir piyonu ya da aracı şeklinde görülmesine sebep olmuştur. SSCB tehditleri sonrası üyelik için çaba gösteren Türkiye ise aslında bu süreçte Batılı müttefikleri ile uyumlu hareket ederek ABD'nin desteği ile Konsey'e üye olmasının bir karşılığını vermeye çalışmıştır. Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne üyeliği konusunda Batı ile olan karşılıklı fayda sağlayan ilişkilerinin önemli etkisinin yanında Türkiye'nin bu dönemde çok partili hayata geçerek siyasal yapısını demokratikleştirmesi de Konsey üyeliği üzerinde ve Batı ile ilişkilerini geliştirmesinde etkili olmuştur.

3.2 1954-1955 Güvenlik Konseyi Üyeliği: Yeni Bir Bölge İle Yeniden Yer Edinen Türkiye

BM İşler Bürosu'nda 26 Haziran 1953 tarihinde gerçekleştirilen bir toplantıda Yunanistan'dan boşalacak koltuk için ABD'li diplomatlar Sovyet olmayan ve

[193] T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: IX, Yasama Yılı: 2, Cilt: 6, Birleşim: 59, s. 109, 02.04.1951
[194] **Akşam Gazetesi**, 13.06.1951, s.2. https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1951-06-13/2

Sovyetlere karşı çıkan bir aday için kampanya yürütmeye başlamışlardır. Toplantıda Sovyet olmayan adaylar arasında Filipinler, Etiyopya, Tayland ve Türkiye tartışılmıştır. Adaylar arasından en büyük başarı şansına sahip olan devletin Türkiye olduğu kanaati dolayısıyla geçici üyeliğe getirilecek adayın Türkiye olması kararlaştırılmıştır. Tayland ve Etiyopya'nın da şansı olduğu belirtilmiştir.[195]

Sovyet dışı bir ülkenin Doğu Avrupa koltuğuna seçilmesi konusunda ayrıca İngiltere ve Fransa ile görüşülmesi kararı alınmıştır. Coğrafi dağılım açısından değerlendirildiğinde Uzak Doğu'dan bir devletin geçici üyelik koltuğunda daha önce hiç yer almaması dolayısıyla bu bölgeden seçilen bir ülkenin bu üyeliği hak ettiği ve bu olası adaylar arasında da Filipinler, Tayland ve Etiyopya'nın olması tartışılmıştır. Ancak Filipinleri ABD'nin bir piyonu şeklinde düşünen birçok Asya ülkesi olmasının yanında İngiltere ve Fransa'da bu adaylığa sıcak bakmamıştır. Üyeliğine sıcak bakılabilecek diğer adaylar Türkiye, Etiyopya ve Tayland olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Latin Amerika ülkeleri bu bölge için Uzak Doğu ve Afrika ülkelerinden birini koltuğa hak sahibi olarak görseler de bu düşüncenin Konsey'deki coğrafi dağılıma zarar vereceği görüşü nedeniyle Türkiye'yi destekleme kararı alabilirlerdi.[196]

ABD'nin dönemin Dışişleri Bakanı olan John Foster Dulles ABD BM Daimi Temsilcisi Henry Cabot Lodge için 24 Temmuz 1953 yılında gönderdiği bir mektupta Doğu Avrupa bölgesine yakınlığı da göz önüne alındığında Sovyetler Birliği'ne karşı Konsey'e üye olma şansı en yüksek adayın Türkiye olduğunu belirtmiş ve Türkiye'yi bu adaylık için teşvik ederek adaylığı kabul etmesi durumunda da özellikle İngiltere, Fransa, Latin Amerika ülkeleri ile iletişime geçerek Yunanistan'dan boşalacak bu koltuk için Türkiye'yi desteklemek gerektiğini ifade etmiştir. [197]

Türkiye, Yunanistan'dan boşalacak Doğu Avrupa Grubu için aday olmasına dair yapılan planlardan Türkiye'nin haberinin olmaması gibi bir sorunun yanında

---

[195]Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 26.06.1953, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d221

[196] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 29.06.1953, s.464 https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_464

[197] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 24.07.1953, s.480, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d235

Türkiye'nin böyle bir adaylık için isteği de yoktu. Dulles ise ABD heyetine Türkiye'yi bu konuda teşvik etmeleri için talimat vermiştir. Ancak Türkiye'nin 1948 ve 1950 yıllarında Orta Doğu bölgesinden aday olması bu bölgeye ait olduğuna dair görüşleri güçlendirmiştir. Ayrıca en son üyeliğinin üzerinden bir yıl geçmesi dolayısıyla Genel Kurul'dan gerekli desteği alamayabileceği ihtimali de Dulles'ı endişelendirmiştir.[198] Bu durumda Yunanistan'dan boşalan koltuğa Polonya'nın yerine Türkiye'yi seçmek için destek veren ABD'li diplomatlar Türkiye'nin Orta Doğu mu yoksa Doğu Avrupa ülkesi mi olduğu problemini de çözmeleri gerekmiştir.[199]

Türkiye'nin Güvenlik Konseyi adaylığına ikna edilmesi için 6 Ağustos 1953 tarihinde ABD Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Walter Bedell Smith BM'deki ABD Misyonuna talimat vermiş ve Smith ABD'li diplomatlara Türkiye Dışişleri Bakanlığı ile iletişime geçmeleri ve bazı önemli durumları iletmelerini istemiştir. Öncelikle Sovyet yanlısı olmayan bir adayın seçilmesinin önemini ve Türkiye'nin aday olmasını istediklerini iletmeleri, Sovyet yanlısı bir adayın seçilmesinin Güvenlik Konseyi'ndeki çalışmaları olumsuz etkileyeceğini belirtmelerini istemiştir. Bununla birlikte ABD Türkiye üyeliğine kesin destek vereceğini de ifade etmiştir.[200]

Gündemin kabul edilmesi için daimi üyelerin veto hakkı olmadan toplamda yedi olumlu oyun olması gerekliliği dolayısıyla geçici üyelerin oylarını kontrol etmek Konsey'de gündem belirleme konusunda oldukça etkili olmuştur. Konsey başkanı, bir konunun gündeme getirilmesini talep etmesi durumunda bunu kabul etmeyen üyelerin usul oylaması istemesi gibi bir hakkı da mevcuttur. Ayrıca Sovyetler Birliği etkisinde olan Konsey başkanlarına karşılık ABD'nin kendi müttefiklerinin koltukta oturması bir avantaj olarak görülmüştür.[201]

Sarper aslında bu üyelik durumunu Dışişleri Bakanlığı'na ilettiklerini ve gündeme aldıklarını ABD Dışişleri Bakanlığı'na 13 Ağustos 1953'te gönderdiği telgrafta ifade etmiştir. Ayrıca konu ile ilgili olarak Türkiye Dışişleri Bakanlığı, Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliği görevinin çok kısa bir zaman önce bitmesi dolayısıyla tekrar

---

[198] Balcı, Akçalı, a.g.m, s.9-10.
[199] Balcı, Akçalı, a.g.m, s.7.
[200] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 10.08.1953, s.491, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_491
[201] Balcı, Akçalı, a.g.m, s.9.

bir üyelik seçiminin bazı zorlukları da beraberinde getirebileceğini belirtirken bu adaylığın kendileri tarafından ilan edilip seçilememesi durumunda Türkiye'ye önemli bir prestij kaybı yaşatacağını da ifade etmiştir. Ancak bu konuda ABD ile çalışan Türk heyetinin ön araştırmaları neticesinde belirli bir başarı sağlanırsa Türkiye Konsey için adaylığa hazır olacağını da söylemiştir.[202]

1953 yılının Eylül ayında Doğu Avrupa bölgesi için adaylığını açıklayan Türkiye, Sovyetler Birliği'nin protestosu ile karşı karşıya kalmıştır. Sovyetler Birliği Türkiye'nin Doğu Avrupa devletleri tarafından aday gösterilmediğini ileri sürerken Türkiye, kendisinin Asya ülkesi olduğu kadar Avrupa'da da toprakları olması dolayısıyla üyeliğini meşrulaştırmıştır. ABD'nin Türkiye adaylığı için sıkı lobi faaliyetleri yürütmesi ve adaylığını Orta Doğu'dan Doğu Avrupa bölgesine kaydırması da bu adaylık konusunda bazı çıkarları olabileceğinin kanıtı olmuştur.[203]

Türkiye'nin Orta Doğu bölgesine ait olduğuna inanan İngiltere, 8 Eylül 1953 yılında ABD ve İngiltere heyetleri arasında yapılan bir toplantıda ABD'nin Sovyet taraftarı olmayan bir adayı destekleme tutumuna yaklaştığını bildirmiştir. Yine bu toplantıda İngiltere Türkiye adaylığında NATO üyesi olması ve Doğu Avrupa bölgesine yakın olmasının faydalarının yanında Lübnan ile eşzamanlı olarak Güvenlik Konseyi'nde görev yapması durumunda Orta Doğu'nun aşırı temsil edilecek olması ve Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliğinden daha yeni ayrılmış olmasını dezavantaj olarak görmüştür. Bu durumdan ötürü üyeliğin, Uzak Doğu ülkelerine önererek Tayland'ın üyeliğini desteklemenin daha kolay olacağını belirtmiştir. [204]

Ancak Dulles başka bir adayın bu noktada ifade edilmesi Türkiye'nin adaylığını değerlendiren diğer devletlerin kafasını karıştırabileceğini ve Doğu Avrupa'ya yakınlığı dolayısıyla en uygun adayın Türkiye olduğunu dile getirerek Tayland'ın adaylığını reddetmiştir. Ayrıca İngiltere heyetinin Sovyet olmayan bir adaya karşı değişen tutumları hakkında Fransa'yı da bilgilendirmelerini istemiştir. Türkiye eğer aday olmak istemezse ya da istenilen desteği alamadığı durumda Sovyet olmayan

---

[202] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 13.08.1953, s.491, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_491
[203] Balcı, Hazar, a.g.m, s.280-281.
[204] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 08.09.1953, s.502, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_502 ,

adayların tabi ki değerlendirileceğini de iletmiştir. Yine bu telgrafta Dulles İngiltere'nin değişen tutumu nedeniyle Batı Avrupa ve İngiliz Milletler Topluluğu etkisi de dikkate alındığında bu durumun Türkiye'ye cesaret vereceğini ve Türkiye'nin adaylıktan vazgeçmemeleri için teşvik etmelerini de istemiştir.[205]

İngiltere'nin politikasındaki değişiklikler Türkiye'nin üyeliğe bakış açısını değiştirirken 23 Eylül 1953 yılında Türkiye'nin adaylığına ilişkin hazırlanan ilk raporda Latin Amerika grubunda Türkiye'nin adaylığının tartışılması sonucu bazı ülkelerin Filipinler'i destekleyeceği olasılığının mümkün olması ile birlikte Türkiye'nin destekleneceğine dair genel bir anlayış ortaya konmuştur. Avrupa üyelerinden İngiltere, Avustralya, Kanada, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve Yeni Zelanda'nın desteği net olmakla birlikte Belçika, İzlanda, Güney Afrika oyları kesin değildir. Orta Doğu ülkelerinden ise Suudi Arabistan ve Lübnan, Arapların Türkiye'yi desteklememe konusunda anlaştıklarını belirtmesine rağmen Irak ve Suriye daha sonra ortak bir Arap kararı olmadığını ve Iraklı delegenin talimat beklediğini belirtmiştir. Afganistan ve İran da Türkiye'yi desteklediklerini ifade etmiştir. Afganistan oyunun kesin olması ile birlikte Türkiye'nin Arap başkentleri ile doğrudan üst düzey temaslarda bulunması neticesinde desteğin daha da artabileceğini ifade etmiştir. Asya ve Afrika grubu ise bir toplantı yaptıktan sonra Filipinler'i destekleme kararı aldıklarını belirtmişlerdir. Ancak bu konuyu tekrar tartışacaklarını da ifade etmişlerdir.[206]

Türkiye üyeliği için hazırlanan bir raporda ise son sayım, Yunanistan'dan boşalan koltuk için Türkiye'nin adaylığına destek vereceğini ifade eden ülkeler Afganistan, Arjantin, Avustralya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Kanada, Şili, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Fransa, Yunanistan, Haiti, Honduras, İzlanda, İran, Lüksemburg, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Panama, Peru, Tayland, ilk oylamayı taahhüt etmeleri ile birlikte Güney Afrika, Birleşik Krallık, ABD, Venezuela, Yugoslavya'da desteklerini belirtmişlerdir.

[205] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 11.09.1953, s.504, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_504 s.504,
[206] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 23.09.1953, s.506, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d270,

Pakistan, Paraguay, Uruguay, İsrail'in ise muhtemel destekleri söz konusu olmuştur. [207] Bu sonuçlar doğrultusunda Konsey 5 Ekim 1953'te seçim için toplanmıştır.

Selim Sarper, Endonezya ve Guatemala ile birlikte Sovyet bloğundan sadece 5 ülkenin Türkiye'ye oy vermeyeceğini tahmin etse de, seçimler zorlu geçmiş ve Türkiye 8. turda 40 oy, Polonya ise 19 oy alarak Güvenlik Konseyi seçimini Türkiye kazanmıştır.[208] Selim Sarper, bu üyeliğin Türkiye'nin uluslararası ilişkilerdeki ortak güvenlik ortamında etkin rolünün bir göstergesi olduğunu ifade etmiştir.

1951-1952 dönemi Güvenlik Konseyi seçimlerinin ardından 1954-1955 dönemi için tekrar seçilen Türkiye için İngiltere Ankara Büyükelçisi Sir Alexander Knox Helm, bu üyeliği Türkiye'nin hak ettiği bir kazanım şeklinde değerlendirmiştir.[209] 1954- 1955 dönemi üyelik süreci incelendiğinde ise Konsey'e karar taslağı sunmayan Türkiye, 1954 yılında 2, 1955 yılında ise 5 karar taslağında oy kullanmıştır. 1954'te 4 ve 1955'te 5 toplantıya başkanlık etmiştir. Konsey'de 1954-1955 döneminde yılında, Suriye'nin İsrail'e karşı şikâyeti, İsrail'in, İsrail ile Ürdün arasındaki Genel Ateşkes Anlaşması'nı ihlal etmesi dolayısıyla Ürdün hükümeti adına Lübnan tarafından yapılan şikâyet, Süveyş Krizi, Tayland Sorunu, Guatemala Sorunu, Uluslararası Adalet Divanı üyeliği seçimi konuları ele alınırken[210] 1955 yılında ise yine Mısır ve İsrail Genel Ateşkes Anlaşmasının ihlali konusu, Çin anakarasının kıyısı açıklarında bazı adalardaki çatışmalar sorunu ve yeni üyelerin kabulü konuları ele alınmıştır.[211] Üyeliği süresince BM daimi temsilciliği görevini ise Selim Sarper devam ettirmiştir. [212]

Türkiye Konsey gündemine getirilen İsrail ile ilgili tüm konularda ABD ile benzer oy kullanmıştır. Süveyş Krizi konusunda 1954'te İsrail, Mısır'ın Süveyş Kanalı'nda getirdiği kısıtlamalar dolayısıyla bir kez daha Konsey'e başvurmuştur. Türkiye 1951 yılında ki tutumunu tekrarlayarak kısıtlamaların Mısır tarafından kaldırılmasını talep

---

[207] Foreign Relations Of The United States, 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III, 26.09.1953, s.508, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d273
[208] Balcı, Hazar, a.g.m, s.280-281.
[209] Behçet Kemal Yeşilbursa, *"Demokrat Parti Dönemi Türkiye'nin Ortadoğu Politikası (1950-1960)"*, **History Studies**, 2010, s.77
[210] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1954
[211] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1955
[212] Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği, http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory

etmiş ve bu ihtilafların devam etmesinin Orta Doğu'nun istikrarı açısından zararlı olduğunu ifade ederek ABD ile benzer oy kullanmıştır. Tekrarladığı bu tutumu dolayısıyla komşu Müslüman devletlerin çıkarına zarar verecek bir kararda daha ABD ile birlikte hareket etmiştir. Sovyetler Birliği ise Yeni Zelanda'nın hazırladığı bu karar tasarısının sadece 1951 yılındaki karara uyma yükümlülüğü içermesi ve bu kararın Arap ve İsrail sorununa bir çözümde bulunmadığı gerekçesi ile Türkiye'nin aksine Mısırı 1951 tarihli 95 sayılı karara uymaya davet eden karar tasarısını veto etmiştir.[213]

Sovyetler Birliği'nin bu konuda veto kararı kullanmasına rağmen Türkiye'nin bir önceki geçici üyelik dönemindeki tutumunu tekrarlayarak ABD ile birlikte Mısır aleyhine oy kullanması ABD'nin sıkı lobi faaliyeti ve desteği sonucu çıkarları doğrultusunda Konsey'de yer alan Türkiye'nin, bu süreçteki verdiği kararlar üzerinde baskın olan etkisini de ortaya koymuştur.

Suriye'nin İsrail'e karşı Ürdün Nehri'nin batı yakasında askerden arındırılmış bölgedeki çalışmalarla ilgili şikâyeti üzerine ABD, İngiltere, Fransa tarafından sunulan karar taslağı SSCB tarafından veto edilmiştir.[214] Yapılan bir diğer toplantıda konu ile ilgili Brezilya ve Kolombiya tasarıları ile Lübnan'ın tasarıdaki değişiklik önerisi oylamaya sunulmuştur. Türkiye bu oylamalarda da ABD, Fransa ve İngiltere çekimser kalarak benzer oylar kullanmışlardır.[215]

Tayland sorununda ise Tayland'ın BM'den gözlemci grup göndermesi ile ilgili talebi doğrultusunda 3 Haziran 1954 tarihinde sorun müzakere edilmek üzere toplantı yapılmıştır. Toplantıda konunun gündeme alınması oylanmıştır. Sovyetler ret oyu kullanırken Türkiye müttefikleri ile birlikte evet oyu kullanmıştır.[216] Ardından 16 Hazirandaki toplantıda gözlemci üye gönderilmesine dair talep değerlendirilmiş ve Türkiye Tayland'ın talebini kabul etmek gerektiğini savunurken Barış ve Gözlem Komisyonu'ndan bir alt komisyon kurulmasını istemiştir. [217] 18 Haziran 1954 yılındaki

[213] Balcı, Hazar, a.g.m, s.288.
[214] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.656**, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/116/88/PDF/N5411688.pdf?OpenElement
[215] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.670,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/167/24/PDF/N5416724.pdf?OpenElement
[216] **Ayın Tarihi Dergisi**, 03.06.1954, Sayı:247, s.112.
[217]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.673,** s.6**,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/182/80/PDF/N5418280.pdf?OpenElement

toplantıda Taylanda Barış gözlem heyetinin gönderilmesine yönelik Güvenlik Konseyi'ne talebi, Türkiye dâhil diğer devletler tarafından desteklenirken SSCB Tayland'ın hiç kimsenin tehdidine maruz kalmadığını ileri sürerek bu talebi veto etmiştir. Selim Sarper, Tayland'ın Güvenlik Konseyi'nden en iyi yolu talep ettiğini söyleyerek bu talebinin haklı olduğunu söylemiştir. ABD ise konu ile ilgili olarak Komünist emperyalizminin bir tehdit olduğunu belirtmiş ve bu durumun bütün Güney Asya için tehdit olduğunu vurgulamıştır.[218]

20 Haziran 1954 yılında ise Guatemala tarafından sunulan bir sorun üzerine toplanan Konseyde Guatemala, ülkedeki ihtilafın genişletilmesine engel olmak için Güvenlik Konseyi'nin müdahalesini istemiştir.[219] Türkiye, Brezilya ve Kolombiya tarafından hazırlanan ve Fransa'nın önerdiği değişiklikler ile birlikte bu taslağın en iyi çözüm olduğunu belirterek SSCB'nin öne sürdüğü argümanları görüş değiştirmek için ikna edici bulmadığını belirtmiştir. Güvenlik Konseyi konunun gündeme alınması içi oylama yapmış Türkiye müttefikleri ile birlikte evet oyu verirken SSCB tarafından veto edilmiştir.[220] Konu ile ilgili olarak 25 Haziran'da toplanan Konsey, Guatemala tarafından yapılan şikâyet hakkındaki müzakerelerin geri bırakılması kararı için de ABD ve Türkiye evet oyu vermiştir.[221] Diğer taraftan oluşan boşluk dolayısıyla Genel Kurul'un altıncı oturumu sırasında yapılacak seçimde Uluslararası Adalet Divanı üyelerinin Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul tarafından seçilmesi hakkındaki kararda 11 evet oyu ile onaylanmıştır.[222]

1955 yılı karar tasarıları incelendiğinde ise ilk olarak Filistin sorunu dolayısıyla yine Mısır ve İsrail gerginliği karşımıza çıkmaktadır. Mısır ve İsrail Genel Ateşkes Anlaşmasının ihlali üzerine toplanan Konseyde ABD, Fransa ve İngiltere tarafından hazırlanan karar tasarısı oylanmıştır. Tasarıda Gazze Şeridi'nde İsrail'in düzenli ordu güçleri tarafından Mısır düzenli ordu güçlerine karşı İsrail yetkilileri tarafından önceden düzenlenmiş ve planlanmış bir saldırı yapıldığını tespit ettiğini kaydederek Mısır ile İsrail arasındaki Genel Ateşkes Anlaşması ve BM Şartı uyarınca tarafların

---

[218] **Vatan Gazetesi**, 19.06.1954, Sayı:4705, s.7, https://www.gastearsivi.com/gazete/vatan/1954-06-19/7
[219] **Ayın Tarihi Dergisi,** 20.06.1954, Sayı:247, s.113.
[220] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.675,** s.26-27, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/200/65/PDF/N5420065.pdf?OpenElement
[221] **Ayın Tarihi Dergisi,** 26.06.1954, Sayı:247, s.114.
[222] United Nations Digital Library, **S/RES/105**, https://digitallibrary.un.org/record/280560?ln=en

yükümlülüklerine aykırı olduğu gerekçesiyle İsrail'i kınamıştır. İsrail'i bu tür eylemleri önlemek için gerekli tüm tedbirleri almaya çağırmış ve bu tasarıyı da tüm devletler oy birliği ile kabul etmiştir.[223]

ABD, İngiltere, Fransa'nın İsrail ve Mısır arasındaki anlaşmazlıkta Konseye sunduğu karar tasarısı Filistin Mütareke Komisyonu Genel Kurmay Başkanının raporu üzerine Güvenlik Konseyi, düzenin korunması için gerekli tedbirleri almaya ve yeni eylemlere engel olmaya karşı çağrıda bulunmuştur. Ayrıca Mısır ve İsrail silahlı kuvvetleri arasında boş bir arazi bırakılması konusundaki teklifin uygun karşılanması oy birliği ile kabul edilmiştir.[224]

BM nezdindeki Sovyet delegesi Güvenlik Konseyi'ne başvurarak ABD tarafından Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı Tayvan'da ve Çin'in diğer adalarında girişilen saldırı eylemlerine yönelik hareketlerini incelemek üzere Konseyin toplanmasını istemiştir. ABD'nin bölgeye yönelik eylemlerinin incelenmesi ve bu eylemlerin sonlandırılması için tedbirler alınması ve ABD'nin Çin'e ait diğer bölgelerde bulunan deniz, hava ve kara kuvvetlerini geri çekmesi istenmiştir. Sovyetler, ABD'nin eylemlerinin Çin'in iç işlerine müdahale olarak değerlendirerek ABD'nin Tayvan ve Çin adaları konusundaki anlaşmaları ihlal ettiğini değerlendirmiştir.[225]

Türkiye ise bu konuda Çin'in temsili sorununda bundan önceki toplantılarda da benzer önerilerin Sovyetler Birliği tarafından her gündeme getirilişinde reddedildiğini hatırlatmıştır. Bu durum dolayısıyla Çin'in koltuğu meşru olarak Milliyetçi Çin hükümeti temsilcisinin yer aldığını belirterek bu konuda ABD'nin önergesini destekleyeceğini ve oylamaya sunulması halinde Sovyetler Birliği önergesine karşı oy kullanacağını ifade etmiştir.[226] Ardından ABD'nin Tayvan ve Çin'in diğer adalar bölgesinde Çin Halk Cumhuriyeti'ne karşı saldırı eylemleri sorununun ele alınmasını

---

[223] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.695,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/159/72/PDF/N5515972.pdf?OpenElement
[224] **Ayın Tarihi Dergisi,** 08.09.1955, Sayı:262, s.138-139.
[225] **Ayın Tarihi Dergisi**, 31.01.1955, Sayı:254, s.130.
[226]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.689,** s.3 https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/127/95/PDF/N5512795.pdf?OpenElement

talep eden önergesi oylamaya sunulmuş ve Sovyetler Birliği kabul ederken diğer Türkiye dahil 10 üye reddetmiştir.[227]

Güvenlik Konseyi kararı ile Arnavutluk, Ürdün, İrlanda, Portekiz, Macaristan, İtalya, Avusturya, Romanya, Bulgaristan, Finlandiya, Seylan (Sri Lanka), Nepal, Libya, Kamboçya, Laos (Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti) ve İspanya ile birlikte 16 devletin üyeliği hakkındaki teklif bütünü, 3 çekimser evet oyu ile kabul edilmiştir. Çekimser kalan devletler ise Çin, ABD ve Belçika olmuştur.[228]

Türkiye bu dönemde güvenliği açısından en büyük tehdidin SSCB olduğunu düşünmüştür. Dolayısıyla bu dönemdeki eylemlerini Batılı müttefikleri etrafında onlara destek verecek biçimde şekillendirmiş, müttefiklerine karşı gerçekleşen eylemleri Sovyet taraftarı ya da Sovyetler'i güçlendirecek olgular olarak görmüştür. Bu eylemleri komşu devletler tarafından iyi karşılanmadığını bilse de dış politikasını müttefikleri ile uyumlaştırmıştır. [229]

ABD, Truman ve Marshall yardımlarının yanı sıra 1949-1953 yılları arasında Türkiye'ye toplam 225 milyon dolar ekonomik yardım ve 305 milyon dolar askeri yardım yapıldığı da göz önünde bulundurulursa[230] Türkiye güvenlik kaygısı ile birlikte ekonomik yardımlar dolayısıyla Batı tarafına yönelmiştir. Üyeliği süresince Güvenlik Konseyi performansı ile de müttefiklerinin kararlarına benzer kararlar vererek bu desteğin bir karşılığını vermeye çalışmıştır.

Konsey'deki üyeliği süresince aktif bir katılım göstermeyen Türkiye, bölgesel hiçbir konuyu Konsey'e getirmemiş ve bağımsız girişimlerde bulunmamıştır. ABD ile benzer oylar ve kararlar almış ve müttefiklerinin önerdiği taslakları desteklemiştir. [231]

---

[227]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.691**, s.23, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/127/96/PDF/N5512796.pdf?OpenElement

[228] United Nations Digital Library, **S/RES/109**, https://digitallibrary.un.org/record/112082?ln=en

[229] İlter Turan, Dilek Barlas, " Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri", (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu), **Türk Dış Politikasının Analizi**, Der Yayınları, İstanbul, 2004, s.158.

[230] Çağrı Erhan, "1945-1960: Batı Bloku Ekseninde Türkiye", (Editör: Baskın Oran), **Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1919-1980)**, Cilt: I, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s.553.

[231] Kumek, a.g.m, s.11.

ABD ile farklı oylar kullandığı konular ise genellikle toplantıların ertelenmesine yönelik öneriler ve yeni üyelerin kabulü noktasında olmuştur. [232]

Bu dönemde Sovyetler Birliği'ni çevreleme politikasına ektin olarak katılan Türkiye, eleştirilere sebep olan Batılı devletler ile ilişkilerini güvenlik kaygısı temelinde geliştirmiş ve bireysel bir politika yürütmektense NATO ittifakına bağlı olarak blok politikasının sadık bir üyesi olarak kendini göstermeyi tercih etmiştir. Stalin'in 1953 yılında ölümünün ardından sert politikasını değiştiren SSCB, Türkiye'ye II. Dünya Savaşı sırasında belirttikleri isteklerden vazgeçtiklerini söylemelerine rağmen Türkiye'nin kuşkularını silememiş ve karşılıklı nota verdikleri bir dönem geçirmişleridir. Dönem içerisinde de Sovyetler ile sık sık karşı karşıya gelen Türkiye, güvenlik ve istikrar algısı nedeniyle Batı'yı ön planda tutan bir politika benimsemek durumunda kalmıştır.[233]

Türkiye ve ABD arasındaki ilişkiler dayanışma esasında gelişmeye devam etmiş Truman ve Marshall yardımları dâhilinde NATO içinde bir ittifak halini almıştır. Tehdidin nereden gelirse gelsin önlenmesi konusunda aynı fikirde olan Türkiye ve ABD barış ve güvenliğin korunması noktasında devletlerin temsilcileri de delegelerin yer aldığı birçok toplantıda ve özellikle BM'de, aynı fikri savunarak dile getirdikleri gözlemlenebilir. Bu konudaki mücadelelerini Kore'ye asker göndererek sadece fikir olarak değil uygulamada da göstermeye çalışmışlardır. Dolayısıyla gerek BM gerek NATO dâhilinde ve haricinde birbirlerini destekleyerek işbirliğini artırmış Kore Savaşı ile de ilişkilerini geliştirmişlerdir.[234]

Sovyetler'in Ortadoğu'daki etkisi dolayısıyla bölgede emniyetin sağlanması için Amerika bölgenin tek batılı devleti olan Türkiye'ye sorumluluğu yüklemiştir.[235] Türkiye'nin bu dönem içerisinde Batı ile ilişkilerinde Sovyetler Birliği tehdidi ile birlikte içinde bulunduğu ekonomik durum da bu ilişkileri geliştirmeye çalışmasında

---

[232]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.705**, s.6-7-8. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N56/090/33/PDF/N5609033.pdf?OpenElement

[233] Mitat Çelikpala, "İç Dinamikler ve Dış Politika", (Editör: Haydar Çakmak), **Türk dış politikası 1919-2008**, Platin Yayınları, Ankara, 2008, s.453.

[234] **Akis**, 03.09.1954, s.3, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1954-07-03/3

[235] **Akis**, 19.03.1955, s.16. https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1955-03-19/16

oldukça etkili olmuştur.[236] Soğuk Savaş rekabetinin etkili olduğu bu dönemde iki süper güç de Güvenlik Konseyinin geçici üyeleri üzerinde askeri ve ekonomik yardımlar aracılığıyla etki kurmaya çalışmıştır. [237] Türkiye ise bu noktada Batı blokunun sadık ve sağlam bir üyesi olmuştur. Diğer taraftan Sovyetler 'in siyasetinde yaşanılan bir yumuşama dolayısıyla Avrupa'da barış girişimleri başarı göstermiş, ilişkilerinde buzlar çözülmeye başlamıştır. [238]

Sovyet Başbakanı Georgi Malenkov, Moskova'daki İngiliz ve Amerikan Büyükelçilerine diplomatik yollarla sık temaslar doğrultusunda daha iyi bir noktaya getirmeyi ve Batılı elçilere ilişkileri yumuşatmak için problemlerin büyük bir hale gelmeden diplomatik yollarla çözülmesi noktasında tavsiye vermiştir. [239] Diğer taraftan bu dönemde Türkiye'de mevcut Ankara Büyükelçisi olan Alexandre Andreyeviç Lariçef'in yerine Sovyetler 'in ileri gelen diplomatlarından olan Boris Fedoroviç Podiseroba tayin edilmiştir. Ancak Türkiye yine de dönem süresince ABD ile ilişkilerinde herhangi bir değişim göstermemiş, tedbirli davranarak Sovyetler ile ilişkilerini geliştirmek gibi bir hesaba girmemiştir. [240]

Soğuk Savaş dönemi süresince ABD ile olan siyasi ve ekonomik ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin dış politikasını karşılıklı bağımlılık ilişkisi üzerinden yürüttüğünü söyleyebiliriz. Dönem içerisindeki özellikle güvenlik konusundaki endişesini en aza indirgemek için uluslararası kuruluşlara dâhil olmaya çalışmıştır. Belirli kurallar içerisinde barışın sağlanması ve sürdürülmesi amacıyla diyalog ve işbirliği ile ortak bir savunma sağlayabilecek olan uluslararası örgütler, bu güvenlik kaygısını zayıflatmak için önemli bir yol olarak görülmüştür. Ortak savunma amacı çerçevesinde NATO ile birlikte BM ve önemli imtiyazlara sahip olan organı, Güvenlik Konseyi de uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve sürdürülmesinden sorumlu olması dolayısıyla Türkiye için dâhil olmanın avantaj sağlayabileceği önemli kuruluşlar arasında yer almışlardır.

---

[236] Seyfettin Erol, "SSCB İle İlişkiler", (Editör: Haydar Çakmak), **Türk dış politikası 1919-2008,** Platin Yayınları, Ankara, 2008, s.444.
[237] Kumek, a.g.m, s.10.
[238] **Akis**, 07.05.1955, s.10. https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1955-05-07/10
[239] **Akşam**, 11.11.1954, Sayı: 12969, s.2, https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1954-11-11/2
[240] **Akşam**, 19.01.1954, Sayı: 12678, s.1. https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1954-01-19/1

3.3 Paylaşılan Dönem Üyeliği: Askeri Müdahale Sonrasında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Üyeliği (1961)

1959 yılında Doğu Avrupa Grubunda Japonya'dan boşalan koltuk için adaylığını açıklayan Türkiye'nin ardından Polonya da bu koltuk için adaylığını açıklamıştır. Dönemin ABD Uluslararası Örgüt İşlerinden Sorumlu Bakan Yardımcısı Francis Wilcox, Güvenlik Konseyi seçimi ile alakalı olarak Japonya'dan boşalan koltuk için değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu doğrultuda Türkiye, Tayland ve Ürdün olmak üzere üç adayı göz önünde bulundururken Türkiye'yi bu üç aday içerisinde en güçlü aday olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu konu ile ilgili Türkiye'nin görüşlerini henüz bilmediğini ve Güvenlik Konseyi üyeliği için Türkiye'nin adaylığının teşvik edilmesi gerekliliğine vurgu yapmıştır. Türkiye'ye ABD'nin onu desteklemeye hazır olduğunu ancak Türkiye'nin üyeliğe hazır olmadığını düşündüğü takdirde Tayland'ın değerlendirilmesi gerektiğini de ifadeleri arasına eklemiştir. [241]

Sovyetler ise Türkiye adaylığına itiraz etmiştir. Sovyetler Birliği, Batılıları Türkiye adaylığı dolayısıyla Soğuk savaşı körüklemekle itham etmiştir. Ancak ABD ve İngiltere Güvenlik Konseyi'nde boşalan koltuk için Türkiye'nin adaylığını Batılı devletlerle beraber destekleyeceklerini açıkça ifade etmiştir.[242]

ABD, Türkiye'nin Konsey'e seçilebilmesi için Polonya'ya karşı sıkı bir lobi faaliyeti yürütmüştür. Sovyet yanlısı adayların Konsey'den uzak tutulması ve kendisine taraf olan devletlerin Konsey'de yer alması için çabalayan ABD, bu durumda Türkiye'nin adaylığını desteklemiştir. ABD'nin kendi tarafından adayları Konsey'de bulundurmak istemesinin önemli bir sebebi de iki güç arasındaki güç mücadelesi olmuştur. Çünkü Konsey'de bir kararın kabul edilmesi için o dönemde gerekli olan yedi olumlu oy ve alınan karardaki oy oranının çokluğu bu kararların meşruiyetini artıran etkiye sahip olmuştur. Bu nedenle her iki güç için de Konsey'de müttefiklerinin çoğunlukta olması önemli olmuştur.[243]

---

[241] Foreign Relations Of The United States, 1958-1959, United Nations And General İnternational Matters, Volume II, Washington 17.09.1959, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v02/d96

[242] **Milliyet Gazetesi,** 07.10.1959, Sayı: 3379, s.1

[243] Foreign Relations Of The United States, 1958-1960, United Nations and General İnternational Matters, Volume III, 29.10.1959, s.194, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v02/d105

Güvenlik Konseyi için ilk etapta Asya ve Afrika ülkeleri ile iyi ilişkileri olan ve Cezayir meselesinde dahi anlayışlı bir tavır sergileyen Yunanistan aday gösterilmiştir. Fakat Yunanistan'ın iki haftalık bir tereddüdün ardından Polonya'nın güçlü bir aday olmasına karşın adaylıktan çekilmiş ve Türkiye'ye adaylık için yol açmıştır. Ancak bu Türkiye açısından iki haftalık bir seçim kampanyası kaybına neden olmuştur.[244]

ABD tarafından adaylığı desteklenen ve teşvik edilen Türkiye, üyeliğini geç açıklaması nedeniyle BM üyelerinin yarısı önceden Polonya için bazı taahhütlerde bulunmuştur. Dolayısıyla seçim oldukça zorlu geçmiştir. 82 üyenin bulunduğu Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 12 Ekim ve 13 Ekim 1959'da ilk seçimler gerçekleşmiştir. Yapılan ilk seçimlerde Polonya'nın aldığı en yüksek oy, Konsey'e seçilmek için gerekli üçte iki çoğunluk olan elli dört oyun, altı oy gerisinde kalırken, Türkiye'nin aldığı en yüksek oy ise gerekli çoğunluğun on altı oy gerisinde kalmıştır. ABD ise bu süreçte müttefiklerine Türkiye'ye oy vermeleri için baskı yapmıştır.[245]

Birçok Afrika ve Asya devleti hatta NATO üyesi Hollanda Norveç ve Danimarka Polonya'yı tercih etmiştir. 81 devletin hazır bulunduğu ilk seçimlerde Musevilerin Yom Kippur günü olduğu için İsrail toplantıya gelmemiş ve Türkiye'nin muhtemel bir oyu eksilmiştir. Batı tarafı olduğu kadar Doğu tarafı için de bu seçimler bir prensip meselesi haline gelmiştir. Batılılar tarafından bir üye seçilmediği takdirde güvenlik konseyinde yedi kişilik çoğunluk kaçırılmaktaydı. 7 oy Rus vetosuna rağmen Genel Kurulu 24 saat içerisinde olağanüstü toplantıya çağırma imkânı vermekteydi. Dolayısıyla Batı tarafı için özellikle de Sovyetlere karşı güçlü ve güvenilir bir aday bulmaları önemli olmuştur.[246]

Sonraki gün devam eden seçimler ise 25. Tura kadar tekrar etmiştir. Bu turlarda Türkiye'den fazla oy alan Polonya 44 oyun üzerine çıkamamıştır. Seçim İngiltere'nin teklifi üzerine yine ertelenmiştir. 25. Turda ise Türkiye 36, Polonya 43 oy almıştır.[247] Bir sonuç alınamayan seçimlerde 2 Kasım'a kadar devam edilmesi kararı alınmışsa da aradaki iki hafta içerisinde bir uzlaşma yolu bulunması ümit edilmiştir. Oylamalar

[244] **Akis**, 27.10.1959, s.14, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-27/14
[245] Balcı, Hazar, a.g.m, s.281.
[246] **Akis**,20.10.1959, s.4. https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-20/4
[247] **Milliyet Gazetesi,** 14.10.1959, Sayı:3386, s.1

sırasında Türkiye oylarını artırmışsa da 50. tura kadar yine bir netice elde edememiştir.[248]

1 Aralık'ta yapılacak olan seçimler öncesi Türkiye BM Temsilcisi Seyfullah Esin, diğer delegelerle yaptığı konuşmalara dayanarak çeşitli bölgelere mensup altı ülkenin oylarını Polonya'dan Türkiye'ye aktaracaklarını ve Türkiye'yi öne geçireceklerini tahmin ettiğini söylemiştir. Yapılacak seçimlerde bir sonuç alınır mı sorusu üzerine ise Esin, Polonya'nın uzlaşmacı tavrına bağlı olduğu yönünde bir cevap vermiştir. Yapılan son turdan önce Brezilya, Arjantin, Ekvador, Meksika ve daha sonra Kanada iki yıllık üyelik süresinin iki devlet arasında paylaşılmasını ve iki yıl içinde koltuğa hangi devletin oturacağı konusunda bir çare bulunmasını da teklif etmişlerdir. Bu öneriyi Türkiye kabul etse de Polonya kabul etmemiştir. [249]

İki ülkenin seçilmesi konusunda 12 Aralık gecesi bir toplantı yapılmıştır. Gün içerisinde 50. ve 51. Defa oy toplandıktan sonra iki oyda da Türkiye 37, Polonya 41 oy alınca yine üçte iki çoğunluk sağlanamamıştır. Bunun üzerine Kanada delegesi iki ülkenin birbirleri ile yapılacak görüşmelerin her iki tarafça kabul edilerek bir çare bulunabileceğini önerilerinde bulunmuş ve iki ülkenin üyeliği paylaşma konusunda anlaşabileceklerini ifade etmiştir.[250]

BM Genel Kurulu iki ülkenin seçilmesine dair son oturumu yapmış ve bu oturumda 1960-1961 dönemi Güvenlik Konseyi üyeliği için oylama yapılmıştır. Oylama yapılmadan önce dönem üyeliği çekişmesinde bir anlaşmaya varıldığını ve bu anlaşmaya göre Polonya'nın Güvenlik Konseyi 11. Üyesi olarak 1960 yılı boyunca faaliyet göstermesine ve bir senelik süresini doldurduktan sonra yerine Türkiye'nin geçeceği açıklanmıştır. İki senelik üyelik, iki ülke arasında paylaştırılmıştır. Bunun üzerine Kurul'da Sovyet temsilcisi Kuznetsov, ABD adına Hanri Cabot Lodge, Polonya adına Michalowsky ve Türkiye adına Seyfullah Esin varılan kararı kabul ettiklerini belirten açıklamalar yapmışlardır. Konuşmaların ardından tekrar bir oylama yapılmış ve Polonya 71 oyla Güvenlik Konseyine seçilmiştir. 1 Ocak 1960 tarihinde Japonya'nın yerini almıştır. Güvenlik Konseyi 1960 yılı kadrosu, ABD, Sovyetler

[248] **Cumhuriyet Gazetesi**, 04.11.1959, Sayı: 12.672, s.1
[249] **Cumhuriyet Gazetesi,** 30.11.1959, Sayı: 12.698, s.1
[250] **Dünya Gazetesi,** 12.12.1959, Sayı:2587, s.5

Birliği, Fransa, İngiltere, Çin daimi üyelerinin yanında Sri Lanka, Arjantin, Ekvador, İtalya, Tunus ve Polonya olarak kesinleştirilmiştir. [251]

Seçimlerde İran ve Pakistan hariç hiçbir Müslüman devlet Türkiye'ye oy vermemiş ve Polonya'yı tercih etmiştir. Çoğu NATO üyesi olan Kanada, Hollanda, Danimarka, İzlanda, Norveç, İsveç gibi Batılı devletler Polonya lehine oy kullanmışlardır. ABD'nin yönlendirmesi doğrultusunda oy veren Arjantin, Brezilya, Meksika, Panama Ekvador, Küba, Venezuela gibi Güney Amerika devletleri de Polonya'yı tercih etmiştir. Dönemin gazetelerinden Yeni Sabah seçimi bir başarısızlık olarak nitelendirerek, seçim sürecinin başarısızlığını Dışişleri Bakanlığı'nın çalışmalarındaki eksikliğe ve düşük etkinliğinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını yorumlamıştır. Diğer taraftan Türkiye'nin dış ilişkilerinde Asya ve Afrika'daki tarafsız devletlere tepeden bakmasının bir sonucu olduğunu da değerlendirmiştir. Dönemin siyasi tarih profesörlerinden olan Ahmet Şükrü Esmer ise "Memleketimizin prestiji namına teessür uyandıracak bir hadise" yorumunu yapmıştır.[252] BM Daimi Temsilcisi olan Seyfullah Esin Müslüman devletlerin Türkiye'yi desteklememesi ve oy vermemesine yönelik ABD'nin NBC televizyon kanalında yöneltilen bir soruya karşılık verdiği cevapta sonraki turlarda oy vereceklerine inandığını söyleyerek meseleyi yorumsuz bırakmıştır.[253] Ancak sonuçlar sonraki turlarda da Türkiye aleyhine seyretmiştir. ABD'nin desteği ve çabaları Türkiye'ye sadece beş ya da altı oy fark yaratabilmiştir. Polonya'yı destekleyen Güney Amerika, İskandinav, Asya, Afrika devletleri ve hatta Kanada gibi Batılı ülkeler bu destek ile Doğu ve Batı arasında yumuşayan havayı bozmamak ve Türkiye'nin Orta Doğu Grubunda iken ABD'nin etkisiyle Doğu Avrupa Grubuna geçmesinin ardından ve bu gruptan aday gösterilmesi konusunda çıkan olumsuz tepkiler dolayısıyla buradaki koltuğunu yine Doğu Avrupa devletlerine teslim etmesini istemişlerdir. Diğer taraftan Asya ve Afrika ülkelerinin Türkiye'ye yönelik olumsuz tavırları ve aleyhinde oy vermeleri de bundan önceki dönemlerde ABD'nin gölgesinde Konsey katılımı ve ihtiyaç duyulan her sorun ve konuda bu devletleri desteklemek yerine ABD'nin güdümünde hareket ederek güvensizlik duygusu oluşturması sonucu olmuştur. Son oylamadan önce de Afrika ve Asya Grubunun

[251] **Dünya Gazetesi**, 14.12.1959, Sayı:2589, s.5
[252] **Akis**, 20.10.1959, s.5 https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-20/5
[253] **Akis**, 27.10.1959, s.14, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-27/14

Fransa'nın "Sahra atom denemelerini durdurması" için verdikleri karar taslağının oylamasında Türkiye'nin çekimser kalmasının da bir etkisi görülmüştür.[254]

ABD'nin yönlendirmesi ve teşviki dolayısıyla Demokrat Parti yönetimi ve politikaları doğrultusunda 1951-1952 ve 1954-1955 dönemi üyelik sürecini tamamlayan Türkiye yine ABD'nin teşviki ve yönlendirmesi dolayısıyla 1961 dönemi içinde adaylığını koyarak bu üyeliği Polonya ile paylaşmak durumunda kalmıştır. Türkiye'nin geçen iki dönem üyeliği sonrası bu dönem için de Sovyet yanlısı bir üyenin Konseye dâhil edilmemesi için çabalayan ABD, Konseyde kendi politikaları doğrultusunda müttefiklerini yerleştirme amacı dolayısıyla Polonya'ya karşı güçlü bir aday olarak Türkiye'yi desteklemiştir. İki dönem üyeliğini Demokrat Parti yönetiminde geçirdikten sonra Soğuk Savaş dönemi içerisinde ki son üyeliğini Askeri yönetim altında geçiren Türkiye'nin bu dönemdeki üyelik süreci, Üçüncü Dünya ülkeleri ve bölge devletleri ile olan ilişkileri ve Konseydeki performansı, ABD ve NATO yanlısı izlediği dış politikasında bir değişiklik meydana gelip gelmediği konusunda inceleme yapılmasına imkân vermiştir.

Dönemin BM daimi temsilciliğini Turgut Menemencioğlu yürütmüştür.[255] Konseydeki performansı incelendiğinde ise Türkiye 1961 yılı üyeliği süresince on karar taslağında oy kullandığı görülmektedir. Konsey'de Kongo Cumhuriyeti'ndeki ve Angola'daki durum, Filistin Sorunu, Kuveyt'ten ve Irak'tan şikâyet, Tunus'un Fransa'ya yönelik şikâyeti, yeni üyelerin kabulü, BM Genel Sekreter Vekilinin atanmasına ilişkin tavsiye konuları gündeme getirilmiştir.[256]

Türkiye Güvenlik Konseyi'ne getirilen on karar için de ABD ile birlikte evet oyu kullanmıştır. Bu süreçte ABD'den ayrıldığı tek konu Moğolistan'ın BM üyeliği konusunda Türkiye'nin evet oyu karşısında ABD'nin kullandığı çekimser oy olmuştur.[257]

---

[254] **Akis,** 25.11.1959, s.8-9, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-11-25/8
[255]Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği, http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory
[256]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1961
[257]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/RES/165**, s.2, https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/171/72/PDF/NR017172.pdf?OpenElement

Bunun yanında Türkiye bu dönemde bir konuda ABD ile bir ayrışma da yaşamıştır. İsrail ve Arap komşuları arasında yaşanan bir anlaşmazlık sonucu Konsey'e sunulan karar taslağında ABD tarafından önerilen bir değişikliğe karşı Sovyetler Birliği ile aynı oyu kullanmıştır. İsrail Nisan 1961 de Kudüs'te bir yıldönümü geçit töreni düzenleyeceğini açıklamasının üzerine Ürdün Güvenlik Konseyi'nin toplanmasını talep etmiştir. Sri Lanka ve Birleşik Arap Cumhuriyeti İsrail ve Ürdün arasındaki Ateşkes Anlaşmasının ihlal edilmesi ve Karma Ateşkes Komisyonu'nun kararına uymaya çağıran bir karar taslağı Konseye sunmuştur. ABD ise bu tasarıya yeni bir paragraf eklenmesini önermiştir. Türkiye'nin BM Büyükelçisi olan Turgut Menemencioğlu ise bu önerinin yararını sorgulayarak mevcut anlaşmazlığa başka unsurlarında devreye girmesine izin vererek sorunun daha da büyütülmemesi gerektiği düşüncesi dolayısıyla değişiklikte ayrı oy kullanacağını belirterek çekimser kalmıştır. Aynı zamanda eğer değişiklik kabul edilirse metnin tamamı için yine lehte oy kullanacağını da belirtmiştir. Bu durum her ne kadar bölgesel bir konuda ABD'den ayrıştığı şeklinde yorumlanmaya açık olsa da metnin tamamında yine lehte oy vereceği niyetini ortay koymuştur.[258]

Diğer taraftan Türkiye, 1961 üyelik dönemi süresince sadece bir karar tasarısı önermiştir. Bu karar tasarısı da Tunus'un Fransa'ya yönelik şikâyetini içermektedir. Sunduğu karar tasarısında ise acil ateşkes ve tüm silahlı kuvvetlerin eski konumlarına geri gönderilmesi, bu kararın derhal ve tam olarak uygulanması çağrısında bulunur. Ayrıca Tunus'un egemenliğine gereken saygıyı göstererek, Bizerte sorununun kesin çözümü de dâhil olmak üzere, aralarındaki farklılıkların barışçıl çözümü için müzakerelerin bir an önce başlatılması çağrısında bulunur. Karar tasarısı herhangi bir daimi üye tarafından veto edilmemişse de Konsey'den alması gereken yedi olumlu oyu elde edememiştir. Oylama 6 lehte 4 çekimser oy ile sonuçlanmıştır. Şili, Çin, Ekvator, Türkiye, Birleşik Krallık, ABD lehte oy verirken Sri Lanka, Liberya, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Birleşik Arap Cumhuriyeti çekimser kalmıştır[259]

Türkiye'nin 1961 dönemi Güvenlik Konseyi üyelik süreci darbe sonrası Askeri yönetim altında geçmiştir. Askeri yönetimin dış politikadaki önceliği ABD ve Batılı

[258]Balcı, Hazar, a.g.m, s.287-288.
[259]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.966**, s.13, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N62/044/32/PDF/N6204432.pdf?OpenElement

müttefiklerinin desteğini almak olmuştur. Bu doğrultuda NATO'ya bağlılığını da bildirmiştir.[260] Batı ile olan bu işbirliği dolayısıyla Sovyetler Birliği ve Orta Doğu ile ilişkilerinde de kopmalar yaşamıştır. İktidara gelen Menderes Hükümeti ilk dönemlerinde Orta Doğu ve son dönemlerine doğru ise Sovyetler Birliği ile ilişkilerini iyileştirmeye çaba göstermişse de istediği neticeyi elde edememiştir.[261]

İsrail'in tanınması, Süveyş Krizi, Ürdün Meselesi, Suriye'de baş gösteren karışıklıklar karşısında [262] Türkiye özellikle Güvenlik Konseyi üyeliği sürecinde baş gösteren bu olaylarda kendisinden beklenen tepkiyi verememiştir. ABD yanlısı davranışları bölgedeki diğer devletler ile ilişkilerinin bozulmasının yanında İslam ülkeleri ve Üçüncü Dünya ülkeleri ile olan ilişkilerini de ikinci plana atmasına sebep olmuştur. Bu üyelik süreçlerinde izlediği dış politikalar sonucu diğer devletler tarafından ABD'nin bölgedeki bir aracı şeklinde algılanmasına yol açmıştır.[263]

Diğer taraftan bu tek taraflı dış politika Türkiye'nin uluslararası sistemde yalnızlaşması gibi sorunlara da neden olmuştur. ABD'den talep edilen yardımların geri çevrilmesi ile başlayan ve kendisine bağlı bir düzen oluşturmaya çalışan ABD ve aynı zamanda bağımsız dış politika yürütme şansı azalan bir Türkiye olduğu görüşü dolayısıyla hükümet bu tek taraflı politikanın olumsuz sonuçları ile karşı karşıya kalmış ve son zamanlarında alternatif güçleri değerlendirmeye yönelmiştir.

Yeni alternatif güçlerin değerlendirilmesi noktasında ise Türkiye, önceliği Sovyetler Birliği'ne vermiştir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Lütfi Kırdar'ın 9 Aralık 1959'da Moskova'ya gitmesi ile birlikte ikili ilişkiler devam etmeye başlamıştır. Bu durum ile alternatiflerin değerlendirilebileceği mesajı veren Türkiye, 1960 yılının Temmuz ayında Sovyetler Birliği'ni ziyaret edeceği açıklaması ile devam etse de 27 Mayıs 1960 yılında hükümet askeri yönetim tarafından devralınmıştır.[264]

---

[260] Mehmet Şahin, Buğra Sarı, *" 1960-1980 Dönemi Türkiye'nin Üçüncü Dünya ve İslam Ülkeleriyle İlişkileri",* **Akademik Ortadoğu**, Cilt: XI, Sayı:2, 2017, s.27.
[261] Fehim Kuruloğlu, *" 27 Mayıs Darbesi Sonrası Türk Dış Politikasında Yeni Açılımlar: Ortadoğu ve Sovyetler Birliği İle İlişkiler (1960-1965)",* **Karadeniz Araştırmalar Dergisi**, 2016, s.191.
[262] Kuruloğlu, a.g.m, s.194.
[263] Şahin, Sarı, a.g.m, s.24-25.
[264] Melih Aktaş, *"Batı İle İlişkiler"*, (Editör: Haydar Çakmak), **Türk Dış Politikası 1919-2008**, Platin yayınları, Ankara, 2008, s.434-425.

Hükümetin devralınması sonrasında Askeri yönetimin dış politikada önceliği ise yine ABD ve NATO'ya bağlılığını bildirerek desteklerini almak olmuştur. Bu bağlılık bildirisi izlenen dış politikada bir değişiklik olmayacağının işaretini verse de Menderes Hükümeti'nden farklı olarak İslam devletleri ve Üçüncü Dünya devletleri ile olan ilişkileri geliştirmeye yönelmiştir. [265]

Darbe sonrası dış politikada bölge devletleri ve Üçüncü Dünya ülkeleri ile ilişkilerin değişmesine yönelik bir çaba gösterilmiş ve bu çabanın bir örneği de Türkiye'nin, Cezayir'in Fransa'ya karşı bağımsızlık savaşı sürecinde Cezayir'in açtığı savaşı destekleyeceğini bildirmesi olmuştur. Dönemin Devlet Başkanı olan Cemal Gürsel de bu desteğin bir açıklaması olarak bağımsızlığı için ölüm kalım mücadelesi veren bir Türkiye'nin Cezayir'i desteklemesinin doğal olduğunu ifade etmiştir. Hatta iki devlet arasında arabuluculuk teklifi önemiştir. Türkiye'nin bu tavrı da bölge devletleri ve Arap dünyasında olumlu karşılamıştır. [266]

Dönemin devlet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel, verdiği bir demeçte Fransa karşısında Cezayirlilerin çabasını ve mücadelesini yakından takip ettiğini vurgulamıştır. İki devlet arasındaki bu meselede tarafların meşru menfaatlerinin bulunduğunu ifade etmiş ve uygun bir çarenin bulunmasının dünya için hayırlı olacağını belirtmiştir. Cezayir'de gösterilen bu destek bundan önce bölge devletlerine gösterilen tutumdan farklı olmuştur. Asya ve Afrika'da Türkiye'ye karşı kırılan güven dolayısıyla ilişkiler mesafeli kalmıştır. Türkiye'nin BM ve NATO içindeki durumu bu devletler ile arasında köprü olma imkânı verebilecek iken Türkiye'nin gerek iktisadi yardımlara olan talebi gerek güvenlik kaygısı onu Batı ittifakına yöneltmiş ve savunmadığı bir politika dahi olsa ABD'yi desteklemeyi seçmiştir. [267]

Türkiye darbe sonrasında bağımsızlık amacıyla mücadele eden devlet ve milletleri destekleme noktasında politikasında bazı değişiklikler yapmaya yönelmiş ve bu doğrultuda Cezayir'e verdiği destek dikkat çekmiştir. Cezayir'in bu bağımsızlık mücadelesi uyandırdığı algı bakımından uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Batı'nın

---

[265] Şahin, Sarı, a.g.m, s.27.
[266] Melek Fırat, Ömer Kürkçüoğlu, "Orta Doğu'yla İlişkiler" (Editör: Baskın Oran), **Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1919-1980)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, s.786.
[267] **Akis**, 30.06.1960, s.28, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1960-06-30/28

tutumu Asya ve Afrika'dan tepki toplarken Türkiye meseleye destek sağlamıştır. Hatta iki ülke arasında arabuluculuk teklifinde dahi bulunmuştur. Ancak arabuluculuk teklifi gerektiği şekilde iyice hazırlanmadan ve kabul edilmesi noktasında bir yeterlilik oluşturmadan sunulması reddedilmesine neden olmuştur. Bu durumda, Türkiye'nin prestiji noktasında yanlış algıya ve yorumlara neden olma ihtimalini artırmıştır. Türkiye, bu meseleyi BM toplantılarında çeşitli yollardan ifade edebilir ya da NATO'yu ilgilendiren bir dünya politikası meselesi olarak Cezayir'deki Fransız ordusunun ABD yardımından sağladığı silahları kullanması konusu gibi somut yönleri ile Konseye getirebilirdi.[268] Bu meselede Fransa Türkiye'nin karşısında yer alırken Rusya'da, Afrika'da iç işlerine müdahale edilmemesi gerektiğini belirtmiş ve Fransa'nın Cezayir politikasını eleştirmiştir.[269]

Türkiye'nin dış politikada değişiklik gösterilmesinin en büyük nedenlerinden biri de aslında tek taraflı politikasının getirdiği uluslararası sistemdeki yalnızlaşmadır. 1960'lı yıllarda yaşanan Küba Füze Krizi ve Kıbrıs meseleleri ise uluslararası sistemdeki yalnızlığının bir göstergesi olmuştur. Özellikle Türkiye için oldukça önemli olan Kıbrıs meselesinde ve bu meselenin çözümü noktasında Türkiye, hem BM'den hem de Batılı devletlerden beklediği desteği görememiştir.

Türkiye'nin bu üç dönem üyeliği değerlendirildiğinde ise bu süreçte verdiği oyların ABD ile benzerlik oranı %83, SSCB ile %40, İngiltere le %93 ve Fransa ile benzerlik oranı %80'dir. Konseye ABD'nin sunduğu önerilerde benzerlik oranı %97'yi bulurken SSCB'nin Konsey'e sunduğu önerilerde benzerlik oranı %15'tir. Usule yönelik konulardaki benzerlik oranı ise SSCB ile %18 iken ABD ile %82'dir.[270]

Konseyde Sovyetler Birliği taraftarı üyeleri sınırlı tutmak isteyen ABD, Türkiye'nin 1951-1952, 1954-1955 ve 1961 dönem üyeliklerini desteklemiş ve sıkı lobi faaliyeti yürütmüştür. 1951-1952 döneminde Orta Doğu bölgesinden aday olan Türkiye, ABD stratejileri doğrultusunda Sovyetler Birliği'nin etkisini azaltmak amacıyla 1954-1955 ve 1961 dönem üyeliklerinde Doğu Avrupa grubundan üye olması için yönlendirilmiş ve bu konuda Sovyetler Birliği itirazları dâhil diğer tüm devletleri ikna etmeye

[268] **Akis**, 26.09.1960, s.25, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1960-09-26/25
[269] **Akis**, 03.10.1960, s.28, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1960-10-03/28
[270] Kumek, a.g.m, s.11.

çalışmıştır. Bu üyelik dönemleri süresince ABD ve NATO taraftarı bir dış politika yürüten Türkiye, destekleri dolayısıyla Konseydeki performansını müttefiklerini memnun etmek üzerine kurmuştur. Siyasi etkinliğinin oldukça az olduğu bu üyelik süreçlerinde 1951 yılında tek başına iki, NATO ortakları ile üç karar tasarısı ve 1961 yılında bir karar tasarısı önermesine rağmen siyasi etkinliğini gösterebileceği başkanlık dönemi süresince Konsey'de bölgesel hiçbir konuyu gündeme getirmemiştir. Soğuk Savaş dönemi içerisinde geçirdiği bu üç dönem üyeliğinde de etkinliğinin sınırlı olması beraberinde müttefiklerinin kararlarına destek verdiği bir süreç geçirmiştir.

1951-1952 ve 1954-1955 dönem üyeliğini Demokrat Parti döneminde geçiren Türkiye dönem şartları dolayısıyla Batı ve ABD taraftarı bir politika izlemiş ve darbe sonrası askeri yönetim tarafından devralınan yönetim süreci içerisinde de izlediği dış politikada önemli bir değişiklik gösterememiştir. Özellikle 1954-1955 ve 1961 dönemi Güvenlik Konseyi üyeliği tam olarak Türkiye'nin isteği üzerine gerçekleşmemiş ve bu üyelik süreçlerinde ABD'nin teşviki oldukça etkili olmuştur. ABD Konsey'de özellikle Sovyet yayılmacılığını engellemek gibi çıkarları dolayısıyla üyelik sürecinde Türkiye için destek vererek sıkı lobi faaliyeti yürütmüştür. Bu üyelik süreçlerinde taraflı bir politika izlemesi dolayısıyla da diğer devletler tarafından olumsuz değerlendirmeler yapılmasına ve bu devletlerin gözündeki Türkiye imajının zedelenmesine neden olmuştur.

1959 seçimlerinde Asya ve Afrika'daki yeni bağımsız ülkelerin Türkiye'nin adaylığını Batı'nın bir aracı olarak görmesi bu algıyı desteklemektedir. Bu durum dolayısıyla Türkiye'nin 1954-1955 dönemi seçimlerinde de rakibi olan Polonya, 1960-1961 dönemi seçimlerinde daha fazla desteğe sahip bir rakip olmuştur. Dönemin bir Türk köşe yazarı Polonya'nın Türkiye'den daha fazla destek alması durumunu Türkiye'nin yeni bağımsız ülkeler arasında dostluklar ve ilişkiler geliştirememesi ile ilişkilendirmiştir. Bu da tam olarak Türkiye'nin tek taraflı dış politikasının getirdiği yalnızlaşmanın önemli bir etkisi olmuş ve Türkiye'nin bölgede ötekileştirilmesine sebep olmuştur. [271]

[271] Balcı, Hazar, a.g.m, s.288.

3.4 Türkiye'nin Uluslararası Sistemde Artan Etkisi: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Üyeliği (2009-2010)

Türkiye, 1951-1952, 1954-1955 ve Polonya ile paylaştığı 1961 dönem üyeliği sonrasında 1976 yılında başarısız bir seçim geçirmiştir. Ardından 1996 yılında 1997-1998 dönemi ve 2000 yılında 2001-2002 dönemi için Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubu (WEOG) için adaylığını ifade etmiştir. Ancak dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak ve daha sonra üyeliğini tekrar yenilemek üzere adaylığını geri çekmiştir. Bir sonraki üyeliğini ise 2009-2010 dönemi için 23 Temmuz 2003'de, BM'nin 63. Genel Kurulu esnasında ifade etmiştir.

2009-2010 dönemi için, Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubundan iki ülkenin seçileceği bu geçici üyeliğe Türkiye'nin yanı sıra Avusturya ve İzlanda da adaylıklarını koymuşlardır. Bu dönem için adaylığını 2000 yılında açıklayan Avusturya, 1973-74 ve 1991-92 dönemlerinde Güvenlik Konseyi geçici üyesi olurken, 1998 yılında üyeliğini açıklayan İzlanda ise Güvenlik Konseyi'nde hiç temsil edilmemiştir.[272]

2009-2010 dönemi Güvenlik Konseyi adaylığını kazanmak isteyen Türkiye, 2003 yılından beri büyük bir çaba göstermiştir. Bu üyelik için Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Dışişleri Bakanı Ali Babacan ve Türkiye'nin BM temsilcisi olan Baki İlkin önemli diplomatik görüşmelerde bulunarak, BM daimi temsilcilerinden desteklerini göstermeleri istenmiştir.[273]

Seçim kampanyasına geç başlayan Türkiye, ilk olarak yerleşik büyükelçiliklerin bulunmadığı devletlere özel temsilci büyükelçiler göndererek destek istemeye başlamıştır. Bakanlıktan alınan mali kaynak ve TİKA ile birlikte geliştirilen koordinasyonlu bir çalışma sayesinde ülkelerin ihtiyaçlarına göre yapılan yardımlarda bu kaynak kullanılmıştır. Bu doğrultuda su kuyusu açmak, jeneratör kurmak, mesleki

---

[272] T.C Dışişleri Bakanlığı, *"No:125 -;24 Temmuz 2003, Türkiye'nin 2009-2010 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubundan adaylığını açıklaması"*, https://www.mfa.gov.tr/no_125--_24-temmuz-2003_-turkiye_nin-2009-2010-donemi-bm-guvenlik-konseyi-gecici-uyeligi-icin-bati-avrupa-ve-diger-devletler-grubundan-adayligini-aciklamasi.tr.mfa

[273] **Cumhuriyet Gazetesi,** 17.10.2008, https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye-bmgk-gecici-uyesi-oldu-16350 14.10.2021

eğitimler verme ve hatta futbol topu sağlanmaya kadar farklı alanlarda talepler karşılanmıştır. Özel temsilci olarak görev alan 10 büyükelçi yürütülen kampanya süresince yerleşik büyükelçilerin bulunmadığı Asya- Pasifik, Afrika, Karayipler ve Latin Amerika bölgelerinde 67 ülkeyi ziyaret etmişlerdir. [274]

Aslında bu dönemde önemli açılımlar gerçekleştiren Türkiye, Liberal teori esasında değişen dış politikasında askeri ve ideolojik araçların etkisini azaltarak diyalog, kimlik, insani diplomasi ve ekonomik unsurlar gibi yumuşak güç araçlarını ön plana çıkarmıştır. Diğer devletler üzerinde başka bir deyişle alıcı hedef ülkelerin gözünde imajını artırabilmek için önemli insani ve ekonomik desteklerde bulunmuştur. Değişen dış politika anlayışı dolayısıyla bulunduğu bölgede ve daha uzak bölgelerdeki devletler ile iletişimini ve ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Tüm bunlar yumuşak gücünü ortaya çıkarmış ve bu güç ile uluslararası toplumda daha çok dikkat çekmeye başlamıştır. Diğer taraftan değişen bu dış politikası doğrultusunda Türkiye, Orta Doğu, Asya ve Afrika'daki sorunlara da eğilimini artırmış ve çözümler bulma noktasında etkin bir şekilde çalışmıştır. Böylelikle TİKA'nın da yardımları ve projeleri beraberinde dünyanın birçok farklı bölgesine etki etmeyi başarmıştır.

Bu üyelik süreci ile birlikte dış politika parametrelerini geliştiren Türkiye, Sahra Altı Afrika, Orta Asya, Güney Amerika, Karayip ülkeleri ve Pasifik ülkelerine kadar birçok bölge ve ülke ile temasa geçerek bu bölgelerdeki sorunları dile getirmek amacıyla da yüksek düzeyli işbirliği toplantıları düzenlemiştir. Türkiye bu hedefleri sonucunda üyelik seçimleri sürecinde yüksek bir oy oranına sahip olmuştur. Örneğin Pasifik ülkelerinin tamamı BM Genel Kurul'unda Türkiye lehine oy kullanmıştır.[275]

Bu yüksek düzeyli işbirliği toplantıları Türkiye tarafından İstanbul'da, ülkelerin dışişleri bakanları ve BM daimi temsilcilerinin katılımı ile düzenlenmiştir. En Az Gelişmiş Ülkeler Bakanlar Konferansı, Türkiye Pasifik Adaları Dışişleri Bakanları Toplantısı, Türkiye- Afrika İşbirliği Zirvesi, Türkiye- Karayip Ülkeleri Topluluğu Üst Düzeyli Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan Yurtdışındaki fahri başkonsolosların Türkiye'ye getirilmesi, iş çevreleriyle toplantılar ve Ankara'daki

[274] Hasan Göğüş, **Zor Başkentlerde Diplomasi**, Doğan Kitap, İstanbul, 2020, s.119.
[275]Kireççi, a.g.m, 2009, s.4

büyükelçiler ile yemekli toplantılar, coğrafi gruplar kapsamında New York'taki diğer ülkelerin daimi temsilcileri ile görüşmeler düzenlenerek adaylık konusunda sıkı bir lobi faaliyeti yürütülmeye çalışılmıştır.[276] Aynı zamanda üyesi olduğu ya da olmadığı birçok uluslararası kurumun toplantılarına dâhil olmaya da özen göstermiştir.

Seçimlere az bir süre kala Türkiye Dışişleri Bakanlığı'nda merkezden yurtdışına gönderilen telgraflarda önemine göre değerlendirilmesi dolayısıyla nadiren bu telgrafın bir bakan tarafından imzalanması göz önünde bulundurulursa, bakan Ali Babacan'ın ismini taşıyan bir talimat ile büyükelçiliklerden destek isteğinin tekrar dile getirilmesi bu üyelik konusuna verilen önemi ortaya koymuştur.[277]

BM'nin ve NATO'nun şemsiyesi altında uluslararası barışı ve güvenliği koruma noktasındaki operasyonlarına da destek veren Türkiye, Afganistan'daki BM birliklerine, Somali'den Bosna'ya Kosova'dan Lübnan'a kadar farklı bölgelerde ve askeri destek vermiştir.[278] Türkiye uluslararası barışı koruma misyonlarına sunduğu birçok desteğin yanında insani yardım ve kalkınma desteği de sağlamıştır. Türkiye 2005- 2007 yılları içerisinde sağladığı insani yardım miktarı 250 milyon doları aşmışken 2007'de ise özel ve resmi sektör kalkınma desteği 2,5 milyar doları bulmuştur. Kalkınma desteği konularına özel bir önem vermeye çalışan Türkiye bu konudaki desteklerini ihtiyaçlara uygun şekilde karşılamaya çalışmıştır.[279]

Seçim sürecinde Türkiye'nin en büyük rakiplerinden biri olarak gösterilen İzlanda yaşanan ekonomik krizden etkilenmesi dolayısıyla Türkiye, İzlanda'nın ada devletlerinden alacağı desteğin önüne geçmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Kampanya sırasında üyeliği için yaklaşık 85 milyon dolarlık bir bütçe hazırlamış ve bu bütçenin 15 milyon dolarlık kısmını gelişmekte olan küçük ada devletlerinin kalkınmasına yönelik projelerde, 20 milyon dolarını BM aidatlarını ödeyemeyen ülkelere destek için ayırmıştır. [280]

---

[276] Göğüş, a.g.e, s.121.
[277] Göğüş, a.g.e, s.123.
[278] Kireçci, a.g.m, s.7.
[279] Abdullah Gül, *"Why is a Non-Permanent Seat for Turkey at the United Nations Security Council Important for Herself, Her Region and the World",* **Turkish Policy Quarterly**, 2007, s.15.
[280] **Hürriyet Gazetesi,** 17.10.2008, s. 4

Türkiye ise 17 Ekim 2008 yılında yapılan seçimlerde BM bünyesinde ki üyelerin tamamından toplamda 128 oy alınması gerekli iken Türkiye 2006 yılında 50 üye devletin desteğini almış ve sonrasında yürüttüğü seçim kampanyası doğrultusunda [281] seçimlere 15'i sözü olmak üzere toplamda 163 devletin desteğini alarak girmiştir. Oyların büyük bir oranı Afrika, Karayipler ve Pasifik'ten alırken en az desteği dâhil olduğu Avrupa grubu vermiştir. Seçimlerde %7'lik bir yanılma oranı ile 151 oy alan Türkiye seçimlerde önemli bir başarı sağlamıştır. [282] Türkiye, bu dönem üyeliği için almış olduğu 151 oy, o döneme kadar İsveç'in 1996 seçimlerinde aldığı 153 oydan sonra alınan en yüksek oy oranı olmuştur. [283] Diğer taraftan bu üyelik seçiminde rakiplerinden biri olan Avusturya 132 oy alırken Güvenlik Konseyinde hiç üyeliği bulunmayan, küçük devlet ve ada ülkelerinin desteklediği ve aynı zamanda Nordik ülkelerinin de büyükelçiliği bulunmayan yerlerde kampanyasını yürütmesine yardımcı oldukları İzlanda ise 87 oy almıştır.[284]

2009-2010 dönemi için başarılı bir çalışma ile geçici Güvenlik Konseyi üyesi olan Türkiye, seçim sırasında yürütülen kampanya çerçevesinde ilişkisi olmadığı birçok Afrika, Pasifik ve Karayip ülkeleri ile tanışmıştır. Bu üyelik süreci dolayısıyla birçok ülke ile iletişimini geliştirmesinin de etkisiyle Türkiye açısından yükselen donör ülke statüsünü kazanmanın yolu açılmıştır.[285]

BMGK geçici üyeliği Türkiye için uzun zamandır çaba gösterilen bir konu olmuştur. Beş yıl süren diplomatik uğraşlar en sonunda istenilen sonucu vermiştir. Bu üyelik Türkiye'nin son zamanlarda gerek bulunduğu bölgede gerek tüm dünyada barışa sunduğu büyük destek, uluslararası sistemde yükselen gücünün bir neticesi ve aynı zamanda son dönemlerde Türkiye'ye duyulan güvenin bir göstergesi olmuştur.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, seçimin ardından bu üyeliğin iftihar edilmesi gereken bir başarı olduğunu belirterek seçimde verilen desteğin Türkiye'ye karşı uluslararası toplumun dostluk ve güveninin bir yansıması olduğunu ifade etmiştir. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, üyeliğin daha aktif bir küresel rol üstlenme olanağı

[281] Göğüş, a.g.e, s.118.
[282] Göğüş, a.g.e, s.124.
[283] Göğüş, a.g.e, s.117.
[284] Göğüş, a.g.e, s.124.
[285] Göğüş, a.g.e, s.128.

sağladığını ve beş yıldır yürütülen diplomatik girişimlerin sonucu olduğunu söylemiştir. Dışişleri Bakanı Ali Babacan ise Türkiye'nin Konsey'e kendine özgü bağımsız ve dünyanın takdirini kazanan bir dış politika perspektifi getireceğini belirtmiştir.[286]

Bu iki yıllık geçici üyelik dönemi içerisinde Türkiye'nin BM daimi temsilciliği görevini Baki İlkin ve Ertuğrul Apakan yürütmüştür.[287] Güvenlik Konseyi'nde 2009 yılında 48 karar taslağında 2010 yılında ise 59 karar taslağında oy kullanmıştır. Bosna Hersek, Kosova, İran, Irak, Afganistan, Sudan, Filistin, Fildişi Sahili, Haiti, Somali, Doğu Timor gibi birçok Afrika ve Asya ülkeleri ile ilgili problemlerin beraberinde kadın barış ve güvenlik, uluslararası barışın korunması gibi problemler de Konsey gündemine getirilmiştir.[288] Türkiye bu dönemde 2009 yılında 1873 ve 1898 sayılı kararlarda ve 2010 yılında ise 1929, 1930 ve 1953 sayılı kararlarda hayır oyu kullanmıştır. Bu kararlardan 1873, 1898, 1930 ve 1953 sayılı kararlar Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün (UNFICYP) görev süresinin uzatılması hakkında iken 1929 sayılı karar ise İran İslam Cumhuriyeti'nin araştırma ve geliştirme de dâhil olmak üzere zenginleştirme ve yeniden işleme faaliyetleriyle bağlantılı olarak alınan tedbirler hakkında olmuştur.[289]

Türkiye 2009 yılında Orta Afrika, Çad, Cibuti, Eritre, Somali, Nepal, Fildişi Sahili, Gürcistan, Doğu Timor, Afganistan, Sudan, Batı Sahra, Gine Bissau, Irak, Liberya, Kıbrıs'ta BM Misyonlarına ve görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin kararlar alınmıştır. Gine Bissau, Sierra Leone, Burundi'deki BM Barış İnşası Ofislerinin görev süresinin uzatılmasına ilişkin oybirliği ile karar alınmıştır. Diğer taraftan Kuzey Kore'nin nükleer silah denemelerine karşı alınacak tedbirler, nükleer silahların yayılmasının önlenmesi ve nükleer silahsızlanma hakkında karar alınırken silahlı çatışma durumlarında kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete ilişkin önlemler liberal

---

[286] **Cumhuriyet Gazetesi**, 17.10.2008, https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye-bmgk-gecici-uyesi-oldu-16350

[287] Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği, http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory

[288] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2009

[289] United Nations Digital Library, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=2009&fti=0

sistemden taraf olan bir ülke olarak diğer devletler gibi insan haklarının korunması noktasında uyumlu bir şekilde evet oyu kullanmıştır. Somali açıklarındaki sularda gemilere yönelik korsanlık ve silahlı soygun eylemleri ve tedbirlere ilişkin karar, Taliban ve El Kaide'ye karşı uygulanan önlemlerin devamına ilişkin de oy birliği ile karar alınmıştır. Eritre'ye karşı silah ambargosu ve kurulan Güvenlik Konseyi Komitesi'nin görev alanının genişletilmesi hakkındaki karar ise Libya'nın hayır oyu ve Çin'in çekimser oyu ile alınmıştır. [290]

Türkiye açısından önemli bir konu olarak değerlendirilen 1860 sayılı kalıcı ve tam olarak riayet edilen bir ateşkes ve İsrail güçlerinin Gazze Şeridi'nden tamamen çekilmesi hakkındaki kararda ise ABD'nin çekimser oyuna karşılık 14 evet oy ile alınmıştır. Türkiye alınan bu karara ilişkin dönemin Dışişleri Bakanı Ali Babacan yaptığı açıklamada oluşturulan bu metinden tam olarak memnun olmadığını belirterek bunun aynı zamanda Güvenlik Konseyinin iradesini de temsil eden bir uzlaşı olduğunu vurgulamıştır. Diğer taraftan bu karar ile ateşkes sağlanması ve İsrail güçlerinin Gazze şeridinden tamamen çekilmesi yönündeki çağrı ile birlikte insani yardımların Gazze'ye engelsiz erişimi ile ilgili çağrının da önemine değinmiştir. Alınan bu kararın tam ve etkin bir şekilde uygulanması ve hemen ardından Filistinlilerin ulusal uzlaşısına yönelik çaba gösterilmesi gerektiğini, Türkiye'nin kendi adına bu kararın tüm yönleriyle uygulanması için her türlü çabayı göstereceğini de vurgulamıştır. [291]

Diğer taraftan Türkiye 2009 yılı Güvenlik Konseyi kararlarında iki kararda hayır oyu kullanmıştır. 1873 ve 1898 sayılı bu iki kararda Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün (UNFICYP) görev süresinin uzatılmasına ilişkin alınan kararlar olmuştur. Alınan bu iki kararda da Türkiye BM Daimi Temsilcileri yaptıkları açıklamada Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklere karşı silahlı saldırıya geçmesinin ardından Kıbrıs'ta UNFICYP'yi kuran 1964 yılı 186 sayılı karar ve bu gücün görev süresini uzatan Konsey kararlarının Kıbrıs Türk tarafı ve Türkiye tarafından kabul edilmediğini vurgulamıştır. Bunun nedeninin ise verilen bu kararlarda 1963 yılından beri Kıbrıslı Rumları temsil eden Kıbrıs hükümetine yapılan atıflar olduğunu belirterek UNFICYP'nin görevini adada

[290]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2009
[291]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.6063,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N09/204/14/PDF/N0920414.pdf?OpenElement

ki her iki tarafında onaylaması gerekirken Kıbrıs Türk tarafının rızasının hiçbir zaman alınmadığını ifade etmiştir. Ayrıca UNFICYP'nin kurulmasının ardında yatan Kıbrıslı Türkleri koruma amacına hiçbir zaman itiraz etmediklerini asıl itirazı bu kararların kabul edilme şekline ve içerdiği dile yaptıklarını dile getirmiştir.

2010 yılında ise Afganistan, Sudan, Batı Sahra, Nepal, Lübnan, Haiti, Orta Afrika, Çad, Fildişi Sahili, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Darfur, Irak, Lübnan, Liberya, Somali'de BM Misyonlarının görev süresinin uzatılması konusunda diğer Güvenlik Konseyi üyeleri ile birlikte evet oyu kullanmıştır. Ayrıca Sierra Leone, Gine Bissau ve Burundi'deki BM Barış ofislerinin görev sürelerinin uzatılması, Sierra Leone'ye yönelik petrol ve silah ambargolarının kaldırılması, Fildişi Sahili'nde BM Operasyonlarında bulunan asker ve polis personelinin geçici olarak artırılması, Somali açıklarındaki sulardan gemilere yönelik korsanlık ve silahlı soygun eylemlerine yönelik tedbirler konusunda da Türkiye diğer üyelerle birlikte evet oyu kullanmıştır. Diğer taraftan kitle imha silahlarının ortadan kaldırılmasına yönelik kararda ve silahlı çatışmalarda kadınlara ve çocuklara yönelik şiddette korunmalarını içeren kararda evet oyu kullanmıştır. [292]

Türkiye 2010 yılı içerisinde alınan kararların üçünde hayır oyu kullanmıştır. Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün (UNFICYP) görevinin sürdürülmesine ilişkin 1930 ve 1953 sayılı iki karar ile birlikte İran nükleer programına ilişkin yaptırım kararını içeren 1929 sayılı kararda da Brezilya ve Türkiye hayır oyu kullanmış, Lübnan çekimser kalmıştır.

İran'ın nükleer programına ilişkin yaptırım kararı alınan 1929 sayılı karar, Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üzerindeki etkisinin yorumlanabilmesi açısından faydalı olacaktır. İran'ın sahip olduğu düşük zenginlikli uranyumun Tahran Nükleer Araştırma Reaktörü'ne (TNAR) yakıt çubukları sağlanması konusunda sağlanan anlaşmanın bozulması ile başlayan süreçte Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEA)

[292]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2010

Başkanı'nın İran'ın elinde bulunan 1200 kg uranyumu geçici süreliğine Türkiye'de muhafaza etme teklifi sonucu Türkiye bu soruna aktif bir şekilde dahil olmuştur. [293]

Rusya ve Fransa'nın yapacağı zenginleştirmenin Tahran'a geldikten sonra Türkiye'de muhafaza edilen uranyumun Batı'ya ulaştırılması noktasında İran ile birlikte Türkiye ve Brezilya anlaşma imzalamıştır. Beklenen neticeyi vermeyen Tahran Bidirisi Güvenlik Konseyi'nde başka bir yaptırım daha uygulanabilme olasılığına karşılık, İran'ın bu hareketi manevra olarak algılanmıştır. Ardından ABD yaptırımların uygulanması için konuyu Güvenlik Konseyi'ne götürmüş, Türkiye ve Brezilya'nın hayır oyu ve Lübnan'ın çekimser oyuna karşılık 12 evet oyu ile yaptırımların uygulanması kararı alınmıştır. [294]

Türkiye verdiği hayır oyu sonrası Konsey toplantısında yaptığı açıklamada bu oyun İran nükleer programının niteliğine yönelik sorulara kayıtsız kaldığının bir göstergesi olmadığını, İran'a yönelik yeni yaptırımların Tahran deklarasyonunun yarattığı ivmeyi ve genel diplomatik sürecin olumsuz etkileneceği yönündeki endişeleri dolayısıyla verildiğini belirtmiştir. [295] Brezilya ise bu yaptırımları etkili bir araç olarak görmediklerini belirtmiş ve yaptırımların kabul edilmesinin Brezilya ve Türkiye'nin İran'ın nükleer programına ilişkin olarak müzakere yoluyla çözüme kavuşturulması yönündeki çabalara ters düştüğünü ve bu sorunda mümkün olan tek yolun etkin bir diyalog ve müzakere aracılığıyla İran'ın işbirliğini güvence altına almak olduğunu ifade etmiştir. [296]

Türkiye'nin bu krizdeki rolü UAEA'nın Genel Sekreteri Muhammed El Baradey'in İran'ın düşük zenginleştirilmiş uranyumunun Türkiye'de muhafaza edilmesi fikrini ortaya atması sonucu Fransa söz verilen yakıt çubuklarını Tahran'a vereceği zamana kadar ki süreçte uranyumu kendi topraklarında muhafaza ederek İran'ı arabulucu rolü ile ikna edebileceğine yönelik girişiminde ortaya çıkmıştır. [297]

---

[293] Hasan Ürküt, Gökhan Sarı, *"İran Nükleer Programının Türk Dış Politikasına Etkisi"*, **Güvenlik Stratejileri Dergisi**, Sayı:20, 2014, s.201.
[294] Mustafa Kibaroğlu, *"İran'ın Nükleer Programı ve Türkiye"*, **Bilge Strateji Dergisi**, Cilt: V, Sayı: 6, 2013, s.7.
[295] İlgit, Özkeçeci Taner, a.g.m, s.196.
[296] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.6335**, s.2, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N10/395/96/PDF/N1039596.pdf?OpenElement
[297] Ürküt, Sarı, a.g.m, s.208-209.

Türkiye bu meselede çok taraflı diplomasiyi kullanarak arabulucu rolünü çıkarları için bir araç olarak kullanmıştır. Yumuşak gücünün etkisiyle İran üzerinde etkili olarak müzakere masasına oturabilmesi konusunda isteğini ve çabasını göstermiştir. [298] Özellikle Tahran Bildirisinin, İran'ın bu dönemden önceki süreçte dâhil olmak üzere bu konu üzerine attığı tek imza olması[299] göz önünde bulundurulursa Türkiye'nin İran üzerinde etkili bir diplomasi yürüttüğü de söylenebilir.

Verilen hayır oyları oylamanın sonucunu etkilememesine rağmen ABD'nin tepkisine neden olmuştur. Basındaki haberlere göre dönemin ABD Başkanı Obama Türkiye'den evet oyu olmasa bile bu kararda çekimser kalmasını istemiştir. Ancak oylamada hayır oyu veren Türkiye, İran'ın nükleer programını koruduğu yönünde tepkilere sebep olmuştur. [300]

Türkiye diplomasideki aktif rolüne rağmen bu sorunun çözümü noktasında etkili olamamıştır. Meseleyi daha çok bölgesel boyutları ile ortaya koyması dolayısıyla küresel etkisi sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda meselede kendisine aktif bir destek sağlayamamıştır. Diğer taraftan Batılı devletlerden ayrılarak oy kullanması da dikkat çekici bir yön olarak değerlendirilebilirken mesele üzerindeki çabaları küresel olarak uluslararası sorunlarda aktif rol üstlenme isteğini de ortaya koymuştur. [301]

Üyelik sürecinde 31 Mayıs 2010 tarihinde İsrail'in Mavi Marmara saldırısı ve Türkiye'nin bu mesele üzerindeki etkisi de dikkat çeken olaylardan bir tanesidir. Konsey'de gündem belirlemek şeklinde değerlendirilebilecek bu krizde Türkiye Güvenlik Konseyi'nden acil toplantı talep etmiştir. İsrail'e yönelik ikili ve çok taraflı platformlarda etkin bir kampanya yürütmüştür. Olaya yönelik acil soruşturma başlatan ve İsrail'in eylemini kınayan, olaydaki sorumluların cezalandırılmasını kapsayan bir başkanlık bildirgesi kabul edilmesi yönünde çağrı yapmıştır. Konsey saldırıyı kınayan bir bildirge yayımlayarak gemilerin ve sivillerin serbest bırakılmasını istemiş ve olaya yönelik soruşturma yapılması çağrısı yapmıştır. [302]

---

[298] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s.194.
[299] Kibaroğlu, a.g.m, s.7.
[300] Ürküt, Sarı, a.g.m, s.213.
[301] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s.197-198.
[302] Kumek, a.g.m, s.14.

Bu meselede Türkiye, İsrail ile arasında bir olan bir sorun olmadığını ve uluslararası hukuk ile İsrail eylemleri arasındaki çatışmaya dikkat çekerek İsrail üzerindeki baskıyı artırmaya çalışmıştır. Türkiye bu olayı özellikle uluslararası hukuk çerçevesinden ortaya koyarak uluslararası bir meseleye dönüştürmeye çalışmıştır. Türkiye bu olayı daha derin bölgesel bir sorun olarak ortaya koyarak geniş çapta topladığı destek ile gündem belirleme çabalarının karşılık bulduğu söylenebilir. Arap Birliği o dönemde saldırının ardından Mısır'da düzenlenen toplantıya üye olmayan Türkiye'yi de davet ederek Arap Birliği Genel Sekreteri Amr Moussa katılımını "tarihte bir dönüm noktası" şeklinde değerlendirmiştir.[303] Ancak bu olayda daimi beş üyenin etkisi sınırlı kalmıştır. Bu sınırlı etki dolayısıyla özellikle ABD'den istenilen tepkinin gösterilmemesi üzerine Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ABD'den zayıf tepkisinden dolayı İsrail'i kınayan güçlü bir tepki vermesini talep etmiştir. [304]

Bu meselede bölgesel bir güç olarak Türkiye, BMGK daimi üyeleri üzerindeki etkisi sınırlı olmuştur. Özellikle ABD ile ilişkilerinde İsrail ekseninde bir denge kurması gerekliliği dolayısıyla büyük bir etkiye sahip olamamıştır. Fakat bu meseleye dair taleplerini bulduğu her fırsatta dile getirerek İsrail'e yönelik baskının artırılması için gerekli çabayı göstermiştir.[305] Sonraki süreçte ise 2013 yılının Mart ayında Başkan Obama'nın İsrail'e ziyareti sonrası İsrail'in Gazze ablukasını ve saldırıda ölen ve yaralanan sivillerin ailelerine tazminat ödenmesini görüşmeyi kabul ederek Türkiye'den resmi özür dilemesi meselede önemli bir gelişme olarak kaydedilmiştir.[306]

Soğuk savaş yıllarında geçen üç dönem üyeliği süresince özellikle güvenlik ve istikrar temelli politikaları dolayısıyla Batılı müttefikleri ile hareket eden Türkiye bu dönemden sonraki ilk üyelik dönemi olan 2009 – 2010 güvenlik konseyi üyeliğinde değişen dış politikasıyla birlikte uluslararası politikadaki rolünü ve prestijini arttırmayı amaçlamıştır. Diplomasinin gelişimini oldukça katkı sunan 2009- 2010 dönem üyeliği ile birçok bölge ve ülke ile ilişkilerini geliştirmiştir. Yükselen diplomasisi ve uluslararası sistemde artan yumuşak gücü de bu üyeliği kazanmasında ki temel

[303] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s.191.
[304] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s. 193.
[305] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s. 193
[306] İlgit, Özkeçeci Taner, agm, s.192.

etkenlerdendir. Türkiye gerek BM bünyesinde Barış Gücü operasyonlarına verdiği destek gerekse insani diplomasi konusunda uluslararası sistemde önemli bir yere sahip olması dolayısıyla BM ile oldukça uyumlu bir tavır sergilemiştir.

Çok taraflılık, diplomasi yürütme, koalisyon kurma, arabuluculuk gibi özelliklere sahip Türkiye gibi orta büyüklükte güçler, kendisine manevra alanı sağlayarak çıkarlarını savunabileceği uluslararası kuruluşlar ile liberal düzenin ve değerlerin olduğu bir sistemde fayda sağlayacaktır. [307] Bu doğrultuda özellikle 2009-2010 dönem üyeliği için aktif bir kampanya yürüterek kazandığı üyelik sürecini etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmeye çalışan Türkiye, kendi ilke ve çıkarlarını da savunarak verdiği kararlar ile Batı'dan bağımsız bir politika izlemiştir. Bu dönemde Kıbrıs'taki BM Barış Gücü'nün (UNFICYP) görev süresinin uzatılmasına ilişkin karara yönelik kendi görüşünü ve ardındaki sebepleri dile getirerek hayır oyu kullanması, ardından İran nükleer programına yönelik görüşleri ve ardından yaptırımlara yönelik verdiği hayır oyu, Mavi Marmara dolayısıyla İsrail'e karşı tutumu buna örnek verilebilir.

İran'ın nükleer programına yönelik yaptırım uygulanması kararına Brezilya ile birlikte verdiği hayır oyuna yönelik her ne kadar Konseyde destek sağlayamasa da Batılı müttefiklerinden ayrılarak farklı oy kullanması dikkat çekmiştir. Meseleyi küresel bir bağlamda sunmaması ile birlikte ABD'nin İran'a karşı tutumu da Türkiye'nin işini zorlaştırmıştır. Ancak yine de yürüttüğü diplomasi ve gösterdiği çaba dolayısıyla uluslararası meselelerde aktif yer almak istemesinin bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan Türkiye Mavi Marmara olayında da etkin bir rol üstlenmiş ve bir başkanlık bildirgesi çıkartmıştır. Bu olayı uluslararası hukuk çerçevesinde uluslararası bir sorun şeklinde sunarak birçok ülkeden destek sağlamıştır. Takındığı tavır ve yürüttüğü politika her ne kadar daimi beş üyeyi etkileme konusunda sınırlı kalsa da bu çaba diğer devletlerin gözünde meşru olarak görülmüştür. Bu dönemde Türkiye önceki dönemlerin aksine bölgesel ve uluslararası sorunlarda aktif katılım sağlamaya çalışmış, kendi politikalarına ve çıkarlarına uymayan durumlarda net bir tavır gösterebilmiştir.

[307]Tarık Oğuzlu, *"BM Düzeni Değişen Dünya Dengeleri ve Türkiye"*, **Panorama**, 2022, https://www.uikpanorama.com/blog/2022/11/04/ps/

Uluslararası sistemin yapısı, Karar vericilerin eğilimleri ve güç dengeleri göz önünde bulundurularak Soğuk Savaş dönemindeki üç üyelik döneminde batı kampının bir müttefiki olarak politikalarını yürütürken 2009-2010 döneminde "merkez ülke", "oyun kurucu" olma eğilimiyle hareket ettiği söylenebilir. [308]

3.5 2015–2016 Güvenlik Konseyi Adaylık Sürecindeki Gelişmeler

2009-2010 Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için adaylığını açıklayan Türkiye, 16 Ekim 2014'te gerçekleştirilecek olan seçimlerde iki üyenin seçileceği Batı Avrupa ve Diğerleri Grubundan İspanya ve Yeni Zelanda ile birlikte aday olmuştur. Türkiye ve İspanya Güvenlik Konseyi'nde daha önce dört kez görev yaparken Yeni Zelanda üç kez görev yapmıştır. [309]

18 Mayıs 2011 tarihinde Güvenlik Konseyi'ne üyeliğini açıklayan Türkiye, Birleşmiş Milletler gündemine getirilen konularda yapıcı rol üstlendiğini vurgulayarak Konseye üyelik yoluyla uluslararası barış, istikrar, güvenlik ve refah konularında desteğini artırmak ve diğer taraftan insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü alanlarının kuvvetlendirilmesi doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmalara hız kazandırmak ve ilerlemesini sağlamak konusundaki kararlılığı ile 2015-2016 Güvenlik Konseyi adaylığını açıklamıştır . Açıklamasında bu üyelik doğrultusunda uluslararası sistemde hızlı bir değişimin yaşandığı önemli bir dönemde küresel barış ve istikrara sağlanacak katkıya dair inancını vurgulayarak ülkenin bulunduğu stratejik konum dolayısıyla uluslararası meselelere birleştirici bir gözle bakabildiğini belirtmiştir. Afro- Avrasya düzleminin merkezinde yer alması dinamik bir dış politika ile ekonomik performansı dolayısıyla riskleri fırsata dönüştürme noktasında ve işbirliği temelinde katılımcı çözümlerin sağlanmasında öncü bir rol oynadığını ifade etmiştir. Diğer taraftan komşularla sıfır sorun, uluslararası meselelerde işbirliği ve diyolağa teşvik, küresel barış ve istikrarın kalıcı olmasını sağlamak ve bu doğrultuda Karayipler'den Pasifiğe kadar olan coğrafyada karşılıklı faydanın sağlandığı bir işbirliği sağlamak, terörizmle mücadele alanında etkin bir katkı sağlamak ve Finlandiya ile başlatılan "Barış için Arabuluculuk" girişimi ile arabuluculuk alanında da somut bir rol oynamak şeklindeki

---

[308] Kumek, a.g.m, s.19.

[309] Cihan Gündüz, "*5 Soru: Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi Adaylığı*", 2014, https://www.setav.org/5-soru-turkiyenin-bm-guvenlik-konseyi-adayligi/

dış politika vizyonunu da dile getirmiştir. Yine bu doğrultuda bölgesinde ve ötesinde güvenlik, barış, istikrar, siyasi diyalog, ekonomi alanında karşılıklı bağımlılığa dayalı işbirliği geliştirmek, ihtilafların çözümlenmesi noktasında önleyici diplomasi aracılığıyla arabuluculuğa daha fazla önem verilerek kaynak ayırmak, Binyıl Kalkınma Hedefleri 'ne yönelik çabalara aktif katkı sağlamak, uluslararası alanda insani yardımların hız kazanarak devam etmesini sağlamak, Birleşmiş Milletler 'in daha demokratik etkin çalışabilmesi için reform çalışmalarına destek vermek noktasında ki genel dış politika vizyonunu da ifade etmiştir.[310]

Diğer taraftan seçim sürecinde de uluslararası krizlerde Güvenlik Konseyi'nin etkili olamadığını ve dolayısıyla yeni bir yapı ve düzene kavuşmasını savunarak bulunduğu konum açısından Birleşmiş Milletler 'in hedeflerini gerçekleştirecek en iyi aday olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca küresel barış ve istikrara sunacağı katkının altını çizerek sloganını "Dünya lideri, güçlü ortak" şeklinde belirlemiştir.

Türkiye'nin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu yaptığı bir açıklamada Türkiye'nin bu dönem içerisinde G-20 başkanlığını yapacağını, İnsani Zirve'yi düzenleyeceğini ve aynı zamanda birden çok uluslararası kuruluşta aktif rol üstlendiğini söyleyerek Türkiye'nin uluslararası sistemdeki dengeli ve yapıcı rolünü vurgulamıştır. Seçimlerde birçok ülkenin destek vereceğini ve ilk turda seçimin kazanılacağına dair inancını dile getirmiştir.[311]

16 Ekim 2014'te yapılan seçimlerde 193 üyeden 129'unun oyunun alınması gerekiyordu. Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu için ilk aday 145 oy ile Yeni Zelanda seçilirken İspanya 121 ve Türkiye 109 oy alarak ikinci tura kalmışlardır. Ardından yapılan ikinci turda İspanya 120 oy alırken Türkiye 73 oy almış ve seçim yine üçüncü tura kalmıştır. Bu son turda ise Türkiye 60 oy alırken İspanya 130 oy alarak Konsey üyeliğini kazanmıştır. Seçimin ardından Mevlüt Çavuşoğlu ise kazanan adayları tebrik ederek Türkiye'nin uluslararası toplumda güçlü ve hak, adaletten yana duruşunu bir

[310]Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, No:129, 18.05.2011, https://www.mfa.gov.tr/no_-129_-18-mayis-2011_-bm-guvenlik-konseyi_ne-adayligimiz-hk_.tr.mfa
[311]Mustafa Keleş, *"BMGK'nın Beş Geçici Üyesi Belirleniyor"*, **Anadolu Ajansı**, 10.10.2014, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmgknin-bes-gecici-uyesi-belirleniyor/112398

kez daha vurguladığını ifade etmiştir. Ayrıca bundan sonraki süreçte de güçlü ve haklı politikalarını her platformda yükseltmeyi sürdüreceklerini belirtmiştir.[312]

Türkiye'nin 2015-2016 Güvenlik Konseyi seçimlerinde, 2009-2010 dönemi üyeliğinde elde ettiği 151 oy oranından 60'a kadar düşmesi uluslararası arenada kaybettiği prestiji ve desteği açık şekilde göstermektedir. BMGK seçimlerindeki bu oy düşüşü ülke içinde yaşanan Gezi olayları, bu süreçte gerçekleşen Arap Baharı olayları ve dış politikasında uyguladığı yumuşak gücü bir nevi sert güce dönüştürmesi ile açıklanabilir. [313] Diğer taraftan 2009-2010 seçim sürecinde yürütülen kampanyada yer alan ve çalışma yürüten ekip içerisinden sadece bir kişinin 2015-2016 adaylık kampanyasında yer alması sürecin yönetilememesinde etkili olmuştur. [314]

Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı Sinan Oğan'ın Türkiye'nin 2015-2016 üyelik başvuru süreci ile ilgili yaptığı bir değerlendirmede Türkiye'nin bu süreçte lobi yapmakta başarısız olduğunu ve seçimin böyle sonuçlanmasında Türkiye imajının zedelendiğini belirtmiştir. Diğer taraftan Türkiye'nin bulunduğu bölgede yaşanan olumsuz gelişmeler dolayısıyla aslında Türkiye'nin bu bölgede bir güven unsuru olması gerektiğini ancak son dönemlerde dış politikasında eğilimini artırdığı Orta Doğu bölgesinden beklediği desteği alamamasının ve komşularla sıfır sorun politikasının işlevini kaybetmesi dolayısıyla politikalarının bir sonuç vermediğini ve yeterli güveni sağlayamadığını ifade etmiştir. Türkiye'nin bu seçimi kaybetmesindeki nedenleri sıraladığında ise, Türkiye'nin 2009-2010 üyeliği sonrasında çok zaman geçmeden tekrar üyelik başvurusunda bulunması, Mısır, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri'nin karşı olduğu Müslüman Kardeşler'i desteklemesi, Suriye ve Irak'a yönelik politikalarında yarattığı kaygı ve Türkiye'nin BMGK'nın reformu noktasında ki söylemleri dolayısıyla daimi beş üyede bir rahatsızlık yaratmış olma olasılığını vurgulamıştır.[315]

---

[312]Habertürk, " *Türkiye 3. Turda Kaybetti*", 2014, https://www.haberturk.com/dunya/haber/1000077-turkiye-3-turda-kaybetti

[313]Muharrem Ekşi *" The Rise and Fall of Soft Power in Turkish Foreign PolicyDuring JDP: The Rise and Fall of the "Turkish Model" in the Muslim Wold"*, **Lambert Akademic Publishing**, 2016, s.52-53.

[314]Göğüş, a.g.e, s.126.

[315]Sinan Oğan, *"Türkiye'nin BMGK Yenilgisi"*, **TURKSAM**, 2014, https://www.turksam.org/detay-dr-sinan-ogan-la-soylesi-turkiye-nin-bmgk-yenilgisi

2009-2010 adaylık sürecinde 151 oy alarak önemli bir başarı elde eden Türkiye, yürüttüğü kampanya ve lobi faaliyetlerindeki başarısı ve sonrasında aldığı bu yüksek oranlı sonuç uluslararası sistemde sağladığı güven ve oluşturduğu imaj yumuşak gücünün önemli bir göstergesi olmuştur. Ancak ardından kısa süre sonra 2015-2016 seçimlerine aday olarak seçim sonucunda 60 oy alan Türkiye'nin yaşadığı bu düşüş uluslararası arenada sarsılan güvenin ve yürüttüğü politikalarda ki başarısızlığı gösterirken yumuşak gücünün etkisini de kaybettiğini ortaya koymuştur.

3. İSVEÇ'İN GÜVENLİK KONSEYİ ÜYELİK SÜRECİ VE YÜRÜTTÜĞÜ DIŞ POLİTİKA

İsveç Soğuk Savaş dönemi boyunca tarafsızlık politikası benimsemiş, uluslararası barışı koruma temelinde silahsızlanmaya teşvik edilmesi, uluslararası sorunların güce başvurulmadan çözüm bulunmaya çalışılması, nükleer silahlanmaya karşı tedbir alınması ve önlenmesi, ABD ve SSCB'nin stratejik güç politikalarına karşı mesafeli olunması gibi ilkeleri temel almıştır. Bu doğrultuda İsveç politikası II. Dünya Savaşı sonrası ile başlayıp İsveç başbakanı Olof Palme liderliği ile daha aktif hale gelen süreçte izole bir politikadan çıkıp işbirliği temelinde etkinliğini sürdürmüştür. Bu işbirliği uluslararası barış ve güvenlik temelinde Üçüncü Dünya ülkeleri ile dayanışma çerçevesinde olmuştur. [316]

İsveç Soğuk Savaş döneminde küçük ve yoksul ülkeler ile dayanışma esasında demokratikleşme sürecine katkı sağlamayı ve bu devletlerin desteği ile daha barışçıl bir düzen oluşturmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyelik süreçleri önemli olmuştur. Mevcut sistemde barış ve güvenliğe katkı sunmak, yoksul ve küçük ülkelere gayri safi milli hasılasının yüzde 1'ini ayırarak destek amaçlı hedefini tutturan ilk devlet olmuştur. Dolayısıyla savunduğu ilkeler ve sağladığı destekler ile Üçüncü Dünya ve Bağlantısız ülkelerin nezdinde iyi ve etkili bir imaj bırakabilmiştir.[317]

İsveç'in tarafsızlık politikası barış ve güvenliği destekleyen tutumu, silahsızlanmaya teşviki, uluslararasıcılık, Üçüncü Dünya ülkelerine sağladığı yardımlar ile güçlenmiştir. Benimsediği bu politika İsveç için uluslararası sistemde avantajlı bir konum sağlamıştır. [318]İsveç tarafsızlık politikası ile demokratik ilkelere, insan haklarına, uluslararası hukuka uygun şekilde davranarak bu konularda ortaya çıkan sorunlarda dünyanın ahlaki vicdanı rolünü oynamaya çalışmıştır. Barış ve güvenlik

[316] Olsson, a.g.e, s.278.
[317] Olsson, a.g.e, s.279.
[318] Laura C. Ferreira-Pereira,*"Swedish Miltary Neutrality in the Post- Cold War: Old Habits Die Hard"*, **Perspectives on European Politics annd Society**, 2005, s. 467.

temelinde uluslararası faaliyetlerin sürdürülmesini ve bunun bir parçası olmayı hedeflemiştir.[319] 1990'lı yıllara gelindiğinde İsveç'in AB'ye üye olması ile İsveç Avrupa merkezci bir hava sergilemeye başlamış ve güvenlik politikasının yeniden düzenlenmesi gerektiğine karar vermiş ve bu durumda tarafsızlık politikasını askeri ittifaklara katılmama şeklinde formüle etmiştir. [320]

4.1 Soğuk Savaş Gölgesinde Tarafsızlık: İsveç'in 1957-1958 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği

19 Aralık 1956 yılında yapılan seçimlerde Güvenlik Konseyi'nde Batı Avrupa Grubunda Belçika'dan açılan yer için yapılan seçimde aday devletlerin 52 oy alarak gerekli çoğunluğu sağlaması gerekmiştir. İlk turun ardından İsveç ve İspanya arasında tekrarlanan seçimin ikinci turunda İsveç 47 oy İspanya 32 oy almış, üçüncü turda İsveç 49 oy İspanya 28 oy almış ve dördüncü turda İspanya'nın çekilmesinin ardından 77 ülkeden 71 oy alarak üyeliğe seçilmiştir. İlk turda İrlanda, İspanya ve İsveç seçimde yer almış, ikinci ve üçüncü turda İrlanda gerekli çoğunluğu sağlayamayarak elenmiştir. İspanya ve İsveç üyeliği için seçim diğer turlarda devam etmiştir ve İspanya'nın adaylığını geri çekmesi üzerine İsveç Güvenlik Konseyi geçici üyesi olmuştur. [321]

İsveç, 1957 yılında 5 karar taslağı ve 1958 yılında da 5 karar taslağı olmak üzere toplam on karar taslağında oy kullanmıştır. 1957 yılında Hindistan ve Pakistan arasındaki Keşmir sorununa ilişkin müzakereler ve Hindistan, Pakistan için BM temsilcisinin bölgeye ziyareti hakkında bir karar taslağı, [322]1958 yılında ise Lübnan temsilcisinin, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın içişlerine müdahalesi ile ilgili bir şikâyet[323] ve 18 Temmuz 1958 yılında tekrar gündeme gelen Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın ve Ürdün'ün iç işlerine müdahale ettiği yönündeki şikâyeti olmak üzere üç karar taslağı hazırlamıştır. [324] 1957 yılında Şubat ayında, 1958 yılında ise Ocak ve Aralık aylarında Konsey toplantılarına başkanlık etmiştir. Bu dönem

[319] Ferreira-Pereira, a.g.m, s.468.
[320] Ferreira-Pereira, a.g.m, s.469.
[321] **Ayın Tarihi Dergisi**, 19.12.1956, Sayı:277, s.264.
[322] United Nations Digital Library**, S/3920**, https://digitallibrary.un.org/record/619578?ln=en
[323] United Nations Digital Library, **S/4022,** https://digitallibrary.un.org/record/578360?ln=en
[324] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/4054**, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/167/86/PDF/N5816786.pdf?OpenElement

üyeliği süresince Güvenlik Konseyi'ndeki temsilciliğini ise Gunnar Jarring üstlenmiştir.

1957 yılında Konsey'de Hindistan ve Pakistan arasındaki sorunlar, yeni üyelerin Birleşmiş Milletler' e katılımı konuları ele alınırken[325] 1958 yılında ise Filistin sorunu, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın iç işlerine müdahalesi üzerine bir şikâyet, Ürdün ve Lübnan'ın şikâyetleri, Uluslararası Adalet Divanı üye seçimi, yeni üyenin Birleşmiş Milletler' e katılımı konuları ele alınmıştır. [326]

1957 yılında gündeme getirilen Hindistan ve Pakistan arasındaki soruna bakıldığında, ABD, İngiltere, Avusturya, Kolombiya ve Küba'nın Güvenlik Konseyi'ne sunduğu karar taslağında Keşmir meselesinin BM'de müzakere süreci devam ederken Hindistan'ı bu bölgedeki mevcut statükoyu korumaya davet etmişler ve bu beş devlette Keşmir'in Hindistan tarafından ilhakının 30 Mart 1951'de Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilen karar taslağına aykırı olduğunu bildirmiştir. Pakistan ise Konsey'den Keşmir'in ilhakının önlenmesini istemiştir. Beş devlet tarafından hazırlanan karar taslağında "Cammu ve Keşmir milli konferanslarının tavsiyesi üzerine toplanan kurucu meclislerin bu devletlerin istikbali ile ilgili olarak alacakları kararlar, Güvenlik Konseyi'nin 30 Mart 1951'de kabul ettiği karar suretine aykırıdır"[327] önerisi üzerine İsveç, bu sorun karşısında nasıl bir çözüm aranması ve hangi prosedürlerin izlenmesi noktasında bir görüş oluşturmak amacıyla konuyu incelediklerini ve her iki tarafında statükoyu değiştirecek tek taraflı eylemlerden kaçınmalarını ve şu an için mevcut sınır çizgisine saygı gösterilmesi gerektiğini belirterek karar tasarısı lehine oy kullanacağını belirtmiştir. [328] Karar Sovyetler Birliği'nin çekimser oyuna karşılık İsveç ve ABD dâhil olmak üzere 10 olumlu oy ile kabul edilmiştir. [329]

---

[325]United Nations Digital Library, 1957, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1957&fti=0

[326]United Nations Dgital Library, 1958, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1958&fti=0

[327] **Ayın Tarihi,** 24.01.1957, Sayı: 269, s.212.

[328]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.765**, s.15, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/030/60/PDF/N5803060.pdf?OpenElement

[329]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.765**, s.28, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/030/60/PDF/N5803060.pdf?OpenElement

Mesele 21 Şubat 1957'de tekrar gündeme getirilmesi üzerine Sovyetler Birliği Keşmir meselesinde en iyi yöntemin Pakistan ve Hindistan arasındaki ikili müzakereler olduğunu BM anayasasının herhangi bir ülkeye polis güçlerinin gönderilmesine müsait olmadığına ve Güvenlik Konseyi başkanının iki hükümetle birlikte meselenin barışçıl yollarla çözülmesi noktasında çalışmasının gerekliliğini vurgulamıştır. ABD ise bir önceki önerinin gündeme getirilmesinde Sovyetler 'in verdiği vetoyu eleştirerek asıl amacının Asya ülkeleri arasındaki ihtilafların sürdürülmesini sağlayarak bundan bir çıkar sağlamak olduğunu ve bu vetoyla ağır bir sorumluluk altına girdiğini ifade etmiştir. İsveç'in ise Sovyetler 'in veto ettiği taslakta çekimser kalma kararını, ABD'nin Sovyetleri eleştirileri üzerine sebebinin meselenin doğrudan kendisini ilgilendiren bir görev olması ile açıklamıştır. Pakistan temsilcisi Firuz Han ise Güvenlik Konseyi başkanı olan İsveç temsilcisi Jarring'in ülkesini ziyaretinden memnunluk duyacağını belirterek Hindistan ve Sovyetler 'in bölgeye BM kuvvetleri gönderilmesine neden karşı olduklarını anlayamadığını ifade etmiştir. Ardından bu meseleye çözüm bulmak noktasında İsveç temsilcisi Jarring'in Pakistan ve Hindistan'a ziyaretini öngören karar taslağı Sovyetlerin çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 10 oy ile kabul edilmiştir. [330]

İsveç temsilcisinin Hindistan ve Pakistan'a ziyareti sonrası meselenin tekrar gündeme gelmesi ve karar taslağında İsveç tarafından sunulan değişikliklerin oylanmasında Sovyetler' in çekimser oyuna karşılık İsveç dahil 10 oy ile kabul edilmiştir. [331] Sovyetler ise meselenin Asya ülkelerinin iç işlerine müdahale etmek olarak ve herhangi bir arabuluculuk misyonunu dayatma girişimini uygunsuz bulduğunu belirterek Pakistan'ın Keşmir'deki askeri potansiyelini arttırmak için ABD'den hala silah tedarik edildiğine ve üsler inşa edildiğine, Hindistan karşıtı kampanyanın yoğunlaştırılması yoluyla bölgede gerginliğin arttırıldığına dair kanıtlar olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla İsveç'in hazırladığı taslakta eksiklikler olduğunu dile getirmiştir.[332] Yeni üyelerin kabulü noktasında da Gana ve Malezya'nın BM üyeliği

[330] **Ayın Tarihi**, 21.02.1957, Sayı:270, s.309-310.
[331]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.808**, s.4, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/101/66/PDF/N5810166.pdf?OpenElement
[332]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.808**, s.2-3, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/101/66/PDF/N5810166.pdf?OpenElement

başvurusuna desteklerini ve memnuniyetini dile getiren İsveç, karara yönelik iki ülkenin üyeliği için de evet oyu kullanmıştır. [333]

1958 yılında Konsey gündemine getirilen konular incelendiğinde ise, Uluslararası Adalet Divanı üyelerinin seçilmesi konusunda seçim tarihi ve oturumunu belirten karar taslağı oy birliği ile kabul edilirken[334] Gine'nin Birleşmiş Milletler' e kabulünü içeren karar tasarısı Fransa'nın çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil on üye tarafından kabul edilmiştir.[335]

22 Ocak 1958'de Konsey, Ürdün'ün İsrail'in Kudüs'teki Hükümet Konağı bölgesinde ateşkes sınır çizgileri arasında kalan bölgede yürüttüğü faaliyetlere ilişkin şikayetini değerlendirmiş, Konsey'in talebine cevaben Filistin'deki Birleşmiş Milletler Ateşkes Gözetim Örgütü, Genelkurmay Başkan Vekili tarafından sunulan bölgeye ilişkin raporu incelemiş ve ne İsrail'in ne de Ürdün'ün bölgenin herhangi bir kısmı üzerinde egemenliğe sahip olmadığını kaydetmiştir. Bu doğrultuda gerginliği azaltma ve yeni olayların çıkmasını önleme temelinde ABD ve İngiltere tarafından sunulan karar taslağı İsveç dahil oy birliği ile kabul edilmiştir.[336]

Lübnan'ın 11 Haziran 1958 yılında Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın iç işlerine müdahale ettiği yönündeki şikâyet gündeme alınmıştır. Birleşik Arap Cumhuriyeti, ABD'nin İsveç tarafından hazırlanan karar taslağına desteklemeye hazır olduğunu ve konunun tartışılmadan ABD'nin kesin bir pozisyon almasını eleştirmiştir.[337] İsveç'in Konsey'e sunduğu, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne Lübnan sınırlarından silah, personel ve diğer malzemelerin tedarik edilmediğinden emin olmak üzere Lübnan'a bir gözlem

[333]United Nations Digital Library, 1957, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__3=1957&fct__2=Security%20Council&fti=0
[334]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/RES/130,** s.1, https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/60/PDF/NR013260.pdf?OpenElement
[335]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/RES/131,** s.1, https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/61/PDF/NR013261.pdf?OpenElement
[336]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/RES/127,** s.1, https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/57/PDF/NR013257.pdf?OpenElement
[337]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.825,** s.7, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/225/34/PDF/N5822534.pdf?OpenElement

grubu gönderilmesini içeren karar taslağı Sovyetler' in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 10 oy ile kabul edilmiştir.[338]

Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın ve Ürdün'ün iç işlerine müdahale ettiği yönündeki şikâyet tekrar Konsey gündemine gelmiş ve 18 Temmuz 1958'de üç karar taslağı sunulmuştur. İlk sunulan karar taslağı Sovyetler Birliği'nin olmuştur. Bu karar taslağını Sovyetler Birliği kabul ederken İsveç ve Japonya çekimser kalmıştır. ABD dâhil 8 üye tasarıyı kabul etmemiştir.(S/4047/Rev.1) Ardından konu ile ilgili ABD'nin sunduğu karar tasarısında 9 üye kabul oyu kullanırken İsveç çekimser kalmış ve Sovyetler Birliği veto etmiştir. (S/4050/Rev.1) Konu ile ilgili son olarak İsveç bir karar taslağı sunmuştur. İsveç, Güvenlik Konseyi, ABD'nin Lübnan Hükümeti'nin askeri yardım talebini yerine getirme kararına ilişkin açıklamasını hatırlatarak ABD askerlerinin Lübnan'a vardığını kaydetmiştir. Birleşmiş Milletler Şartı gereğince, esasen herhangi bir devletin iç yetki alanına giren konulara müdahale edilmesi konusunda yetkili olmadığını belirtmiştir. Bu durumun Güvenlik Konseyi'nin 11 Haziran 1958'de Lübnan'a gözlemci göndermeye karar verdiği koşulları önemli ölçüde değiştirdiğini göz önünde bulundurarak, Genel Sekreter'den gözlemcilerin Lübnan'daki faaliyetlerini bir sonraki duyuruya kadar askıya almasını talep ettiği tasarı oylamaya sunulmuştur. Sovyetler Birliği ve İsveç kabul oyu kullanırken ABD dâhil geriye kalan 9 üye hayır oyu kullanmıştır. (S/4054/Rev.1)[339] Ardından 7 Ağustos 1958'de ABD'nin tekrar konuya ilişkin sunduğu Lübnan ve Ürdün'ün şikâyetlerini içeren toplantılarda daimi üyelerin oy birliğinin sağlanamaması üzerine Genel Kurul'u acil bir özel oturuma çağıran karar taslağı İsveç dâhil oy birliği ile kabul edilmiştir.[340]

İsveç, 1957 yılında Konsey gündemine getirilen beş sorun için de ABD ile birlikte evet oyu kullanmıştır. Konsey gündemine getirilen üç sorun Hindistan ve Pakistan arasındaki Keşmir meselesi üzerine olmuştur. Bu mesele de Konseye bir karar taslağı da sunan İsveç üç sorunda da ABD ile birlikte evet oyu verirken SSCB üç oylamada da hayır oyu vermiştir. Konsey gündemine alınması için oylanan bir Keşmir sorununda

[338]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.825,** s.17, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/225/34/PDF/N5822534.pdf?OpenElement
[339]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, 1958, https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1958
[340]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/RES/129**, s.1, https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/59/PDF/NR013259.pdf?OpenElement

ve yeni üyelerin BM'ye kabul edilmesi noktasında bir karar taslağında da ABD ile farklı oylar kullanmışlardır. 1958 yılına bakıldığında ise Konsey gündemine getirilen beş meselede de İsveç, ABD ile benzer oylar vermiştir.

11 Haziran 1958 yılında Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Lübnan'ın iç işlerine müdahale ettiği yönündeki şikâyet üzerine Lübnan'a bir gözlem grubu gönderilmesini içeren karar taslağı Sovyetler' in çekimser oyuna karşılık on oy ile kabul edilmiştir. Ancak 15 Temmuz'da Lübnan'ın ABD'den askeri yardım talebi üzerine ABD, Lübnan'a asker göndermiştir. Ardından Güvenlik Konseyi'nin toplanması üzerine üç karar taslağı sunulmuştur. Bu karar taslakları içerisinden Lübnan'daki gözlemci üyelerin faaliyetleri askıya alınması talimatını içeren İsveç karar tasarısı İsveç ve Sovyetler Birliği'nin evet oyuna karşılık dokuz hayır oyu ile reddedilmiştir. İsveç en başta Lübnan'a gözlemci grup gönderilmesi teklifini kendisi yaparken sonrasında bu grubun geri çekilmesini isteyerek oldukça tutarsız davranmıştır. Bu kararını ise BM'nin bir devletin iç işlerine karışmakta yetkili olmadığını ve gözlemci grup gönderme kararı aldığı zamana göre koşulların değiştiği gerekçisi ile açıklamıştır.[341]

Lübnan'ın Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne yönelik şikâyetinde İsveç'in Konsey'de gösterdiği tepkiler tarafsızlık politikasını savunanlar tarafından dahi eleştirilmiştir. Dönemin Dışişleri Bakanı Östen Unden'in bu meselede ABD ve Batılı devletlere tepki göstererek karşı çıkması ve ABD'nin de İsveç tarafından Sovyetler Birliği kadar yabancı görüldüğünü ifade etmesi ve "sözde özgür dünya" söylemiyle bu devletlere atıfta bulunması ciddi eleştirilere sebep olmuştur.[342] İsveç her ne kadar bu dönem dış politikasını tarafsızlık çerçevesinde sürdürmeye çalışsa da İsveç'te bulunan siyasi partilerden hiçbiri bu tarafsızlık politikasını savunmamış ve İsveç bu dönemde gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı da askeri açıdan hazırlık yapmayı gerekli görmüştür. [343]

Dönemin ABD Başkanı Dwight David Eisenhower İsveç için bölgede Norveç ve Danimarka'nın savunma ve askeri açıdan eksikliğini telafi edecek bir güç olduğunu

---

[341] Rolf H.Lındholm, *"Sverige i FN: s säkerhetsråd: Problem för neutraliteten ?"*, https://svjt.se/svjt/1990/177
[342] Herbert Tingsten, "*Issues in Swedish Foreign Policy",* **Foreign Affairs**, 1959, s.485.
[343] Simon Moores, *"Neutral on our Side: US Policy towards Sweden during the Eisenhower Administration"*, **Cold War History**, 2002, s.33.

belirtmiştir. [344] Eisenhower dönemi boyunca İsveç konusunda ABD'nin temel argümanı İsveç'i askeri açıdan güçlendirmek ve bu noktada geri ödemeli askeri yardım olanakları sağlayarak, askeri açıdan işbirliğini artırmak olmuştur.[345]

1950'li yıllarda İsveç ve ABD arasında karşılıklı ziyaretlerde bulunulmuş ve bu ziyaretler dolayısıyla olası bir Sovyet saldırısında İsveç'in durumu ve karşılaşacağı zorluklar ele alınmıştır. [346] Bu dönemde askeri açıdan bilgi paylaşımı dolayısıyla da bağlantı içerisinde olan İsveç'in üst düzey askeri görevlilerinin ABD ziyaretlerinde de artış görülmüştür. [347]

İsveç'in Batı ile olan bu gizli işbirlikleri Sovyetler tarafından bilinmekteydi ve diğer taraftan İsveç hükümetinin silahlı kuvvetlerini, Batı ile işbirliği ve gizli bağlar kurması yönünde gizlice yetkilendirdiği de ortaya çıkmıştır.[348] Sovyetler 5 Mart 1957'de Moskova'daki İsveç elçisine bir nota vererek İsveç'i Rusya topraklarına ajan yerleştirmek ile suçlamıştır. Verdiği nota da Rusya da İsveç tarafına ajanlık yaparken yakalanan Estonya asıllı casusların sayısının 14 olduğunu ifade ederek İsveç'in Milli Estonya Konseyi ile işbirliği yaptığını ve Rusya'ya ajanlar gönderdiğini belirterek İsveç'ten bu eylemlerine son vermesini istemiştir. İsveç gazeteleri bu olayı saçma şeklinde nitelendirirken Komünist taraftarı gazeteler ise bu durumu Estonyalıların eylemleri olarak ele alarak İsveç'in çıkarlarına ters düştüğünü öne sürmüştür. [349]

Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Andrei Gramiko İsveç'in Moskova büyükelçisi Rolf Soklman'ı bakanlığa davet ederek İsveç'in Sovyetler aleyhine faaliyetler yürüttüğüne yönelik kanıtları olduğuna dair protesto notası vermiştir. İsveç elçiliği ise böyle bir durumdan haberi olmadığını belirtmiştir. [350] Ardından 27 Mart 1957'de İsveç'e atanan yeni Sovyet elçisi Theodort Alexsndrovich Gusev daha önceden Kanada ve İngiltere'de görev yapmış ve casusluk olayları üzerine de İsveç'e atanmıştır. Yeni elçinin atanması Rusya'nın Baltık bölgesine karşı siyasi taarruza başladığı güne denk

[344] Moores, a.g.m, s.31-32.
[345] Moores, a.g.m, s.31.
[346] Moores, a.g.m, s.32.
[347] Moores, a.g.m, s.41.
[348] Robert Dalsjö, *"The hidden rationality of Sweden's policy of neutrality during the Cold War"*, **Cold War History**, 2014, s.180.
[349] TDA, (539), 219941/ 213239/0, 13.03.1957.
[350] **Ayın Tarihi Dergisi**, 07.03.1957, Sayı:280, s.285.

gelmesi ve elçinin alışılan Sovyet elçileri gibi kişilik olarak soğuk biri şeklinde değerlendirilmesi beraberinde Sovyetlerin siyasetini sertleştireceği yönünde değerlendirmeler de yapılmıştır.[351]

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından 1946 yılında BM üyesi olan İsveç, 1947 yılında Marshall planına dâhil olmuş ve 1949 yılında da Avrupa Konseyi'ne katılmıştır.[352] Marshall planı çerçevesinde aldığı yardımlar İsveç ekonomisine önemli bir katkı sunmuş ve Avrupa'nın toparlanmasına kayda değer bir destek sağlamıştır. [353]

İsveç'in NATO'ya katılması konusunda ABD bir politika yürütmüşse de İsveç sürdürmeye çalıştığı tarafsızlık politikası gereği bu üyeliğe sıcak bakmamıştır. Diğer taraftan ABD, İsveç'in kendini savunması için olabildiğince güçlenmesini teşvik etmiş ve İsveç'in olası bir NATO üyeliğinde Sovyetler 'in Finlandiya'nın kontrolünü ele geçirmek noktasında kışkırtılabileceği düşüncesi ile NATO üyeliği yerine İsveç'in "silahlı tarafsızlık" politikasını desteklemeyi tercih etmiştir.[354]

İskandinavya'ya yönelik ABD politikalarının yer aldığı bir ulusal güvenlik raporunda İskandinavya'nın Batı demokrasisinin en iyi örnekleri olarak görülmeleri, ABD ve İskandinavya arasındaki güçlü bağlar ve bu ülkelerin uluslararası toplumda belli bir prestije sahip olmaları dolayısıyla ABD'nin siyasi alanına girdikleri ifade edilmiştir. Ayrıca bu devletlerin ABD politikasına verecekleri desteğin uluslararası kurumlarda ve genel bir propaganda oluşturmak amacıyla önemli olduğu ifadelerine yer verilmiştir. Diğer taraftan İsveç, Norveç ve Danimarka'nın BM'ye ve faaliyetlerine verdikleri desteğin yanı sıra ABD'nin en sadık destekçileri olduğu belirtilmiştir.[355]

Bu dönemde İsveç dış politikasında ABD ve Rusya'nın etkisi belirgin olmuştur. İsveç iki kutuplu dünya düzeninde hem ABD ile hem de SSCB ile ilişkilerini sürdürmeye çalışmıştır. Ancak İsveç dış politikasında bu dönemde ABD'nin rolü daha belirgin olmuştur. Eisenhower döneminde İsveç'e karşı dostane bir tutum belirlenmiş ve ABD

---

[351] TDA,(539), 219941/ 213239/0, 28.03.1957
[352] Ulf Bjereld, Ulrika Möller "Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond", (Editör: Jon Pierre), **The Oxford Handbook of Swedish Politics,** Oxford University Press, 2016, s.436
[353] TDA, (539), 219603/ 213076/19, 15.11.1950.
[354] Moores, a.g.m, s.45.
[355]Foreign Relations of United States, 1958-1960, Western Europe, Volume VII, Part II, 06.09.1960, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v07p2/d300

bu dönemde İsveç'in politikalarını da desteklemiştir. Askeri ve teknolojik alanda destek veren ABD aynı zamanda bu dönemde İsveç ekonomisindeki büyümeye de katkı sağlamıştır.[356] Dolayısıyla SSCB'nin bu dönemde İsveç üzerindeki etkisi daha az olmuştur. Ancak İsveç yine de politikası gereği hem Batı hem de Doğu ile ilişkilerini sürdürme konusunda çaba sarf etmiştir.

İsveç bu süreçte her ne kadar tarafsızlık politika yürütse de olası bir saldırının Sovyetler 'den gelebileceği düşüncesi ile bu iki kutuplu düzende tercihini Batı'dan yana kullandığını söyleyebiliriz. Güvenlik Konseyi üyeliği süresince de Konseye getirilen on sorunda da ABD ile benzer oylar kullanmış ve farklı oy kullandığı taslaklar genel olarak yeni üyelerin BM'ye kabulü olmakla birlikte gündeme alınması için önerilen bazı taslaklarda da farklı oylar kullanmıştır. Bu verdiği oyları da BM tüzüğü ve kuralları üzerinden açıklamaya çalışmıştır.

4.2 İsveç'in 1975-1976 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği ve Artan Etkisi

Batı Avrupa ve Diğerleri Grubundan aday olan İsveç, 11 Ekim 1974 yılında 129 ülkenin oy kullandığı seçimlerde 86 üyenin oyunu alarak gerekli çoğunluğu sağlaması gerekmiştir. Yapılan Güvenlik Konseyi seçimlerinde ilk turda 127 oy alan İsveç, Guyana, İtalya, Japonya, Tanzanya ile birlikte Ocak 1975'ten itibaren iki yıllık bir süre için Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilmişlerdir.[357]

İsveç bu dönemde 1975 yılında 18 karar, 1976 yılında 18 karar olmak üzere toplam 36 karar taslağını oylamıştır. Üyeliği süresince Konsey'deki temsilcisi Olof Rydbeck olmuştur. 1975 yılının Ekim ayında da Konsey'e başkanlık yapmıştır. 1975 yılında Konsey'de Kıbrıs tarafından sunulan bir şikâyet ve Kıbrıs'taki durumun değerlendirilmesi, Orta Doğu'daki durumun değerlendirilmesi ve bölgede bulunan BM Barış Güçlerinin görev süresinin uzatılması, Kıbrıs'taki BM barış gücünün görev süresinin uzatılması, Yeni üyelerin BM üyeliği, Batı Sahra sorunu, Doğu Timor surunu

[356]Moores, a.g.m, s.50.
[357]Dag Hammarskjöld Library, United Nations General Assembly Twenty-Ninth Session, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL8/600/98/PDF/NL860098.pdf?OpenElement

görüşülmüştür. [358]1976'da ise Afrika bölgesine yönelik sorunlar, Doğu Timor'daki bir gerginlik, Orta Doğu'daki BM Barış Gücü görev süresinin uzatılması, Kıbrıs'taki BM Barış Gücü görev süresinin uzatılması, Yeni üyelerin BM üyeliği, Ege denizi ile ilgili olarak Yunanistan ve Türkiye arasındaki anlaşmazlık, BM Genel Sekreteri atanmasına ilişkin kararlar görüşülmüş ve oylanmıştır.[359]

12 Mart 1975 tarihinde Genel Sekreterden Kıbrıs'ta yeni bir iyi niyet misyonu üstlenmesini talep eden karar taslağı İsveç dâhil oy birliği ile kabul edilmiştir. Karar tasarısı Kıbrıs'taki durumu değerlendirdikten sonra 3212 Genel Kurul kararını ve 365 sayılı Güvenlik Konseyi kararının uygulanması yönünde bir ilerleme kaydedilmediği belirtilmiş ve tüm devletleri bir kez daha Kıbrıs Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne ve bağlantısızlığına saygı göstermeye çağırmıştır. Tarafların yanı sıra bu egemenliğe, bağımsızlığa, toprak bütünlüğüne zarar verebilecek her türlü eylemden ve adanın bölünmesine veya başka bir ülkeyle birleşmesine yönelik her türlü girişimden kaçınılmasını talep etmiştir. Ayrıca Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bir bölümünün "Federe Türk Devleti" olacağını ilan eden 13 Şubat 1975 tarihli tek taraflı kararını karşılıklı kabul edilebilir bir düzenleme ile sağlanabilecek çözümü ve müzakereleri tehlikeye atma eğilimini kınamıştır.[360]

Ardından 13 Haziran 1975'te Kıbrıs'ta bulunan BM gücü olan UNFICYP'in 15 Haziran 1975 tarihinden sonra da Kıbrıs'ta kalmasının gerekli olduğunu kabul eden ve Kıbrıs'ta bulunan her iki tarafın da Güvenlik Konseyi'nin hedeflerine ulaşması için işbirliğini sürdürmeye çağıran karar, Çin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 14 oy ile kabul edilmiştir.[361]

Türkiye bu karar üzerine Konsey'deki konuşmasında Kıbrıs'taki Türk birliklerini işgalci olarak nitelendiren Yunanistan söylemlerini eleştirmiş Türk birliklerinin

[358]United Nations Digital Library, 1975, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1975&fti=0
[359]United Nations Digital Library, 1976, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1976&fti=0
[360] United Nations Digital Library, **S/11657,** https://digitallibrary.un.org/record/248422?ln=en
[361] United Nations Digital Library, **S/RES/370,** https://digitallibrary.un.org/record/93486?ln=en

Kıbrıslı Türkler tarafından kurtarıcı olarak görülmesi ile çeliştiğini ifade etmiştir.[362] Diğer taraftan Türkiye ve Yunanistan arasında başlatılan görüşmelerin Kıbrıs sorunu çözümünde sarf edilen çabayı etkileyeceği yönündeki ümidini belirterek Güvenlik Konseyi'nin UNFICYP'e altı aylık bir süre için daha görevlerini yerine getirme yetkisi veren kararını Kıbrıs Türk Federe Devleti'ne danışılması ve onun da rızasının alınması koşuluyla kabul ettiğini ifade ederek mevcut koşullar altında UNFICYP' in varlığını ve yararlılığını koruduğuna inandıklarını vurgulamıştır.[363]

İsveç ise Genel Sekreterin raporundan Kıbrıs'taki mevcut durumun istikrarsız olduğu görüşü dolayısıyla Kıbrıs'taki gerginliğin yeniden şiddete yol açabileceği riski bulunduğunu ve UNFICYP' in, Rum ve Türk tarafları arasında çatışma riskinin en yüksek olduğu bölgelerde konuşlandırıldığını ifade ederek Konsey'in UNFICYP' in görev süresini uzatma kararının, mevcut durumda gerekli ve mantıklı bir karar olduğunu belirtmiştir.[364]

13 Mart 1975'te tekrar gündeme getirilen Kıbrıs sorununda bölgede BM Barış Güçlerinin varlığının sadece ateşkesi korumak için değil aynı zamanda soruna barışçıl çözümler bulma arayışlarını kolaylaştırmak noktasında da gerekli olduğunun altı çizilerek görev süresinin altı ay kadar daha uzatılması kararı Çin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 14 oy ile kabul edilmiştir.[365]

İsveç konu ile ilgili Kıbrıs sorunundaki etkin bir çözüm bulunmasındaki gecikmenin endişe verici olduğunu belirterek çözümsüzlüğün birçok insani soruna yol açtığını ve dolayısıyla her iki tarafın da üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurması gerektiğini vurgulamıştır. UNFICYP' in görev süresinin uzatılması kararını memnuniyetle karşılamıştır. [366] Türkiye ise Konsey'in sözde "Kıbrıs Hükümeti'ne" atıf yapılan her belgeden kendilerini ayrı tutma yönündeki temel tutumlarının tekrar altını çizerek Kıbrıs'ın iki ayrı ses ile konuştuğunu belirtmiştir. UNFICYP' in görev

[362]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1830,** s.15-16, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/17/PDF/NL750017.pdf?OpenElement
[363]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1830,** s.14, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/17/PDF/NL750017.pdf?OpenElement
[364]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1830**, s.6, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/17/PDF/NL750017.pdf?OpenElement
[365] United Nations Digital Library, **S/11910,** https://digitallibrary.un.org/record/432715?ln=en
[366]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1863,** s.4, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/46/PDF/NL750046.pdf?OpenElement

süresinin altı ay kadar uzatılması konusunun Türk toplumuna da danışılmış ve rıza gösterilmiş olması dolayısıyla alınan karara katıldıklarını ifade etmiştir.[367]

Diğer taraftan Orta Doğu'daki gelişmelerin değerlendirilerek bölgeye yerleştirilen UNEF BM Barış Gücünün görev süresinin üç ay kadar daha uzatılmasını ön gören karar Irak ve Çin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 13 oy ile kabul edilmiştir. Irak bölgede Siyonist güçlerin Arap topraklarındaki işgalini pekiştirmek ve yeni nedenler yaratmak için zaman kazanma amacıyla görev süresinin uzatıldığını ifade etmiş, Çin ise Irak'ın görüşlerine destek vererek Arap ve Filistin haklarını öne sürmüştür. [368] İsveç konu ile ilgili olarak UNEF' in sadece Mısır-İsrail bölgesinde sükûneti sağlamak için değil, aynı zamanda Orta Doğu'da adil ve kalıcı bir barışın sağlanmasına yönelik çaba konusunda etkili bir atmosfer sağlamak için de gerekli olduğunu belirtmiştir.[369] 24 Temmuz 1975'te Mısır'ın BM Genel Sekreterine gönderdiği bir mektup üzerine tekrar gündeme gelen UNEF güçlerinin görev süresinin üç ay kadar daha uzatılması konusunda yine Irak ve Çin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 13 evet oyu ile kabul edilmiştir.[370]

Yeşil Burun adaları, Sao Tome Principe, Papua Yeni Gine, Surinam yeni üyelerin BM'ye katılımı başlığı altında Konsey'de oylanmış ve oy birliği ile üyelikleri kabul edilmiştir. Komorlar'ın üyeliği ise Fransa'nın çekimser oyuna karşılık 14 evet oyu ile kabul edilmiştir. [371]

17 Nisan 1975'te Suriye-İsrail sınırındaki çatışmasızlığı gözlemlemekle görevli UNDOF' un görev süresini altı ay daha uzatmaya ilişkin kararda ise Çin ve Irak'ın oylamaya katılmaması ile birlikte İsveç dahil 13 oy ile kabul edilmiştir**.**[372] İsveç karar ile ilgili olarak Suriye'nin, sürenin uzatılması yönündeki verdiği mutabakattan duyduğu memnuniyeti ifade ederek İsrail ve Suriye arasındaki durum her ne kadar

---

[367]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1863,** s.17, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/46/PDF/NL750046.pdf?OpenElement
[368] United Nations Digital Library, **S/11675,** https://digitallibrary.un.org/record/461194?ln=en
[369]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1821,** s.4, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/09/PDF/NL750009.pdf?OpenElement
[370] United Nations Digital Library, **S/RES/371,** https://digitallibrary.un.org/record/93729?ln=en
[371]United Nations Digital Library, 1975, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1975&fti=0
[372] United Nations Digital Library, **S/11700,** https://digitallibrary.un.org/record/456890?ln=en

sakinliğini korusa dahi bu durumun ve Orta Doğu'nun genel durumunun istikrarsız olması dolayısıyla barış ve istikrarı sağlayabilecek girişimleri desteklediklerini belirtmiştir.[373]

30 Kasım 1975'te tekrar Orta Doğu'daki devam eden gerginlik dolayısıyla 12 Ocak 1976'da tekrar toplanılarak Filistin sorunu da dahil olmak üzere Orta Doğu sorunu ile ilgili görüşmeler devam etmek için ve bölgede konuşlanan UNDOF'un görev süresini altı ay kadar uzatılmasına ilişkin bir karar daha oylanmıştır. Çin ve Irak'ın katılmadığı oylamada karar, İsveç dâhil 13 oy ile kabul edilmiştir.[374]

Fas'ın İspanya'nın eski sömürgesi olan Batı Sahra bölgesini kendi toprağı olarak kabul etmesi dolayısıyla Batı Sahra'ya silahsız bir yürüyüş başlatması [375] sonucu İspanya BM Daimi Temsilcisi Vekil'inin, Güvenlik Konseyi Başkanı'na yazdığı bir mektupta durumun hala devam ettiğini belirtmiştir. Bunun üzerine Konsey, Batı Sahra sorunun otuzuncu oturumunda ilgili tarafları gerilimi tırmandıracak tek taraflı eylemlerden kaçınmaya çağıran karar tasarısını İsveç dâhil oy birliği ile kabul etmiştir.[376] Ardından Haziran 1975'te Güvenlik Konseyi Başkanı'nın kendi yetkisi gereğince Fas Kralı'na Batı Sahra'da ilan edilen yürüyüşe derhal son vermesi için çağrı yapmıştır. Tasarı söz konusu yürüyüşü kınayarak Fas'a, yürüyüşe katılanların Batı Sahra topraklarından derhal geri çekilmesi çağrısında bulunmuş ve karar oy birliği ile kabul edilmiştir**.**[377]

Son olarak 22 Aralık 1975'te Konsey'e getirilen Doğu Timor sorununda Konsey, Doğu Timor'da daha fazla kan dökülmesini önlemenin acil bir ihtiyaç olduğunun bilincinde olarak, Endonezya silahlı kuvvetlerinin Doğu Timor'a müdahalesini kınadığını bildiren ve Genel Kurul kararına uygun olarak Doğu Timor'un toprak bütünlüğüne ve halkının kendi kaderini tayin etme hakkına saygı göstererek Endonezya'nın tüm

[373]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1822,** s.4, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/08/PDF/NL750008.pdf?OpenElement
[374]United Nations Digital Library, **S/11888,** https://digitallibrary.un.org/record/432955?ln=en
[375]Çağatay Koparal, *"Dünden bugüne Batı Sahra sorunu",* I**ndependent,** 2022, https://www.indyturk.com/node/555751/d%C3%BCnya/d%C3%BCnden-bug%C3%BCne-bat%C4%B1-sahra-sorunu
[376] United Nations Digital Library, **S/11865,** https://digitallibrary.un.org/record/436653?ln=en
[377] United Nations Digital Library, **S/11870,** https://digitallibrary.un.org/record/436520?ln=en

kuvvetlerini bölgeden çekilmesine çağrı yapan karar tasarısı da oy birliği ile kabul edilmiştir.[378]

1976 yılında alınan kararlar incelendiğinde ise Güney Afrika sorunlarının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Güney Afrika'nın Namibya topraklarını işgali dolayısıyla gündeme gelen sorunda alınan kararda Güney Afrika'nın Namibya'da askeri yığınak yapmasını ve bu bölgeyi komşu ülkelere saldırı için bir üs olarak kullanmasını kınayarak Namibya'nın toprak bütünlüğünü ihlal eden politikalarına son vermesini talep edilmiştir. Tasarı İsveç dâhil oy birliği ile kabul edilmiştir. [379]

16 Mart1976'da Güney Rodezya tarafından Mozambik'in toprak bütünlüğüne karşı işlenen saldırgan eylemlerin yarattığı endişe dolayısıyla Güney Rodezya'nın halkının kendi kaderini tayin etme ve bağımsızlığı konusundaki haklarını yeniden teyit eden ve Mozambik'in Güney Rodezya ile tüm ticaret ilişkilerini kesmesi kararının memnuniyetle karşılandığını belirten karar taslağı oy birliği ile kabul edilmiştir.[380] Ardından 6 Nisan 1976'da Güney Rodezya'ya yönelik yaptırımların genişletilmesi yönündeki Konsey kararı da oy birliği ile kabul edilmiştir. [381]

Güney Afrika'daki bir diğer sorun Apartheid rejimi tarafından Soweto ve diğer bölgelerde meydana gelen cinayetler hakkında olmuştur. Apartheid politikasının insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğunu ve uluslararası barış ve güvenliği bozduğunu belirten ve Güney Afrika'yı acilen ırk ayrımcılığına son vermeye çağıran karar oy birliği ile kabul edilmiştir. [382]

Diğer taraftan yine Güney Afrika'nın Zambiya Cumhuriyeti'ne karşı gerçekleştirdiği ve Zambiya'nın egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün açık bir ihlalini teşkil eden silahlı saldırıyı şiddetle kınayan, Güney Afrika'dan Zambiya Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına, egemenliğine, hava sahasına ve toprak bütünlüğüne titizlikle saygı göstermesini talep eden ve Namibya topraklarının Zambiya ve Afrika ülkelerine karşı

[378] United Nations Digital Library, **S/11915,** https://digitallibrary.un.org/record/280285?ln=en
[379] United Nations Digital Library, **S/11950,** https://digitallibrary.un.org/record/224792?ln=en
[380] United Nations Digital Library, **S/12013,** https://digitallibrary.un.org/record/224950?ln=en
[381] United Nations Digital Library, **S/RES/388,** https://digitallibrary.un.org/record/93714?ln=en
[382] United Nations Digital Library, **S/RES/392,** https://digitallibrary.un.org/record/93714?ln=en

bir üs olarak kullanmaktan vazgeçmesini talep eden karar da oy birliği ile kabul edilmiştir.[383]

Güney Afrika'nın Lesotho ile sınır karakollarını kapatması üzerine Konsey'e getirilen bir sorun da daha Güney Afrika'yı sınır karakollarını yeniden açmak için gerekli adımları atmaya çağıran ve Lesotho'ya acil mali yardım sağlanması çağrısında bulunan karar oy birliği ile kabul edilmiştir.[384]

Güney Afrika'nın Angola'ya karşı askeri eylemlerde bulunmasının ardından Konsey'e getirilen sorunda ise Konsey, Güney Afrika'nın Angola'ya karşı saldırganlığını kınamış Angola'nın toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı göstermesini talep eden karar tasarısını oylamıştır.[385] İsveç oyunu kullanmadan önce karar tasarısı 8 oy ile gerekli çoğunluğu sağlayamamışken İsveç oyu karar taslağında belirleyici olmuştur. Bu karar taslağının reddedilmesi Afrika ülkelerinin prestijini zedeleyecekken Güney Afrika için önemli bir kazanım sağlayacaktı. İsveç, Afrika'nın Güney Afrika'ya yönelik yaklaşımını desteklemek istemiştir ancak Küba'nın Angola'ya gönderdiği askeri desteği, tanınan bir hükümet tarafından değil de bir kurtuluş hareketi olan MPLA' nın talebiyle göndermesi İsveç için önemli bir fark yaratmıştır. Dolayısıyla İsveç tasarıya hiçbir devletin ve devlet grubunun herhangi bir nedenle başka devletin iç ve dış işlerine müdahale etme yetkisinin bulunmadığı maddesinin eklenmesini talep etmesi sonucu maddenin tasarıya eklenmesi üzerine İsveç karara evet yönünde oy kullanmıştır.[386]

ABD verdiği çekimser oya ilişkin yaptığı açıklamada Güney Afrika birliklerinin Angola'dan çekilmesini memnuniyetle karşıladığını ifade ederken Küba'nın 13.000'den fazla keşif gücünün Afrika kıtasındaki varlığı ve bu kuvvetlerde Sovyetler' in desteğine dikkat çekmiştir. ABD, Angola'daki mücadelenin başlangıcından itibaren bölgede kan dökülmesinin durdurulması, tüm gruplara kendi çabalarıyla bağımsız Angola Hükümetinde temsil edilme fırsatı verilmesi ve tüm yabancı askeri müdahalelerin sona erdirilmesi gibi hedefleri olduğunu ifade ederek Güney Afrika'nın

[383] United Nations Digital Library, **S/RES/393,** https://digitallibrary.un.org/record/93719?ln=en
[384] United Nations Digital Library, **S/RES/402,** https://digitallibrary.un.org/record/93720?ln=en
[385] United Nations Digital Library, **S/12030,** https://digitallibrary.un.org/record/224967?ln=en
[386] Lındholm, *"Sverige i FN: s säkerhetsråd: Problem för neutraliteten ?"*, s.185.

müdahalesinin sona ermesi ne kadar memnuniyet verici olsa da Küba ve Sovyet müdahalesinin devam etmesinin de o kadar yanlış olduğunu belirtmiştir. [387] Dolayısıyla Afrika'nın bağımsızlık motivasyonunu güçlü bir şekilde desteklediğini fakat devam eden diğer dış müdahaleler nedeniyle karar taslağı oylamasında çekimser kaldığını belirtmiştir. [388]

Diğer taraftan, Orta Doğu'da görev yapan BM Gözlemci Güçlerinin görev süresinin altı ay kadar bir süre daha uzatılmasını öngören karar İsveç dâhil on üç oy ile kabul edilmiştir.[389] 30 Kasım 1976'da Orta Doğu'daki BM güçlerinin görev süresinin tekrar uzatılması yönündeki karar da Libya, Çin ve Benin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 12 oy ile kabul edilmiştir.[390]

BM Barış Gücü'nün Kıbrıs'taki konuşlanma süresinin uzatılmasına ilişkin taslak UNFICYP' in görev süresini altı ay kadar daha uzatmayı ve ilgili tarafları, Kıbrıs'ta Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün kurulması ve idamesi için müzakerelerin gidişatını olumsuz yönde etkileyebilecek tek taraflı veya diğer eylemlerden kaçınmaları ve Güvenlik Konseyi'nin hedeflerine ulaşmak için kararlı işbirliği çabalarını sürdürmeleri ve hızlandırmaları için özenli bir şekilde hareket etmeye çağıran karar İsveç dahil 13 oy ile kabul edilmiştir. Çin ve Benin oylamaya katılmamıştır.[391] İsveç karar ile ilgili olarak UNFICYP' in varlığının sadece adada sükûnetin korunması için değil, aynı zamanda barışçıl bir çözüm arayışının sürdürülmesini kolaylaştırmak için de önemli olduğu görüşünü desteklemiştir. Ayrıca Kuzeydeki Kıbrıslı Rumların durumu ciddi endişe yarattığına adadaki gerginliği arttırdığına değinerek Kıbrıs'a asker gönderen bir ülke olarak UNFICYP' in istikrarsız mali durumunu da gündeme getirmiştir.[392] Konuşmacı olarak toplantıya katılan Türkiye ise alınan karar ile ilgili olarak Kararda

[387]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1906,** s.21, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/84/PDF/NL760084.pdf?OpenElement
[388]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1906,** s.20, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/84/PDF/NL760084.pdf?OpenElement
[389]United Nations Digital Library, **S/RES/390,** https://digitallibrary.un.org/record/93711?ln=en
[390]United Nations Digital Library, **S/RES/398**, https://digitallibrary.un.org/record/93712?ln=en
[391]United Nations Digital Library, **S/RES/391,** https://digitallibrary.un.org/record/93721?ln=en
[392]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1927,** s.4-5**,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/68/PDF/NL760068.pdf?OpenElement

"Kıbrıs Hükümeti" terimi kullanılmakta olup, tanımadıklarını ifade ederek UNFICYP'in görev süresinin uzatılmasına onay verdiklerini dile getirmiştir**.** [393]

Doğu Timor sorununda ise Doğu Timor halkının kendi kaderini tayin hakkını özgürce kullanmasını sağlayacak şartların sağlanması için her türlü çabanın gösterilmesi gerektiğini vurgulayan ve Endonezya Hükümetini bir an önce Doğu Timor'dan çekmeye çağıran karar taslağı oylamasında Benin oylamaya katılmamış, ABD ve Japonya'nın çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 12 oy ile kabul edilmiştir.[394]

Türkiye ve Yunanistan arasındaki anlaşmazlık ile ilgili Yunanistan'ın talebi ile Konsey'e gelen meselede ise Ege Denizi ile ilgili olarak Yunanistan ve Türkiye arasında mevcut gerginlikten duyulan endişe dile getirilerek, Yunanistan ve Türkiye arasında doğrudan müzakerelerin yeniden başlatılması ve sürdürülmesinin önemini vurgulayan, iki hükümete de bölgedeki gerginliğin azaltılması yönünde çaba göstermeleri çağrısında bulunan karar taslağı oybirliği ile kabul edilmiştir.[395]

İsveç konu ile ilgili olarak Yunanistan ve Türkiye hükümetlerinin bölgedeki kıta sahanlığına ilişkin tutumlarının birbirinden oldukça uzak olduğunu ifade etmiş ve yine de her iki tarafın söz konusu anlaşmazlığın dostane bir çözüme kavuşturulmasını sağlayacak bir yol izleyeceklerini dair ümidini dile getirmiştir. [396] Türkiye ise Konsey tarafından bir karar alınmasını gerektirecek ya da haklı gösterecek hiçbir eylemde bulunmadığını yinelemiş ve hiçbir uluslararası anlaşmayı ihlal etmediğini, başka ülkelerin haklarını çiğnemediğini de ifade etmiştir. Türkiye ve Yunanistan'ın sadece Ege'deki kıta sahanlığı meselesinde değil iki ülke arasındaki tüm sorunların çözümü noktasında müzakereleri savunduğunu belirtmiştir.[397]

ABD ise Türkiye ve Yunanistan ile yakın bağları bulunduğunu vurgulayarak iki ülkeyi de orta bir yol bulma konusundaki çabalarına devam etmeleri gerektiğini ve bölgede

---

[393]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1927,** s.16, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/68/PDF/NL760068.pdf?OpenElement
[394] United Nations Digital Library, **S/RES/389,** https://digitallibrary.un.org/record/93724?ln=en
[395] United Nations Digital Library, **S/RES/395,** https://digitallibrary.un.org/record/93723?ln=en
[396]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1953,** s.12, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/601/00/PDF/NL760100.pdf?OpenElem**ent**
[397]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1953,** s.13, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/601/00/PDF/NL760100.pdf?OpenElem**ent**

gerçekleştirilecek herhangi bir eylemden kaçınmalarını tavsiye etmiş, her iki Hükümeti de bu ihtilafın barışçıl yollardan çözüme kavuşturulması için gerekli usulleri takip etmesi için teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.[398] Yeni üyelerin BM'ye kabulü noktasında yapılan oylamalarda Seyşel Adaları'nın ve Samoa'nın BM'ye üyelikleri de İsveç dâhil on beş oy ile kabul edilirken Angola'nın BM'ye kabulü Çin'in çekimser oyuna karşılık İsveç dâhil 14 evet oyu ile kabul edilmiştir.[399]

İsrail, Lübnan'a saldırılar düzenlemesi sonrasında Filistin sorunu da dâhil olmak üzere Orta Doğu sorununu görüşmek üzere 12 Ocak 1976'da Konsey'in toplanması yönünde çağrı yapılarak FKÖ temsilcilerinin de katılması konusu gündeme gelmiştir. Bu usul kararı İsveç dâhil 9 evet oyu alırken Kosta Rika, ABD, İngiltere hayır demiştir. Kararın usul kararı olması dolayısıyla ABD oyu veto sayılmamıştır ve gerekli çoğunluğun sağlanması noktasında İsveç oyu belirleyici olmuştur**.**[400]

Bu dönemde dikkat çeken bir diğer karar tasarısı 26 Ocak 1976 yılında ele alınan Filistin sorunu olmuştur. Filistin sorununda İsrail'in Arap topraklarını işgal etmesinden ve ilgili BM kararlarını uygulamaması ve toprakların güç tehdidi dolayısıyla elde edilmesi kabul edilmezliğini teyit eden ve ayrıca Filistin'in kendi kaderini tayin hakkını kullanmasını, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesini, BM şartına uygun olarak bölgedeki tüm devletlerin toprak bütünlüklerini ve siyasi bağımsızlıklarını ve barış içinde yaşama haklarını güvence altına almak için uygun düzenlemelerin yapılması gerektiğini içeren karar tasarısı oylamasında 9 evet oyu alırken İsveç dâhil 3 çekimser oy almış ancak ABD tasarıyı veto etmiştir.[401]

İsveç verdiği çekimser oyuna dair yaptığı açıklamada aslında bu taslak kararının önemli ve olumlu unsurlar içermesine rağmen bu oyu verdiklerini ve bu kararlarının İngiltere'nin sunduğu değişiklik önergesinin kabul edilmemiş olmasına

---

[398]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1953,** s.4, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/601/00/PDF/NL760100.pdf?OpenElem**ent**

[399]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, "*Yeni Üyelerin Kabulü",* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1976

[400] Sally Morphet, *"Resolutions and vetoes in the UN Security Council: their relevance and significance"*, **Review of International Studies**, 1990, s.350.

[401] Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/11940,** https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N76/017/95/PDF/N7601795.pdf?OpenElement

bağlarlarken,[402] ABD ise verdiği veto kararının Filistinlilere karşı olmadığını, tasarının kabul edilmesinin bölgedeki durumu değiştirmeyeceği ve bir çözüm olmayacağı dolayısıyla bu kararı verdiğini ifade etmiştir.[403]

İsveç bu dönemde BM'deki barışı koruma faaliyetlerine katılım, uluslararası çatışmalarda arabuluculuk faaliyetleri gibi hizmetlere katılım sağlayarak kendisine güveni sağlamakla birlikte barış ortamı sağlanmasına da katkıda bulunmaya çalışmıştır**.** [404] İki kutuplu düzende silahlı tarafsızlık temelinde dış politika izleyen İsveç, genel olarak politikasını savaşta tarafsızlık ve barış zamanında ise herhangi bir ittifakta ve birleşimde yer almama geleneği üzerine geliştirmeye çalışmıştır. [405]

SSCB tehdidinin devam etmesi dolayısıyla iç işlerinde dış bir müdahale olmadan kendi kararlarını verebilme ve toprak bütünlüğünü korumak noktasında bir dış politika amacı olan İsveç BM'ye de barış ortamı sağlanması ve savaş ortamının gerginliğinin azaltılması dolayısıyla üye olmuştur. [406] Bu savaş ortamından doğan gerilimin azaltılması yönündeki çaba sarf etme isteği dolayısıyla BM ve onun kurumları aracılığıyla dünya ticaretinin liberalleştirilmesi, kalkınma destekleri beraberinde Asya ve Afrika'da barışçıl ortamlar sağlama ve olası krizlerin önlenmesini sağlamak amacı doğrultusunda hedeflerini ortaya koymaya çalışmıştır. [407] Daimi üyelerin etkin olduğu Konsey'de İsveç bu iki yıllık dönem üyeliği süresince benimsediği dış politika çerçevesinde ulusal çıkarlarını ve değerlerini koruyarak Konsey çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışmış ve diğer ülkeler tarafından uluslararası sistemde güvenilir bir aktör imajı çizmeye özen göstermiştir.

İsveç, Birleşmiş Milletler ’de ve en önemli organlarından olan Güvenlik Konseyi’nde de barışı koruyan ve istikrarı savunan söylemlere yer vermiş ve desteklemeye çalışarak Konsey üzerinde etki yaratmaya çalışmıştır. 1975-1976 Güvenlik Konseyi üyeliği süresince de Konsey’e getirilen bazı sorunlarda belirleyici bir etkiye sahip olmuştur.

---

[402]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1879**, s.15, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/24/PDF/NL760024.pdf?OpenElement
[403]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1879**, s.10, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/24/PDF/NL760024.pdf?OpenElement
[404] Nils Andren, *"Sweden's Security Policy"*, **Cooperation and Conflict**, 1972, s.142.
[405] Ian Ronald Barnes, *" Swedish Foreign Policy A response to geopolitical factors"*, **Cooperation and Conflict,** 1974, s.243-244.
[406] Barnes, a.g.m, s.250.
[407] Barnes, a.g.m, s.260.

Örneğin Güney Afrika'nın Angola'ya karşı askeri eylemlerde bulunması dolayısıyla sorunun gündeme alınması noktasında yapılan oylamada, savunduğu ilkelere yönelik bir madde ekleterek tasarıya dokuzuncu oyu vermiş ve gündeme alınması için gerekli çoğunluğun sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Diğer taraftan yine Orta Doğu sorununun görüşülmesi ve bu görüşmeye FKÖ'nün de katılması konusunda hazırlanan tasarıya ABD'nin veto kararına karşı sorunun bir usul meselesi olması dolayısıyla gerekli çoğunluğun sağlanması noktasında dokuzuncu oyu İsveç'in vermesi belirleyici bir diğer etkisini göstermiştir. Ancak bu kararın ardından 26 Ocak 1976'da ele alınan Filistin sorununda, İsrail'in Arap topraklarından çekilmesini içeren ve Filistin'in haklarını koruyan tasarıda ABD veto oyu kullanırken İsveç'in de çekimser kalması barış ve istikrarı destekleyen, devletlerin egemenliği ve bağımsızlığını savunan söylem ve ilkelere aykırı bir durum olmuş ve ABD için önemli olan bir konuda çekimser kalmıştır. İki blok liderinin etkisinin belirgin olduğu bu dönemde de İsveç, Konsey üyeliği süresince oylama yapılan toplam 36 karar taslağında sadece Doğu Timor ve Güney Afrika'nın Angola'ya karşı faaliyetleri olmak üzere iki karar taslağında ABD ile farklı oy kullanmıştır. Angola sorununda da Sovyetler' in bölgedeki etkisi ve müdahalesi dolayısıyla çekimser oy veren ABD'ye karşılık İsveç'te taslağa iç işlere dış bir müdahale olmasını engelleyen bir madde eklenmesi doğrultusunda evet oyu kullanarak ve bu kararda da ABD'nin görüşlerine pek aykırı bir karar vermemiştir.

4.3 İsveç'in Diplomatik Yükselişi: 1997-1998 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği

Batı Avrupa ve Diğerleri grubundan boşalan iki koltuk için yapılan seçimlerde aday olan İsveç, gerçekleşen oylamada 181 devletten 153 oy alarak ilk turda 1997-1998 Güvenlik Konseyi geçici üyesi olmuştur. Ardından ikinci tura kalan Portekiz, Avustralya arasında tekrarlanan seçimlerde 124 oy alan Portekiz de İsveç ile birlikte geçici üyeliğe seçilmiştir. Batı Avrupa ve Diğerleri grubundan boşalan iki koltuk için yapılan seçimlerde aday olan İsveç, Portekiz ve Avustralya gerçekleşen oylamada 181 devletten 153 oy alarak ilk turda 1997-1998 Güvenlik Konseyi geçici üyesi olmuştur.

Ardından ikinci tura kalan Portekiz, Avustralya arasında tekrarlanan seçimlerde 124 oy alan Portekiz de İsveç ile birlikte geçici üyeliğe seçilmiştir.[408]

İsveç 1997-1998 dönemi iki yıllık geçici üyelik döneminde 1997 yılında 54 ve 1998 yılında 73 olmak üzere toplam 127 kararda oy kullanmıştır. Konsey'de daha çok Afrika bölgesi ile ilgili sorunlar ve burada BM Barış Güçleri'nin görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin kararlar, bölgesel çatışmaların önlenmesi, Balkanlar bölgesi ile ilgili olarak özellikle Bosna- Hersek, Kosova, Arnavutluk ile ilgili sorunlar ve BM Barış Güçleri görev sürelerinin uzatılması, Hindistan ve Pakistan'ın nükleer denemeleri, Irak, Afganistan, Lübnan, Kıbrıs ve Gürcistan'a yönelik sorunlar gündeme alınmıştır.[409]

Arnavutluk'taki çatışmalarla ilgili olarak konuyu gündeme 1997 yılında Konsey'e getiren ilk ülkelerden biri İsveç olmuştur. Ardından BM güçlerinin bölgeye konuşlandırılması kararı alınmıştır. Diğer taraftan İsveç Makedonya'daki BM Gücü'nün faaliyetlerini sürdürmesi için öneri sunmuş ve Kosova konusunu 1998 yılında ilk kez gündeme getiren devlet olmuştur. [410] Ardından 1998 yılının Eylül ayında Konsey'de başkanlık yaptığı süreçte Kosova konusunda Yugoslav Federal Cumhuriyeti'nin güvenlik güçlerinin sivil nüfusu etkileyen tüm eylemlerini durdurmak, Kosova'da etkili, sürekli ve engelsiz uluslararası izleme sağlamak, mültecilerin ve yerinden edilmiş kişilerin güvenli bir şekilde evlerine dönüşlerini kolaylaştırmak, insani yardım kuruluşlarının ve malzemelerinin Kosova'ya ücretsiz erişimine izin vermek, Kosova sorununa siyasi bir çözüm bulmak ve güven artırıcı önlemler üzerinde anlaşmaya varmak amacıyla hızlı ilerleme sağlanması yönünde açık taleplere yer veren karar Çin'in çekimser oyuna karşılık kabul edilmiştir. [411].

Konsey'de hâkim olan Afrika ve Balkan krizlerinin yanında Irak'ın kitle imha silahları konusu ve Kosova'daki çatışmaların gündeme gelmesi Konsey'deki daimi üyelerin

---

[408]Dag Hammarskjöld Library, United Nations General Assembly Fifty-first Session, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/865/70/PDF/N9686570.pdf?OpenElement

[409]United Nations Digital Library, 1997-1998, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1998&fti=0

[410]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.29, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

[411]Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **SC/6577**, https://press.un.org/en/1998/19980923.sc6577.html

çıkarları açısından alınan kararlarda siyasi yönden etkileri hissedilmiştir. Daimi beş üyenin çıkarları söz konusu olduğunda her ne kadar alınan kararların meşruiyet boyutuna önem verseler de veto yetkilerini ellerinde bulundurmaları, daha küresel bir dış politikaya ve temsiliyete sahip olmaları ve daha geniş maddi kaynakları ellerinde bulundurmaları dolayısıyla geçici üyelerin etkisi sınırlı olabilmiştir. Veto yetkilerini önceki dönemlere nazaran daha az kullansalar da Konsey'in çalışmaları üzerinde etkin olmuşlardır. Diğer taraftan yine Konsey'deki sürekli görevleri dolayısıyla sahip oldukları deneyim ve bu deneyimi sergileyecek yetenekli temsilcileri olmaları Konsey'deki etkilerini gözle görülür bir hale getirmiştir. [412]

Beş daimi üye aralarında işbirliği olduğu sürece Konsey üzerinde oldukça güçlü bir etkiye sahip olmuştur. Bu durumda daimi üyeler geçici üyelerin Konsey'deki aktifliğini etkileyerek önemli gördüğü konuları gündeme getirmesini ve bu sorunlarda kendi görüşlerinin etkisini artırmalarını engellemiştir. Ancak İsveç'in bu dönem üyeliğinde özellikle uluslararası hukuk ve normları dikkate alarak kararların alınmasında etkisini artırma çabası dikkat çekmiş ve diğer ülkeler tarafından güvenilirliğini artırmıştır. [413]

Diğer taraftan çatışmaları önlenmeye yönelik bazı konularda yetersiz kalmıştır. Konsey'in etkin hareket etmesinin ve karar almasının önündeki engellerden biri de ABD olmuştur. ABD Kongresi'nin BM bünyesinde barışı koruma faaliyetlerine yönelik operasyonların genişletilmesi noktasında alınacak her karar için en az iki hafta içerisinde alınması şartı çatışmaları önlemeye yönelik çabaları geciktirmiştir. Bu dönemde sadece Orta Afrika Cumhuriyeti'nde MINURCA ve Sierra Leone'de UNOMSIL ve Guatemala'da MINUGUA operasyonları gerçekleştirilebilmiştir. Diğer taraftan 1998 Eylül ayında yine İsveç'in dönem başkanlığı sürecinde İsveç, Afrika ülkelerinin barışı korumaya yönelik operasyonlarını yürütme ve katılım sağlamayı destekleyen bir bildiri daha hazırlamaya yönelik çalışmalara öncü olmuştur. [414]

---

[412]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.27, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

[413]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.28, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

[414]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.29, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

1997 yılının Temmuz ayında dönem başkanlığı yapan İsveç, Konsey'de barışı koruma operasyonları açısından sivil polis operasyonlarının önemini içeren bir başkanlık bildirgesi kabul etmiş ve bu karardan sonra sivil polisler birçok operasyonda etkin rol oynamışlardır. 16 Temmuz 1998'de İsveç, Bosna Hersek'teki BM Misyonuna yargının denetlenmesi konusunda etkin bir görev veren kararın alınmasında öncü olmuştur. Diğer taraftan Konsey'deki görevi süresince açıklık ve şeffaflık ilkesine bağlı hareket etmeye çalışan İsveç, Konsey toplantıları dışında devletlerin gayri resmi görüşmeleri hakkında da Konsey üyesi olmayanları ve medyayı da bilgilendirmiştir. Uluslararası sistemde barış ve güvenliğin korunması noktasında Güvenlik Konseyi'nin ve uluslararası hukukun önemini vurgulayan ve koruyan İsveç ilkeleri ön plana çıkarken 1998'de ABD ve İngiltere'nin Konsey kararı olmadan Irak'ı bombalaması bu politika ve ilkelerine olumsuz etki etmiştir. İsveç saldırıyı kınarken Irak'ın çıkan krizdeki sorumluluklarını da ayrıca belirtmiştir. [415]

Konsey'de tartışılan önemli konulardan biri olan Irak ve kitle imha silahları konusunda tekrarlayan krizlerde Konsey kuvvet kullanımı dâhil birçok karar ile karşı karşıya kalmıştır. İsveç bu konuda Konsey'in Irak'tan talep edilenlerden vazgeçilmemesi doğrultusunda bir tavır takınırken aynı zamanda Irak Silahsızlanma Komisyonu olan UNSCOM'a desteğini de açık bir şekilde belirtmiştir. İsveç konu ile ilgili olarak Irak'ın kitle imha silahlarını elinde bulundurup bulundurmadığı ve üretme kabiliyeti olup olmadığının netlik kazanmasını istemiştir. Diğer taraftan İsveç Irak'ın UNSCOM ile işbirliği yapmasını ve Güvenlik Konseyi kararları dâhilinde uygulanacak yaptırımların hafifletilmesini sağlaması gerektiğini düşünmüştür. Irak'a yönelik bir kuvvet uygulamasının ve bu kuvvetin meşru olması için de Konsey'in açık onayının olması şeklindeki tutumunu yinelemiştir. İsveç'in bu yaklaşımı da diğer devletler tarafından saygı duyulmuştur.[416]

İsveç bu dönem üyeliği sürecinde insani diplomasiye de ayrı bir önem vermiştir. İnsani yardım veren örgütler ile düzenli temaslarda bulunmuştur. Örneğin, 1997 yılında Kongo'daki durumu göz önünde bulundurarak ülkedeki ihtiyaç sahiplerine yardım

[415]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.30, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/
[416]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.33, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

kuruluşlarına erişimin önemine değinen bir başkanlık açıklaması çıkarmıştır. Güvenlik Konseyi doğası gereği çatışma ve krizlerinin gündeme getirilmesinin yanı sıra insani diplomasi, insan hakları ve uluslararası hukukun Konsey toplantılarında gündeme getirilmesi yönündeki artışa katkıda bulunmuştur.[417]

Diğer taraftan gündeme getirilen yaptırımlar konusunda İsveç yaptırım uygulanan ve bunun için tartışılan ülke ile ilgili olarak etkilenecek nüfusu ve ortaya çıkacak insani sonuçların göz önünde bulundurulması konusunda çabalamıştır. Irak'a yönelik uygulanan yaptırımlar konusunda petrol ihracatı karşılığında Irak halkına ilaç ve gıda gibi ihtiyaçları karşılayan programı güçlendirme konusunda katkı sunmuştur. Diğer taraftan eski Yugoslavya ile ilgili konularda da etkin rol oynamıştır. Eski Yugoslavya'daki durumla ilgili alınan çoğu kararı ve başkanlık açıklamasını hazırlayan gruba katılmıştır. [418]

Barış ve güvenliğin sağlanması noktasında yine İsveç, Hindistan ve Pakistan'ın 1998 yılındaki nükleer denemeleri sonucu nükleer silahsızlanma konusunu gündeme getirmiştir. Bu denemelerin ardından İsveç bir tepki ortaya koyan başkanlık açıklaması çıkarılması konusunda öncü olmuştur. Aynı zamanda Japonya ile birlikte bu girişimleri kınayan ve bölgede itidal çağrısında bulunan ve nükleer silaha sahip devletleri nükleer silahsızlanma konusuna katkıda bulunmalarını içeren karar tasarısını hazırlanmış ve İsveç'in yoğun çabaları sonucu kabul edilmiştir. [419]

Diğer taraftan Konsey gündeminde sıkça yer alan Afrika sorunlarında İsveç, BMGK'nın Afrika ülkeleri ile çalışma konusunda Afrika'da barışı korumaya yönelik operasyonlarda oluşturulan çalışma grubuna liderlik etmek konusunda görevlendirilmiştir. Bu doğrultuda Angola'da yaşanan çatışmaların ve Güvenlik Konseyi'nin bu yöndeki çalışmaları sonrasında çatışmanın tehlike boyutunun azaltılması sonucu bölgedeki askeri varlığın azaltılmasına ilişkin bir karar onaylanmıştır. İsveç ise askeri personelin azaltılmasını onaylasa da bölgede ki polis

[417]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.31, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/
[418]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.31-32, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/
[419]Regeringens skrivelse "Sverige i Förenta nationerna 1999-2000", s.32, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

varlığının artırılmasına ilişkin önerisini ileri sürmüş ancak bu önerisi ABD ve Rusya'nın isteksizliği sonucu reddedilmiştir. [420] Her ne kadar İsveç diğer dönemlere nazaran bu dönem üyeliğinde Güvenlik Konseyi performansı ile Konsey'de daha fazla söz sahibi olmaya ve buna yönelik çabalarıyla etkili olmaya çalışsa da bazı kararlarında ve savunduğu görüşlerinde küresel güçler ile fikir ayrılıklarına düşmüş ve küresel güçlerin etkisi Güvenlik Konsey'inde hissedilmiştir.

Konseyde küresel güçler etkisi göz önünde bulundurulduğunda geçici üyelerin etkinliği her ne kadar sınırlı kalsa da uluslararası sistemde alınan kararın kabul görmesi için gerekli çoğunluğun sağlanmasının yanında meşruiyet kazanması ve bir birlik kurulması açısından daimi üyelerin dışında geçici üyelerin de onay vermesi önemli olmuştur. Örneğin, 1992 yılında Libya ile ilgili alınan bir karada ABD ve İngiltere'nin oy birliği konusundaki isteği dolayısıyla muhtemelen hayır oyu verebilecek Küba ve Yemen'in geçici üyeliğinin sona ermesi sürecine kadar kararı ertelemişlerdir.[421]

İsveç, Konsey'de etkili olmak noktasında benimsediği tarafsızlık politikası, barış koruma kuvvetlerine verdiği destek, uluslararası çatışmalarda ve anlaşmazlıklarda arabuluculuk hizmetleri, silahlanmanın sınırlandırılması konusunda yapılan anlaşmalar ve alınan tedbirlerde yer alması, insani krizlerde destek sağlanmasını ve uluslararası hukuk kurallarına uyulmasını savunarak bu noktada önemli katkılar sağlamıştır. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konsey'inde etkili olmaya çalışmıştır. Böylece uluslararası sistemde etkisini giderek artırmış ve prestijini yükselterek uluslararası profilinin değişmesine de katkı sağlamıştır.[422]

Üyeliği süresince de Konsey'in farklı alanlarında etkili çalışmalar sürdürmeye çalışmış ve dolayısıyla Konsey'deki etkinliğine katkıda bulunmak için Üçüncü Dünya ülkeleri ile dayanışma ve bu doğrultuda Soğuk Savaş şartlarında sömürge, küçük ve yoksul devletler ile işbirliği temelinde demokratikleşmeyi destekleyerek barış ve istikrara dayalı bir dünya düzeni oluşturmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda GSMH'nin % 1'ini yoksul ülkelere ayırma hedefi belirleyip bu hedefe ulaşan ilk devlet olmuştur.

---

[420] Willhelm Sundman, *" Sweden in the United Nations Security Council"*, **Uppsala University**, Master's Thesis, 2017, s.33.
[421] Nice Krisch, *" The Security Council and the Great Powers"*, **Oxford University Press**, 2008, s.142.
[422] Nils Andren, *"Sweden's security policy."* **Cooperation and Conflict**, 1972, s.142.

İsveç yardımları ve destekleri dolayısıyla Üçüncü Dünya ülkeleri açısından iyi bir imaj çizmiş ve bu İsveç imajının oluşmasında BMGK önemli bir rol oynamıştır. [423]

Ancak İsveç önceki dönemlerde küçük ve yoksul ülkeler ile güçlü dayanışma temelinde belirlediği nötralite politikasını 1990'lı yılların ardından değiştirmeye başlamıştır. Bu politikası 1994'te AB'ye üye olması sonrasında değişime uğrayarak askeri paktlara dâhil olmama ile sınırlanmıştır. Batı ile ilişkilerini de NATO üyesi olmaması dolayısıyla AB ve BM üzerinden işbirlikleri sağlayarak kurmaya çalışmıştır.[424]

Fakat bu durumun aksine 1994 yılında ki "Barış için NATO Ortaklığı" üyeliği ile BMGK'nın onayladığı NATO askeri operasyonlarına katkı sağlamış ve bu doğrultuda Kosova, Afganistan'da asker bulundurmuş ve NATO liderliğindeki Kaddafi kuvvetlerine karşı yapılan hava operasyonlarında bulunmuştur. Diğer taraftan NATO'nun gerçekleştirdiği eğitim ve tatbikatlara katılmış ve NATO'nun internet sayfasından İsveç için NATO'nun en etkin ortaklarından biri olduğu belirtilmiştir.[425]

Soğuk Savaş'ın bitmesini takip eden dönem boyunca İsveç 1995 yılında NATO Planlama ve Gözden Geçirme Süreci'ne (PARP) ve 1997 yılında da AGSP'nin yanı sıra Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi'ne (EAPC) katılmıştır. Yine NATO bünyesinde İsveç güçleri Bosna ve Kosova'da, Afganistan'da ve son olarak Libya'da görev yapmıştır. 1999'da ise Sırbistan'a NATO'nun gerçekleştirdiği hava saldırısına siyasi bir destek vermiştir.[426]

4.4 İsveç'in Küresel Rolü: 2017-2018 BM Güvenlik Konseyi Üyeliği

1997-1998 dönemi üyelik sürecinin ardından 134 oy alarak 2017-2018 dönemi Güvenlik Konseyi geçici üyesi olmuştur. 2014 yılında kampanya sürecine başlayan İsveç'in çalışmaları 2015 yılının sonu ve 2016 yılının ilk döneminde oldukça yoğun

[423] İlhami Alkan Olsson, "Bir Dış Politika Modelli Olarak Nordik Model ve İsveç'in Dış Politikası", (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu-Özgün Erler Bayır), **Dış Politika: Karşılaştırmalı Bir Bakış**, Der yayınları, İstanbul 2012,s.279.
[424] Olsson, a.g.e, s.291.
[425] Olsson, a.g.e, s.289.
[426] Carl Johan Blydal, *"Foreign-policy discussions in Sweden after 1990"* **From Neutrality to NATO**, 2012, s.23.

geçirmiştir. Bu süreçte 190 BM üyesi devlet temsilcisiyle görüşme yaparak üyelik için ne kadar istekli olduğunu da ortaya koymuştur. [427]

Kampanya sürecinde İsveç başbakanının 2015-2016 yıllarında Stockholm'ü ziyaret eden BM büyükelçileri ile yaptığı toplantılar sempati uyandırmıştır. Dışişleri ve bağlı kurumlar yoğun ziyaret diplomasisi yürüterek birçok ülke ile temasa geçmiştir. BM'de yer alan birçok küçük ülkenin sorunlarına karşı anlayış temelinde bu devletlerin çıkarlarını gözeteceği güvenilir bir profil çizmiştir. [428] İsveç kampanya sırasında ulusal bir destek sağlama konusunda başarılı olmuş ve İsveç'in yumuşak gücünü artıran bu kampanya süreci sayesinde dış politikasında uzun yıllar fayda ve fırsat sağlayacak temaslar kurmuştur. [429]

İsveç adaylığını diğer üyelere nazaran daha erken açıklaması ve deneyimli, bilgili ekibi ile kampanyasını sürdürmesi ona avantaj sağlamıştır.[430] 2017-2018 dönem üyeliği kampanyasını sürdüren İsveç, Dışişleri Bakanlığı ile bu deneyimli kadro arasında istişarelerini sürdürmüş BM temsilciliği ile yakın işbirliği kurarak Konsey gündemindeki konular ile ilgili bilgiler almıştır. Diğer taraftan Konsey'in daimi üyelerine karşı da bu dönem üyeliğini desteklemeleri noktasında çalışmalar yürütmüştür.[431]

Diğer taraftan Güvenlik Konseyi'nin gündem maddelerinin önemli bir kısmını oluşturan ve daimi üyeler tarafından üzerinde pek durulmayan Afrika sorunları dolayısıyla geçici üyelerin bu kıta ile ilgili sorunlara eğilimi ve çözüm odaklı çalışmaları da önemli olmuştur. İsveç'in Afrika kıtasında bulundurduğu yirmi iki İsveç büyükelçiliği, birçok kalkınma ve yardım ofisleri aracılığıyla bölgedeki sorunlar ile

---

[427]Kjell Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18"*, **Försvarshögskolan,** 2020 s.104.
[428]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.9 ,https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf
[429]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.12 ,https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf
[430]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.4, https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf
[431] Engelbrekt, a.g.m, s.36

yakından ilgilemeye özen göstermiş ve bu doğrultuda Konsey üyeliği seçiminde aldığı 134 oy da Afrika'daki etkinliği önemli rol oynamıştır.[432]

Bu üyelik döneminde ve önceki üyelik süreçlerinde de insan haklarına vurgu yaparak insan haklarının korunması noktasında eylemleri teşvik etmesi, devletlerarasında yardımlaşma ve işbirliğini desteklemesi, uluslararası işbirliği temelinde çatışma çözümlerine odaklanarak çok taraflı yaklaşımları savunması ve diplomatik çözümler temelinde uluslararası sorunları değerlendirmesi, Afrika ülkeleri ile yakın temaslar kurarak ilişkilerini geliştirmesi ve sorunlarına çözüm odaklı çalışmalar yürütmesi, kadın barış ve güvenlik konusunda politikaları ve projeleri ile uluslararası toplumda etkili bir imaj oluşturması yumuşak gücünü ve küresel etkisini artırmıştır. Üyelik dönemlerinde yüksek oy oranları alması uluslararası sistemde barış ve güvenliği savunan imajı ve bu konuda her alanda etkili olma çabasının payı büyük olmuştur.

İsveç 2017-2018 dönem üyeliği süresince 2017 yılında 61 ve 2018 yılında 54 olmak üzere toplam 115 kararda oy kullanmıştır. Bu kararlar genel olarak başta coğrafi konular olmak üzere Afrika ve Orta Doğu bölgelerindeki sorunlar, barışı koruma güçleri görevlerinin uzatılması, çatışmayı önleme ve insani krizlere yönelik kararlar olurken Kuzey Kore ve Kıbrıs meselelerini de içeren kararlar alınmıştır. [433]

Coğrafi konular arasında daimi üyelerin çıkarlarının olduğu Suriye, Yemen, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Kuzey Kore ve Myanmar, Ukrayna yer almıştır. Suriye konusunda İsveç, üyeliği sırasında hali hazırda devam eden çatışmalar ve buna ilişkin Güvenlik Konseyi'ne getirilen sorunlarda örneğin Suriye'nin kimyasal silah kullanımının soruşturulmasını içeren kararları Rusya altı defa veto etmiştir. İsveç bu süreçte Aralık 2017'de sınır ötesi insani erişim kararı alınması ile neticelenen müzakerelerde önemli bir rol almış ve böylece Suriye'ye insani yardım ulaştırılmasını olanaklı kılmıştır. Yemen'deki durumla ilgili olarak ise İsveç çabaları ile birlikte

---

[432]Kjell Engelbrekt, *"Sweden's 2017–18 UNSC Formula: Mobilizing the MFA's Competitive Advantages, Highlighting Africa, and Boosting the E10",* **International Peacekeeping,** 2023, s.362.

[433]United Nations Library, 2017-2018, https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=MjAxNw%3D%3D&fti=0

Stockholm'de düzenlenen, Yemen hükümeti ve Husiler arasında barış görüşmeleri 2018 yılının Aralık ayında Stockholm Anlaşması ile sonuçlanmıştır.[434]

İsveç, Yemen sorununda BM'de insani diplomasinin giderek daha fazla önem kazanması dolayısıyla Yemen'deki arabuluculuk girişimlerini kabul etmelerinin yolunu da açmıştır.[435] Ancak bu anlaşma tarafların karşılıklı suçlamaları dolayısıyla uygulama noktasında somut bir ilerleme yaşanmamış ve anlaşma kâğıt üzerinde kalmıştır. [436]

Myanmar konusu da İsveç üyeliği sürecinde Güvenlik Konseyi'nde az ilgi gören bir konu iken İsveç üyeliği sırasında bu soruna olan ilgi artmaya başlamıştır. Konsey'in Myanmar hükümetine bir açıklama yapmasında etkili olan İsveç aynı zamanda bölgeyi ziyaret etmiştir. Ancak daimi üyelerin bu konuya yaklaşımındaki isteksizlik dolayısıyla Hollanda ile birlikte Konsey'in bölgedeki durumu Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine yönelik çaba başarısız olmuştur.[437]

İsveç, 2017 döneminde gündeme gelen Myanmar sorunu üzerinde Myanmar ordusu tarafından Rohingyaların yerlerinden edilmesine Güvenlik Konseyi'nin dikkatini çekmiştir. BM İnsan Haklarından Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı olan Andrew Gilmour'un Myanmar hükümetine terör ve zorla aç bırakma suçlamalarına rağmen bölgesel muhalefet dolayısıyla özellikle başta Çin olmak üzere BM'nin bölgeye müdahalesine ilişkin konular Konsey'de hafifletilmiştir. İsveç Konsey üyeliği bittiği süreçte bu konuyu Almanya ve Belçika'ya bırakarak konuyu iki yıllık bir süreçte Konsey'in dikkatine sunulmaya çalışılmıştır.[438]

Kuzey Kore sorununda ise İsveç, üyeliği süresince diyalog kurulması için çalışmış ve yaptırımların uygulanmasını desteklemiştir. Kuzey Kore ile ilgili sorunlarda nükleer

---

[434]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.8, https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[435]Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18",* s.72.

[436] Safiye Karabacak, Mehmet Nuri Uçar, *"Yemen'de Taraflar Arasında İmzalanan Stockholm Anlaşması Kağıt Üstünde Kaldı"*, **Anadolu Ajansı**, 2019, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-taraflar-arasinda-imzalanan-stockholm-anlasmasi-kagit-ustunde-kaldi/1682461

[437]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.9, https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[438] Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18",* s.71.

enerji ve silahları konusunun karmaşık olması dolayısıyla Kuzey Kore ile ilgili sorunlarda bir ilerleme sağlanmamışsa da Stockholm'de Kuzey Kore siyasi liderleri ile yapılan görüşmeler İsveç ile ABD arasında daha yakın temaslar kurulmasına fırsat vermiştir. [439]

Diğer taraftan Konsey'de ağırlıklı meseleler arasında yer alan Afrika kıtası sorunlarında ise üyeliği sürecinde Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Afrika Boynuzu sorunları ön plana çıkmıştır. İsveç, bu bölgedeki barış güçleri ve barış süreçlerinde etkin rol almaya çalışmıştır. Avrupa meseleleri içerisinde yer alan Ukrayna meselesinde de girişimleri söz konusu olmuştur. Rusya'nın 2014 yılında Kırım'ı yasadışı ilhakı ve Ukrayna'ya karşı sürdürdüğü saldırganlığı dolayısıyla AB Konseyi üyeleri ile uluslararası hukuku temel alan Ukrayna temalı toplantılar için girişimlerde bulunmuştur.[440]

Bu üyelik sürecinde daimi üyelerin Konsey'deki veto yetkileri dolayısıyla geçici üyelerin kendilerini göstermesi her ne kadar güç olsa da İsveç şartları zorlamaya çalışmıştır. Suriye konusunda Rusya'nın etkisi Myanmar sorununda Çin'in etkisi ve Yemen konusunda ABD'nin etkisi göz önünde bulundurulduğunda İsveç AB ülkeleri ile işbirliği içerisinde bu konular üzerinde etkinliğini artırmaya çalışmıştır. Örneğin Suriye'de kimyasal silah saldırıları konusunda geçici üyeleri hareketi geçirmek için yoğun çaba sarf etmiş ve 2017 yılında Japonya ve Mısır ile 2018 yılında ise Kuveyt ile Suriye'ye insani yardım ulaşımını genişletmek ve sivil halkın içinde bulunduğu kötü durumu hafifletmek için işbirliğinde bulunmuşlardır. Kimyasal silah kullanımını kınayan ve bu durum karşısında harekete geçilmesini öngören bir karar alınsa da Rusya tarafından bu karar engellenmiştir.[441]

İsveç'in Güvenlik Konseyi üyeliğinde Avrupa ve Rusya ilişkileri güven inşası ile ilişkilendirilebilirken bölgesel anlamda İskandinav ve Baltık ülkelerine ilişkin temsil rolü de etkili olmuştur. Konseyde geçici bir üye olmak istemesinin başka bir nedeni

---

[439] Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18"*, s.70-71.
[440] Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.9, https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf
[441] Engelbrekt, *"Sweden's 2017–18 UNSC Formula: Mobilizing the MFA's Competitive Advantages, Highlighting Africa, and Boosting the E10"*, s.367-368.

ticaret, çevre, kalkınma politikaları gibi alanlarda etkinliğini güçlendirme ve üyelik süreçlerinde elde ettiği deneyimler dolayısıyla geliştirdiği bağlantı ve ilişkileri ile güvenlik politikasındaki etkinliğini geliştirerek uluslararası diplomatik ağları yenileyip ilerleme sağlayabilmek olmuştur. [442]

1997-1998 üyelik döneminde Rusya'nın İsveç'in birçok kararını desteklemesine rağmen 2017-2018 dönemi üyeliğinde Kırım'ın ilhakı ve Suriye'de kimyasal silah kullanımı konusunda İsveç'in bakış açısı dolayısıyla Rusya'nın eleştirilerine maruz kalmıştır. Dolayısıyla bu dönemde İsveç İskandinav ve Baltık ülkeleri ve AB ortakları ile işbirliği içerisinde hareket etmesi bakımından bir önceki üyelik dönemlerinden farklı bir tavır sergilemiştir.[443]

İsveç 2017-2018 dönem üyeliği sürecinde Kuzey ülkeleri ve Kuzey Baltık ülkeleri ile arasındaki BM işbirliğini güçlendirmiş ve geliştirmiştir. 2021-2022 dönemi için aday olacak olan bir diğer İskandinav ülkesi Norveç'e barış ve güvenliğin sağlanması noktasında geliştirdiği kapasite çerçevesinde çok taraflı eylem ve çalışmalarda destek sağlanması noktasında bir anlayış oluşturulmuştur.[444]

İsveç 1 Ocak 2017'de başlayan iki yıllık dördüncü dönem üyeliği sırasında Soğuk Savaş döneminden sonra en fazla çatışmanın yaşandığı bir dönem olduğu ve bununda Güvenlik Konseyi'ne yansımaları olduğu göz önünde bulundurulursa İsveç üyelik dönemi süresince zorlu durumlarla karşılaşmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Paris İklim Anlaşması da dâhil olmak üzere 2015 gibi yakın bir zamanda elde edilen birçok çok taraflı başarıya rağmen ortak ve çok taraflı çözümler üretmeye yönelik girişimlere dair kuşku artmıştır. İsveç gibi küçük bir devlet için uluslararası kurallara dayalı bir sistemde yer almak devlet çıkarlarına uygun olmuştur. Dört dönem Güvenlik Konseyi üyeliğinin temel nedenleri arasında uluslararası barış ve düzenin olduğu bir sistem ve bu sistemi koruma ihtiyacı yer almıştır. İsveç bu dönem üyeliğinde temel prensipleri arasında barış ve güvenliği korumak ve bu temelde işbirliklerinde bulunmak, diyalog ve çözüm odaklı bir şekilde barış ve istikrarın

---

[442] Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18",* s.23.
[443] Engelbrekt, *"Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18",* s.82-83.
[444]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018*"*, s.11, https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf

korunmasına katkı sağlamak, uluslararası hukuku korumak, silahlı çatışmaları barışçıl çözümlere teşvik etmek, kadınların konumunu güçlendirmek ve insani yardımlar sağlamak olmuştur. İsveç bu dönemde 115 Konsey kararı oylaması beraberinde 48 başkanlık açıklaması ve 180 basın açıklaması da yapmıştır. Alınan bu kararlar arasında Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Afganistan, Kolombiya, Lübnan, Mali Irak gibi devam eden 27 barış operasyonu ve El Kaide, IŞİD/DAEŞ' mensup ya da bağlı kurum ve kişilere yönelik yaptırımlarda yer almıştır. Ancak bu kararlarda daimi üyelerin etkileri ve veto yetkileri kararları çıkmaza sokabilmiştir. Örneğin Suriye ile ilgili Konseye getirilen sorunlarda Rusya'nın vetoları durumu olumsuz etkilemiştir. Ancak İsveç yine de bu süreçte İsveç Suriye ve Yemen örneklerinde olduğu gibi etkinliğini göstermeye çalışmıştır.[445]

Küçük büyüklükte bir devlet olan İsveç, iklim, barış ve güvenlik, kalkınma, ticaret gibi farklı alanlarda liberalizm çerçevesinde ortak çıkarlar temelinde işbirliği kurmak ve geliştirmek konusunda oldukça istekli olmuştur. Küçük büyüklükte devletlerin normlara ve kurallara bağlı olma niteliği dolayısıyla İsveç'te BM üyeliğini kurallara dayanan bir sistem ile bütünleştirme ilgisi duymuştur.[446]

Konsey'deki temel amaçlarından biri de şeffaflığın artırılması olmuş ve Konsey'e dâhil olan ülkeler ve olmayan ülkeler ile iletişimde olmak ve aynı zamanda gerek bölgesel örgütlerle gerek sivil toplum örgütleri ile sürekli diyalog halinde olmak biçiminde temellendirilmiştir. Diğer taraftan bu dönem de İsveç'in kadın, barış ve güvenlik gündemine ilişkin kararlar kabul edilmiş ancak konu bütüncül açıdan ele alınmamış ve bu nedenle İsveç, kadınların barış ve güvenlik çalışmalarına katılımını ve etkisini sürekli olarak desteklemiştir. Bir diğer amacı da Konsey'e getirilen çatışma konularının erken önlenmesini güçlü bir şekilde desteklemek olmuştur. Üyeliği sürecinde 2017 yılının Ocak ayında İsveç dönem başkanlığı sırasında İlk kez iklim ve güvenlik ile ilgili bir sorun ele alınmıştır. Çad Gölü bölgesini ziyaret etmiş ve buradaki iklim değişikliğinin doğal kaynakları ve geçim kaynakları üzerindeki etkisine dikkat çekerek bu koşulların bölgede istikrarsızlık ve güvensizliğe sebep olduğunu somut bir

---

[445]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.5-6. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[446] Angela Muvumba Sellström, Peter Wallensteen, Ingebjörg Finbank, vd.*"Sweden as an Elected Member of the UN Security Council"*, **Peace Research Institute Oslo**, 2021, s.14.

şekilde ortaya koymuştur. İsveç bu konudan sonra iklim konusunu Konsey gündeminde daha fazla ön plana çıkarmaya başlamış ve Konsey gündemine yerleştirmeye başlamıştır. 2018 yılında ikinci kez dönem başkanlığı yaptığı süreçte ise İsveç Dışişleri Bakanı Margot Wallström öncülüğünde iklim ve güvenlik konusunda üst düzey bir müzakere gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan Konsey çalışmalarından biri olan Çocuklar ve Silahlı Çatışma Çalışma Grubu başkanlığını yapmış ve bu konuyu Konsey çalışmalarına daha fazla entegre etmeye çalışmıştır. Çocuklar ve Silahlı Çatışma konusunda 2018 yılının Temmuz ayında bu konuda önemli sayıda katılımla bir karar da kabul edilmiştir. [447]

Barış, adalet, insan hakları, kalkınma gibi amaçlar doğrultusunda politikalar geliştirmeye çalışan İsveç, BM bünyesinde barış ve güvenlik meselelerine katkılarının yanı sıra Güvenlik Konsey'inde 1325 sayılı kadın, barış ve güvenlik konulu kararına verdiği destek ile toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği önemi de ortaya koymuştur. Feminist bir dış politika benimseyen İsveç, çatışmalarda kadınların ve kız çocuklarının yaşadığı travmalara dikkat çekerek devletleri ve örgütleri kadınların savunmasızlığını ortaya koyan politikalar geliştirmeye yönlendirmiştir.[448]

1325 sayılı Güvenlik Konseyi kararı uyarınca kadın, barış ve güvenlik gündeminin uygulamaya konulması İsveç hükümetinin Konsey'deki öncelik verdiği bir konu olmuştur. İsveç, BM'nin bu konuya ilgisini artırmak isterken çalışmalardaki eksikliklere de dikkat çekmiştir. Konsey kararları içerisinde kadınların konumuna vurgu yapan İsveç, Konsey'in bu konudaki eylemlerinde uluslararası hukuk kurallarına verilen önemin ve saygının güçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Konsey bu alanda en son alınan 2242 sayılı karar içerisinde yer alan kadın, barış ve güvenlik konusunda uzun süreli ve tutarlı bir şekilde geliştirilebilmesi için çalışmalar yürütmüştür. Uruguay ve Peru ile birlikte İsveç, 2242 sayılı karar ile kurulan kadın, barış ve güvenlik konulu uzman grubunun başkanlığını yürütmüş ve Konsey çalışmalarını güçlendirmişlerdir. Kadın, barış ve güvenlik gündemini güçlendirmek amacı çerçevesinde çalışmalarını sürdüren İsveç, bu üyelik dönemi içerisinde Demokratik

---

[447]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.7-8. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[448] Victor Adetula, *"Sweden's bid for a UN Security Council seat and what Africa stands to gain"*, **Nordiska Afrikainstitutet,** 2016, s.7

Kongo Cumhuriyeti'ndeki BM operasyonunda çatışmalarda toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin mesajlar vermenin beraberinde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda raporlama ihtiyacını güçlendirmiştir. Diğer taraftan Kıbrıs, Irak ve Güney Sudan örneklerinde kadınların siyasi süreçlere katılımı noktasında destek vermiştir.[449]

İsveç aynı zamanda kadın örgütlerinin çatışma olan ülkeler ile ilgili deneyimlerini ve incelemeleri ile ilgili Konsey'i bilgilendirilmesi noktasında katkı sağlamıştır. Bu doğrultuda Konsey'deki başkanlık döneminde sivil toplum temsilcilerini Konsey'e davet etmiştir. 2017 yılında İsveç desteği ile Somali devletinden bir kadın Somali'deki seçim sürecinde kadınların katılımı üzerindeki zorluklar hakkında bilgi vermiştir. Yine bu noktada Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden ve Libya'dan kadın sivil toplum temsilcilerini Konsey'e davet ederek Konsey'in bilgilendirilmesine önemli bir katkı sağlamıştır.[450]

İsveç'in oldukça önem verdiği bu konuda ABD, İngiltere ve Fransa ile birlikte 1325 sayılı kadın, barış ve güvenlik kararını desteklemiştir. İsveç'in üyeliği öncesi ABD-Rusya ve ABD-Çin arasındaki ilişkilerde Orta Doğu, Suriye, Libya, Venezuela, Irak, İran gibi bölgelerde ihtilaflar söz konusu olmuştur. Bu ihtilaflarda Rusya'nın Suriye konusunda kullandığı vetolar dikkat çekerken Çin'in uluslararası sistemdeki rolü artmış ve barışı koruma operasyonlarına daha aktif bir katılım sağlamıştır. Artan gerginlikler dolayısıyla daimi üyeler kadın, barış ve güvenlik konusunda çalışma yöntemleri ve uygulanması noktasında anlaşmazlıklar yaşamış ve bu kararın uygulanması noktasında ise sermaye yatırımı konusunda isteksiz yaklaşmışlardır. [451]

2017 yılının Ocak ayında ve 2018 yılının Temmuz ayında Konsey'in çalışmalarını ve planlarını düzenlemek görevi verilen başkanlık döneminde İsveç, coğrafi öncelikli konuları ele almakla birlikte kadınlar, barış ve güvenlik, iklim ve güvenlik, çocuklar ve silahlı çatışma alanlarında ilerlemeler sağlarken Konsey'in şeffaflığını sağlamak ve çalışma yöntemlerini düzenleme konusunda etkili olmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda

---

[449]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.20-21. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[450]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.21-22, https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

[451] Sellström, Wallensteen, Finbank, a.g.m, s.26-27.

gerçekleştirilen Konsey toplantılarında da net bir amaç ve sonuca odaklanmıştır. Diğer taraftan üyeliği süresince AB ülkeleri ile işbirliğini güçlendirmek ve Brüksel ile New York arasındaki bağı güçlendirmeye çalışmıştır. Her ne kadar daimi üyelerin Konsey'deki alınan kararlar ve toplantılar üzerindeki etkisi hissedilse de İsveç, Konsey'de daimi olmayan üyelerin de etkinliğinin güçlendirilmesi için çabalamıştır.[452]

Konsey'in geçici üyeleri daimi üyelerin etkisi nedeniyle sınırlı kalan ve bundan dolayı Konsey'in meşruiyetini ve etkinliğini artırmak isteyen İsveç geçici üyelerin etkisini güçlendirmek için Konsey'in çalışma yöntemleri gibi çeşitli konularda daimi olmayan üyelerin inisiyatiflerini alarak bir işbirliği kurmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda geçici üyelerin işbirliğini kapsayan on maddelik bir belge üzerinde de anlaşabilmişlerdir.[453]

İsveç ayrıca öncelikle Afrika olmak üzere coğrafi temsilin geliştirildiği bir Konsey'den yana olmuştur. Konsey'de özellikle Suriye konusunda artan veto dolayısıyla daimi üyelerin veto kullanımının sınırlandırılması ve Konsey'in çalışma yöntemlerinin düzenlenebilmesini sağlamayı amaçlamıştır. Avrupa Birliği ve Afrika Birliği ile kapsamlı işbirliğini geliştirmek ve ilerletmek için çalışmıştır. 2018 yılında dönem başkanlığı yaptığı süreçte İsveç Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği ile işbirliğine ayrıca önem vermiştir. Diğer taraftan bölgesel örgütler ile işbirliğine de öncelik veren İsveç, liberalizm temelinde barış ve güvenlik noktasında örgütlerin rolünü gündeme daha fazla getirmiş ve diyalog odaklı bir yaklaşım benimsemiştir. [454]

4.5 Türkiye ve İsveç'in BM Güvenlik Konseyi Üyelik Süreçlerinin Dış Politikalarına Yansımalarının Karşılaştırmalı Analizi

Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelik süreçleri ve bu süreçlerin dış politika yaklaşımlarına etkileri, bölgesel dinamikleri, her iki ülkenin de benimsediği dış politika stratejileri ve öncelikleri açısından ilginç bir karşılaştırma sunmaktadır.

[452]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.10. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf
[453]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.13. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf
[454]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.15. https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf

Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyeliği, Soğuk Savaş döneminde geçen üç üyelik dönemi çerçevesinde güvenlik endişeleri ve bölgesel dinamikleri çerçevesinde şekillenmiş, sonraki üyelik sürecinde ise dış politikasında yumuşak gücünün etkisini artırarak uluslararası sistemde etkin bir rol oynamıştır. İsveç ise tarafsızlık politikası temelinde insani diplomasi, arabuluculuk rolleri ile öne çıkarak Güvenlik Konseyi üyelikleri süresince barışın ve güvenliğin sağlanması ve çatışmanın önlenmesi konularında aktif bir rol oynamaya çalışmıştır. Bu analizde iki ülkenin Güvenlik Konseyi üyelikleri ve bu üyeliklerin dış politika stratejilerine yansıması ele alınarak benzerlik ve farlılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türkiye 1951-1952, 1954-1955, 1961, 2009-2010 dönemlerinde Konseye üye olurken İsveç 1957-1958, 1975-1976, 1997-1998, 2017-2018 dönemlerinde Konsey'e üye olmuştur. Türkiye'nin 1951-1952, 1954-1955 ve Polonya ile paylaştığı 1961 dönem üyeliği Soğuk Savaş etkisinde geçmiş ve bu dönemdeki güvenlik endişesi Konsey üyeliğinin temel sebebini oluşturmuştur. Sovyetler' in yayılmacı politikası nedeniyle bireysel bir politika sürdürmek istemeyen Türkiye bir ittifaka sığınarak bu endişelerini gidermeye çalışmıştır. Bu üyelik süreçlerinde Türkiye için sıkı lobi faaliyeti yapan ABD, Sovyetler' in yayılmacılığına karşı bazı stratejiler geliştirerek Türkiye'yi de bu stratejileri çerçevesinde yönlendirmiştir. Bu süreçte 1954-1955 ve 1961 üyelik döneminde Güvenlik Konsey'i üyeliği için tam istekli olmayan Türkiye, ABD tarafından teşvik edilmiş ve üyelik süreci içerisinde de diğer devletlerden destek sağlamak için oldukça çaba sarf etmiştir. 1951-1952 döneminde Orta Doğu bölgesinden aday olan Türkiye ABD'nin stratejileri doğrultusunda Konsey'de komünist devletlerin üyeliğini engellemek amacıyla 1954-1955 ve 1961 dönemlerinde Doğu Avrupa grubundan üye olması için yönlendirilmiştir. Bu süreçte ekonomik ve askeri alanda Türkiye'ye önemli yardımlarda bulunan ABD için Türkiye, Sovyetler'e karşı komünist olmayan bir ülke olarak özellikle Orta Doğu bölgesinde güvenliği sağlayacak önemli bir devlet olmuştur.

Doğu Avrupa grubundan aday gösterilen Türkiye, Müslüman devletler dahil olmak üzere Asya ve Afrika bölgesinden de tepki toplamış, ABD'nin etkisinde bir devlet olarak görülüp güvensiz bir imaj çizmiştir. [455] ABD ve Batı ittifakı ile ilişkileri

[455] **Akis,** 25.11.1959, s.8-9, https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-11-25/8

dolayısıyla tek taraflı bir dış politika izleyen Türkiye uluslararası sistemde yalnızlaşması gibi sorunlar ile de karşılaşmıştır. 1960'lı yıllarda yaşanan Küba Füze Krizi ve Kıbrıs sorunları bu yalnızlığının bir göstergesi olmuştur. İki süper güç arasındaki güç mücadelesi ve Sovyetler dolayısıyla güvenlik endişeleri taşıyan Türkiye, Güvenlik Konseyi üyelik sürecini de ABD ile benzer kararlar ve görüşler çerçevesinde şekillendirmiş ve bu üyelik süreçlerinde sergilediği performansı ile ABD'nin yardımlarının bir karşılığını vermeye çalışmıştır. Konsey'de etkinliğini göstermenin önemli yollarından olan başkanlık dönemini etkili kullanma ve karar tasarısı sunma fırsatlarında Türkiye, 1951 yılında tek başına iki, NATO ortakları ile üç karar tasarısı ve 1961 yılında bir karar tasarısı önererek başkanlığı döneminde bölgesel hiçbir konuyu gündeme getirmemiştir. Diğer taraftan gündeme getirilen bölge ülkeleri ile ilgili konularda dahi onların çıkarına uygun olup olmadığı önemli olmaksızın Batı ittifakı ile hareket etmiş ve bu nedenle bölge ülkeleri tarafından olumsuz değerlendirmelerle ve tepkilerle karşılaşmıştır.

Türkiye'nin Soğuk Savaş dönemindeki bu üyelik süreçleri güvenlik endişelerinin bir yansıması olarak öne çıkmıştır. Sovyet yayılmacılığına karşı bir savunma politikası olarak Batı ittifakına yönelen Türkiye daha sonra NATO' ya da üye olarak güvenlik stratejisini şekillendirmiştir. Dolayısıyla bu dönem üyelikleri aslında güvenliğini sağlama, Batı ile işbirliği çerçevesinde bütünleşme ve bölgesel istikrarı sağlama temelinde gelişmiştir. Aslında Güvenlik Konsey'inde Soğuk Savaş döneminde geçirdiği üç üyelik döneminde de stratejik konumu dolayısıyla bunu bir fırsat olarak değerlendirip BM ve NATO gibi çok uluslu platformlarda birçok devlet ile ilişkilerini geliştirerek çok taraflı bir diplomasi ile stratejik bir dış politika benimseyebilme fırsatı varken Türkiye yapılan ekonomik ve askeri yardımlar ve güvenlik kaygısı dolayısıyla Batı ittifakına yönelmeyi seçmiştir.

Batı etkisinde geçen üç üyelik dönemi sonrası 2009-2010 dönemi için tekrar Güvenlik Konseyi üyesi olan Türkiye, değişen dış politikası dolayısıyla azalan sert gücü ve ön plana çıkan yumuşak gücü esasında uluslararası sistemde prestijini artırmış ve bu üyelik sürecindeki seçimlerde 151 gibi yüksek bir oy oranı ile Konsey'e dahil olmuştur. Değişen bu dış politikası dolayısıyla çok taraflı bir diplomasi temelinde Orta Doğu, Asya ve Afrika bölgelerindeki sorunlara eğilimini artırmış ve bu süreçten önce

ilişkilerinin sınırlı olduğu Karayip ülkeleri dahil birçok ülke ile ilişkilerini geliştirmiştir. Bu doğrultuda birçok bölgenin dahil edildiği ve sorunlarının görüşüldüğü yüksek düzeyli işbirliği zirveleri düzenlemiştir. İnsani diplomasi, BM Barış Gücü operasyonlarına verdiği destek, diplomatik çabaları, arabuluculuk rolünün ön plana çıkması, diğer bölge ve ülkelerle ilişkilerinin gelişmesinde etkili olmuş ve uluslararası sistemde güven sağlayarak prestijini artırması sonucu seçimlerde yüksek bir oy oranına sahip olmuştur.

Bu üyelik sürecinde diğer üyelik süreçlerinden farklı olarak değişen bölgesel ve küresel dinamikler dahilinde Türkiye uluslararası sistemde daha etkin bir rol almaya çalışmıştır. Güvenlik Konseyi üyelik sürecinde de görüldüğü gibi geliştirdiği diplomatik ilişkileri, dış politika hedeflerini ve çıkarlarını aktif hale getirmiştir. Soğuk Savaş döneminde Batı etkisinde geçen üç üyelik döneminin ardından kazanılan 2009-2010 üyelik süreci önceki dönemlerden farklı olarak Orta Doğu ve Afrika sorunlarına eğilimini artırmış, ilişkilerini geliştirmiş ve diplomatik faaliyetler yürütmüştür. Dış politikasını önceki dönemlere göre daha fazla çok taraflı diplomasiye dayandırmış ve bölgesel liderlik rolünü güçlendirmeye özen göstermiştir. Konsey'de aktif rol oynamaya çalışmış ve bu rolü İran'ın nükleer programına yönelik yaptırım kararında, Mavi Marmara ve Kıbrıs meselelerinde ki tutumunda açıkça görülmüştür.

Türkiye, her ne kadar küresel güçlerin etkisinde kalsa da yürüttüğü diplomasi ve çok taraflı dış politikası temelinde kendi çıkarları doğrultusunda kararlar vererek Batı'dan bağımsız bir dış politika yürütmeye çalışmıştır. Diğer taraftan insani yardım ve krizlerde aktif olarak yer almış ve bu konuda Afrika yardımları ön plana çıkmıştır. Afrika'nın kalkınması için destekler sağlanmış ve yüksek düzeyli işbirliği toplantıları düzenlenmiştir. Bu süreçte gerçekleştirilen Türkiye- Afrika işbirliği zirvesi de buna örnek verilebilir. Bu doğrultu da ekonomik anlamda işbirliği ve kalkınma konularında daha aktif bir rol oynamaya başlamıştır. Türkiye'nin daha geniş bir dış politika vizyonu ile uluslararası sistemde daha fazla yer alma, bölgesel ve küresel sorunlarda aktif rol oynama isteği konusundaki dış politika hedefleri ve diplomatik çabaları önceki dönemlere göre daha etkin olmuştur.

Bu dönem üyeliğinin ardından 2015-2016 dönemi için aday olan Türkiye bir önceki dönemde aldığı 151 gibi yüksek bir oy oranının ardından bu dönem seçimlerinde ilk turda aldığı 109 oyun ardından oylamanın tekrarlanması ile 60 oya kadar düşmüştür. 2009-2010 döneminde aldığı yüksek oy oranının ardından bu kadar düşüş yaşaması yumuşak gücünün azaldığının bir göstergesi olmuştur. Bu dönem içerisinde izlediği dış politika, bölgedeki dinamikler dolayısıyla belirlediği stratejiler diğer ülkeler tarafından güven verici görülmemiştir. Bu dönemde yaşanan Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki olumsuz gelişmeler, çevredeki bölgesel krizler, Türkiye'nin iç politikasında yaşadığı olumsuz durumlar diğer ülkelerin algısını ve oyunu etkilemiştir.

Diğer taraftan önceki üyelik döneminin üzerinden çok geçmeden Türkiye'nin tekrar adaylığını koyması ve 2009-2010 dönemi sürecini yöneten deneyim kazanmış diplomatik ekipten bu üyelik sürecinde sadece bir kişinin yer alması da bu başarısızlığın diğer bir nedeni olmuştur. [456]

İsveç'in üyelik dönemleri ve dış politikasına yansımasına bakıldığında ise 1957-1958 ve 1975-1976 dönem üyeliği Soğuk Savaş döneminde geçerken 1997-1998 ve 2017-2018 dönem üyeliği ise Soğuk Savaş dönemi sonrası geçmiştir. 1957-1958 dönem üyeliği süresince Konsey'e üç karar taslağı sunmuştur. İki karar taslağı Sovyetler' in çekimser oyuna karşı 10 oy ile kabul edilirken bir karar taslağı İsveç ve Sovyetler' in evet oyuna karşılık ABD dahil 9 üye hayır oyu kullanmıştır. Konsey gündemine getirilen beş sorun içerisinde üç sorunda SSCB çekimser oyu kalırken İsveç, ABD ile benzer oylar kullanmıştır. Konsey üyeliği süresince her ne kadar tarafsızlık politikası temelinde iki güç arasında bir denge kurmaya çalışsa da gündeme alınan beş sorunda SSCB'nin çekimser kaldığı sorunlarda dahil olmak üzere hepsinde evet oyu kullanarak ABD ile daha benzer bir performans sergilemiştir. Aslında genel olarak Konsey gündemine getirilmek istenen konular ve oylanan sorunlara bakıldığında küresel güçlerin ağırlıkları, uluslararası sistemdeki çıkarları ve veto yetkileri dolayısıyla Konsey üzerindeki etkileri özellikle Soğuk Savaş döneminde daha açık görülmektedir. Küresel güçlerin ulusal çıkarları dolayısıyla baskın olduğu bu dönemde küçük ve orta büyüklükte devletlerin savunduğu uluslararası norm ve değerler pek etkili olamamıştır. İsveç uluslararası hukuk kurallarını ve normları savunarak barış ve

[456] Göğüş, a.g.e, 126.

güvenliğin sağlanması temelinde geçirdiği üyelik sürecinde etkisi başkanlık sürecini etkin kullanamaması, performansı ve alınan kararlar noktasında büyük güçler üzerinde etkisinin az olması dolayısıyla sınırlı kalmıştır.

Diğer taraftan İskandinavya'ya yönelik ABD politikalarının bulunduğu bir ulusal güvenlik raporunda ABD ile aralarındaki güçlü bağlara vurgu yapılması ve İsveç, Norveç ve Danimarka'nın BM'ye verdileri destekle birlikte ABD'nin destekçileri olduklarının belirtilmesi ve[457] Sovyet yayılmacılığının olduğu iki kutuplu uluslararası düzende İsveç dış politikasında Sovyetler' in komşusu olması dolayısıyla savunma açısından onu güçlendirmek adına askeri ve ekonomik yardımlar sağlayan ABD'nin etkisinin biraz daha belirgin olduğunu söyleyebiliriz. Ancak diğer taraftan üyeliği süresince Sovyetler' in tepkisini çekecek bir görüşte bulunmaması ve İsveç'in NATO'ya katılması konusunda ABD'nin tekliflerine karşı İsveç'in tarafsızlık politikasına zarar vereceği görüşü dolayısıyla bunu kabul etmemesi hem Doğu hem de Batı ile ilişkilerini sürdürmek konusunda bir çabası olduğu şeklinde de yorumlanabilir. 1975-1976 üyelik dönemi bir önceki üyelik dönemine göre daha etkin geçmiştir. İsveç bu dönem üyeliğinde barış ve güvenliğe yönelik eylemlerini artırmış ve uluslararası çatışmaları önleme noktasında uluslararası hukuk kurallarına daha fazla vurgu yapmaya başlamıştır.

Bu doğrultuda BM Barış Güçlerine daha fazla katkı sağlamaya çalışmış, uluslararası sistemde çatışmaları önleme noktasındaki eylemlerine daha fazla ağırlık vermesi, arabuluculuk görevleri üstlenmiş ve barış ortamı oluşturmak için çaba sarf etmesi diğer devletlerin gözünde prestijine olumlu katı sağlamıştır.[458] Bu çabalarının önemli bir örneği olarak Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bir konu olması dolayısıyla Kıbrıs sorunu gösterilebilir. Kıbrıs'ta konuşlanan BM Barış Güçlerine destek veren İsveç görev sürelerinin uzatılmasına ilişkin kararda Kıbrıs'taki sorunun barışçıl yollarla çözülmesine vurgu yaparak barış gücünün tek taraflı eylemlerden kaçınarak müzakereleri olumsuz etkileyecek hiçbir harekete yer verilmemesi noktasında çağrı

[457] *Foreign Relations of United States, 1958-1960, Western Europe, Volume VII, Part II",* 06.09.1960, https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v07p2/d300
[458] Andren, a.g.m, s.142.

yapan kararları Türkiye ile birlikte desteklemişlerdir. Türkiye'nin bu noktada tek itirazı Kıbrıs Hükümeti teriminin kullanılmasına yönelik olmuştur.[459]

Diğer taraftan Güney Afrika bölgesi ile ilgili sorunlarda ve BM Barış Gücü faaliyetlerinde yine destek sağlamış ve bölgede düzenin sağlanması ve çatışmaların önlenmesi temelinde devletlerin egemenliğine saygı duyulması noktasında çağrısını sürekli yenilemiştir. Bir önceki üyelik dönemine göre etkinliğini artıran İsveç bu dönemde bazı kararlarda belirleyici rol oynamıştır. Güney Afrika'nın Angola'ya karşı olan askeri eylemlerinin görüşülmesi kararı üzerinde İsveç oyu önemli olurken 27 Ocak 1976'da İsrail'in Lübnan'a saldırıları sonucu Filistin sorunu da dahil olmak üzere görüşülen Orta Doğu sorununda usul kararı olması dolayısıyla veto kullanılamaması ve gerekli çoğunluğu sağlama noktasında İsveç'in oyu belirleyici olmuştur. [460]Ancak İsrail ve Filistin sorununda olduğu gibi bazı meselelerde de büyük güçlerin Konsey'deki etkisini sınırlamıştır.

Soğuk Savaş ardından ilk dönem üyeliği olan 1997-1998 üyeliğinde diğer dönemlere göre Konseye getirilen sorunların daha fazla olduğu bu süreçte İsveç toplamda 127 kararda oy kullanmıştır. Daha çok Afrika bölgesi ile ilgili sorunların yer aldığı Konsey gündeminde Balkanlar, Orta Doğu ve bu bölgeler ile ilgili BM Barış Güçleri görev sürelerine ilişkin kararlar yer almıştır. İsveç bu dönem üyeliğinde, önceki iki dönem üyeliğinden kazandığı deneyimlerle süreci daha etkin geçirmeye çalışmıştır. Bu üyelik sürecinde Afrika bölgesindeki BM Barış Güçlerinin çalışmasına ilişkin oluşturulan gruba liderlik etmiş,[461] Barış güçlerine önemli oranda destek vermiş ve insani diplomasi çalışmalarında etkin şekilde varlığını göstermiştir. Nükleer denemeleri kınayan bir başkanlık bildirgesi yayımlanmasında öncü olurken Eski Yugoslavya'daki durumla ilgili alınan kararlarda ve başkanlık bildirgeleri hazırlayan grupta aktif katılım sağlamıştır.[462] Diğer taraftan yine barışı koruma operasyonları ve bu operasyonlarda sivil polis operasyonlarının önemini içeren bir başkanlık bildirgesi yayımlamış, Bosna

---

[459]*Dag Hammarskjöld Library,* UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, **S/PV.1906,** s.20, https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/84/PDF/NL760084.pdf?OpenElement

[460]Morphet, a.g.m, s.350.
[461]Sundman, a.g.m, s.33.
[462]Regeringens skrivelse *"Sverige i Förenta nationerna 1999-2000",* s.31-32, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

Hersek'teki BM Misyonuna yargının denetlenmesine ilişkin bir görev veren kararın alınmasında liderlik etmiştir.[463] Balkan bölgesi krizleri ve bu bölgedeki Barışı Koruma Güçleri ile ilgili sorunların da Konsey gündemine getirilmesinde etkili olmuş başkanlık döneminde bu sorunlarla ilgilenerek kararların alınmasında öncü olmuştur. Ancak bu etkilerinin yanında üyeliği süresince yine küresel güçlerin Konsey'deki etkisi ile de karşı karşıya kalmıştır. Her ne kadar savunduğu ilkeler doğrultusunda Konsey'e yarar sağlamak temelinde aktif bir üyelik geçirmeye çalışarak uluslararası sistemde ülkesinin prestijini ve güvenini artıran çalışmalar yürütse de bazı noktalarda küresel güçlerin baskın etkisine takılmıştır.

Örneğin Angola'daki çatışmalarda tehlike boyutunun azalması ile bölgede bulunan askeri varlığın azaltılmasına yönelik karar onaylanmış ancak İsveç askeri personelin azaltılmasını kabul etse de polis varlığının artırılmasını içeren bir öneri sunmuş, ABD ve Rusya isteksizliği sebebi ile kabul edilmemiştir. [464] İsveç bu üyelik sürecinde de her fırsatta uluslararası hukuk ve normları, ülkelerin egemenliği ve bağımsızlığını savunmuş, barışı koruma temelinde çatışmaların önlenmesi ve silahsızlanmanın sınırlandırılmasına ve aynı zamanda arabuluculuk faaliyetlerine de katkı sağlamıştır.

Bu dönem üyeliği genel olarak değerlendirildiğinde İsveç, önceki dönemlerden elde ettiği deneyimleri verimli bir şekilde kullanmaya çalışarak daha aktif bir üyelik süreci geçirdiğini söyleyebiliriz. Özellikle Afrika ile ilgili konulardaki öncü rolü, Balkan krizlerinde bölgesel istikrarın sağlanması doğrultusunda çatışmaların önlenmesi ve bu konudaki çözüme yönelik çabaları, insani diplomasi konusunda aktif rol alması, uluslararası sistemde barışı koruma çabaları açısından ön plana çıkmış bu konularda başkanlığı süresince etkili olmaya çalışarak çıkardığı başkanlık bildirgeleri ile de etkinliğini artırmıştır. Kendi savunduğu ilkeler ve normalar doğrultusunda üyeliğini geçirmeye çalışan İsveç bazı durumlarda büyük güçlerin etkisi sebebiyle kısıtlamalara takılmış ancak bu süreçteki çabaları uluslararası arenada etkili olma çabasını ve ülkesine daha fazla itibar ve güven kazandırma isteğini ortaya koymuştur.

---

[463]Regeringens skrivelse *"Sverige i Förenta nationerna 1999-2000",* s.30, https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/

[464] Sundman, a.g.m, s.33.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi üyeliği ile uluslararası sistemde etkinliğini artıran İsveç dış politikasında 1994 yılında AB'ye üye olarak Batı ile ilişkilerinde bir adım atmış ve ardından 1994 yılında ki "Barış için NATO Ortaklığı" üyeliği ile birçok bölgeye asker göndermiş ve düzenlediği eğitim ve tatbikatlara katılmıştır. Bu faaliyetleri ile NATO'nun internet sayfasından İsveç için NATO'nun en etkin ortaklarından biri olduğu vurgulanmıştır.[465] İsveç izlediği tarafsızlık politikasını esneterek Soğuk Savaş sonrası dönemde Batı ile ilişkilerini geliştirecek birçok kuruluşa ve faaliyete katılım sağlamıştır. İsveç'in bu adımları uluslararası platformlarda daha fazla etkili olma amacını ve uluslararası dinamiklere uyum sağlama çabasını yansıtmıştır.

2017-2018 dönem üyeliğinde ise 134 oy alan İsveç, 2014 yılında kampanyalara başlamış ve kampanyalar süresince neredeyse dünyanın bütün bölge ve ülkeleri ile temasa geçmiştir. Bu süreçte geliştirdiği ilişkiler dolayısıyla yumuşak gücünü artırmış ve sonraki yıllarda ona fayda ve fırsat sağlayabilecek temaslar kurmuştur. İsveç Konsey üyeliği için kampanyasını önceki dönem üyelik süreçlerinde yer alan deneyimli personelleri ile sürdürmüş ve bu kampanya sürecinde özellikle Afrika bölgesi temasları ve bu bölgedeki sorunlara eğilmiş önceki dönemlerinde uluslararası hukuk temelinde uluslararası barış ve istikrarı savunması, insan haklarının korunması noktasında faaliyetler yürütmesi, uluslararası işbirliğine teşvik etmesi, diplomatik çözümler temelinde uluslararası sorunları değerlendirmesi gibi diğer devletlerin gözünde etkili bir itibar bırakan eylemlerde bulunması bu üyelik sürecinde de etkili olmuş ve üyeliğine önemli bir katkı sunmuştur.

İsveç bu dönemde 115 kararda oy kullanmış ve 48 başkanlık açıklaması yaparak 27 barışı koruma operasyonuna katılmıştır. Konsey'e getirilen Suriye, Yemen, Myanmar, Kuzey Kore gibi sorunların Konsey gündemine getirilmesinde, insani diplomasi ve arabuluculuk girişimlerinde etkin bir diplomasi gerçekleştirmiştir.

Bu üyelik sürecinde başkanlık döneminde ilk kez iklim ve güvenlik ile ilgili bir sorun gündeme getirmiş, Konsey çalışmaları içerisinde yer alan Çocuklar ve Silahlı Çatışma Grubuna başkanlık yapmış, kadın, barış ve güvenlik gündemine yönelik kararlar

[465] Olsson, a.g.e, s.289.

alınmasında etkili olmuştur.[466] İsveç bu süreçte Konseyin şeffaflığını sağlamaya çalışarak resmi ve gayri resmi toplantılar ile ilgili diğer devletleri bilgilendirmiş, Konsey gündemine iklim ve güvenlik gibi yenilikçi yaklaşımlar getirerek uluslararası güvenliğin farklı boyutlarını ele almış, bölgesel krizlerde aktif rol oynamaya çalışarak çatışmaların çözümüne yönelik yaklaşımlarla insani boyut noktasında Suriye örneğinde olduğu gibi önemli kararlar alınmasında etkili olmuştur. Diğer taraftan ticaret, kalkınma, çevre gibi konularda etkinliğini artırmak isteyen İsveç, bu konularında güvenlik ile ilişkisini vurgulayarak daha kapsamlı bir ulusal güvenlik anlayışını yansıtmak istemiş olabilir.

Konseyde etkin bir rol üstlenmeye çalışan İsveç bazı durumlarda da küresel güçlerin baskın güçleri ile karşı karşıya kalmıştır. Yemen sorununda ABD etkisi, Suriye konusunda sürekli veto ile karar alınmasını engelleyen Rusya etkisi, Myanmar konusunda Çin'in etkisi buna örnek verilebilir. Kırım'ın ilhakı ve Suriye'de kimyasal silah kullanımı dolayısıyla İsveç'in tepkileri Rusya tarafında eleştiri toplamıştır. Bir önceki dönemde aldığı kararlarda desteğini gördüğü Rusya'nın bu dönem üyeliğinde tepkileri ile karşılaşmıştır. Bu üyelik sürecinde AB ilişkileri daha yakınlaşmıştır. Yine İsveç'in dış politikası temelinde Konsey'de önem verdiği kadın, barış ve güvenlik konusundaki çalışmalarda uygulama noktasında büyük güçlerin yatırıma yönelik çekingenlikleri ve isteksizlikleri bu konudaki girişimlerine olumsuz etki etmiştir.

Diğer taraftan küresel güçlerin bu etkisine karşı geçici üyelerin kendilerine göre belirledikleri çalışma yöntemleri, gündem belirleme şansları ve başkanlık sürecini değerlendirme fırsatları ile Konsey'de etkinliğini artırmaya çalışarak aktif rol oynama çabaları, edindikleri deneyimlerle her üyelik döneminde daha da artmıştır. İsveç, bu noktada büyük güçlerin etkisi dolayısıyla Konsey'in daha etkili çalışmasının önündeki engeli kaldırmak dolayısıyla daimi olmayan üyelerin insiyatifleri doğrultusunda işbirliği kurma noktasında çaba sarf etmiştir. Daimi üyelerin yetkileri Konsey'in işleyişini şekillendirirken geçici üyeler bu noktada daha güçlü ve kolektif bir etki

[466]Regeringen, "Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018", s.7-8. ,https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf

yaratmak için çeşitli yöntemlerle çalışmaya gayret etmişlerdir. Bu çalışmaları ve çabaları da Konsey'in daha etkin, adil bir yapı oluşturulmasına yönelik olmuştur.

Türkiye ve İsveç'in üyelik dönemleri ve bu üyelik dönemlerinin dış politikalarındaki etkileri değerlendirilmesinin ardından bu iki ülkenin üyelik süreçlerine yönelik karşılaştırma yapıldığında Türkiye'nin ilk üç üyelik dönemi Soğuk Savaş güçlü bir şekilde hissedildiği yıllara denk gelmiş ve dolayısıyla üyeliklerini güvenlik endişeleri temelinde şekillendirmiştir. Bu süreçte Batı bloku içinde yer almış NATO üyeliği gibi önlemlerle güvenliğini sağlamaya çalışmıştır. Bu süreçte ABD ve Batı ile işbirliği geliştirmiştir. Türkiye'nin stratejik konumu dolayısıyla ABD'nin bölgedeki çıkarları ön plana çıkmış ve bu süreçte Türkiye'nin Konsey üyeliklerini özellikle desteklemiştir. Soğuk Savaş döneminde iki üyelik süreci geçiren İsveç ise bu dönemde farklı bir yaklaşım benimseyerek tarafsızlık politikası benimsemiştir. Her ne kadar bu politika temelinde hareket etmeye çalışsa bile İsveç'te özellikle 1957-1958 dönem üyeliğinde Soğuk Savaş'ın etkisi ve Sovyet tehdidi dolayısıyla ve güvenlik endişeleri sebebiyle özellikle askeri, savunma ve ekonomik anlamda ABD'nin desteğini almış, daha yakın ilişkiler sürdürmüştür. Üyelikleri süresince Türkiye bütün kararlarında ABD ve Batı ittifakını desteklemiş ve Konseye bölgesel hiçbir konu getirmemiştir. Gündeme getirilen bölgesel konularda ve komşuları ile ilgili sorunlarda dahi Batı ittifakı ile hareket etmiş ve bu sebeple bölgedeki ülkeler tarafından eleştirilmiştir. Dolayısıyla her ne kadar 1951 yılında 5 karar taslağı ve 1961 yılında 2 karar taslağı hazırlasa da Konsey üzerindeki etkisi özellikle ABD'nin çıkarları dolayısıyla oldukça sınırlı kalmıştır. İsveç ise 1957-1958 döneminde 3 karar taslağı sunmuş ve uluslararası barış, uluslararası hukuk ve normları savunarak bazı kararlar üzerinde etki kurmaya çalışsa da sınırlı kalmıştır. 1975-1976 döneminde ise barış ve güvelik konularındaki rolünü artırmaya çalışmış çatışmaların önlenmesi noktasında barış güçlerine daha fazla destek vermiş ve üstlendiği arabuluculuk rolleri sebebiyle bir önceki dönme göre daha etkin bir üyelik süreci geçirmiştir. Ancak Soğuk Savaşın etkisinin olduğu bu iki kutuplu düzende büyük güçlerin çıkar çatışmaları ve Konsey üzerindeki yetkilerinin daha fazla olması sebebiyle Türkiye ve İsveç üyelik süreçlerinde Konsey üzerindeki etkileri sınırlı kalmıştır.

Türkiye'nin Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerinde ABD ve Batı ittifakına bağlı kalması ve ABD'nin çıkarlarına uygun bir performans sergilemesi Soğuk Savaş dönemindeki uluslararası ilişkilerin bir sonucu olmuştur. Türkiye Sovyet tehdidi dolayısıyla güvenlik endişeleri ile karşı karşıya kalmış ve bu endişelerini Batı ittifakı ile gidermeye çalışmıştır. ABD ve Batı ittifakı da Türkiye'yi dönemsel çıkarları doğrultusunda bölgesel bir denge olarak görmüştür. Bu nedenle Türkiye Batı'nın liderliği doğrultusunda hareket etmiş bölgesel istikrarı sağlamak için Konsey üyeliğinde ABD'nin politikaları doğrultusunda hareket etmiştir. İsveç ise Soğuk Savaş dönem üyelikleri süresince tarafsızlık politikası benimsemiş her ne kadar ilk dönem üyeliğinde ABD ile ilişkileri daha ön plana çıksa da Sovyetler 'in tepkisini çekecek durumlardan kaçınmaya çalışmıştır. Dolayısıyla bu dönemde Batı ve Doğu arasında tarafsız bir konumda yer almaya çalışmış ve iki blok arasında denge arayışı içerisinde olmuştur. Uluslararası barış ve güvenliği savunan tavrı, çatışmaların önlenmesi noktasında çaba sarf etmesi ve uluslararası hukuk ve normlara bağlılığı vurgulaması dolayısıyla diplomasiyi ön plana çıkaran bir yaklaşım benimsemeye çalışmıştır. Soğuk Savaş döneminin etkisinin yoğun hissedildiği bu üyelik süreçlerinde Küresel güçlerin etkisi uluslararası ilişkilerin dinamiklerini ve Konsey gündemini şekillendirmiştir. Bu süreçte hem Türkiye hem İsveç çıkarlarını koruma çabası içerisinde olmuştur. İki ülkenin de güvenlik endişeleri ve çıkarları dış politikalarını şekillendirmiştir. İsveç'in benimsediği tarafsızlık politikası bu dönemde iki güç arasındaki denge arayışını yansıtırken Türkiye'nin stratejik konumu ve güvenlik endişeleri ABD ve Batı ittifakı ile işbirliği yapması sonucunu doğurmuştur.

Soğuk Savaş sonrası üyelik süreçlerinde ise İsveç 1997-19998 üyelik döneminde ilk iki üyelik dönemine göre daha etkin ve aktif geçirmiştir. İsveç'in önceki dönemlerdeki performansı ve uluslararası arenada bir güven ve itibar kazanması yüksek oy oranı ile Konsey üyeliğine seçilmesinde etkili olmuştur. Bu süreçte barış güçlerine katılımı, insani diplomasi alanında ön plana çıkması, uluslararası çatışma ve krizlerin gündeme alınması noktasında etkili bir performans sergilemesi çatışmaların çözümünde ve diplomasi alanında etkinliğini yansıtmıştır. Ancak İsveç'in Konsey'de aktif ve etkili olma isteği ve bu doğrultuda attığı adımlarda kimi zaman küresel güçlerin etkisi ile karşılaşmıştır. Dolayısıyla İsveç'in çabaları bazen büyük güçlerin çıkarlarının gölgesinde de kalmıştır. Ancak yine de barışı koruma çabaları, insani diplomatik

çabaları, uluslararası güvenlik sorunlarında duyarlı tavrı uluslararası sahnede etkin bir rol alma isteğini göstermiştir.

Sonraki üyelik süreci olan 2017-2018 döneminde ise önceki üyelik süreçlerinden edindiği deneyimler doğrultusunda etkili bir kampanya süreci yöneterek dünya genelinde temasları ile birçok bölge ve ülke ilişkilerini geliştirmiştir. Önceki dönemlerdeki uluslararası hukuka, barışa ve insan haklarına verdiği önem, bu üyelik sürecinde de devam etmiş ve dış politikasını şekillendiren temel ilkeler olmuştur. Bu ilkeler sayesinde İsveç Konsey'de etkili bir ses haline gelmiş ve çeşitli sorunlarda etkili rol alama ve çözümler sunma fırsatı elde etmiştir. İsveç'in 2017-2018 dönem üyeliği diplomatik çabalarını ve yumuşak gücünü etkili bir şekilde kullanma yeteneğini ortaya koymuştur. İsveç'in uluslararası sistemdeki etkisi önceki dönemlerden de edindiği deneyimle ve savunduğu ulusal değerler ile güçlenmiştir. Bu nokta da İsveç'e yakın bir dönemde üyelik süreci geçiren Türkiye, 2009-2010 dönem üyeliğinde önceki üyelik süreçlerine nazaran çok daha etkili ve aktif bir dönem geçirmiştir. Yüksek bir oy oranı ile üyeliği kazanan Türkiye, bu dönemde hiç tanışmadığı Karayipler gibi bölge ve ülkelerle iletişime geçmiş ve ilişkiler geliştirmiştir. Üyelik süreci dolayısıyla dünyanın birçok ülkesi ile ilişkiler geliştiren Türkiye insani diplomasi ve barış güçlerine verdiği destek ve sağladığı kalkınma yardımları ile uluslararası sistemdeki etkinliğini artırmış ve diğer ülkeler nazarında önemli bir güven sağlamıştır. Daha önceki üyelik dönemleri Batı etkisi altında ikili diplomasi çerçevesinde geçerken bu dönemde çok taraflı bir diplomasi ile ilişkilerini geliştirmiştir. Türkiye'nin yumuşak gücünün etkisi bu dönem süresince dış politikasında oldukça önemli bir yer edinmiştir. Çeşitli bölgelerdeki meselelere aktif şekilde dâhil olması, insani yardım ve krizlerde önemli bir rol oynaması, kalkınma destekleri ve işbirliği temelinde geliştirdiği ilişkiler, Türkiye'nin etkin bir rol oynamasına ve uluslararası sistemdeki pozisyonunu güçlendirmesine katkı sağlamıştır.

Bu üyelik süreçlerinde hem Türkiye hem İsveç yumuşak güçlerini ön plana çıkararak insan haklarını ve insani diplomasiyi desteklemiş, barış ve güvenliğe vurgu yapmış, uluslararası krizlerin barışçıl yollarla çözümüne odaklanmıştır. Birçok bölge ve ülke ile iletişime geçmiş ve ilişkiler geliştirmiştir. Özellikle Afrika bölgesi ile ilişkiler geliştirilmiş ve sorunlarına daha fazla eğilerek yakın temaslar kurmuşlardır. Aynı

zamanda Türkiye bölgesindeki ülkeler ile ilişkilerini daha fazla geliştirmeye özen gösterirken İsveç'te bu dönemde özellikle Kuzey ülkeleri ve Baltık ülkeleri ile işbirliğini güçlendirmeye çalışmıştır. Ancak Türkiye üyelik sürecinde bölgesel meselelere daha fazla odaklanırken İsveç daha çok uluslararası sorunlara odaklanmıştır. Bölgesel güvenlik anlayışına sahip olan Türkiye Konsey'de özellikle bölgesel konularda daha çok çaba sarf etmiş ve etkinliğini diğer sorunlara nazaran daha fazla ortaya koymuştur. İsveç ise dış politikasında da ön plana çıkardığı barış ve güvenliğin korunması, bu doğrultuda işbirliklerinde bulunulması, diyalog ve çözüm odaklı olarak uluslararası hukuk çerçevesinde barış ve istikrarın güçlendirilmesi anlayışı ile uluslararası güvenlik ve çatışmayı önleme yaklaşımı benimsemiştir. Bu doğrultuda Türkiye üyelik döneminde Kıbrıs ve İran'a yaptırım uygulanmasına yönelik kararlarda kendi çıkarları doğrulusunda hayır oyu vererek dış politikasına ve geliştirdiği stratejilere yönelik kararlar alabilmiştir. İsveç ise benimsediği feminist dış politika dolayısıyla Konsey'de kadın, barış ve güvenlik konusuna ayrı bir önem vererek uygulamaya konulması noktasında oldukça çaba sarf etmiştir. İklim ve güvenlik gibi güvenliğin farklı boyutlarına odaklanarak Konsey'de bu alanlarda etkili olmaya çalışmıştır.

Diğer taraftan üyelikleri süresince Konsey'de dış politikaları ve çıkarları doğrultusunda aktif bir şekilde etkinliklerini sürdürmeye çalışan bu iki devlet için küresel güçler bazı kararlarda ve ele alınan konularda etkili olmuş, Türkiye ve İsveç'in etkinliğini sınırlamıştır. Türkiye ve İsveç'in Güvenlik Konseyi üyelikleri farklı dönemlerdeki ulusal güvenlik endişeleri, bölgesel dinamikler ve dış politika stratejileri ile şekillenmiştir. Türkiye, Soğuk Savaş dönemi üyeliklerinde Sovyet yayılmacılığı ve güvenlik endişeleri nedeniyle ABD ile yakın ilişki içerisinde olmuş daha sonraki dönemlerde ise artan yumuşak gücünün etkisiyle diğer devletlerin gözünde itibarını artırmış ve daha etkin bir oyuncu olarak uluslararası sistemde yer almıştır. İsveç ise Soğuk Savaş gölgesinde geçen üyeliklerinde tarafsızlık politikası ile güvenliğini korumaya çalışmış ve sonraki üyelik süreçlerinde artan yumuşak gücünün etkisiyle uluslararası sistemde kendisine güveni artırmış uluslararası barış, hukuk, diplomasi gibi kavramlara daha fazla vurgu yaparak uygulanması noktasında çaba sarf etmiştir. Böylelikle uluslararası arenada etkinliğini artırmış ve küresel barışa katkı sağlamıştır

Tablo 1.1 Türkiye ve İsveç'in Üyelik Dönemlerine Göre Aldığı Oy Oranları

Ülke	Dönem	Coğrafi Esasa Göre Üye Oldukları Bölgeler	Toplam BM Genel Kurul Üye Sayısı	BMGK Üyelik Seçimlerinde Aldığı Oy Oranı
Türkiye	1951-1952	Orta Doğu Bölgesi	60	53
Türkiye	1954-1955	Doğu Avrupa Bölgesi	60	40
Türkiye	1961	Doğu Avrupa	82	Anlaşmalı Dönem
Türkiye	2009-2010	WEOG (Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu)	192	151
İsveç	1957-1958	WEOG (Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu)	77	71
İsveç	1975-1976	WEOG (Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu)	129	127
İsveç	1997-1998	WEOG (Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu)	181	153
İsveç	2017-2018	WEOG (Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu)	193	134

Türkiye Soğuk Savaş döneminde geçen üç üyelik dönemi süresince ABD ile yakın ilişkileri, Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerini de yönlendirmiş ve ABD Soğuk Savaş'ın oldukça hissedildiği bu dönemlerde Sovyetler 'in etkisini azaltmak ve

Konsey'deki varlığını ve etkisini kısıtlamak için Türkiye'yi stratejik politikaları doğrultusunda üyelik süreçlerinde destek vermiş ve aday olduğu coğrafi bölgeyi dahi etkilemiştir. Türkiye ilk dönem üyeliğinde Orta Doğu bölgesinden kabul edilirken aldığı oy oranı sonrası ABD'nin etkisiyle değişen coğrafi bölgesi sonrası diğer devletlerden tepki toplamış ve ABD'nin bir aracı olarak görülmüştür. 1954-1955 ve 1961 dönemindeki üyelik seçimleri birçok kez tekrar ederek oldukça zorlu geçmiş ve Türkiye, 1961 dönemindeki üyelik sürecini çıkmazdan kurtarmak için Polonya ile paylaşmayı kabul etmiştir. Türkiye'nin bağımsız bir dış politika izleyememesi dolayısıyla diğer devletlerin gözündeki imajının zedelenmesi, izlediği iki taraflı dış politika ve önceki üyelik döneminde ABD etkisinde bir performans sergilemesi Türkiye'ye karşı oluşan bir güvensizlik ile sonuçlanarak ikinci ve üçüncü üyelik dönemlerinde oy oranlarının düşmesine sebep olmuştur. İsveç ise Soğuk Savaş döneminde geçen üyelik süreçlerinde benimsediği tarafsızlık politikası, uluslararası barış ve çatışmazlığı ön gören ilkeleri, savunduğu çok taraflı diplomasi ve işbirliği dolayısıyla uluslararası sistemde ülkesine olan güveni artırmış ve olumlu bir imaj oluşturmuştur. Bu imajı dolayısıyla her üyelik sürecinde artan oy oranları ile Konsey seçimlerini kazanmıştır.

Bu süreçte İsveç, ABD ve SSCB arasındaki rekabeti dengelemeye çalışırken Türkiye bölgesel güvenlik temelinde ABD ile yakın ilişkiler kurarak NATO üyesi olmuş ve İsveç'ten farklı bir politika izlemiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin bölgesel güvenlik endişeleri ve stratejik ittifakları uluslararası sistemdeki rolüne yön vermiştir. Ardından 2009-2010 dönem üyeliğinde Türkiye, değişen uluslararası sistemde stratejik dengeler üzerine politikalar yürütmüş ve bu doğrultuda uluslararası arenada prestijini artırarak olumlu bir imaj çizmiştir. İnsani yardım, barışı koruma, işbirliği, diplomasi alanlarında aktif olarak yer almış ve uluslararası sistemde daha fazla güvenilirlik kazanmıştır. Bu doğrultuda dış politika önceliklerini belirlemiş ve daha bağımsız bir dış politika yürütmüştür. Aynı şekilde İsveç'in 1997-1998 dönemi ile ön plana çıkan ve 2017-2018 dönem üyeliği ile güçlenen imajı, uluslararası arenada güvenilir bir aktör olarak kabul edilmesine ve prestijinin artmasına yarar sağlamıştır. İki ülkenin de artan yumuşak güçleri dış politikalarına olumlu etki etmiş ve uluslararası sisteme daha fazla katkı sağlamışlardır. Ancak bu üyelik süreçlerinde Konsey'deki öncelikleri ve çıkarları da farklılık göstermiştir. Türkiye, Konsey performansı süresince daha çok bölgesel

konulara ve kendi çıkarlarına odaklanırken İsveç ise daha genel olan uluslararası barış, güvenlik ve çatışmaların önlenmesi meselelerine odaklanmıştır. İskandinav ülkeleri BM'de aktif katılım, insani diplomasi, uluslararası barış ve işbirliğine katkı yoluyla etki yaratmaya çalışmıştır. Dolayısıyla dış politikalarındaki stratejileri yumuşak güç aracılığıyla çıkarlarını takip etme taahhüdüne dayanmıştır. Güvenlik Konseyi'nde etki etme ve sonuçları şekillendirme söz konusu olduğunda yumuşak güçleri önemli bir avantaj olabilmiştir.[467] İsveç'in kadın, barış ve güvenlik gündemine yönelik Konsey'de topladığı yoğun destek ve Türkiye'nin İsrail ile yaşadığı Mavi Marmara meselesinde Türkiye'nin İsrail'e yönelik ikili ve çok taraflı platformlarda bir kampanya yürüterek İsrail'i kınayan ve soruşturma başlatılmasını ön gören bir başkanlık bildirgesi yayımlaması buna örnek verilebilir. Diğer taraftan bu üyelik süreçlerinde her iki ülke de uluslararası diplomasiye aktif bir şekilde katılmış barışın korunması ve istikrarın sağlanması için çaba sarf etmiştir. Dış politikaları konusunda bağımsız bir tutum benimsemişler uluslararası işbirliğine vurgu yaparak uluslararası meselelerde diplomatik çözümlere teşvik etmiş ve insani diplomasi konusunda destek vermişlerdir. Sonuç olarak iki ülkenin de Güvenlik Konseyi üyelik süreçlerinin dış politikalarına yansımaları farklı olmuş İsveç daha çok uluslararası barış ve insani değerlerin savunucusu olarak ön plana çıkarken Türkiye dış politika önceliklerini üyelik dönemlerine bağlı olarak değiştirmiştir. Ancak her iki ülke de uluslararası arenada saygınlık kazanmış ve prestijini artırmıştır. Uluslararası sisteme olumlu katkılar sunan bu iki ülke yumuşak gücünü etkin bir şekilde kullanmaya çalışmıştır.

[467] Baldur Thorhallsson, *"Small States in the UN Security Council: Means of Influence?"*, **The Hague Journal of Diplomacy**, 2010, s.143.

5.SONUÇ

1951-1952, 1954-1955, 1961 ve 2009-2010 dönemlerinde Güvenlik Konseyi üyesi olan Türkiye, üç dönem üyeliğini de Soğuk Savaş döneminde geçirmiştir. İki kutuplu düzende geçirdiği bu üyelik dönemleri içerisinde sergilediği performans iki süper gücün güç mücadelesi çerçevesinde şekillenmiştir. Soğuk Savaş döneminde geçen üç üyelik döneminde Türkiye, Sovyetler 'in yayılmacı politikası nedeniyle duyduğu güvenlik endişesi ve ABD'nin sağladığı ekonomik ve askeri yardımlar onu bu dönemde Batı ittifakına yöneltmiştir. Bu süreçte Batı ile olan ilişkileri bölgedeki diğer devletler tarafından tepki toplamış ve olumsuz eleştiriler almasına sebep olmuştur. ABD'nin stratejileri bağlamında dış politikasını şekillendiren Türkiye, Konsey'de sergilediği performans ile de Batı'ya olan bağlılığını ispatlamaya çalışmıştır. Aslında karşılıklı çıkar ilişkileri doğrultusunda Batı ile ilişkilerini sürdüren Türkiye güvenliğini garanti altına almak ve yardımların devamlılığını sağlamak için ABD ve Batı ile işbirliği yaparken Batı bloku ve ABD ise yayılmacı bir politika izleyen Sovyetleri engellemek ve komünizmin daha fazla bölgeye sıçramasını önlemek için Türkiye'nin stratejik konumunu kullanarak yakın ilişkiler kurmuştur.

ABD, bu dönemde Sovyetler 'in Konsey'deki varlığını sınırlamaya çalışmış ve Güvenlik Konseyi geçici üyeliğinde Sovyet taraftarı devletlerin üyeliğini de engellemeye çalışmıştır. Bu amacı doğrultusunda istekli olmadığı halde 1954-1955 döneminde Türkiye, Güvenlik Konseyi'ne adaylığını koyması için ABD tarafından teşvik edilmiş ve bu üyeliğinde 1951-1952 döneminde aday olduğu Orta Doğu bölgesi yerine Doğu Avrupa bölgesinden üye olunması istenmiştir. Türkiye'nin bu bölgeden üye olup seçilmesi için sıkı lobi faaliyeti yürüten ABD, stratejileri doğrultusunda Türkiye'yi desteklemiştir. Ancak Türkiye'nin izlediği tek taraflı dış politika diğer devletlerin gözünde Türkiye imajını zedelemiştir. ABD'nin bir aracı olarak algılanan Türkiye 1954-1955 ve 1961 dönemi Güvenlik Konseyi üyelik seçimlerini, güvenilirlik profiline zarar vermesi dolayısıyla zorlu geçirmiştir. Polonya ile yarıştığı 1961 dönem üyeliği büyük bir çıkmaza girmiş ve bu üyelik dönemini Polonya ile paylaşmak durumunda kalmıştır. 1961 dönem üyeliği öncesinde askeri darbe ile değişen yönetim, önceki dönemde yer alan Demokrat Parti'den farklı bir tutum izlememiş ve yine ABD

ve Batı ittifakı ile işbirliğini sürdürmüştür. Güvenlik Konseyi geçici üyesi olan bir devletin sonraki bir süreçte tekrar adaylığını koyup kazanabilmesi için üzerinden uzun bir sürenin geçmesi gerekir. Ancak Türkiye Soğuk Savaş döneminde geçirdiği üç üyelik dönemi sıklığı dikkat çekicidir. İki kutulu düzenin hâkim olduğu bu dönemde iki süper güç uluslararası sistemde baskın olmaya çalışmış ve güç mücadeleleri çerçevesinde dış politikalarını yönlendirmişlerdir. Türkiye'nin stratejik konumu bölgesindeki istikrarı sağlayabilmesi açısından önemli olmuş ve bu durum dolayısıyla ABD ve Batı ittifakı ise amaçları doğrultusunda Türkiye'yi yönlendirmiş ve destek vermiştir. Soğuk Savaş sonrasında değişen dış politikası ile birlikte 2009-2010 dönemi üyeliğini kazanan Türkiye, üyelik sürecinde oldukça etkin bir kampanya yürüterek bu doğrultuda birçok bölge ve ülke ile temasa geçmiştir. Artan yumuşak gücünün etkisiyle uluslararası sistemde prestijini artırmış ve diğer ülkelerin gözünde güvenilir bir imaj çizmiştir. Türkiye bu dönemde 5 kararda hayır oyu kullanmış ve bu kararlar; Kıbrıs'taki BM güçlerine ve İran karşı yaptırım uygulanmasına yönelik kararlar olmuştur. Türkiye bu dönemde diğer dönemlerinin aksine kendi çıkarları ve stratejileri doğrultusunda hareket etmiş, bağımsız bir dış politika oluşturmuş ve Konsey performansını da bu doğrultuda geçirmeye çalışmıştır. Her ne kadar hayır oyu verdiği kararlar oy birliği ile kabul edilse de Türkiye'nin göstermiş olduğu tepkiler önceki dönemlerden farklı bir politika izlediğini göstermiş ve Türkiye'nin dış politika stratejisinde bağımsızlık ve etkinlik arayışını yansıtmıştır. Bu dönemde stratejik çıkarlarını savunan Türkiye, uluslararası sistemde daha fazla görünürlük kazanmak amacıyla hareket etmiştir.

Diğer taraftan İsveç ise Soğuk Savaş döneminde geçirdiği 1957-1958 ve 1975-1976 dönem üyelikleri ile uluslararası barış ve istikrarı savunmuş ve tarafsızlık politikası temelinde Konsey'deki kararlar üzerinde etkili olmaya çalışmıştır. İsveç 1957-1958 döneminde Sovyetler 'in yayılmacı politikası dolayısıyla güvenlik endişeleri ABD ile ilişkilerini yakınlaştırmasına yol açsa da tarafsızlık politikasını sürdürdüğüne dair söylemlerine devam etmiştir. 1975-1976 döneminde tarafsızlık politikasını daha belirgin bir hale getirmiştir. Bu dönemde herhangi bir ittifaka dâhil olmamaya özen göstermiş Türkiye'nin aksine tek taraflı bir politika izlememiştir. Konsey üyeliklerinde uluslararası barış, uluslararası hukuk, silahlı çatışmaların önlenmesi, güvenlik ve istikrarın sağlanmasını savunan politikaları ile uluslararası sistemde bir

güvenilirlik kazanmış ve etkisini artırmıştır. Kendi politikalarını savunarak barışın ve güvenliğin sağlanmasına katkı sunarak uluslararası sistemde etkinliğini artırmaya çalışmıştır. Konsey performansı incelendiğinde İsveç'in bu üyelik süreçlerinde belirleyici rol oynadığı kararlar olmasına rağmen küresel güçlerin etkisinde kaldığı durumlarda olmuştur. Örneğin 1975-1976 döneminde Güney Afrika'nın Angola'ya karşı askeri eylemlerde bulunması dolayısıyla savunduğu ilkelere yönelik bir madde ekleterek meselenin Konsey gündemine alınması için gerekli çoğunluğu sağlayacak belirleyici oyu vermiştir. Diğer taraftan İsrail'in Filistin topraklarından çekilmesini ön gören ve Filistin haklarını koruyan tasarıda uluslararası hukuku, barışı, devletlerin egemenliğini savunan ve üyeliği süresince bu değerleri sürekli olarak yineleyen İsveç, ABD'nin veto ettiği kararda çekimser kalmış savunduğu ilkelere ters düşen bir karar almıştır.

1997-1998 dönemi üyeliğinde yumuşak gücü ön plana çıkarak yüksek bir oy oranı ile Konsey'e seçilmiştir. Bu dönemde çok taraflı ilişkiler geliştiren İsveç birçok ülkeye kalkınma desteği sağlarken, insani diplomasiye ayrı bir önem vermiş ve Birleşmiş Milletler çatısı altında birçok barış operasyonuna da katılım sağlamıştır. Bu faaliyetleri dolayısıyla uluslararası sistemde prestijini artırarak yeni ilişkiler ve işbirlikleri geliştirmiştir. Örneğin 1997'de Kongo'daki duruma yönelik ihtiyaç sahiplerine yardım kurumlarının erişimini sağlamak için başkanlık açıklaması çıkarmış ve aynı şekilde Irak'a uygulanan yaptırım dolayısıyla Irak halkının ihtiyaçlarını karşılayacak bir program oluşturmuştur. Diğer dönemlere göre etkinliğini artırdığı 1997-1998 üyelik sürecinde İsveç, Hindistan ve Pakistan'ın 1998 yılındaki nükleer denemeleri sonucu nükleer silahsızlanma meselesini Konsey gündemine getirmiş ve bir tepki ortaya konulan başkanlık açıklaması çıkarılmasında öncü olmuştur.

Ancak diğer taraftan veto yetkileri dolayısıyla Konsey'de etkin olan küresel güçlere karşı etkinliğini gösteremediği durumlar da olmuştur. Örneğin 1998'de ABD ve İngiltere'nin Konsey kararı olmadan Irak'ı bombalaması İsveç değerlerine aykırı olmak ile birlikte saldırıyı kınamanın ötesine geçememiştir. Yine ABD Kongresi'nin barışı korumaya yönelik operasyonların genişletilmesi doğrultusunda kararların alınmasında iki hafta içerisinde alınabilir şartı koşması çatışmaların önlenmesine yönelik faaliyetleri olumsuz etkilemiş ve İsveç bu konunun iyileştirilmesi noktasında etkili

olamamıştır. 2017-2018 dönem üyeliği önceki Güvenlik Konseyi üyelik tecrübeleri ile daha da güçlenmiş ve Konsey'de aktif bir performans sergilemeye çalışmıştır. Bu dönemde yine insani diplomasi, uluslararası işbirliği, çok taraflı diplomasi, sorunlara çözüm odaklı yaklaşım, arabuluculuk, diplomasi, kadın, barış ve güvenlik gibi konulara eğilimini artırmış ve Konsey üyeliğini bu değerler temelinde şekillendirmiştir. Bu süreçte Yemen sorununda arabuluculuk girişimlerinin önünü açmış, Suriye'nin kimyasal silah kullanımının soruşturulmasına yönelik kararda Rusya'nın veto oyları sebebiyle çözümsüz kalan sorunda Suriye'ye insani yardım ulaştırılmasını sağlamıştır. Myanmar konusuna Konsey'in dikkatini çekmeye çalışmış, Afrika bölgesindeki çatışmalara yönelik barış süreçlerinde önemli rol oynamıştır. Bunun aksine Suriye konusunda Rusya etkisi, Myanmar konusunda Çin etkisi ve Yemen konusunda ABD etkisi dolayısıyla etkinliğinin sınırlı kaldığı ve küresel güçlerin etkisinin ağır bastığı durumlar ile de karşı karşıya kalmıştır.

Türkiye'nin Konsey üyelikleri süresince dış politika öncelikleri farklılık göstermiş ve Konsey performansını buna göre şekillendirmişken İsveç dört üyeliği süresince de savunduğu değer ve ilkeler temelinde uluslararası meselelere yaklaşmaya çalışmış ve bu alanda Konsey'de etkinliğini göstermeye çalışmıştır. Ancak her ne kadar bu iki ülke kendi çıkarları ve ilkeleri temelinde Konsey'de etkin bir rol üstlenmeye çalışarak uluslararası sistemde daha fazla yer almak isteseler de üyelik süreçlerinde küresel güçlerin nüfuzu ve etkisi her zaman ön plana çıkmış ve alınan kararları etkilemeye devam etmiştir.

Türkiye Soğuk Savaş dönemindeki üyelik süreçlerinde aktif bir performans sergileyememiş Konsey'de etkin olamamıştır. Batı ittifakı ile hareket ederek benzer kararlar vermekle yetinmiştir. Bunun aksine İsveç bu süreçte Türkiye'ye göre Konsey üyeliğini daha aktif kullanmış ve bazı kararlar üzerinde belirleyici rol oynamıştır. İsveç'in BMGK'da etkin olmasını sağlayan önemli unsurlardan biri de ekonomik gücüdür. Ekonomik gücü sayesinde özellikle küçük ve zayıf devletler üzerinde etkili olabilmiştir. Ayrıca İsveç'in istikrar içerisinde olması, eğitimli bir nüfusa sahip olması İsveç'in yumuşak gücünü artıran önemli etkenler olmuştur. Özellikle Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin ekonomik gücünün zayıf olması, hükümet bunalımları,

askeri darbeler, bölgesindeki istikrarsızlık Ankara'nın uluslararası örgütlerde etkin olmasını zayıflatmıştır.

İsveç'in Soğuk Savaş döneminde izlediği tarafsızlık politikası dolayısıyla askeri bir ittifaka bağlı olmaması ve çatışmalara müdahil olmaması uluslararası sistemde güvenilirliğini artırmıştır. Diğer taraftan insani diplomasi ve insan haklarına verdiği önem, uluslararası arenada etkili bir barış savunuculuğu yapmış olması bu doğrultuda barışı koruma misyonlarına verdiği destek, küçük ve zayıf ülkelere sağladığı kalkınma yardımları uluslararası sistemde etkin rol oynamasına olanak sağlamıştır. İsveç'in istikrarlı bir siyasi ortamının olması, sağladığı ekonomik yardımlar, insan hakları ve barışın savunucusu olarak görülmesi uluslararası sistemde etkin bir prestij oluşturarak İsveç'in birçok ülke ile işbirliği yapmasına ve etkileşim kurmasına fırsat vermiştir. Türkiye ise sahip olduğu askeri güç dolayısıyla barışı koruma misyonlarına sağladığı katkı, stratejik konumu, kullandığı aktif diplomasi, bölgesel liderlik rolü Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye'nin uluslararası sistemdeki etkinliğine olumlu katkı sağlamış Güvenlik Konseyi'ndeki etkisini önceki dönemlere göre artırmıştır. Türkiye, sahip olduğu coğrafi konumu ve askeri kapasitesini vurgulayarak bölgesel liderlik rolünü yansıtmış İsveç ise uluslararası barış ve güvenliği savunarak insani diplomasi ve barış operasyonlarına verdiği destek ile saygın bir konumda yer almıştır. Her iki ülkede yumuşak güç unsurlarını etkili kullanarak uluslararası sisteme daha etkin katılmaya çalışmıştır.

Daimi olmayan üyelerin Güvenlik Konseyi bünyesinde devamlı görevde bulunmaması dolayısıyla deneyimli ve sürekli çalışan personellerinin olmaması, Konsey yapı ve işleyişine hakim bir düzenlerinin bulunmaması, güçlü ilişkilerinin bulunmaması, veto yetkilerinin daimi üyelerde bulunması ve önceden yapılan gayri resmi görüşmeler ile daimi üyelerin karar alabilmeleri gibi dezavatajlara sahipken uluslararası sistemde etkinliğini artırma ve ağ kurma fırsatı bulmaları, prestij ve statülerini yükseltmek için kendilerini gösterebilecekleri bir platformda bulunmaları onlar için bir avantaj olmuştur. Aynı zamanda norm girişimciliği ile bir etki yaratmaya çalışan daimi olmayan üyeler bu sebeple diğer devletlerle ilişkiler geliştirme, diplomasi becerilerini ön plana çıkarma, ağ kurma gibi yumuşak güçlerini ön plana çıkarmaya çalışabilirler. Özellikle küçük ve orta ölçekli devletlerin üzerinde durduğu norm girişimciliğinin

gerçekleştiği alanlardan biri de Güvenlik Konseyi'nde reform konusu olmuştur. Güvenlik Konseyi'nin yapısının ve çalışma yöntemlerinin gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi konusunda çaba gösteren Türkiye ve İsveç reform konusunda da kendi potansiyellerini göstermeye çalışmışlardır. Dünya beşten büyüktür sloganı ile Güvenlik Konseyi reformunu destekleyen Türkiye adaletli bir temsili savunmuştur. İsveç ise bu noktada reformun gerekliliğinin altını çizerek özellikle şeffaf, tutarlı ve hesap verilebilir bir platform olması yönünde ki çalışmalara ve daimi olmayan üyelerinde etkinliğini artıran çalışmalara destek vermiştir. Ancak reform konusu oldukça karmaşık olmakla birlikte bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Her ne kadar bu zorluklara rağmen Türkiye ve İsveç küresel meselelerin daha etkin bir şekilde ele alınabilmesi için reform konusuna yönelik çağrılarını yinelese de hali hazırda böyle bir reform Konsey içerisinde birçok engel dolayısıyla pek mümkün görünmemektedir.

KAYNAKLAR

Adetula, V. (2016). Sweden's bid for a un security council seat and what africa stands to gain. Nordiska Afrikainstitutet.

Akçadağ, E. (2009). *Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Dİplomasisi.* http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf

Akçadağ, E. (2013). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi. H. Çomak ve C. Sancaktar (Ed.), *Türk dış politikasında yeni yönelimler: iki kutuplu sistem sonrası türk dış politikası* içinde. Beta Yayınları.

Akis. (1955, 19 Mart). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1955-03-19/16

Akis. (1955, 7 Mayıs). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1955-05-07/10

Akis. (1958, 3 Eylül). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1954-07-03/3

Akis. (1959a, 20 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-20/4

Akis. (1959b, 20 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-20/5

Akis. (1959a, 27 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-27/14

Akis. (1959b, 27 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-10-27/14

Akis. (1959, 25 Kasım). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1959-11-25/8

Akis. (1960, 26 Eylül). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1960-09-26/25

Akis. (1960, 3 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/akis/1960-10-03/28

Akşam Gazetesi. (1951, 13 Haziran). https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1951-06-13/2. Erişim tarihi: 15 06 2022.

Akşam Gazetesi. (1954, 19 Ocak). https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1954-01-19/1. Erişim tarihi: 07 02 2022.

Akşam Gazetesi. (1954, 11 Aralık). https://www.gastearsivi.com/gazete/aksam/1954-11-11/2. Erişim tarihi: 07 02 2022.

Aktaş, M. (2008). Batı ile ilişkiler. H. Çakmak (Ed.), *Türk dış politikası 1919-2008* içinde. Platin Yayınları.

Andakulova, Y. (2020). Eu countries and soft power: a comparative analysis of austria, sweden, finland and germany. *Webster University.*

Andren, N. (1972). Sweden's security policy. *Cooperation And Conflic*t.

Aral, B. (2021). Turkey in the un security council: ıts election and performance . *İnsight Turkey*, 279-291.

Arı, T. (2011). *Uluslararası ilişkiler ve dış politika*. Mkm Yayıncılık.

Arı T. (2010). *Uluslararası İlişkilere Giriş*, Mkm Yayıncılık.

Ateş D. (2013). *Uluslararası Politika: Dünyayı Anlamak ve Anlatmak***,** Dora Yayıncılık.

Avan, S. (2015). Gerçekten Liberalizm mi? Yoksa Sadece Söylem mi? : Tek Partili Türkiye'de Liberal Gelişmeler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*.

Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya* . Kalkedon Yayınları.

Aydın, A. ve Büdün, E. (2018). Kamu Diplomasisi Açısından Türk Dış İşlerinin Sosyal Medya Kullanımı: Twitter Örneği. *International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series*.

Aydoğan, B. (2011). Rapor: Güç Kavramı ve Kamu Diplomasisi. *Politika Dergisi*.

Ayın Tarihi Dergisi, Sayı:247. 26 06 1954: 114.

Ayın Tarihi Dergisi, Sayı:247. 20 06 1954: 247.

Ayın Tarihi Dergisİ, Sayı:247. 03 06 1954: 112.

Ayın Tarihi Dergisi, Sayı:254. 31 01 1955: 130.

Ayın Tarihi Dergisi, Sayı:262. 08 09 1955: 138-139.

Ayın Tarihi Dergisi, Sayı:277. 19 12 1956: 264.

Ayın Tarihi, Sayı: 269. 24 01 1957: 212.

Ayın Tarihi, Sayı:270. 21 02 1957: 309-310.

Balcı, Ali, ve Hazar A. (2021). Turkey in the un security council during the cold war: elections, moting motivations and alliance commitments. *Sakarya University, The Middle East İnstitute,* 279-291.

Balcı, Ali, ve Akçalı E. (2021). Enjoy Your New Region! The US Strategy of Shifting Turkey's Causus in the UN Security Council in 1953. *Geopolitics,* 718-738.

Balcı, A. ve Duman, T. İ. (2020). Turkey's Candidature to the UN Security Council Seat in 1948: Why the West's 'Favorite' Candidate Lost. *Turkish Histtorical Review,* 284-302.

Barnes, İ. R. (1974). Swedish Foreign Policy A response to geopolitical factors.» *Cooperation and Conflict*, 243-244.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.1.0.0/ 42.252.12. 08 11 1946.

Biter, T. İ. (2017).Uluslararası İlişkilerde Feminist Dış Politika Söylemi ve İsveç Örneği.» *Alternatif Politika Dergisi,* 495-524.

Bjereld, U. ve Möller U. (2016). Swedish foreign policy: the policy of neutrality and beyond. J. Pierre (Ed.), *The oxford handbook of swedish politics* içinde. Oxford University Press.

Blydal, C. J. (2012). Foreign-policy discussions in Sweden after 1990.» *From Neutrality to NATO*.

Burchill, S. (2012). Liberalizm. *Uluslararası İlişkiler Teorileri* içinde, (Çev. A. Aslan- M. A. Ağcan), İstanbul, Küre Yayınları.

Cumhuriyet Gazetesi. (2008, 17 Ekim). https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye-bmgk-gecici-uyesi-oldu-16350 14.10.2021. Erişim tarihi: 10 11, 2022.

Cumhuriyet Gazetesi. (2008, 17 Ekim). https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye-bmgk-gecici-uyesi-oldu-16350. Erişim tarihi: 11 10 2022.

Cumhuriyet Gazetesi, Sayı: 12.672. 04 11 1959: 1.

Cumhuriyet Gazetesi, Sayı: 12.698. 30 11 1959: 1.

Çakır, M. Ö. (2021). Türkiye'nin En Değerli Markası THY Bu Yılda Tahtını Korudu. *Anadolu Ajansı.* 09 06 2021. https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-en-degerli-markasi-thy-bu-yil-da-tahtini-korudu/2268055. Erişim tarihi: 06 12 2022.

Çavuş, T. (2012). Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.

Çelikpala, M. (2008). İç dinamikler ve dış politika. H. Çakmak (Ed.), *Türk dış politikası 1919-2008* içinde. Platin Yayınları.

Çetinsaya, G. (2020). Diplomasi: tarihsel giriş. A. R. Usul ve İ. Yaylacı (Ed.), *Dönüşen diplomasi ve türkiye* içinde. Küre Yayınları.

Çolakoğlu, S. (2014). Diplomasi. A. Balcı ve Ş. Kardaş (Ed.), *Uluslararası ilişkilere giriş: tarih, teori, kavram ve konular* içinde. Küre Yayınları.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.531.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951. Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.553.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951. Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.558.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951. Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.559.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951 . Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.575.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1952 . Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1951). *S/PV.576.* https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1951. Erişim tarihi: 14 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables. (1954). https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1954. Erişim tarihi: 15 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1954). *S/PV.656.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/116/88/PDF/N5411688.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 15 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1955). *S/PV.689.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/127/95/PDF/N5512795.pdf?OpenElement. Erişim tarihi 14 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1955). *S/PV.705.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N56/090/33/PDF/N5609033.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 20 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1955). /doc/UNDOC/GEN/N55/127/96/PDF/N5512796.pdf?OpenElement. Erişim tarihi 16 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1957). *S/PV.808.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/101/66/PDF/N5810166.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 05 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/RES/127*. https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/57/PDF/NR013257.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 06 12 2022).

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/RES/129*. https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/59/PDF/NR013259.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 07 03 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/RES/130*. https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/60/PDF/NR013260.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 06 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/RES/131*. https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/132/61/PDF/NR013261.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 06 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/PV.825.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/225/34/PDF/N5822534.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 10 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1958). *S/PV.825.* https://documents-dds-

ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/225/34/PDF/N5822534.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 20 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables. (1958). https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1958. Erişim tarihi: 03 05 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1961). *S/RES/165.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/171/72/PDF/NR017172.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 07 09 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1961). *S/PV.966.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N62/044/32/PDF/N6204432.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 11 09 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables. (1961). https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/1961. Erişim tarihi: 05 09 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1974). *S/PV.670.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/167/24/PDF/N5416724.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 16 06 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables,(1975). *S/PV.1821*. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/09/PDF/NL750009.pdf?OpenElemen. Erişim tarihi: 29 05 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1975). *S/PV.1822.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/08/PDF/NL750008.pdf?OpenElemen. Erişim tarihi: 06 06 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1975). *S/PV.1830.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/17/PDF/NL750017.pdf?OpenElemen. Erişim tarihi: 24 05 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1975). *S/PV.1863.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/500/46/PDF/NL750046.pdf?OpenElemen. Erişim tarihi: 26 05 2023.

Dag Hammarskjöld Library, United Nations General Assembly Twenty-Ninth Session. (1975). https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL8/600/98/PDF/NL860098.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 10 05 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/PV.1879.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/24/PDF/NL760024.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 07 02 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/PV.1906.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/84/PDF/NL760084.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 14 06 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/PV.1906.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/84/PDF/NL760084.pdf?OpenElement Erişim tarihi:16 06 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/PV.1927.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/600/68/PDF/NL760068.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 01 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/PV.1953* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/601/00/PDF/NL760100.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 01 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1976). *S/11940.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N76/017/95/PDF/N7601795.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 07 02 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (1997). *SC/6577.* https://press.un.org/en/1998/19980923.sc6577.html. Erişim tarihi: 11 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, United Nations General Assembly Fifty-first Session. (1997). https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/865/70/PDF/N9686570.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 05 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables. (2009). https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2009. Erişim tarihi: 11 12 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (2010). *S/PV.6063.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N09/204/14/PDF/N0920414.pdf?OpenElement . Erişim tarihi : 14 11 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, (2010). *S/PV.6335.* https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N10/395/96/PDF/N1039596.pdf?OpenElement .Erişim tarihi: 20 11 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables . (2010). https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2010, Erişim tarihi: 14 11 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/4054. tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/167/86/PDF/N5816786.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 12 02 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.670 . tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/167/24/PDF/N5416724.pdf?OpenElement Erişim tarihi: 15 07 2023.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.673. tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/182/80/PDF/N5418280.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 16 04 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.675 . tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N54/200/65/PDF/N5420065.pdf?OpenElement. Erişim tarihi 20 04 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.689. tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/127/95/PDF/N5512795.pdf?OpenElement. Erişim tarihi 22 04 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.695. tarih yok. https://documents-dds-

ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N55/159/72/PDF/N5515972.pdf?OpenElement. Erişim tarihi: 22 04 2022.

Dag Hammarskjöld Library, UN Security Council Meetings & Outcomes Tables, S/PV.765. tarih yok. https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N58/030/60/PDF/N5803060.pdf?OpenElement. Erişim tarihi 05 12 2022).

Dağdelen, M. K. (2015). Türk kızılayı: bir insani diplomasi aktörü. M. Ş. B. S. Çevik (Ed.), *Türk dış politikası ve kamu diplomasisi* içinde. Nobel Yayıncılık.

Dahl, R. A. (1957) .The Concept of Power.» *Behavioral Science*.

Dalsjö, R. (2014). The hidden rationality of Sweden's policy of neutrality during the Cold War. *Cold War History*.

Dünya Gazetesi, Sayı:2587. 12 12 1959: 5.

Dünya Gazetesi,Sayı:2589. 14 12 1959: 5.

Efegil, E. (2018). *Dış politika analizi (ders notları)*. Gündoğu Yayınları.

Ekşi, M. (2020). Kamu diplomasisi. A. R. Usul ve İ. Yaylacı (Ed.), *dönüşen diplomasi ve türkiye* içinde. Küre Yayınları.

Ekşi, M. (2016).The Rise and Fall of Soft Power in Turkish Foreign PolicyDuring JDP: The Rise and Fall of the "Turkish Model" in the Muslim Wold.» *Lambert Akademic Publishing*.

Eldemir, P. (2018). Uluslararası İlişkiler Disiplininde Bir Dış Politika Aracı Olarak Kamu Diplomasisi Kavramı. *VI. Uluslararası Mavi Karadeniz Kongresi: Uluslararası İlişkiler ve Yeni Dünya Düzeni*.

Engelbrekt, K. (2020). Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18. *Försvarshögskolan*.

Engelbrekt, K. (2023). Sweden's 2017–18 UNSC Formula: Mobilizing the MFA's Competitive Advantages, Highlighting Africa, and Boosting the E10. *International Peacekeeping*.

Engelbrekt, K. (2023). Sweden's 2017–18 UNSC Formula: Mobilizing the MFA's Competitive Advantages, Highlighting Africa, and Boosting the E10. *International Peacekeeping*.

Eralp, Y. (2009).The United Nations Security Council and Turkey . *Global Political Trends Center*.

Erdoğan, M. (2009). *Liberalizme Yeniden Bakış: Tarihi ve Felsefi Temelleri*. http://www.liberal.org.tr/uploads/yuklemeler/Liberalizme-Yeniden-Bak%C4%B1s-Tarihi-ve-Felsefi-Temelleri-Mustafa-Erdogan.pdf, Erişim tarihi: 04 05 2022.

Erdoğan, S. ve Aslan, Z. (2021). Demokrat Parti Döneminde Türkiye- Sovyetler Birliği İlişkileri: İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönemin Mirası ve Soğuk Savaş Etkisi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*.

Erhan, Ç. (2002). A945-1960: batı bloku ekseninde Türkiye . B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar (1919-1980)* içinde. İletişim Yayınları.

Erol, S. (2008). SSCB ile ilişkiler. H. Çakmak (Ed.), *Türk dış politikası 1919-2008* içinde. Platin Yayınları.

L. C. ve Ferreira-Pereira, (2005). Swedish Miltary Neutrality in the Post- Cold War: Old Habits Die Hard. *Perspectives on European Politics annd Society*.

Fırat, M. ve Kürkçüoğlu, Ö. (2002). Orta doğu'yla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar (1919-1980)* içinde. İletişim Yayınları.

Foreign Relations Of The United States, (1950, 27 Nisan). The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/pg_89, Erişim tarihi: 13 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1950, 23 Ağustos). The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d51, Erişim tarihi: 13 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1950, 29 Eylül). The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d66, Erişim tarihi: 14 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1950, 2 Ekim). The United Nations ; The Western Hemisphere, Volume II. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1950v02/d67, Erişim tarihi: 14 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 15 Haziran). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_491, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 29 Haziran). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_464, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 24 Temmuz). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d235, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 13 Ağustos). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_491, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 8 Eylül). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_502, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 11 Eylül). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/pg_504 s.504, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 23 Eylül). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d270, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 26 Eylül). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d273, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1953, 26 Ekim). 1952-1954 United Nations Affairs, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v03/d221, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Foreign Relations Of The United States, (1959, 29 Ekim). 1958-1960, United Nations and General İnternational Matters, Volume III. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v02/d105, Erişim tarihi: 03 08 2022.

Foreign Relations of United States, (1960, 6 Eylül). 1958-1960, Western Europe, Volume VII, Part II. https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1958-60v07p2/d300, Erişim tarihi: 10 04 2023.

Göğüş, H. (2020). *Zor Başkentlerde Diplomasi.* İstanbul: Doğan Kitap.

Göksu, O. (2023). 21. Yüzyılda Türkiye'nin Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Gücü: Yapısı, Araçları ve Mesajları.» *Erciyes İletişim Dergisi*.

Griffiths, M., O'callaghan, T. ve Roach, S. C. (2013). *Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar (Çev. Cesran).* İstanbul: Nobel Yayıncılık.

Gül, A. (2007). Why is a Non-Permanent Seat for Turkey at the United Nations Security Council Important for Herself, Her Region and the World. *Turkish Policy Quarterly*.

Gündüz, C. (2014). 5 Soru: Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi Adaylığı. https://www.setav.org/5-soru-turkiyenin-bm-guvenlik-konseyi-adayligi/, Erişim tarihi: 23 11 2022.

H.Lındholm, R. (1990). *Sverige i FN: s säkerhetsråd: Problem för neutraliteten ?* https://svjt.se/svjt/1990/177, Erişim tarihi: 07 03 2023.

Habertürk. (2014). *Türkiye 3. Turda Kaybetti.* https://www.haberturk.com/dunya/haber/1000077-turkiye-3-turda-kaybetti. Erişim tarihi:24 11 2022.

Holsti, K. J.(1964). The Concept of Power in the Study of International Relations. *Background* (Background).

Hürriyet Gazetesi. 17 10 2008: 4.

İlgit, A. ve Taner, B. Ö. (2014). Turkey at the United Nations Security Council: Rhythmic Diplomacy and a Quest for Global Influence . *Mediterranean*, 2014.

İnsani Yardım Vakfı (İHH). tarih yok. https://ihh.org.tr/biz-kimiz, Erişim tarihi: 12 06 2022.

Irsten, G.(2019). İsveç'in Feminist Dış Politikası Ne Kadar Feminist?. *Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği.* 10 09 2019. https://tr.boell.org/tr/2019/09/10/isvecin-feminist-dis-politikasi-ne-kadar-feminist, Erişim tarihi: 15 05 2022.

İskit, T.(2007). *Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulamaları.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İşgören, P.(2022). Geçmişten Günümüze Liberalizm Teorisi. *Uluslararası İlişkilerde Teoriler ve Yaklaşımlar* içinde, N. K. Özsoy (Der), Astana Yayınları.

Kadercan, B. (2014). Güç. A. Balcı ve Ş. Kardaş (Ed.), *Uluslararası ilişkilere giriş: tarih teori kavram ve konular* içinde. Küre Yayınları.

Karaağaç, Y. (2019). Diplomasi Çerçevesinde Propaganda ve Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinin Etkileşimi ve Farklılıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.

Karabacak, S. ve Uçar, M. N. (2019). *Yemen'de taraflar arasında imzalanan stockholm anlaşması kağıt üstünde kaldı*. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-taraflar-arasinda-imzalanan-stockholm-anlasmasi-kagit-ustunde-kaldi/1682461.

Karabulut, B. (2016). *Uluslararası İlişkiler: Kavramlar- Teoriler- Kurumlar*. Barış Kitabevi.

Keleş, M. (2014). *Bmgk'nın beş geçici üyesi belirleniyor*. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmgknin-bes-gecici-uyesi-belirleniyor/112398.

Kibaroğlu, M. (2013). İran'ın Nükleer Programı ve Türkiye. *Bilge Strateji Dergisi*.

Kılıçarslan, E. (2019). *Küreselleşme Sürecinde Devletlerarası İlişkiler Siyasal İletişim ve Kamu Diplomasisi.* İstanbul: Paradigma Akademi.

Kiraz, S. (2020). Türk Dış Politikasının Bir Süreklilik Unsuru Olarak Barış Operasyonlarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.

Kireçci, A. (2019). Turkey in the United Nations Security Council . *SETA.*

Klymchuk, I. (2021). Features of the Scandinavian Model of Public Diplomacy of the Kingdom of Sweden . *Baltija Publishing*.

Koparal, Ç. (2022). Dünden bugüne Batı Sahra sorunu. *Independent*.

Köksoy, E. (2019). *Kamu Diplomasisi Yönetimi ve Stratejisi.* https://www.researchgate.net/publication/340528825_Kamu_Diplomasisi_Yonetimi_ve_Stratejisi.

Kömür, G. (2020). Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi. *İnternational Journal of Politics and Security*.

Krisch, N. (2018). The Security Council and the Great Powers. *Oxford University Press*.

Kumek, İ. (2022). Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-1952, 1954-1955, 1961, 2009-2010). *Üniversitesi SBF Dergisi*.

Kurban, V. (2014). 1950-1960 Yıllarında Türkiye İle Sovyetler Birliği Arasındaki İlişkiler. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*.

Kurtuluş, B. (2015). Türkiye'nin kamu diplomasisinde sivil toplum kuruluşlarının rolü: insani yardım kuruluşları ve insani diplomasi perspektifi. M. Ş. B. S. Çevik (Ed.), *türk dış politikası ve kamu diplomasisi* içinde. Nobel Yayıncılık.

Kuruloğlu, F. (2016). 27 Mayıs Darbesi Sonrası Türk Dış Politikasında Yeni Açılımlar: Ortadoğu ve Sovyetler Birliği İle İlişkiler (1960-1965). *Karadeniz Araştırmalar Dergisi*.

Milliyet Gazetesi, Sayı:3386. 14 10 1959: 1.

Milliyet Gazetesi,Sayı: 3379. 07 10 1959: 1.

Morgenthau, , J., H. ve Thompson, K. W. (1985). *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Alfred A. Knopf.

Morphet, S. (1990). Resolutions and vetoes in the UN Security Council: their relevance and significance.» *Review of International Studies*.

Nilsson, C. , K. Z. (2016). Sweden and the UN: a rekindled partnership for peacekeeping.» *International Peacekeeping*.

Nye, J. S. (2020). *Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarının Araçları.* BB101 Yayınları, 2020.

Oğan, S. (2014). Türkiye'nin BMGK Yenilgisi. *TURKSAM*. https://www.turksam.org/detay-dr-sinan-ogan-la-soylesi-turkiye-nin-bmgk-yenilgisi.

Oğuzlu, T. (2022). BM Düzeni Değişen Dünya Dengeleri ve Türkiye. *Panorama* . https://www.uikpanorama.com/blog/2022/11/04/ps/.

Oğuzlu, T. (2014). Liberalizm. A. Balcı ve Ş. Kardaş (Ed.), *Uluslararası ilişkilere giriş: tarih, teori, kavram* içinde. Küre Yayınları.

Olsson, İlhami Alkan. «Bir Dış Politika Modeli Olarak Nordik Model ve İsveç'in Dış Politikası.» *Dış Politika Karşılaştırmalı Bir Bakış,* içinde, yazan (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu- Özgün Erler Bayır), 273. İstanbul: Der Yayınları, 2014.

Olsson, İlhami Alkan. (2012). Bir Dış Politika Modelli Olarak Nordik Model ve İsveç'in Dış Politikası. *Dış Politika: Karşılaştırmalı Bir Bakış,* içinde, F. Sönmezoğlu-Ö. E. Bayır (Der), Der Yayınları.

Ovalı, A. Ş. (2020). Twitter Diplomasisi Üzerinden Türkiye-İran İlişkilerini Anlamak: Erdoğan ve Ruhani Dönemleri (2013-2021). *Uluslararası İlişkiler Dergisi*.

Özkan, A. (2015). 21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkanları. *TASAM*.

Özkan, B. (2017). A945 türkiye sscb krizi: dış politikada kurucu mitin inşası. E. Balta, B. Beşgül ve G. Özcan (Der.), *Türkiye ve Rusya ilişkilerinde değişen dinamikler: kuşku ile komşuluk* içinde. İletişim Yayınları.

Özpek, B. B. (2014). Liberalizm. R. Gözen (Der.), *Uluslararası ilişkiler teorileri* içinde. İletişim Yayınları.

Paydaş, K. ve Başduvar, R.(2020). Uluslararası ilişkiler ve yumuşak güç çözümlemeleri. İ. Armağan (Ed.) *Uluslararası İlişkilerde Yeni Trendler: İnsanımız İlk 10 Yolunda mı?* içinde. Küre Yayınları.

Pektaş, U. (2016). Liberalizm: karşılıklı bağımlılık ve küresel yönetişim. P. R. Viotti ve M. V. Kauppi (Ed.), *Uluslararası ilişkiler teorisi,* içinde . Nobel Yayıncılık.

Regeringens skrivelse (2000, 18 Mayıs). *"Sverige i Förenta nationerna 1999-2000".* https://www.regeringen.se/contentassets/2f5949fbf7cd4c979ce67868d208812d/sverige-i-forenta-nationerna/ , Erişim tarihi: 10 07 2023.

Regeringen skrivelse, (2018). *"Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017–2018".*https://www.regeringen.se/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf, Erişim tarihi: 13 08 2023.

Regeringen skrivelse, (2019, 11 Kasım). *"Sveriges medlemskap i FN: s säkerhetsråd 2017-2018".*https://www.regeringen.se/contentassets/528b85f72c304c55889889e9e36d4024/regeringens-skrivelse-om-sveriges-medlemskap-i-fns-sakerhetsrad-20172018.pdf, Erişim tarihi: 14 09 2023.

Sancar, G. A. (2015). Kamu diplomasisinde medyanın önemi: anadolu ajansı örneği, türk dış politikası ve kamu diplomasisi . M. Ş. B. S. Çevik (Ed.), *Türk dış politikası ve kamu diplomasisi* içinde. Nobel Yayıncılık.

Sayın, Y, Candan, M. ve Avcı, S. (2020). Twitter diplomasisi üzerinden türkiye-iran ilişkilerini anlamak: erdoğan ve ruhani dönemleri (2013-2021). *Erciyes İletişim Dergisi*.

Sellström, A. M., Wallensteen, P. ve Finbank, İ. (2021). Sweden as an elected member of the un security council: promoting women, peace and security as core council business, 2017–18 . *Peace Research İnstitute Oslo*.

Sevin, E. (2017). *Public Diplomacy and the Implementation of Foreign Policy in the US, Sweden and Turkey.* Palgrave Macmillan.

Sönmezoğlu, F. ve Ö. E. Bayır. (2012). Dış Politika Analizinde Temel Öğeler. F. Sönmezoğlu, Ö.E. Bayır (Der.), *Dış Politika: Karşılaştırmalı Bir Bakış* içinde. 29. İstanbul: Der Yayınları.

Sundman, W. (2017). Sweden in the United Nations Security Council. *Uppsala University, Master's Thesis*.

Şahin, M. ve Sarı B. (2017). 1960-1980 Dönemi Türkiye'nin Üçüncü Dünya ve İslam Ülkeleriyle İlişkileri. *Akademik Ortadoğu*.

Şöhret, M. (2013). Yumuşak güç konsepti çerçevesinde türkiye'nin bölgesel rolü. H. Çomak ve C. Sancaktar (Ed.), *Türk dış politikasında yeni yönelimler: iki kutuplu sistem sonrası türk dış politikası* içinde. Beta Yayınları.

T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: IX, Yasama Yılı: 1, Cilt: 1, Birleşim: 3. 29 05 1950.

T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: IX, Yasama Yılı: 2, Cilt: 6, Birleşim: 59. 02 04 1951.

T.B.M.M Tutanaklar, Dönem: VIII, Yasama Yılı: 4, Cilt:6, Birleşim: 5. 12 06 1948.

T.C Dışişleri Bakanlığı. (2003). *No:125 -;24 Temmuz 2003, Türkiye´nin 2009-2010 dönemi BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliği için Batı Avrupa ve Diğer Devletler Grubundan adaylığını açıklaması.* 2021. https://www.mfa.gov.tr/no_125--_24-temmuz-2003_-turkiye_nin-2009-2010-donemi-bm-guvenlik-konseyi-gecici-uyeligi-icin-bati-avrupa-ve-diger-devletler-grubundan-adayligini-aciklamasi.tr.mfa, Erişim tarihi: 18 09 2022.

T. C Dışişleri Bakanlığı. (2011). https://www.mfa.gov.tr/no_-129_-18-mayis-2011_-bm-guvenlik-konseyi_ne-adayligimiz-hk_.tr.mfa , Erişim tarihi: 11 23 2022.

T.C Dışişleri Bakanlığı. (2019). *Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Özellikleri Ve En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Yaklaşımı.* tarih yok. https://www.mfa.gov.tr/turkiyenin-kalkinma-isbirligi.tr.mfa, Erişim tarihi: 06 13 06 2022.

Telci, İ. N. (2015). Yumuşak güç ve düşünce kuruluşları: türkiye örneği. M. Ş. B. S. Çevik (Ed.), *Türk dış politikası ve kamu diplomasisi* içinde. Nobel Yayıncılık.

Tingsten, H. (1959). Issues in Swedish Foreign Policy. *Foreign Affairs*.

True, J. (2012). Feminizm. *Uluslararası İlişkiler Teorileri,* içinde, yazan, Scott Burchill v.d, Küre Yayınları.

Turan, İlter, ve Barlas D. (2004). Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri. F. Sönmezoğlu (Der.), *Türk Dış Politikasının Analizi* içinde. Der Yayınları.

Turan, Y. ve , A. K. (2017). Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği.» *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*.

Türk Diolomatik Arşivi (TDA), (503), 2620/16711/2. 05 05 1950.

Türk Diplomatik Arşivi (TDA), (503), 23872/ 104412/1. 10 11 1948.

Türk Diplomatik Arşivi (TDA), (503), 2620/16711/2. 05 05 1950.

Türk Diplomatik Arşivi (TDA), (512), 2624/ 17869/2. 07 09 1950.

Türk Diplomatik Arşivi TDA, (539), 219603/ 213076/19. 15 11 1950.

Türk Diplomatik Arşivi TDA, (539), 219941/ 213239/0. 13 03 1957.

Türk Diplomatik Arşivi TDA,(539), 219941/ 213239/0. 28 03 1957.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA). tarih yok. https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649, Erişim tarihi:12 06 2022.

Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği. tarih yok. http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory, Erişim tarihi: 15 06 2022.

Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği. tarih yok. http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory . Erişim tarihi: 15 07 2022.

Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği. tarih yok. http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory, Erişim tarihi: 08 10 2022.

Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği. tarih yok. http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory, Erişim tarihi: 11 12 2022.

United Nations Digital Library, (1951). *S/RES/92.* https://digitallibrary.un.org/record/112066?ln=en, Erişim tarihi: 14 06 2022.

United Nations Digital Library, (1951). S/RES/97. https://digitallibrary.un.org/record/112071?ln=en, Erişim tarihi: 14 06 2022.

United Nations Digital Library. (1951). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__2=Security%20Council&fct__3=1951&fct__1=Voting%20Data&fti=0 , Erişim tarihi:14 06 2022.

United Nations Digital Library. (1952). ,https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1952&fti=0, Erişim tarihi: 14 06 2022.

United Nations Digital Library, (1955). *S/RES/105.* https://digitallibrary.un.org/record/280560?ln=en, Erişim tarihi: 16 06 2022.

United Nations Digital Library, (1955). *S/RES/109.* https://digitallibrary.un.org/record/112082?ln=en, Erişim tarihi: 16 06 2022.

United Nations Digital Library. (1957). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1957&fti=0 , Erişim tarihi:12 02 2022.

United Nations Dgital Library. (1958). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1958&fti=0 Erişim tarihi: 12 04 2022.

United Nations Digital Library, (1975). S/RES/370. https://digitallibrary.un.org/record/93486?ln=en, Erişim tarihi: 22 05 2023.

United Nations Digital Library, (1975). S/RES/371. https://digitallibrary.un.org/record/93729?ln=en, Erişim tarihi: 03 06 2023.

United Nations Digital Library, (1975). S/11657. https://digitallibrary.un.org/record/248422?ln=en , Erişim tarihi: 21 05 2023.

United Nations Digital Library, (1975). S/11675. https://digitallibrary.un.org/record/461194?ln=en, Erişim tarihi: 25 05 2023.

United Nations Digital Library, (1975). S/11700. https://digitallibrary.un.org/record/456890?ln=en, Erişim tarihi: 06 07 2023.

United Nations Digital Library, (1975). S/11888. https://digitallibrary.un.org/record/432955?ln=en, Erişim tarihi: 06 06 2023.

United Nations Digital Library, (1975). *S/11910.* https://digitallibrary.un.org/record/432715?ln=en, Erişim tarihi: 24 05 2023.

United Nations Digital Library. (1975). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1975&fti=0 , Erişim tarihi: 12 05 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/11865.* https://digitallibrary.un.org/record/436653?ln=en, Erişim tarihi: 06 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/11870.* https://digitallibrary.un.org/record/436520?ln=en, Erişim tarihi: 06 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/11915.* https://digitallibrary.un.org/record/280285?ln=en, Erişim tarihi: 06 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/11950.* https://digitallibrary.un.org/record/224792?ln=en, Erişim tarihi: 06 08 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/12013.* https://digitallibrary.un.org/record/224950?ln=en , Erişim tarihi: 06 08 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/12030.* https://digitallibrary.un.org/record/224967?ln=en, Erişim tarihi: 06 12 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/388.* https://digitallibrary.un.org/record/93714?ln=en, Erişim tarihi: 10 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/389.* https://digitallibrary.un.org/record/93724?ln=en, Erişim tarihi:: 07 01 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/390*. https://digitallibrary.un.org/record/93711?ln=en, Erişim tarihi: 14 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/391*. https://digitallibrary.un.org/record/93721?ln=en, Erişim tarihi: 01 07 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/392*. https://digitallibrary.un.org/record/93714?ln=en, Erişim tarihi: 12 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/393*. https://digitallibrary.un.org/record/93719?ln=en, Erişim tarihi:12 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/395*. https://digitallibrary.un.org/record/93723?ln=en, Erişim tarihi: 01 07 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/398*. https://digitallibrary.un.org/record/93712?ln=en, Erişim tarihi:16 06 2023.

United Nations Digital Library, (1976). *S/RES/402*. https://digitallibrary.un.org/record/93720?ln=en, Erişim tarihi: 12 06 2023.

United Nations Digital Library. (1976). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1976&fti=0 Erişim tarihi: 05 21 05 2023.

United Nations Digital Library. (1997). 1997-1998 . https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=1998&fti=0, Erişim tarihi: 07 06 2023.

United Nations Digital Library. (2009). https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=2009&fti=0, Erişim tarihi: 14 11 2022.

United Nations Library. 2017-2018. https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Security%20Council&p=&f=&rm=&sf=&so=d&rg=50&c=Security%20Council&c=&of=hb&fti=0&fct__1=Voting%20Data&fct__2=Security%20Council&fct__3=MjAxNw%3D%3D&fti=0 , Erişim tarihi:14 08 2023.

United Nations Digital Library, *S/3920*. tarih yok. https://digitallibrary.un.org/record/619578?ln=en, Erişim tarihi: 22 11 2022.

United Nations Digital Library, S/4022. tarih yok. https://digitallibrary.un.org/record/578360?ln=en , Erişim tarihi: 23 11 2022.

Ülker, M. (2020). Siyasetçi ve Bürokrat Söylem Analiziyle Kültürel Diplomasi Kavramı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.

Ünalmış, A. N. (2019). Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*.

Ürküt, H. ve Sarı, G. (2014). İran Nükleer Programının Türk Dış Politikasına Etkisi.» *Güvenlik Stratejileri Dergisi*.

Vakit Gazetesi. (1946, 12 Aralık). https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1946-12-14/1 Erişim tarihi: 10 07 2022.

Varlık, A. B. ve , S. D. (2013). *Uluslararası ilişkilerde realist ve liberalist kuramların güç kavramına yaklaşımı*. Academia. https://www.academia.edu/20382035/ULUSLARARASI_%C4%B0L%C4%B0%C5%9EK%C4%B0LERDE_REAL%C4%B0ST_VE_L%C4%B0BERAL%C4%B0ST_KURAMLARIN_G%C3%9C%C3%87_KAVRAMINA_YAKLA%C5%9EIMI

Vatan Gazetesi, (1954, 19 Haziran). *Sayı:4705*. https://www.gastearsivi.com/gazete/vatan/1954-06-19/7 (erişildi: 06 16, 2022).

Viorri, P. V. (2014). *Uluslararası İlişkiler ve Dünya Siyaseti.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yapıcı, U. (2015). Yumuşak Güç Ölçülebilir mi?» *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi*.

Yayla, A. (2000). *Liberalizm.* Ankara: Liberte Yayınları.

Yaylacı, İ. (2020). Güç kavramsallaştırmaları ve diplomasi. İ. Yaylacı ve A. R. Usul (Ed.), *Dönüşen diplomasi ve türkiye* içinde. Küre Yayınları.

Yeni İstanbul Gazetesi. (1950, 8 Ekim). https://www.gastearsivi.com/gazete/yeni_istanbul/1950-10-08/1, Erişim tarihi: 14 06 2022.

Yeşilbursa, B. K. (2010). Demokrat Parti Dönemi Türkiye'nin Ortadoğu Politikası (1950-1960). *History Studies*.

Yurtdışı Temsilciliklerimiz. *T.C Dışişleri Bakanlığı,* . tarih yok. https://www.mfa.gov.tr/yurtdisi-teskilati.tr.mfa, Erişim tarihi: 14 06 2022.

Zafer Gazetesi. (1950, 30 Eylül). https://www.gastearsivi.com/gazete/zafer/1950-09-30/1 Erişim tarihi: 15 06 2022.

Zafer Gazetesi. (1950, 9 Eylül). https://www.gastearsivi.com/gazete/zafer/1950-10-09/1 Erişim tarihi: 15 06 2022.

Zenginkuzucu, D. M. ve , (2020). Liberalizm ve güvenlik. O. B. A. B. Varlık (Ed.), *Güvenlik çalışmaları: kuramsal yaklaşımlar* içinde. Hiperyayın.

Zolnova, M.G. (2014). Public Diplomacy in Sweden. *Trends and Management*.